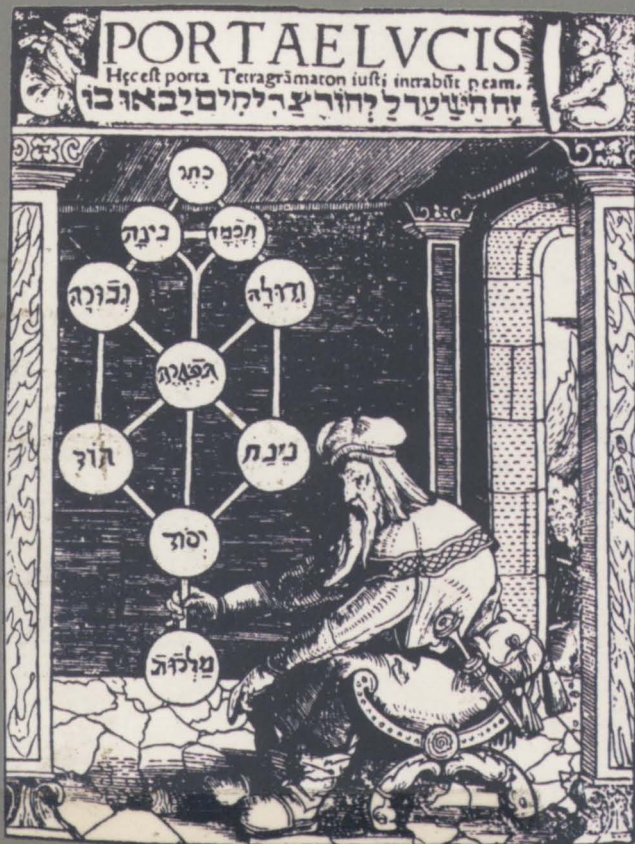

Kabala

MUSEVİ MİSTİKLERİNİN YOLU

PERLE EPSTEIN

Türkçesi: N. Karayazgan ve Ö. Barkın

DHARMA

3. Basım

DHARMA

(Sanskrit dilinden bir kelime...)

- ✓ Gerçek özümüzü belirleyen şeyler;
- ✓ Doğruluk;
- ✓ İnsanlığın manevi niteliklerinin temeli;
- ✓ Evrensel düzeni oluşturan kanunlar;
- ✓ Tüm öğretilerin temeli...

Dharma Bildirisi

... Oralarda bir yerlerde,

Kaderinde, okuyabilmek için bizim yardımımızı alması yazılı olan bir çocuğun,

Büyüyüp, yok olan doğaya katkı sağlayarak varoluş amacını gerçekleştirmek için kendisini toprağa ekmemizi bekleyen bir fidenin,

Türünün varlığını sürdürebilmek için bizim gibi kişi ve kuruluşların maddi ve manevi desteğine ihtiyaç duyan bir canlı türünün,

Başını sokacak bir barınağa ihtiyacı olan bir evsizin var olduğunu biliyoruz.

Biliyoruz ki, bu dünyaya çıplak geldik ve bu dünyadan ayrılırken gene çıplak olacağız. Evrenin bize sunduklarının sadece kendimize değil tüm insanlığa ait olduğuna inanıyoruz. Bu nedenle, Dharma Yayınları olarak kazancımızın bir bölümünü yardım amaçlı bir fonda toplama kararı aldık. Bu yardım fonuna hiçbir şekilde kişi ve kuruluşlardan bağış kabul etmiyoruz. Kazancımızdan ayırdıklarımızla kurmakta olduğumuz bu fon, hiçbir dini ya da siyasi amaca hizmet etmemektedir. Bu, tümüyle Dharma çalışanları olarak bizim, özgür irademizle verdiğimiz bir karardır. Siz değerli okuyucularımız zaten satın almış olduğunuz her kitabımızla bu fona katkıda bulunmuş oluyorsunuz.

Bu, tümüyle evrene sunulan bir mesaj ve dilektir. Evreni yöneten ve farklı adlarla anılan Yüce Gücün bu arzumuzu yerine getirmemiz için, önümüzü açık etmesini diliyoruz;

"Eğer bu arzunun gerçekleşmesi, bizler ve tüm yaşam adına en iyisi olacaksa..."

Dizi Adı	<i>Dünya Dinleri ve Kùltürleri</i>
Yayın Yönetmeni	<i>Cem Şen</i>
Kitabın Özgün Adı	<i>Kabbalah, The Way Of The Jewish Mystic</i>
Yazar	<i>Perle Epstein</i>
Türkçesi	<i>N. Karayazgan & Ş. Barkın</i>
Kapak Tasarımı	<i>DHARMA CREATİF</i>
Yayına Hazırlayan	<i>Namık K. Atalay</i>
Renk Ayrımı	<i>3B Grafik</i>
Basım	<i>Kitap Matbaacılık</i>
Cilt	<i>Fatih Mücellit</i>
Yayın Tarihi	<i>Ocak 1993/ 1. Basım</i>
	<i>Kasım 2000/ 3. Basım</i>
ISBN	<i>975-7800-07-4</i>
Türkçe Yayın Hakkları©	<i>© Dharma Yayınları</i>
İletişim Adresi	<i>P.K. 1358 Sirkeci 34438 İstanbul</i>
GSM	<i>532 377 11 45</i>
Tel	<i>212 512 81 21 pbx</i>
Fax	<i>212 512 50 21</i>
E-posta	<i>dharmad@dharmayayinlari.com</i>
Web sitesi	<i>http://www.dharmayayinlari.com</i>

Kabala

MUSEVİ MİSTİKLERİNİN YOLU

PERLE EPSTEIN

Türkçesi

Nusret Karayazgan & Şiyma Barkın

DHARMA YAYINLARI

İçindekiler

Hayat Ağacı'nda Enerjinin Dansı / Cem Şen, XI
Önsöz, XIX
Giriş, XXV

I. MİSTİK YAŞAM, XXXI

1. Hazırlık Aşaması: Huşu'yu Geliştirmek, 1

Gizli Bahçe, 1

Bahya Ben Joseph Ibn Paquda: “Tanrı’yı Kalbinle Tanı”, 4

Safed: Musevi Shangri-La, 11

Moses Cordovero’nun “Onüç Kutsal Niteliği”, 16

Hayat Ağacı, 18

Isaac Luria: Safed’in “Aslanı”, 21

Moses Luzzatto ve Çevresi, 29

Beth El’in Sırları, 38

2. Aşk: Tanrı’ya Yolculuk, 40

Yolcuya Uyarılar, 42

Mutlak’ın Bir Görüntüsü, 45

Rabbi Nehuniah Ben Hakana: Tanrı’nın Tahtına Yaklaşmak, 49

Işığın Kitabı, 52

Kozmik Bedeni Açığa Çıkarmak, 54

Tanrı’nın Dişi Yüzü, 56

Tanrı’nın Tutkulu Arayışçıları, 58

II. KABALACI UYGULAMALAR, 61

3. *Kürelerin Yolu*, 63

Rabbi Simeon Bar Yohai ve “Zohar”, 65

İlahi İsimlerle Kozmik Ağaç, 67

Kral Süleyman’ın Nefes Alıştırmaları, 70

“Shema” Üzerine Meditasyon, 72

Abraham’ın Ruhani Yolculuğu, 75

Kürelerin Kaynaşması, 81

Taoist Meditasyonla Benzerlikleri, 84

4. *Harflerin Yolu*, 88

“Tzeruf” Üstadı: Abraham Abulafia (Harf Permutasyonu), 96

Mistik Kitle Ayaklandırıcısı, 98

Heves, 109

İsim Üzerine Meditasyon, 111

“Shefa” Ölümsüz Akım, 116

Dağ Büyüklüğündeki Harfler, 119

Akko’lu Isaac: “Tevrat İçin Benliğinizi Öldürün”, 122

Tzeruf’ta Sonraki Yansımalar, 125

5. *Esrime Yolu*: Hasidizm, 129

Baal Shem Tov: İnsancıl, Pratik ve Bilge, 134

Hasidik Metod: Dua, 136

Gezginci Bir Vaiz Baal Shem Tov’un Müridi Oluyor, 140

Hasid’in Bilinç Altındaki Yolculuğu, 142

Üç Dev, 148

Rebbe Nachman’ın Tanrı’yla Sohbetleri, 151

Rebbe Shneur Zalman: Entelektüel Mistik, 157

Hayvansal Ben’e Boyun Eğdirmek, 161

Gerçek Shabbat’ı İnşa Etmek, 163

Lubavitch’li Dov Baer: Esrimenin On Aşaması, 164

III. DEVEKUTH: TANRI'YA BAĞLANMAK, 169

6. *Tanrı'nın Yolu*, 171

Peygamberlik, 173

Joseph Caro'nun Gizli Güncesi, 179

En Yüksek İmgelem (Vizyon), 187

Son Söz: Kabala'nın Geleceği Üzerine Kişisel Düşünceler, 190

Sözlük, 199

Kaynakça, 205

Hayat Ağacı'nda Enerjinin Dansı

Cem Şen

Yıllar içinde temel uğraşılarımdan birine dönüşen dinler ve ruhsal öğretiler arasındaki benzerlikleri keşfetme çabası, yıllar önce Kabala ile tanışmama neden olmuştu. Kabala ile ilk tanışmam tam bir hayal kırıklığı ile sonuçlanmıştı çünkü son derece sembolik bir dil ve karmaşık harf tekrarları arasında kaybolmak işten bile değildi. Bu, Kabala araştırmacıları için bile içinden çıkılması güç bir durum yaratıyordu. Benim gibi Kabalayı son derece yüzeysel inceleyen bir insanın ne derece büyük bir akıl karışıklığıyla karşı karşıya kaldığını herhalde tahmin edebilirsiniz.

Zaman içinde Kabala ve özellikle de hayat ağacı ya da sefirot üzerine çalışmalar yapan bazı arkadaşlarımla yaptığımız konuşmalar sonucunda bu insanların bile Kabala konusunda tam anlamıyla bir fikir birliğine varamadıklarını gördüm. Ancak fikir birliği içinde olmasalar da, herbiri sefirotu kendince yorumlasa da sistem işe yarıyor gibi görünmekteydi. Bunun nedeni büyük olasılıkla evrenin holografik yapısından kaynaklanmaktaydı. Sefirot, eski Kabalacılar, daha doğrusu sanıldığı kadarıyla eski Mısır bilgeleri tarafından keşfedilmiş ve evrenin yapısını gözler önüne seren bir arketip semboldü. Bu arketip sembol mısırlıların ya da musevilerin malı değildi yalnızca bu bilge insanlar tarafından aşkın bilinçlilik durumlarında keşfedilmiş bir evren modeliydi. Bu evren modeli öylesine güçlü, evreni öylesine yansıtıyordu ki, modelin herhangi bir parçasını işletmek tamamının işlemlerini sağlıyordu.

Sefirot sembolünde temel noktalardan bir tanesi, insanın, evrenin mikrokozmosu olarak görülmesiydi; yani yukarıda ne varsa aşağıda da o vardı. Bu anlamda bakıldığında sefirot, hem evrenin yapısını tanımlarken hem de insanı tanımlıyordu. Kether ya da Taç olarak adlandırılan en tepe nokta evrenin yaradılışının ilk tasarımını anlatmaktadır. Başka kelimelerle ifade edersek bu alan potansiyel halde varolan ama henüz varlık alanına çıkmamış olan herşeyi ifade eder. Bu alanda aklınıza gelen ve gelmeyen, bildiğiniz ve henüz bilmediğiniz herşey bulunmaktadır. Her tür yaradılışın kaynağı burasıdır. Tanrı evreni buradan tasarlamıştır, Einstein, genel görecelik kuramını buradan almıştır, bir uçağın ya da bilinmeyen bir aracın tasarımı buradan gelmektedir. Potansiyel haldeki varlık buradan, hayat ağacının üzerindeki küreleri takip ederek aşağıya doğru hareket eder ve varlık alanına çıkar.

Bu oluşum son derece uzun uzun açıklanabilecek ve üzerinde tartışılacak bir konudur. Bu konuda yakında Dharma Yayınları tarafından yayınlanacak olan Itzak Bentov'un "*Kozmik Kitap*" adlı eseri son derece ayrıntılı ve kolayca anlaşılacak bilgiler içermektedir.

Kabala, binlerce yıldır insanlar tarafından anlaşılamamakta ya da yanlış anlaşılmaktadır. Söylentiye göre bu talihsizlik ilk olarak Musa ile birlikte başlamıştır. Sina dağında Tanrı'dan evrenin sırlarını (Kabalayı) öğrenen Musa bunu kendi insanlarına ulaştırmak için aşağıya inmiş ama onların bilincinin henüz bu bilgiyi anlayabilecek düzeyde olmadığını farkedip bunun yerine onlara on emiri iletmiştir. Bu tarihten sonra Kabala, yalnızca onu anlayabilecek zihinlere ulaşmıştır.

Bu söylentinin doğru olup olmadığını bilmiyoruz ancak kişisel görüşüme göre böyle bir şeyin olması son derece mümkündür. Çağlar boyunca, hatta günümüzde bile, bütün ileri görüşlü kişiler, bilimciler, ruhsal önderler her zaman yanlış anlaşılma eğiliminde olmuşlardır.

Kabala, çağlar boyunca birçok önemli parçasını yitirerek günümüze kadar ulaşmıştır. Bilindiği kadarıyla, günümüzde Kabala öğretisinin tamamı olarak adlandırılabilir bir bilgiden yoksunuz. Ancak bu durum, öğretinin değer kaybettiği, ise yaramadığı ya da geçerliliğini yitirdiği anlamına gelmemektedir; yalnızca uygulayan insan için “tehlikeli” bir hal almıştır. Diğer, “boyutlar” a ulaşan yol biliniyor olmasına karşın bu boyutlardan geri dönmemizi sağlayan yol ile ilgili bilgi yitirilmiştir. İşte Kabala’yı tehlikeli hale getiren de budur. Yani bir insan sefirot aracılığıyla farklı evrenlere, farklı boyutlara adım atabilmekte ama burada kaybolmaktadır. Tabii ki bu durumun üstesinden gelen bilgiler de olmuştur. Kabalacı literatürde bu durumu anlatan son derece önemli bir öykü bulunmaktadır:

Efsaneye göre dördü de “Pardes’e girdi”, yani mistik yaşamla kucaklaştı. İçlerinden en yaşlısı ve en hazırlıklı olanı, Rabbi Akiva, bilinçüstü düzeyine (evrenin her köşesine aynı anda ulaşmayı ve herşeyle iletişime geçmeyi sağlayan aşkın ya da yayılmış bilinçlilik durumu) ilk ulaşan kişi oldu. Fakat uyanıklık bilincine (normal, nesnel gerçeklik ya da bilinçlilik durumu) “dönüş”ünde, diğer üç kişiyi, dönüş yolunda zihinlerinin yaratacağı hayali görüntülere yenilmemeleri ve teslim olmamaları için uyardı.

Aziz Rabbi Ben Azai, “gözünü dikti ve öldü”, çünkü ruhu, kaynağına ulaşmayı o kadar çok istiyordu ki, ışığı görür görmez hemen fiziksel bedenini üzerinden sıyrıp attı.

Bilgi karmaşasından yeterince çıkamamış olan Ben Abuyah gözünü dikti ve bir yerine iki Tanrı görerek anında kafir oldu.

Ben Zoma baktı ve aklını kaçırdı, çünkü olağan yaşamla hayali deneyimi uzlaştıramadı.

Yalnızca mükemmel uyumlu Rabbi Akiva, barış içinde girdi ve çıktı.

Bu hikaye, Kabala'nın tehlikesini son derece açık bir şekilde gözler önüne sermektedir. Ancak bu yalnızca Kabala öğretisine özgü bir tehlike değildir. Pekçok öğretilerde aynı tehlike karşımıza çıkmaktadır. Bunun nedeni, kişilerin, herhangi bir öğretinin ruhsal yanına gereğinden fazla kendilerini verip, fiziksel boyutu, bu dünyayı gözardı etmelerinden kaynaklanmaktadır. Bu da, bir anlamda insanların topraklama yapamamalarına, ayaklarını yere sağlam bir şekilde basamamalarına neden olmaktadır. Ne yazık ki, en azından görüldüğü kadarıyla, pekçok öğretilerde olduğu gibi Kabala'da da, inanan kişinin kendini topraklamasını, olağan gerçekliğe sağlam temeller atmasını sağlayan çalışmalar unutulmuştur. Bununla birlikte bu çok da umutsuz bir kayıp sayılmaz. Öğretilerin hemen hemen tamamı aynı gerçeklerden bahsetmektedir. Bu durumda, başka öğretilerde varolan ve kendimizi topraklamamızı sağlayan çalışmalardan faydalanabiliriz. Bu konuda, en iyi bildiğim öğretilerden bir tanesi olduğu için size Taoculuktan bahsedebilirim. Taoculuk, belki de şans eseri çalışmalarının hemen hemen tamamı günümüze kadar ulaşmış ender öğretilerden bir tanesidir. Bu durumda, Taoculuğun kendinizi topraklamamızı sağlayan çalışmalarından birini ya da bir kaçını, örneğin T'ai Chi Ch'uan'ı ya da I Chin Ching'i (Demir Gömlek Chi Kung) kullanarak Kabalacı meditasyonları güvenli bir şekilde uygulayabilirsiniz.

Sefirot ya da Hayat Ağacı, yalnızca evrenin yapısını değil aynı zamanda insanın ve bilicinin yapısını da açıkladığı için insan bedeninin de de bulunmaktadır. Bedenimizin farklı noktalarına yerleşmiş olan sefirot küreleri birer enerji merkezi şeklinde çalışarak bilinci farklı durumlara ulaştırabilmektedir. Mutlak'tan ya da potansiyel durumdaki varlık alanından, yani Taç'tan fiziksel boyuta doğru olan bu enerji hareketi, potansiyel durumdaki ya da yalnızca hayalde varolan bir şeyi fiziksel boyutta da gerçekleştirebilme gücüne sahip olduğu için yüzyıllardır büyüde kullanılmıştır. Bu durum ne yazık ki, Kabala'nın sürekli olarak karanlık güçlerle ilişkilendirilmesini sağlamıştır. Bu özellik, yani zihnin gücü aracılığıyla, potansiyel

durumdan varlık durumuna yansıtma yapma ya da başka kelimelerle ifade edersek (büyü olarak adlandırılan ama gerçekte evrenin dinamiği anlaşıldığı anda otomatik olarak gerçekleşen) "yaratma" eylemi bütün öğretilerde bulunan bir özelliktir. (Peygamberlerin mucizeleri de aynı kaynaktan gelmektedir.) Kabala'nın talihsizliği, belki de onun "gerçekte" anlaşılması ve uygulanması bu kadar kolay bir sistem olmasıdır.

Birkaç yıl önce bazı Kabala meditasyonlarını uygulama fırsatı yakaladığımda bu meditasyonların gerçekte de ne kadar güçlü olduklarını gördüm. Sanıldığının aksine bu çalışmaları uygulamak için belirli bir dini inanca ihtiyaç yoktur. Herhangi bir insan bu çalışmaları uygulayabilir. Günümüzde bu konuda yazılmış pek çok kitapta Kabala meditasyonlarından bahsedilmekte hatta bu konuda dersler verilmektedir.

İçinde yaşadığımız bilgi çağı, artık eski bilgeliğin yeni bir gözle, çağımıza uygun bir şekilde, mistisizm kılıfından sıyrılarak algılanmasını gerektirmektedir. Bu anlamda, *Dharma Yayınları* olarak gelecekte bu konuda yayınlayacağımız kitaplarla Kabalacı çalışmalardan bahsetmek ve bu öğretinin gerçeklerini insanlara açıklamak niyetindeyiz. Bu tutumumuz yalnızca Kabala öğretisiyle sınırlı değildir.

Bu özsöz ile birlikte size bir müjde de vermek istiyorum:

Şu anda "Tao ve Hayat Ağacı" adlı bir kitabın tercümesi üzerinde çalışmaktayım. Bu kitapta Kabala hem teorik hem de pratik anlamda son derece yalın bir şekilde anlatılmakta, en ileri düzey kabalacı meditasyonlar, okuyucunun uygulayabileceği bir şekilde açıklanmaktadır. Bu kitabın, kabala ile daha derinden ilgilenmek ya da bu konuda daha fazla bilgi sahibi olmak isteyen okuyucu için kelimenin tam anlamıyla bir "hazine" olduğuna inanıyorum.

Umarım, şu an okumaya başlayacağınız bu güzel kitap size bu konuda bir temel kazandırır.

Dharma Yayınları adına...
Cem Şen

Önsöz

Önsöz

Kabala konusundaki kendi araştırmalarım üzerinde heyecan uyandırıcı, çığır açan bir etkisi olan *Kabala: Musevi Mistiklerinin Yolu* kitabının yeni baskısını benim tanıtımam, bana çok uygun göründü. Bu egzotik alanı anlatmaya çalışan çoğu kitabın karanlık, akıl karıştırıcı denizinin ortasında iken, Musevi mistisizminin ne olduğunu anlamak için yolu aydınlatan Perle Epstein'in berrak ışığını buldum. Onun güçlü tarihsel vurgusu, kutsal metinlerden yaptığı doğrudan alıntılar ve İbranice terimlerin doğru kullanımı, hepsi birden geniş ve çoğu kez korkutucu olan bu alandan bir anlam çıkarmama yardımcı oldu.

Bu kitap ayrıca, Kabala'nın pek çok karışık öğeyi diğer gizemli geleneklerle paylaştığı kuşkusunu da doğruladı. Örneğin, değiştirilmiş soluk alma şekillerinin, özel beden duruşlarının ve karmaşık gözönünde canlandırma tekniklerinin hepsinin, sadece yoga veya Taoculuk'ta değil, Musevi mistisizmi ile de akrabalığının varolduğunu göreceksiniz. Dr. Epstein, güçlü bir birleştiricilik hassasiyetiyle, düşünce ve uygulamadaki bu çarpıcı benzerlikleri kitap boyunca ortaya sermektedir.

Bu kitabın yazıldığı yıllarda, bu kolay bir iş değildi. Gershom Scholem'in kuru ve bilgece hikayeleri ve Martin Buber'in eski Hasidik masallarının stilize tercümeleri dışında, bu konuda İngilizce olarak yazılmış olan, gerçek değerinde bir eser yoktur. Kabala hakkında anlamlı birşeyler öğrenmek isteyenler için durum gerçekten de ümit kırıcıydı. Tabii büyücülerin Kabala hakkında açıklamaları vardı, fakat bunların değeri hakkında soru işaretleri vardı ve hâlâ

da vardır; özellikle de rahip adayları yönünden. Bilgelerin dediği gibi, yarım gerçekler, bazen yalanlardan daha tehlikelidir. Bu tür kitaplar, yanlışlar ve yanıltmalarla doludur.

Perle Epstein'in kitabı ise böyle değildir. Güçlü bir yeshiva zemini üzerine oturmuş olan kendi Kabalasında, gerçek bir Musevilik takdiri, onun eski yaşam biçimine ve görünüşüne olan takdirini gördüm. Bu konudaki diğer kitapların aksine bu kitap, otantik bir Musevi kulunu bizlere aktarıyor ve bu, bana çok hoş geldi. Yazar, Museviliğin geniş yapısına yüzyıllar boyunca, kişisel, mistik ifade için nasıl bir çerçeve oluşturduğunu inandırıcılıkla aktarıyor; Kitabı Mukaddes'in gizli öğretilerinden gizli dualara ve ibrani alfabesine dayanan meditatif tekniklere kadar. Kabalacıların bütün aktivitelerinde, ahlak kuramlarının sağlam zemininde kaldıklarını, kutsal merdivenlerden tırmanmanın her zaman sabırla, adım adım ilerlenilen bir yolculuk olduğunu berrak bir şekilde göstermektedir.

Bu Musevi ruhunu, Perle Epstein'in bu kadar iyi aktarmasına şaşmamak gerekir. New York City'de büyüdüğü için çok iyi bir geleneksel Musevilik eğitimi aldı; yani o günlerde bir kadının alabileceği en iyi eğitimi. Belki bundan da önemlisi, yetişkinlik çağında en önemli öğretmeninin, ölümü hepimiz için büyük bir kayıp olan klasik Kabalacı metinlerin ünlü çevirmeni ve yorumcusu Rabbi Ar-ye Kaplan olmasıdır. Kaplan uzun yıllar boyunca ona, gizli yazıların inceliklerini öğretirken, tarihte ilk kez bu yazıların İngilizce çevirilerini de yapıyordu. Kabala, her zaman en iyi öğretmeni bulmamız gerektiğini vurgular ve Dr. Epstein'in kitabı, kendisinin bu kuralı çok iyi uyguladığının bir göstergesidir.

Bu kitabın ilk yayınlanışından bu yana, Musevi mistisizmine olan ilgide büyük bir patlama oldu. Museviliğin gizemli dalına duyulan canlı merak sürekli artmaktadır ve artık Kuzey Amerika'nın birkaç büyük şehri ile sınırlı değildir. Kısmen kendi kitaplarıma ve sunuşlarıma bağlı olarak, olmadık yerlerde, Kabalacı çalışma ve

uygulama hakkında daha fazla bilgilenmek isteyen kadın ve erkeklerden istekler almaktayım. Dünyanın her yerinden, her inançtan ve her kültürden gelen bu insanlar, bu eski bilgi yoluna birden bire güçlü bir çekim duymaya başladılar. Bu nedenle, Kabala: Musevi Mistiklerinin Yolu adlı bu kitabın son bölümünü okuyunuz ve fazla uzak bir geçmişte kalmamış olan yıllarda, Hasidik toplumların dışındaki Kabalacı araştırmanın çok yalnız ve tek başına yapılan bir iş olduğu yolundaki doğru bilgileri edininiz.

Son on yılın Kabala araştırmaları, Dr. Epstein'in kitabının önemini azaltmamaktadır. Bu kitap, Musevi mistisizminin, dünyasına sürükleyici bir giriş olacak, bilgi ve bilgeliğin bu çok eski geleneği hakkındaki anlayışımızı zenginleştirecektir.

Edward Hoffman, Ph.D.

Giriş

Giriş

Onüçüncü yüzyıl Musevi mistiklerinden birine, hitbodedut ya da meditasyon sanatını öğrenmek isteyen bir mürit geldi.

"Mükemmel denge durumuna ulaştın mı?" diye sordu Usta.

"Sanırım", dedi mürit; dindarca dua etmiş ve iyi şeyler (işler) yapmıştı hep.

"Biri sana hakaret ettiğinde kendini incinmiş hisseder misin? Övgü aldığında, yüreğin memnuniyetle kabarıp mı?"

Mürit bir süre düşündü ve biraz mahçup bir tavırla yanıt verdi: "Evet, sanırım hakaret gördüğümde inciniyor ve övüldüğümde gurur duyuyorum."

"Öyle ise git ve birkaç yıl daha dünyevi acı ve zevklerden uzaklaşmaya çalış. Sonra tekrar gel, sana meditasyonu öğreteyim."

Tabii ki bu mistik adayı, eşyasını toplayıp, alçakgönüllülüğü öğreninceye dek benliğini terbiye etmek için bir mağarada inzivaya çekilmedi; çünkü alçakgönüllülüğe ulaşmasında ona yol gösterecek olan tüm kurallar ve günlük uygulamalar, geleneksel Musevilikte vardı. Sabah ekmeğine okuduğu şükran duası, ona besininin dayanağı olan ilahi zemini hatırlatırdı. Soluk almak, yemek yemek, uyumak, karısı ile sevişmek ve komşusu ile alışveriş yapmak gibi olağan işlerdeki "mucize"yi gözlemleyerek, kendini önemsemekten kurtulabilirdi. Bu Musevi mistiğinin öğrencisi, tüm dikkati bu konu üzerinde yoğunlaşmış olan, bir zihinle ve günlük hayatta tümüyle toprağa kök salmış bir tavırla, kendini kaçınılmaz bir şekilde Tanrı'ya ulaştıracak olan manevi merdivenlerden tırmanarak,

kendini aydınlanma için hazırladı. Emirleri, tüm dikkati ile yerine getirerek, en sonunda benliğini o derece yok etti ki, "Huşu" adı verilen ve Tanrı'nın sürekli varlığı karşısında duyulan o mertebeye ulaştı. "Huşu", zamanla "Sevgi"ye ve "Sevgi"de "Bağlanma"ya dönüşecektir. "Tanrıyı sev.. sesini dinle ve... O'na sadakatle bağlan; çünkü bu senin hayatın ve günlerinin uzunluğudur", der Deuteronomy'nin yazarı. Bu bildiri, Kitabı Mukaddes'ten bu yana, Musevi mistikleri tarafından harfi harfine uygulanmıştır. Bu açıdan bakınca, Kitabı Mukaddes'in büyük bir bölümü, duyuşal bağlanmalardan uzak durma yolunu planlayan öğretici bir kılavuz gibi okunabilir; ruhsal mücadelenin doruklarını, en cehennemsi karanlıklarla yüzleştirir (Psalms-Şiirler) ve ruhun, Yaradanı ile birleşmesini resmeder (Şarkıların Şarkısı).

Parlak bir Hasidik düşünür olan Mezerich'in Maggid'i bunu şöyle ifade eder:

*Bir insan, bütün dünyaları geçene,
Tann ile bütünleşene ve bedensiz
dünyadan tümüyle kaybolana dek,
benliğini bedeninden soyutlamalıdır.*

Öğrencisi olan Shneur Zalman, bu oluşuma bittul ha-yesh, arzu duyan benliğin etkisizleştirilmesi adını verdi. Bununla birlikte Musevi mistikleri, saçma gibi görünen manevi ve dünyevi bir karışımıdır. Museviler, yaradılış olarak pratik insanlardır, ayakları yere basar. Neredeyse içgüdüsel olarak, yukarıya çıkan şeyin aşağıya inmesi gerektiğini ve her ne kadar bu dünya "aldatıcı" görünse de "ruh için bir okul" olduğunu bilirler. Ayağımız yerde ve başımız havada yürümek güç bir iştir. Öğretmen, benliğini pazar yerinde yok etmesini istediğinde öğrencisini, köklerinin, insanlar, hayvanlar, bitkiler, mineraller, ıstırap, sevinç, üreme ve ölüm bulunan dünyamızda, en yüksek dallarının ise, sessiz, bilinmeyen ve bilinemeyecek olan sonsuzlukta bulunan bir ağacın ilk ve en alçak

dalına yerleştirmektedir. Dahası, Musevi mistik, ağacın kökleri arasında rahatça yol almayı öğrendiğinde, yüksek ve en alçaktaki dünyaları bir araya getirme sorumluluğunu da yüklenecektir sonunda. Musevi mistikten sosyal, politik, aile ve toplum hayatı içinde yer alması beklenirken aynı zamanda Tanrı ile de mutlak ve daimi bir paylaşma ve beraberlik içinde olmalıdır.

Musevi için toplu yaşam ve dini görevler birdir. Mistik, en kişisel ibadetlerinde bile kendisini çevresindeki insanlardan soyutlayamaz, çünkü inancının özü Sinaî'deki ilahi vahiy bile tek kişiye değil, altıyüz bin kişilik bir topluluğa indi. O zamandan beri de, Musevi mistik deneyimi toplumsal olarak paylaşıla gelmiştir. İstirap ve zulüm, Mesih tarafından kurtarıma ümidinin bu deneyime sızmasına, sürgün ise, ulusalcılıkla yoğurulmasına neden oldu. Yabancı despotlar Musevi toplumunu yok etmek ile meşgul değilken, o zaman da sahte Mesih'ler ve toplumun içindeki kafirler, bu mistik görüşü yok etmek için ellerinden geleni yaptılar. Onyedinci yüzyılda, kendisini Mesih ilan eden İzmir doğumlu Sabatay Sevi, bütün Avrupa ve Orta Doğu'daki Musevi cemaatlerini kökünden yoketmeyi başardı. Onun ellerinden kurtuluşu bulacağını uman kendinden geçmiş güruhlar, bu hasta ruhlu liderin ardından Türkiye'ye kadar geldiler. Evine geri dönenler, kendilerini yıkılmış, parasız-pulsuz, göçebe olarak buldular. Kör inançlarının peşinden gidenler, başıbozukluğa ve toplum düzenin dışına düşerek din değiştirdiler. Sabatay Sevi (sonunda kendisi de Müslüman oldu), mistik kurtarıcılık adına Musevi mistisizmini neredeyse yoketmeyi başarıyordu.

Bu bozgunndan sonra, yüzyıldan fazla bir süre boyunca geleneksel mistisizme gerçekten bağlı olanlar, onsekizinci yüzyılda Avrupalı Hasidim olarak ortaya çıkana kadar alıştırılmalarını gizlilik içinde sürdürdüler. Hasidik hanedanlar gerileme devrine girdikten sonra tzaddik adlı kişilerin etrafına toplanan mezhepler, tekrar or-

taya çıktı. Tzaddik'in ilahi gücünün büyüklüğünün, cin çarpmış fedailerden oluşan tüm bir toplumu değiştirebileceğine inanılıyordu. Erkekler, işlerini güçlerini bırakarak, egzotik giysiler giyip, tzaddik'lerinin adına egzotik hareketlere giriştiler, onu tahteravanla sokaklarda gezdirdiler ve sahiplerinin ihtiyaçlarını karşılama uğruna, kendi ailelerini açlık ve sefalet içinde bıraktılar. Bu tür bir tapınma, başka bir insanın mutlak manevi hükmü altına girmeyi geleneksel olarak çok zor bulan Musevilere çok ters düşmekteydi. Büyük ustaları her zaman saydılar, fakat Museviler bir "oyma put" karşında hiçbir zaman diz çökmediler; hatta manevi ustalarının ilahi görüntüsü önünde bile. Yine de Museviler, bu gün bile görülen öğretmene tapınmaya karşı güçlü bir yatkınlığa sahiptirler.

Toplumsallık yanı nedeniyle Musevi mistik uygulamaları çifte yük taşımaktadır: Kişi, yalnızca Tanrı'ya sevgi ile bağlanmayı öğrenmekle kalmamalı, fakat tüm toplumu, tüm evreni de kendisi ile birlikte Tanrı'ya ulaştırmalıdır! Ve bu süreç içinde tüm evreni mahvetmemek için kendisi mükemmel olmalıdır. Musevi mistiği, kendisine Musa'yı örnek olarak, bütün günlük uğraşlarında, herbir soluk alış ile tüm dikkatini Tanrı üzerinde yoğunlaştırmalı, fakat her zaman o "yüksek yer"den aşağı inmeli ve insanlar arasında yaşamalıdır. Tanrı'ya bağlanarak ve onun "boyunduruğuna" girerek öyle bir sevgi gücü geliştirir ki, kusurlu insanlarla dolu bu dünyaya tanrısal bir sevgi akışı sağlar.

Başlangıcından beri Musevi mistik uygulamaları gizlilik içinde sürdürüldü. Onbirinci yüzyıl İspanya'sında İbn Gabirol adlı bir filozof bu gizli ve sözlü öğretilen "Kabala" ya da gelenek başlığı altında toplandı. Fakat bu, bizi yanıltmamalıdır. Ortaçağın onbirinci yüzyılından çok daha öncelerden beri, zaman ve mekan gözetmeksiz, aynı manevi yaşam tarzı ve uygulaması ve toplumla içiçelik ağırlıktaydı. Ancak Kabalacılar görevlerini çok iyi yaptılar. Musevi topluluğun içinden ve dışından gelebilecek zulümden korkarak za-

ten çok karmaşık ve gizli olan bir geleneği daha da derinlere gömdüler. Bugün Kabala diye bilinen karmaşık şemaları ve mistik metinlerini, acemi gözleri şaşırtmak için çoğu kez bilerek çarpıttılar. Gelenek, sözlü olarak ustadan öğrenciye, ağızdan ağıza geçti; böylece bir yandan doğru olarak aktarılması sağlanırken, diğer yandan öğrenciye de kişisel rehberlik yapılmış oldu. Onüçüncü yüzyılda, İspanya'da bu geleneğin büyük bir bölümü Zohar adlı bir kitapta gün ışığına çıktı. Fakat Kabalacı inançların ve uygulamaların bu "açıklamaları", ne sıradan insanlara, ne de bilginlere pratik uygulamalar hakkında bildiklerinden daha fazla birşey öğretti.

Kabala, bilgiye dayalı bir öğreti değildir; ayrıca Talmud gibi, Musevi Kanunu'nun mantıklı bir açıklaması da değildir. Kabala en başta ve ilk önce bir bütün olarak Musevilikle içiçe geçmiş ve tümüyle ona dayanan mistik bir uygulamadır. Tevrat'taki temelini anlamadan Kabalacı "meditasyon"u uygulamaya kalkmak, kanatsız olarak uçmayı denemek gibi olur.

İbranice bilmeyen biri, mistik hayatını bir Musevi gibi yaşayamaz, çünkü düşünce malzemesi Tevrat'ın dilidir. Değişik Kabalacılar, meditasyon malzemesi olarak, her bölüme ve ayete ayrı ayrı verilen özel harfleri kullandılar. Diğer manevi öğretilerin de çoğunda aday, günlük hayattan uzaklaşmaya ve sessiz bir yere çekilerek derin düşünceye dalmaya zorlanırken, Musevi mistik, dünyasal etkinliğin tam orta yerinde, yeni bir şekilde yaşamaya başlamaya zorlanır. Talmud bilgelerinin ilk öğüdü, "ekmeğini tuz ile ye, suyunu azar azar iç, yerde yat, kapalı bir yaşam sür ve çok çalış" olacaktır.

Değişik ustalar bu öğüdü değişik şekillerde yorumladılar. Musevilerin çok dağınık olmaları, tutarlı bir mistik uygulama okulunu olanaksız kıldı. Dağınık ve çoğu kez birbirine uymayan kültürlere sahip topluluklarda bile Musevi mistik uygulamaların çok benzer olması hayret edilecek bir durumdur. Bunda, ortak dil olan İbrani-

ce'nin kuşkusuz ki yararı olmuştur. Eski mistikler görsel tecrübeye ve düşünmeye büyük önem verdiler. Sephardik Museviler daha çok, meditasyonun kehanet yönü ve Musevilerin kutsal bir topluluk oluşu üzerinde durdular. Avrupalı mistikler, duayı kutsal bir statüye yükselttiler. Tevrat ve Kanunlar'ın rehberliğinde Kabala, bazen karanlıklara dalarak, bazen de aydınlığa çıkarak, beş bin yıl boyunca yayıldı. Musevilerin günlük hayatla içiçe oluşu nedeniyle çoğunlukla farkedilememekle beraber, mistisizm yaygın bir şekilde yeniden baş verdi. Kabala en iyi şekilde, öğretileri yoluyla anlaşılabilir; çünkü tümüyle büyük ustaların sözleri ve Musevi yaşam tarzına kişisel uyarlamalarından kaynaklanmaktadır.

"Tanrı kıyafet değiştirerek dolaşır."

İsrail turundaki bilinmeyen bir dinsiz.

I

Mistik Yaşam

Dharma

HAZIRLIK AŞAMASI (HUŞU'YU GELİŞTİRMEK)

Gizli Bahçe

Kabala üzerinde çalışmak, muhteşem fakat tehlikeli bir bahçeye girmeye benzetilebilir. Giriş kapısını açar açmaz kendinizi dev sarmaşıkların, hareket eden çiçeklerin, altın rengi kuşların ve konuşan kelebeklerin arasında bulursunuz. İkinci kapıdan geçersiniz ve sahne değişir. Şimdi, üzerinde güneş ışıklarının parlaklığını taşıyan sular sarar çevremizi. Yakından baktığınızda, bunun büyük bir sarayın mermer girişi olduğunu anlarsınız. Bir kapı daha açtığınızda, şekillerinden kurtulmuş seslerin dünyasına gireceksiniz. Burada duyacağınız kanat sesleri, tekerlek şeklindeki melekler olan *ofanim*'lerin diyarına geldiğinizi bildirir. Bu bahçenin herbir kapısı, sizi hayali (sanrısız) görüntülerin ve tuzakların içine çekecektir.

Psikolojik, ahlaki ve ruhsal benliklerini bir bütünlük içinde kaynaştırmış olan başarılı hacı, yolculuğuna açık bir alana ulaşana dek devam edecektir. Bu alanda öyle bir aşama vardır ki, dallarının her biri bir dünyayı, ya da ruhsal algılama düzeyini temsil eder. On değişik renkteki kürelerden oluşmuştur. "Yaşam ağacı"na ulaşan mistik, artık tırmanmaya hazır olduğu bir noktaya ulaştığını anlar. Kapılar, onu kutsal ağacın büyüdüğü bahçeye, Pardes'e, Tanrı'ya yükselmeye başlayacağı noktaya ulaştırmıştır.

Musevi bilgeleri, mükemmel bir ahlak ve tutarlılığa (dengeye) sahip kişiler dışındaki herkesi, bu yerden uzak durma-

ları için uyarırlar. İbranice bir sözcük olan Pardes'in harflerinin buradaki sır hakkında bir ipucu verdiğini söylerler: P, Tevrat'ın basit, dış anlamı olan Peshat'ı; D, kinayeli anlamı olan Drush'i; S, ise onun gizli, en derin anlamı olan Sod'u simgeler. Musevi mistik hayatının "bahçe"sindeki bu tehlikeli yolculuğu açıklamak için Talmud ustaları, dört büyük bilgenin, Ben Azal, Ben Zoma, Ben Abuyah ve Rabbi Akiva'nın hikayesini anlatırlar. Bu bilgiler Ortaçağ'ın ilk yıllarında Filistin'de gerçekten yaşamış ve öğretmenlik yapmışlardır. Dördü de Kudüs'teki merkezi Musevi akademi öğretisinin ünlü kanun adamlarıdır. Tarihi kayalıklara göre Ben Zoma aklını kaçırmış, Ben Abuyah inançsız bir hain olmuş, Ben Azai en verimli yaşında ölmüş ve Akiva doksan yaşında aydınlanmış bir aziz ve din şehidi olmuştur.

Efsane'ye göre dördü de "Pardes'e girdi", yani mistik yaşamla kucaklaştı. İçlerinden en yaşlısı ve en hazırlıklı olanı, Rabbi Akiva, bilinçüstü düzeyine ilk ulaşan kişi oldu. Fakat uyanıklık bilincine "dönüş"tüğünde, diğer üç kişiyi, dönüş yolunda zihinlerinin yaratacağı hayali görüntülere yenilmeleri ve teslim olmamaları için uyardı.

"Mermerin saf taşlarına yaklaştığınızda 'Su! Su!' diye bağırmayınız, çünkü şarkılar bize der ki, 'yalan konuşan gözümün önüne gelmeyecektir.' "

Aziz Rabbi Ben Azai "gözünü dikti ve öldü", çünkü ruhu, kaynağına ulaşmayı o kadar çok istiyordu ki, ışığı görür görmez hemen fiziksel bedenini üzerinden sıyrıp attı.

Bilgi karmaşasından yeterince çıkamamış olan Ben Abuyah gözünü dikti ve bir yerine iki Tanrı görerek anında kafir oldu.

Ben Zoma baktı ve aklını kaçırdı, çünkü olağan yaşamla, hayali deneyimi uzlaştıramadı.

Yalnızca mükemmel uyumlu Rabbi Akiva, barış içinde girdi ve çıktı.

Kabalacılar için düşünce, eylem ve hedef birbirlerine doğrudan bağlantılıdır; bu nedenle aklını, bedenini ve ruhunu ne kadar çok arındırırsa, Tanrı'ya o kadar çok benzer. İnsanın Tanrı görüntüsünde yaratıldığına inandığından, mistisizm yolu yardımıyla kendisini o kadar parlatacaktır ki, sadece Tanrı'yı yansıtacaktır. Bu durumda, "Mutlak Varlıkla Birleşme", "benzerin benzeri çekmesi" olmaktadır. Kişi ne kadar tanrısal olursa, o kadar çok ilahi ışığı yansıtır. Ruhsal ağacın bu ilk dalında görünen tüm dünya, Kabalacının parlatma aletidir. Çevresindeki hayatın bütününden (yıldızlar, insanlar, besin) Tanrı'nın varlığını artırır. Duyguları daha da arındırdıkça meleklerin saf renk ve kokudan ibaret dünyası ile ilişkiye geçecek, ta ki sonunda devekuth denilen ve insan şuurunun ulaşabileceği en yüksek merteye olan Tanrı'ya sevgi ile bağlanma seviyesine ulaşacaktır.

Bahya Beh Joseph Ibn Paquda: "Tanrı'yı Kalbinle Tanı"

Bahya Ben Joseph Ibn Paquda'nın Kalbin Görevlerine Yön Verme Kitabı adlı onbirinci yüzyıl tasavvuf rehberi, Tanrı'nın görünen yönlerini, "gökyüzü ve yerküresi, dünya ve rüzgarlar ile bağlantısı"nı vurgular. Bahya, öğrencilerine daha soyut konulara geçmeden önce doğayı incelemelerini salık verirdi. Nesnel gerçekte yer almayan mutluluğun, mutluluk olmayıp yanılgı olduğunda ısrar eder. Bu Musevi usta: "O'nu ne zaman bir şekil olarak gözünüzde canlandırırsanız veya O'nun birşeye benzediğini düşünürseniz, O'nun daha derin anlamını bulmaya çalışın... ta ki, o görüntü aklınızdan silinsin ve yalnızca görüntü yoluyla O'na ulaşın." Musevi öğrenci hayali görüntüyü inceler, ondaki ilahi özü çıkarır ve böylece çevresindeki her yerde Tanrı'yı görmeye başlar.

Bahya, onbirinci yüzyılın ikinci yarısındaki İspanya'nın Saragossa kentindeki dini mahkeme hakimi olarak öncelikle Musevi yasasını mistik uygulamalara uyarlamakla meşgul oldu. Kendi zamanının İslam Süfilerinin Tasavvuf felsefesi ve tekniklerinden etkilenen Bahya, geleneksel Musevi ahlakına gizemlilik eğilimini kattı. Sadece kanunun şekline dikkatlerini verip, onun ardındaki manevi anlamı önemsemeyen rabilere şüphe ile baktı. Kendi hayatı ve uygulamaları hakkında çok az şey bilinmektedir. Kendi sistemi hakkında açıklama yapmaması ve suskunluğu, Kalbin Görevleri'ndeki

önsözünde açıkça görülmektedir. Fakat hakim olarak çalıştığı günlerde, Musevilik'teki bu manevi boşluk o kadar büyüktü ki, onu yazmaya zorunlu kıldı. Zamanının büyük Arap düşünürlerini bilen ve kusursuz bir Musevi olarak kalan neoplatonik mistik Bahya, Batı'nın dünyevi zevklerden arınma düşüncesini sağduyulu Musevilik ile bir senteze ulaştırdı. Kendi samimi dindarlığı ve Tanrı sevgisi, coşkulu öğretisinin her kelimesinden fışkırmaktadır: Tanrı'yı kalbinle tanı.

Bahya'ya göre akıl, doğrudan dinsel deneyimin ayırt edici destekçisi olarak iş görmelidir, yoksa kör inancın veya geleceğin değil.

"Benlik hesaplaşması"nı bir kişinin manevi hayatının on ayrı düzeyi olarak gördüğü on kapıya ayırır ("Kapı", Museviler tarafından en çok tercih edilen mistik deney aşaması figürüdür.). İlk ve en önemlisi, yaratılış çokluğu içinde Tanrı'nın birliği gerçeğine ulaşmaktır. Bu gerçeğe ulaşmak için Bahya, doğada varolan herşeydeki (tek hücreli varlıklardan insana kadar) faaliyet gösteren İlahi Güç'ün incelenmesini öngörür. Mistikler, kendi arzu ve nefretlerinden uzaklaşarak, doğayı bir alim gibi incelerler. İlk önce dikkatini farklı maddelere (ateşe, havaya, toprağa, minerallere ve yıldızlara) yoğunlaştırır. Sonra, bu maddelerin (gazlar, buz, mineraller ve bitkiler gibi) kombinasyonlarını inceler. Sonra insan organizması üzerinde düşünür. Örneğin, kendisinin ana rahmindeki embriyo olduğunu hayal ederek, aklının gözü ile yetiştikliğe ulaşana kadar geçirdiği tüm büyüme evrelerini, yavaş çekilmiş bir film gibi izleyebilir. Bedeninin her bir organı ve uzvuna doğru yaptığı bu mikroskopik yolculuktan sonra, hafıza, konuşma ve düşünme gibi zihinsel işlevler üzerinde ve sonra da onlar sonucunda oluşan utanma, sevgi, kızgınlık gibi duygular hakkında düşünür. Bahya'ya göre, organik

dünya üzerindeki bu yoğun çalışma, insanı doğal olarak dünya üzerinde varolan metafizik, felsefi, sosyal, sanatsal ve manevi sistemleri tam olarak anlamasına götürecektir. Kendi harika fiziksel (maddesel) varlığının (bedeninin besinden enerjiye dönüşümü, soluğun bu incelikli ve mucizevi işleyişi) kendi hayvani ve içgüdüsel benliğinin, ruhani bedenine nasıl bağlandığını, beden ve ruhun sinir, kan ve nefesle birleştiği o düğümü anlamasını sağlayacaktır.

Bahya, öğrencisine bu titiz araştırmasını doğanın herbir yanına uygulamasını önerir: Büyümesini tamamlamış bitkilerde tohum, toprak ve gelişme arasındaki ilişkinin, gündoğumu ve batımı zamanlarında gün ışığının değişen renklerinin, mevsimlerin, hatta önündeki duvarda yürüyen böceğin incelenmesi bile kişiyi Huşu düzeyine çıkartabilir.

İkinci kapı, bu titiz incelemelerden sonra Tanrı'ya doğru bir şekilde tapınmaktır. Yaratılış üzerine edindiği bu yeni anlayış, öğrencide şimdi Musevi Yasası'na yeni bir ruhla bağlanma isteği uyandırmıştır. Artık Tanrı'nın armağanlarına karşı duyduğu şükran duygusu ile dolu olduğu için O'nun hizmetine girer, yoksa cezalandırılmak korkusu ile veya cennet vaatleri nedeniyle değil. Örneğin mitzvah'ı uygulaması veya sadece izin verilen yiyecekleri yiyerek ilahi emri yerine getirmesi, onun hayvani yaşamı incelemesinin doğal sonucudur. Şimdi mitzvah'ı doğallıkla gerçek bir alçakgönüllülükle ve amacını anlayarak uygular, alışkanlık sonucu veya kural-lara riayet etmiş olmak için değil. Tüm kainat, ilahi bir enerjiyle titreşir. Fakat "orta yol"da kararlılıkla kalarak, kendisini günlük işlerinin sonuçlarının mutlu rehabetine kaptırmaz; şehvetten kaçındığı kadar sofuluktan da kaçınır. Bu noktada Bahya'nın öğrencisi üçüncü kapı olan Güven kapısından girmeye hazırdır. Burada, ruhsal ağacın daha üst

dallarına doğru sürdüreceği tırmanışında, onun için çok önemli olan dengeyi bulacaktır. İlahi kainat düzenine öylesine derin bir güven duymayı ve yalnızca Tanrı'ya açılmayı öğrenir ki, hiçbir eksiğinin olmadığını hisseder. Kainatın yücelişi ve ihtişamı, ona Tanrı'nın bilgeliğini ispat etmiştir; şimdi bu bilgeliğin kendi günlük yaşamına olan yansımaları kabul edebilir. Dördüncü kapıdan, kabul kapısından geçerken, payına düşenden memnun olmayı öğrenir; Tanrı'yı içine daha çok alabilmek için yüreğini genişletmede, denemelerin ve ıstırapın bile faydasını görür. Fakat yaşamdaki herşeyi kadere bağlamaz. Tanrı verir, fakat kişi çalışmalı, para kazanmalı bedenine ve onun ihtiyaçlarına saygısızlık etmemelidir.

Beşinci kapı "ikiyüzlülük", içtenliğini ölçme fırsatını sunar. Bu kapının arkasında şüphe, kızgınlık ve nihilizm (ahlak değerlerinin reddi) vardır. Zorlukla kazanılmış inanca sıkıca sarıldığı taktirde, "Alçakgönüllülük" olan altıncı kapıyı da zarar görmeden geçme güvencesi verir. Bahya. Mistik, şimdi farkederek ki, diğer insanlara karşı daha hoşgörülüdür ve sonunda, acılarını hissetmeden hakaretlere katlanabilmektedir. Elde ettiği yalnızca bu da değildir. Güzel ev, güzel eş, başarılı oğullar artık kendi başlarına, onun dışında varlıklarını sürdürmektedirler.

Yedinci kapıda, geçmişte işlediği günahları ile karşılaşır, pişmanlık ona, hareketleriyle dürüstlikle yüzleşmesini ve dua ile yüreğini boşaltmasını sağlar. İleride, yıkıcı hareket etmemeye kararlı olarak, içini Tanrı'ya açıp, günahlarından arınmak için yardım dilenir. Açıkça yalvarma, yakarış, iç çekme ve gözyaşları, Musevi mistik duasının önemli bir parçasıdır. Almanya'da ortaçağ Hasidimi, sinagogdaki toplu duaya katılmadan önce bir saat ayakta sessiz bir hazırlık evresine girerdi. Tanrı ile olan bu çok kişisel ilişkiyi bir adım ile-

ri götürmek için Berdichev'li bir onsekizinci yüzyıl Hasidi olan Rebbe Levi İsaac, Yüksek Kutsal Günler'de sinagogun mihrabında durarak, mahkemede avukatın hakim önünde müvekkilini savunduğu gibi, O'nun insanlarını ıstıraplardan koruması için Tanrı'ya sesli olarak yalvarırdı. Kendilerini alenen göstermek istemeyen diğer mistikler, evlerindeki özel meditasyon odalarında veya açık arazide ağlayarak Tanrı'ya yakarırlardı.

Bütün Musevi mistikleri gibi Bahya da inanıyordu ki, iç durumları canlandırarak onlara şekil verirken, ruhsal olanı maddi olanla birleştiriyordu. Bu, Musevilikteki çok önemli bir anlayıştır: Ona eşlik eden fiziksel davranışlar olmadan manevi yolda hiçbir ilerleme kaydedilemez. Bu nedenle, der Bahya, eğer kişi içinden tövbe ederse, bu tövbeyi dış yaşamında da sahnelemelidir. "Bu alışkanlığımı daha sonra ortadan kaldıracam", diyerek uygulamayı ertelememelidir. Ölüm döşğinde tövbe etmek, Musevilikte pek makbul değildir. "Günah" işlendiğinin kabul edilmesini sözlü, zihinsel ve davranışlarda tövbe takip etmelidir. Bahya, bu kapının önemini aşağıdaki hikaye ile açıklar:

Bir yolcu, önündeki dereye kendine bir geçit oluşturur ümidi ile cebindeki bütün gümüş paraları dereye atar. Dereye yaklaşıncı yalnızca bir tanesinin dibe çekmediğini görür. Bu tek gümüş parayı dereden kurtarmayı başarır ve onu, kendisini karşıya geçiren kayıkçıya verir. Tövbe, der Bahya, bu son gümüş para gibidir. Yaşamın tüm servetleri tükenince tek başına tövbe bile, insanı yaşamın ırmaklarında karşıya geçirmeye yardımcı olur. (*)

* Bahya, bu hikayeyi "eskiler"den aldığını söylemekte ise de, mucizevi güçler elde etmenin aptallığını göstermek için anlatılan aşağıdaki Hint hikâyesini,

Sekizinci kapıdan, "Ruhun İncelenmesi" kapısından geçerken, mistik, kendini arındırmaya çalışır, ta ki, "gözü olmadan görebilecek, kulağı olmadan işitebilecek, dili olmadan konuşabilecek, dokunmadan hissedebilecek, mantık kullanmadan sonuca ulaşabilecektir..." Bu yolun iç kapısı, meditasyonla kendisini dünyadan saklamak isteyenler için ayrılmıştır. Bu, her ne kadar Musevi Yasa'daki sofı karşıtı olma yatkınlığı ile çelişiyor görünse de, mistik uygulamanın bu aşaması, Tanrı'yı görme arzusunun, O'nun yarattığı şeylere olan sevgisini de geçen küçük bir grup üstün insanın kaçınmayacağı bir aşamadır. Musevilikte çok sayıda peygamber ve aziz vardır ve Bahya şimdi onlara hitap etmektedir. Kitabı Mukaddes'te adı geçen bazı eski azizler gibi, bazı insanlar da dünyaya sırt çevirmeye mecbur kalacaklardır. Çöllerde ve ormanlarda yaşayan münzeviler gibi, yalnızca Tanrı'yı görme peşinde olacaklardır. Daha sosyal olan diğerleri, evlerindeki özel gizli odalara çekilecekler ve kendilerinden geçerek duada Tanrı'yı arayacaklardır. Geleneklere bağlı Museviler ise Yasa'ya ve emirlere uygun ibadet ederek yaşamın içinde kalacaklar, fakat tüm lüksü yaşamlarından çıkaracaklardır. Talmud bilgilerinin öğütlerine uygun yaşayacaklar, az yiyip az uyuyacaklar ve kendilerini Tevrat'ın incelenmesine adanacaklardır.

Dokuzuncu kapı "Perhiz", kişinin içinde yaşadığı topluma bağlı olarak gereklidir. Musevilerin çevresinde zevk düşkünü uluslar yaşıyorsa, o zaman ahlâki değerlerinin hayatta

kendi amacına adapte edip etmediği soru işaretidir: Birgün bir öğrenci ustasına gelerek, oniki sene uğraştıktan sonra ayakları bile ıslanmadan nehrin karşı kıyısına geçme becerisi ile öğrenmeye kalkar. Usta, ona üzüntü ile bakarak der ki: "Bir gümüş para karşılığında kayıkçı seni karşıya geçirebilecekken, bu kadar zamanı ziyan etmen ne kadar yazık."

kalması için ruhani bir yaşam tarzını sürdürmeleri şarttır. Kalbin Görevleri'nde açıklanan sistem, kişiyi benliğinden uzaklaştırmak ve Tanrı ile olan nihai buluşması için onu hazırlamak üzerine yapılandırıldığına göre, bu buluşma ancak kişinin kendisini terbiye etme başarısı ile orantılıdır. Eğer çevresindeki dünya ahlaken tümüyle bozulmuşsa kişi, kendi gibi düşünenlerin yaşadığı sakin bir toplumda yaşamayı seçebilir. "Azizlik" adlı onuncu kapıdan geçmişse, bütün bu karışıklığın ortasında kalarak diğer hacılara bir dayanak, bir vaha sunabilir.

Değişik kapılardan gerekli dersleri alarak kendisine mal ederse, kişi Huşu alemini tamamen terk ederek, sevginin çok daha derin ve kişisel alemine girer. Burada ruhunun kaynağına ulaşma isteği o kadar büyüktür ki, kişi en büyük dünyevi fedakarlığa, yaşamın kendisinden bile vazgeçmeye hazırdır. Çölde uyuyan azizin, oradan geçen biri tarafından uyandırıldığında ve o kadar aslanın arasında korkmadan nasıl uyuyabildiği sorulduğunda verdiği yanıtı, son kapıdan geçen Bahya'nın öğrencisi de verebilecektir: "Tanrı'dan başka bir şeyden korkarsam Tanrı'dan utanırım."

Buna rağmen çöl yalnızca, hayali (düşsel) deneyim için hazır bir zemin sunar. Bahya'nın sofuluk öğretisi, beş yüzyıl sonra, Kuzey Galilee bölgesindeki Safed kasabasında mistik bir kardeşlik grubu tarafından, pratik bir cemaat (ortak yaşam) sistemine bağdaştırılmıştır.

Safed: Musevi Shangri - La

Safed, Hula Vadisi'ne bakan yeşil dağın yamacında hala durmaktadır. Sisli bir sabah, rüzgarlı yoldan tırmanırken, yolcu önce alçak bulutlardan ve aşağıdaki yosun yeşilliklerden başka hiçbirşey göremez. Hafif ve serin hava, ona Galilee denizinin palmye ağaçlı ağır kokulu kıyılarını geride bıraktığını ve yeni bir diyara geldiğini hatırlatır. Birden güçlü güneş ışığı bulutları dağıtır ve dağın yamacından fışkıran bir grup ev görünür. Safed, mistikler için doğal bir inziva yeridir. Musevi Shangri-La Tibet'teki veya Himalaya dağlarının yamaçlarındaki ıssız bir manastır gibi, Huşu'ya ulaşmak için mükemmel bir doğal ortam sunar. Bir zamanlar gerçekten de öyleydi.

Bu gün Safed'in daracık ve dolambaçlı tozlu yolları, bir grup sanatçıyı barındırırken, dört asır önce beyazlar giymiş, başlarında asma yapraklı Kabalacılar, Sabbath günü bu sokaklardan mavi badanalı sinagoglarına dans ederek giderlerdi. Kediler hala oradadır; düzinelercesi, eskiden Kabalacıların ailelerinin oturduğu evlerin eşiklerinde patilerini yalamaktadırlar. Bu evlerin şimdiki sahipleri, bu kedilerin eski Kabalacıların ruhları, gilgulim'leri (genedoğumları) olduklarına ve kasabayı koruduklarına inanırlar. Sinagoglar, eski halıları, yuvarlak sıraları ve zarif şamdanları ile hala yerli yerindedirler. Sephardik geleneğine göre, odanın ortasına

yerleştirilen maun mihraplar, sinagog mübaşiri tarafından bugün pırıl pırıl cilalı tutulmaktadırlar. Kasabanın mezarlığı, bütün evlerden görülebilecek bir yamaçta, bu günkü kasaba halkına Cordovero, Luria, Caro gibi eski Kabalacıların orada yaşadıklarını hatırlatmaktadır.

Bu günün Hasidi, "Ari" denilen en büyük Kabalacının mezarı başında, eski mistiklere imrenerek, gözleri kapalı, ustasının ölümsüz ruhundan bir kıvılcım yakalayabilmek ümidi ile sessizlik içinde meditasyon yapmaktadır. Hala kutsal ve huzur dolu olan bu yerden ayrılırken, Safed'in ve Musevi topluluk mistisizminin görkeminin geçmişte kaldığını bilmektedir.

Büyükçe bir Musevi cemaatinin eskiden beri yaşadığı Safed, İspanya'dan kovulan Musevilerin gelmesi ile büyüdü ve onbeşinci ve onaltıncı yüzyıllarda ekonomik, kültürel ve ruhani bir merkez haline geldi. 1607'de Ari İsaac Luria'nın Biyografisinin yazarı Moravyalı Shlomel şöyle der:

"Burada büyük bilginler, azizler ve eylem adamları yaşar... Hiçbiri kuyuya gidip su çekmek, güğümü omuzunda taşımak veya pazara gidip, ekmek, yağ ve sebze almaktan utanmaz. Evdeki bütün işleri kendileri yaparlar." (*)

Essene sisteminin uygulandığı Safed'da hayat, sosyalist ideal olan işbirliğinin mükemmel bir örneği idi. Kasabanın en büyük ustası olan Isaac Luria, aile mesleği olan kumaş ticareti kazancından kasaba bütçesine büyük bağışlarda bulunurdu. Bütün halakh (yasal) Musevi geleneğine ismini vermiş İspanya doğumlu Joseph Caro ise gece ilham dolu bir

* Solomon Schechter'in *Yahudilik Araştırmaları* adlı kitabı, "onaltıncı yüzyılda Safed" adlı bölümü, s. 232.

mistik, gündüz ise pratik bir dava vekiliydi. Gerçekte Caro, vecd halinde olduğu zamanlardan birinde, ilahi bir irade tarafından oraya "emir"le gönderilmişti 1536'da Constantinople'den (İstanbul) Filistin'e gelmiş ve Safed'in zengin esnafı, çiftçisi, tüccarı ve öğretmenleri tarafından hemen aralarına alınmıştı. Kendi yeshivahına, o zaman Safed'in önde gelen Kabalacısı ve mistik yazarı Soloman Alkabez'in kayınbiraderi ve öğrencisi olan Moses Cordovero (1522-1570) katılmıştır.

Kendilerine Chaverim (yoldaş) adını veren bir grup, Alkabez'in liderliğinde düzenli olarak, ölmüş azizlerin mezarı başında toplanarak kutsal kitaptan bölümler üzerinde karşılıklı konuşuyor ve toplu meditasyon yapıyorlardı. Tartışılacak metinleri seçen, avukat Caro idi. Bu toplantılarda Alkabez, üyelere Tevrat'a ve onun emirlerine harfiyen uyulması telkinlerinde bulunurdu. Kalplerini "Shekhinah'ın İkameti" (Tanrı'nın dişilik ve her yerde varolma özelliği) haline getirebilmek için beden ve zihinlerini kızgınlık, dedikodu, hayvanlara eziyet, yemin ve ikiyüzlülüktan uzak tutarak nasıl arındıracakları öğretiliyordu. Chaverim'ler Sabbath ve diğer önemli dini kutlamalar dışında oruç tutmama kararı aldılar ve komşularının hem üzüntülerini, hem de sevinçlerini paylaşmaya yemin ettiler.

Safed mistikleri, sonraki bütün Kabala cemaatlerine temel oluşturacak olan bir gündem belirlediler: Hergün bir-iki saat toplanacak, kutsal konularda konuşacak ve cuma günleri, bir hafta boyunca yaptıklarını gözden geçireceklerdi. Bu kutsal gizli toplantılardan sonra Chaverim'ler aileleri ile birlikte sokağa çıkarak "Sabbath Kraliçesi"ni karşılama eğlencelerine katılacaklardı. Aynı kutsal şevki çocuklarına aşılamak için yemek öncesi şükran dualarını tane tane okuyarak her bir aile ferdinin tekrarlayarak kelimelerin anlamlarını

öğrenmelerini sağlayacaklardı. Uykudan önce, birinci yüzyıl Helenist Musevi filozofu olan Philo'nun ana hatlarını belirlediği eski bir zihinsel alıştırmayı uyguluyorlardı: O günün tüm olay ve konuşmalarını geriye giderek gözden geçiriyorlardı. Bu yolla kendilerini sorgulayarak Tevrat'ın kutsal ve dünyevi emirlerinin hangilerini çiğnediklerini veya yerine getirmediklerini tespit ediyorlardı. Avrupa'nın ve Ortadoğu'nun değişik bölgelerinden geldikleri ve değişik dilleri konuştukları için, Alkabez öğrencilerinin özellikle Sabath günlerinde İbranice konuşmaları için ısrar ederdi. Her Chaver, hatasını gördüğü arkadaşını azarlama hakkına sahipti, fakat uyarılan kişinin cevap hakkı yoktu.

Diğer Safed toplulukları içinde tövbekarlar ve her tür sofu vardı. 1536'da Joseph Caro Safed'e geldiğinde, bütün kasaba halkı kutsal yaşama adanmış olarak yaşıyordu. Kimi oruç tutuyor, kimi bütün gece dua ediyordu, kimisi de katı bir şekilde vejeteriyandı.

Buna rağmen, Safed'de uygulanan nefsi terbiye alıştırmaları hiçbir zaman amacından saptırılmadı; tek amacı Tevratı uygulamaya koymak olarak kaldı. Böylece halk hergün sadaka dağıttı, yetim ve öksüzler hemen daha varlıklı ailelerce evlat edinildi, tatiller bütün toplumca ve tümüyle mistik olarak kutlandı.

Ruhun arındırılması çalışmaları sadece günlük pratik ilişkilerin ahlâki düzeyde sürdürülmesi ile sınırlı kalmadı. Kalbi kutsal olarak beslemek ve mistik bilincin Huşu'nun ilk mertebesine ulaşmak için Safed'in Chaver'leri, büyük bilgin ve öğretmen Moses Cordovero'nun belirlediği talimatları uyguluyorlardı. Günlük dualarda okunan onüç kutsal niteliği taklid ederek aşağıdaki benliksiz davranış biçimlerini pekiştirmeye çalışıyorlardı:

1. Hakaret gördüğünde tahammül etmek.
2. Kötülük gördüğünde sabretmek.
3. Affetmek, yapılan kötülüğü yok saymak.
4. Kendini, komşusu ile bir tutmak.
5. Kesinlikle öfke duymamak.
6. Eziyet edene merhamet göstermek ve yalnızca iyi yönlerini hatırlamak.
7. İntikam duygusunun bütün izlerini yok etmek.
8. Başkalarının sebep olduğu eziyeti ve üzüntüyü tümüyle unutmak ve yalnızca iyilikleri hatırlamak.
9. Acı çekene, onu yargılamadan acımak.
10. Doğruluk.
11. Yasa'nın emrettiğinden daha fazla iyilik yapmak.
12. Kötülere, onları yargılamadan, islah olmaları için yardımcı olmak.
13. Bütün insanları, bebekliklerindeki saflıkları ile hatırlamak.

Moses Cordovero'nun "Onüç Kutsal Niteliği"

Cordovero'nun öğrettiğine göre, bir mistik bu onüç niteliği kendi benliğine mal etme veya onu bir tür ceza olarak kaybetme gücüne sahip olmakla kalmamakta, bu niteliklerin herhangi birini uygulamayı ihmal ettiğinde, bu niteliğin dünya yüzünden silinmesine de neden olmaktadır. "Alçakgönüllülük" ve "şevkat" gibi soyut kavramlara oranla gözle görülür, elle tutulur şekillerin daha kolay pekiştirilebileceğini bilen Cordovero, herbir Chaver'e kendi bedenini, bütün kainatı içine alan büyük bir kozmik gibi düşünmesini öğretiyordu. Örneğin, öğrenci alçakgönüllülük üzerinde düşünmek istediği zaman, bu kozmik ağacın en üst dalları olan Tanrı'nın Tacı'nı kendi başıyla karşılaştıracaktır. Bu yolla, başını küstahça diğer insanların göz hizasından daha yükseğe dikerek yürümemesi gerektiğini her zaman anımsayacaktır. Ayrıca, otomatik olarak, baş ve beyin, veya içindeki düşüncelerle bir bağlantı kuracak ve böylece her zaman düşüncelerini toplayıp, onları Tanrı'ya yönlendirecektir. Alnını gözönüne getirmekle, insanlara açık ve hoş davranması gerektiğini hatırlayacaktır. Kulaklar ona, faydalı bilgiye açık, fakat iftira ve faydasız gevezeliklere kapalı olmayı, açık gözler merhameti, kapalı gözler ise baştan çıkarılmaya karşı güçlü olmayı hatırlatacaktır. Burundan çekilen her solukla nezaket ve iyilik, horuldamakla ise öfke hatırlanır. Aydınlık bir yüz neşeyi, iyi huyluluğu ve keskin yargılama yokluğunu

simgeler. Ağız, iftira ve gaddarlık barındırmayan akıl ve bilgelik dağıtır.

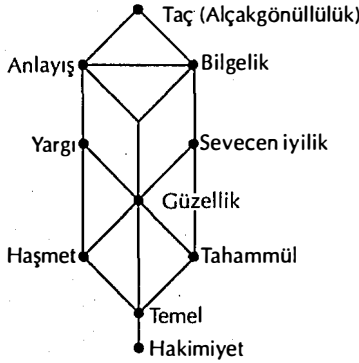
Bu kutsal değerlerin genel insani ölçülerinden fazlasını kendine mal etmeye çalışan mistik, kendisini daha yüksek bilgi ve tecrübelerle hazırlar. Cordovero, öğrencilerine ağır ağır ilerlemelerini ve alçakgönüllülüğü "herşeyin anahtarı" yapmalarını öğütlerdi. Eğer duaları ile Kozmik ağacın Taç'ına, mükemmel alçakgönüllülükle ulaşmayı hedeflemişse, o zaman dua dışındaki her anında alçakgönüllü davranması gerekmektedir. Hiçlikle (biçimi olmayan Tanrı) özdeşleştirilmiş olan Taç dünyamızda varolan alçakgönüllülüğün esasıdır. Her düşüncesini ve işini, alçakgönüllülüğün bu en yüce ve saf biçimine bağlamış olan Kabalacı için alçakgönüllülük, planlanmış meditasyon ile benliğin yok edilmesi için mükemmel bir alet oldu.

Cordovero, Chaverim'lere, "onüç kutsal nitelik"in hergün çalışılması sonucunda kozmik ağaca tırmanmanın kolay ve doğal olacağı güvencesini verirdi. Ona göre benliği olmayan bir kişinin, komşusu tarafından incitildiğinde merhametle karşılık vermesi kolaydır, çünkü acıtılacak birşey yoktur! Tabii Chaver, kendisini amacından saptıracak dünyevi şaşkınlıklardan ve en kötüsü olan onurun cazibesinden ve tuzağından sakınmalıdır. Böylece derin düşüncelere dalabilir ve Tanrı'nın yaradılışını onurlandırabilir.

Hayat Ağacı

Kozmik hayat ağacı, Tanrı'nın "özellikleri"nin görünür dünyasındaki tezahürlerini temsil eder:

KOZMİK AĞAÇ

Tanrı'yı taklit etmek, sonunda kişinin Tanrı'yı bilmesini sağladığına göre Kabalacı, ağacın üzerindeki her bir özellik ile mükemmelleşmek için kendini zorlar. Böylece, aklında Taç ve Bilgelik arasında daimi bir düşünce akışı sararken, davranışlarında da alçakgönüllülük ve kutsal bilgelik yayar. Anlayış, dünyevi vasıflara karşı bir silah görevi görür. Codo-vero'nun öğrencisi, ağacın sağ ve sol "dalları"nı "dişi" (negatif-olumsuz enerji) ve "erkek" (pozitif-olumlu enerji) olarak ikiye ayırır. Herşeyin üzerinde olan Taç cinsiyetsizken, alt-

lardaki dallarda renk, cinsiyet, şekil ve ses mevcuttur. Dikkatini sevgi dolu anlayış ve ona ait renk, koruyucu meleği ve duası üzerinde yoğunlaştırırken chaver, yaşamda mümkün olabilecek her bir duruma merhameti sokacak bir model bulmaya çalışır. Düşünülmüş zihinsel görüntünün fiziksel etkiye dönüşmesi, birkaç saniyede gerçekleşir. Zamanla o kadar içiçe geçerler ki, Kabalacı, düşünce ile günlük etkinlikler arasında ayrım yapamaz olur. Yani, kendisi Taç, Bilgelik, Anlayış gibi özelliklerin ta kendisi olur.

Kendini tümüyle dine adamaya hazır olana dek mistiğin görevi, kendi bedenindeki "ağaç"ın karşıt enerjilerini dengelemektir. Örneğin bütün cinsel ve saldırgan dürtüler soldaki Yargılama bölgesinden çıkmaktadır. Cinselliğini ve saldırganlığı yok saymak veya bastırmak yerine, kendi "erkek" ve "dişi" yarılarını evlilikte ve işte birleştirmeyi öğrenir. Bu dürtüleri başarılı bir şekilde ruhsal çabası ile bütünleştiren Kabalacı, "hepsini birlikte Tanrı'nın hizmetine sunarak sağ'a bağlanmalarını sağlar", der Cordovero. Bu "bağlama" çabası (yichud olarak bilinir), uzun uğraşlardan sonra, kişiyi yalnız kendisini değil, bütün dünyayı da kendisi ile birlikte Tanrı huzuruna çıkartabileceği bir düzeye ulaştırır.

Cordovero ayrıca, öğrencilerine kendi beden ve zihinleri dışındaki kozmik devreleri de nasıl tanıyacaklarını öğretir. Tanrı'nın her bir niteliği, günün ayrı bir zamanını denetler; örneğin mistik, uykuya yatarken zihnini Hakimiyet, gecenin hakimi üzerinde yoğunlaştırır. Gece yarısı uyanır, yıkanır ve Tevratın Shekhinah, Tanrı'nın gelini şeklindeki ruhsal bölümü üzerinde düşünür. Gün ağarırken, Sinagoğa gitmeden önce üç atasını hatırlar:

Abraham (Sevgi dolu anlayış), Isaac (Yargı) ve Jacob (Güzellik). Daha ileri düzeyde olan öğrenciler, bedenlerinin ilgili

bölümleri ile bu görüntüleri ve sinagogdaki toplu duayı, anında bağdaştırabiliyorlardı. Böyle karmaşık zihinsel faaliyetleri fiziksel aktivite ile bağdaştırma yeteneği öğretmene, her öğrencinin kavanna, dikkatini yoğunlaştırma gücünün derecesini ve şiddetini ölçmek için güvenli bir ölçü birimini oluşturuyordu. Kursu tamamlayan Kabalacı, artık benliğini o derece silmiş ve yok etmiştir ki, özel hayat düzeni, benlik-siz kainatın düzeninden ayırt edilemez olur. Safed'in Chaver'i Tevrat'ın emrettiği dini ayin ve törenleri hergünkü hayatının sınırları içinde uygulayarak, hayatını sonsuzluğun seyrine dönüştürmeyi amaçlar.

"Bu" der Cordovero, "(Kabalacının) günlük devresinin, alanlarının devresi ile uyum içinde olmasıdır. Öyle ki, kendisi, hakim olan ışığa sonsuza kadar bağlanmıştır... Ve bu, insanın Shekhiah'ın Tac'ını başından hiçbir zaman ayırmamacasına kendisini kutsal alana bağlayabilecek en kapsamlı yöntemdir."

Isaac Luria: Safed'in "Aslanı"

Cordovero Alkabez ve diğerleri, öğretmenlerin yüce öğretmeni, Safed'in "Ari"si, Aslan'ı, Isaac Luria'nın 1570'de gelişi için sahneyi hazırladılar yalnızca. O sıralarda Şam'da yaşayan bilge rabbi Chayima Vital (1543-1620) birdenbire, Safed'de bir avatar'ın görüneceğini bildiren yararlı hayaller görmeye başlar. Bu sezgiye uyan Vital, Safed'e gelir ve hayallerinin doğru olduğunu görür. Ari (Rabbi Isaac Ashkenazi'nin kısaltılmışı) Safed'e geldikten kısa süre sonra Safed mistik okulunun tartışmasız lideri seçildi. Bu görevde sadece altı sene kaldığı halde Ari, Musevi mistisizm uygulamalarını tamamen değiştirdi.

1534 yılında Kudüs'te doğan Isaac Luria (Alman bir aileden geldiğinden "Ashkenazi" olarak adlandırıldı) sıradan bir çocuk değildi. Ari'nin doğumundan önce peygamber Elijah babasını ziyaret ederek: "Kabala'nın öğretisi onun vasıtası ile Dünya'ya açılacaktır" dedi. Çocuğun sünnetinde, sinagog'daki kalabalığın arasında peygamber de vardı.

Daha sekiz yaşında iken takımın dik bir üstün zekası olduğu belli idi. Sekizinci yaşını geçtikten kısa süre sonra Ari'nin babası öldü ve aile Kahire'ye, zengin bir amcanın yanına taşındı. Çocuğun bir dahi olduğunu anlayan amcası, onu evlat edinerek ona Bezalel Ashkenazi adlı bir öğretmen tuttu (Ari'nin gerçek ustası ve Ari'ye göre isminin gerçek kaynağı). Ari onbeş yaşına kadar bu öğretmenle çalıştı. Amcasının kızı

(ve üvey kızkardeşi) ile evlenince öğrenimine son verdi. On-yedi yaşında Kabala ile tanıştı

Birgün, Kahire'ye iş nedeniyle gelen bir seyyah, Luria'nın sinagogundaki duaya katıldı. Seyyah'ın dualarını, toplu duaların kabalacı yorumlarının resmedildiği bir kitaptan okunması genç bilgenin ilgisini uyandırdı. Luria seyyaha yaklaşıp okuduğu metin hakkında sorular sordu. Sorgulamadan rahatsız olan seyyah Marrano'lu olduğunu, gizlice dini vecibelerini yerine getiren vaftiz edilmiş bir İspanyol Musevisi olduğunu ve elindeki kitabı bile okuyamayan bir cahil olduğunu soyledi. Okumasını bilmediği bu kitabı kendisine satması için Luria seyyaha çok yalvardı. Adam önce reddetti fakat sonra Luria'nın nüfuslu kayınpederinin bir vergi sorununu çözümlemesi karşılığında kitabı satmayı kabul etti

Kitap, Zohar (Saltanat'ın Kitabı)'dan başkası değildi ve Luria sonraki sekiz sene boyunca onu sökmeye (okumaya) çok çalıştı. İçindekileri anlamayı başaramayınca kendisine "ilahî bir güç" dediği bir güç tarafından tarif edilen din yoluna girme çabasına girişti. Nil kıyısındaki bir kulübeye inzivaya çekilerek beş gün boyunca çalıştı ve meditasyon yaptı. Sabbath için ailesinin yanına döndü. İki yıl boyunca tek uğraşısı dua, oruç ve Zohar oldu. Birgün, Ari'ye güç vermek için peygamber Elijah'ın hayali görüldü. Ondan sonraki her gece Ari'ye melekler ve Zohar'ın yazarı olduğu sanılan Rabbi Simeon bar Yohai, Rabbi Akiva ve muhteşem Rabbi Eleazar'ın hayalleri görüldü. Ayrıca yüzleri, hareketleri ve geleceği ve hatta onları görmeden insanların düşüncelerini okumaya başladı. Genedoğumun (reenkarnasyonun) tüm sırları, bu gece ziyaretlerinde ona ifşa edildi. Böylece Ari, eski ruhlarla yenilerini ayırdetmesini öğrendi, onların ruhsal gelişimini veya bozuluşunu anında okuyabilme yeteneği kazandı.

Mum ışığında geleceği görüyor, dürüst ölümleri bulup onlarla konuşuyor ve çalışıyordu. En etkileyicisi, Elijah ile yaptığı gece görüşmeleriydi., çünkü bütün Kabala bilgisini "ağızdan kulağa" ondan edindi.

Hayallerle dolu sekiz yılın sonunda, ustasının emri ile Ari, ailesi ile birlikte Mısır'dan Safed'e gitti Elijah ona fazla ömrü kalmadığını fakat son görevinin kuzey Galilee bölgesinde onu beklediğini bildirdi.

Cordovero ve diğerleri onu hemen kabul ettiler. Ari ve Cordovero'nun karşılıklı arkadaş-taraftar ilişkisi kısa süre sonra yerini Ari'nin tartışılmaz ustalığına bıraktı. Sonraları Ari'nin oğlu, Joseph Caro'nun kızı ile nişanlandığı halde Safed'in yeni Aslanı ile dindar avukat saygılı fakat mesafeli bir ilişkiyi sürdürdüler. Ustasının gelişi ile kehaneti doğrulanan Chayim Vital, Ari'nin en yakın öğrencisi, yazısı, biyografisinin yazarı ve yayıncısı oldu. Ari'nin kendisi o kadar havai idi ki, mesajını yazıya geçirecek Vital gibi aktif ve dünyevi bir araca ihtiyacı vardı.

"Yazması olanaksız" dedi bir seferinde Ari, "Ağzını açar açmaz denizin bütün barajları yıktığını ve taşıdığını hissediyorum. O zaman ruhundakilerini nasıl anlatabilir ve yazıya dökebilirim?" Bu iş Chayim Vital'e kaldı ve not tutma yasasına rağmen bütün Lurianik sistemin mistik bilgilerini sıraya sokarak mükemmel bir bütünlük oluşturmayı başardı.

Moses Cordovero kırksekiz yaşında öldü ve kabala topluluğunu en açık yorumcusundan mahrum bıraktı. Cenazesinde Ari, Cordovero'nun ruhunu takibetti ve Abraham'ın uşağı Elazah'ın ruhu olduğunu iddia ettiği ateşten bir sütun gördü. Cordovero'nun ölümünden sonra Chaverim, kendilerine Ari'ye saygılarından dolayı "Aslan Yavruları" demeye başladılar. Kısa bir süre sonra yatakhane ve mutfaklardan oluşan

bir kaç binada toplanarak aileleriyle yaşamaya başlayan oniki kişi kendilerini tamamen yeni öğretiyeye adadılar. Tanrı ile insan arasına giren iyi ve kötünün evrensel karışımı hakkındaki düşüncelerini Ari burada uygulamaya koydu.

Luria'ya göre şimdi Kabalacının görevi kişisel meditasyonlarında evreni içine almaktır Arınmış, benliğinden soyulmuş zihin, ilahi kaynağına kavuştuktan sonra daha aşağıdaki dünyaya kuvvet bulmuş olarak inmeli ve her bir varlığın, çiçeğin, mineralin kötü ruhların kabuklarını atarak içlerindeki ilahi kıvılcımı çekip almaktır. Ari bu amaç için, titiz zihinsel çalışmalarını, günlük dualarının harfleri ve tümceleri üzerine Kavannot (belirli hayalleri gösteren semboller) hazmederek, tamamen yeni bir dikkat yoğunlaştırma sistemi geliştirdi

Bu alıştırımların uygulanması için tamamen arındırılmış bir beden ve zihin gerektiğinden, Ari aynı zamanda tikkun (düzeltme) kursunu başlattı. Her öğrencisi için ayrı ayrı belirlediği formüllerle öğrenci, ruhunu bozukluklarından temizleyerek arınmaya hazırlayacaktır.

Aslan Yavrularının ailelerinin alelade günlük olaylar üzerinde çekişmeleri başlayınca yatakhane uygulaması başarısızlıkla sonuçlandı. Ari'nin şevki büyük ölçüde kırılmakla beraber grup hayatına biraz değişikliklerle devam edildi. Grup üyeleri iki kategoriye ayrılarak bilgi ve ruhsal gelişme üzerine birbirleriyle yarışmaya giriştiler. Ari ise hepsinin, organik olarak bütün ruhsal ümitlerini ve arzularını temsil eden büyük bir topluluğun (bedenin) üyeleri oldukları fikrini aşılamaaya çalıştı. Bu imajı akıllarında tutmalarını öğütleyerek Yavrulara komşularının iyiliği için devamlı dua etmelerini ve kendilerinden fazla komşularını sevmelerini ve düşünmelerini ve daha da ileri giderek herşeyden çok İsrail'i sevmele-

rini istedi. Dualarında kendilerini "İsrail için, İsrail'de ve İsrail" ile adayacaklardı. Böylece Ari öğrencilerine ayırım yapmadan bütün canlıları sevmelerini öğütlerken ondan sonraki ikiyüz yıl boyunca kabalacı inanç ve uygulamanın önemli bir bölümünü simgeleyerek milliyetçi tutumu bilinmeden başlatmış oldu. Bazıları onun "mülkiyetçilik"inin Sabbatai Sevi'nin yıkıcı sahte - (mesih) kurtarıcı hareketine kapıyı açtığını söyleyecek kadar ileri gittiler.

Ari'nin kendisi gerçekten de ayırım gözetmeksizin bütün yaradılışı seviyordu. Kurtları ve böcekleri bile incitmekten kaçınarak, onların bile ruhun başka bedenlere girme yolu ile gelişeceklerini iddia ederdi. Cansız varlıklarla bile ruhun dili ile konuşabilirdi. Bu nedenle Lurnarik duadaki her kelime, gerçeğe uygun yorumlamaları aşan gizemlerle yüklüdür. Yazılı dikkat yoğunlaştırma alıştırma larını Sephardik dua kitaplarına yazarak onları öyle yüksek bir seviyeye çıkardı ki, ölümünden iki yüzyıl sonra bile Baal Shem Tov'un vecd amaçlı Avrupa Hasidimine meditasyon rehberi olarak hizmet etti Ari'nin sisteminde gerçek duayı ancak Tanrı'ya övgü için, daha ağzını açmadan kozmik Taç'ın sonsuzluğuna ulaşan arı kişi okuyabilir. Bu anlamda Ari'nin sadelik, alçakgönüllülük ve sadakaya verdiği önem Bahya'dan veya Cordovero'dan da fazla idi. Bütün bu özellikleri kendisinde toplanmış olan Ari, Safed halkına ilham kaynağı olmuş ve onun sınırsız cömertliğine ve tatlılığına her zaman hayranlık duymuşlardır.

Sonra 1572'de Ari birdenbire hastalandı ve üç günde öldü. Joseph Caro ondan üç yıl sonra öldü Chayim Vital, Fas'a dönerek 1620 yılında öldü Böylece Safed'in büyük mistik (cemaatının) topluluğunun altın yılları sona erdi.

Ölümüne kadar gizli kalan Vital'in notları, bilinen arzusuna karşın, ortaya çıkarılarak dolaştırılmaya başlandı. Böy-

lece Ari'nin öğretileri, Gershom Scholem'in dediği gibi "daha sonraki Kabbalacıların ortak malı oldu."

Vital'in notlarından, geniş ve karışık yichud (bağlanma) meditasyonuna başlamak üzere olan bir öğrenciye verilen arınma talimatlarına göz atabiliriz. Sinagoga girmeden önce, öğrenci bir hayır kurumuna bilinmeyen bir bağışta bulunur. Phyactery'lerini (dua keselerini) başına ve kollarına bağlayarak bütün sabah (içinden) duası boyunca onları orada tutar. Aklından bir önceki günün olaylarını ve düşüncelerini gözden geçirdikten sonra Aslan Yavrusu herhangi bir canlı varlığa zarar vermemek için titizlik gösterip göstermediğini belirleyecektir. Eğer Ari ona Kabil'in ruhunu tahsis etmişse, yemek yediği masaya bıçak koymaktan kaçınacaktır. Bedenindeki veya giysisindeki bir bit veya keneyi bile öldürmemelidir. Vital'in notlarına göre Ari, öğrencilerine nasıl yürüyecekleri, nasıl yiyecekleri ve nasıl dua edeceklerini öğretirdi.

Ari'nin talimatlarına uyarak Yavruları her zaman masalarına tuz koyarlar, fakat yemek üzerine su içmekten kaçınırlardı. Şükranlarını okurken ayaklarını bitişik tutarlar ve dikkatleri dağılınca sakallarından kıl koparmaktan (yolmak-tan) vazgeçmek için çok gayret sarfederlerdi. Hatta Ari onlara Sabbath kıyafetlerine ilâştirecekleri uygun meditasyon şarkılarını bile veriyordu. "Düşünceli olmayı telkin etmek amacıyla, parmak çıtlatrnak gibi sinirlilik belirtisi alışkanlıklara karşı, da sırasında hamailinin sapını dikkatsizce yere düşürmeye karşı geliştirilmiş formüller vardı. Herkese, ruhsal gelişmesine özellikle yararlı olan belli bir gün, an zarar ve ölümden korunmuş olacaklar belirli bir gün veriliyordu. Bu günler sadece "şanslı günler" değillerdi fakat kişinin ruhunun kurtarılarak ölüm gününe hazırlanması için özel "piş-

manlık, tövbe" meditasyon zamanı olarak ayrılan günlerdi; Aynı zamanda Yavru, günlük zihinsel düzeltmeler yapardı, bazen Exodus 15'den "Ben seni iyileştiren Tanrı'yım" gibi kısa bir tümceyi Tetragrammaton'un harflerinden (YHYH) çıkartılmış kutsal bir isimle birlikte tekrarlamak kadar basit düzeltmeler.

Herşeyi kapsayan talimatlardan, anlaşıldığına göre Ari, öğrencilerinin dünyevilik hastalığından çabuk ve bazen (şiddetli) ayrı metodlarla iyileştirmeyi istiyordu. Belki de onlara herşeyi öğretmek için altı senelik zamanının olduğunu bildiğinden böyle davrandı, Vital onu "öğrencilerinin ruhlarının hekimi" olarak tarif eder; onların hiç birine sadece yaşadıkları günün faaliyetlerinin değil, geçmiş hayatlarının da doğru ve kesin düzeltmelerini sağladı: "Bu yolla... her öğrencisinin ruhunun hangi yönünün bozuk olduğunu ve aydınlanabilmesi için, hangi yolla temizlenmesi gerektiğini keşfetti."

Ari o derece büyük ruhani usta idi ki, her ruhun kozmik ağacın neresinde ve ne kadar yükseklikte yer aldığını tam olarak bilirdi. Bu yönde herbir öğrencisine, metnin anlamını kavramaya ve ruhsal gelişimini devam ettirmeye içgüdüsel olarak hazır olduğu an onlara Tevrat'tan bölümler izah ederdi. Yavru o zaman Ari'nin izahatı üzerinde düşünerek metni sesli olarak okurdu.

Usta, öğrencilerine, zikirlerini dağıtan "dış güçler" in yönünü saptırarak, Tanrı görüntüsündeki kendi yaratılışlarını onlara hatırlatarak, sesleri ve kokuları kuvvetlendirecek formüller sağladı. Beden üzerinde derin düşüncelere, dalecekleri zaman, Taç'ın hakim olduğu yerde kesin sessizlik olduğundan kutsal isimleri seslendirmeden sadece zihinsel olarak dikkatlerini başları üzerinde yoğunlaştırmalarını isterdi.

Dışarı çıkmalarını ve bacaklarını Tahammül (dayanıklılık) ve Haşmet ve gözlerini Bilgelik ve Anlayış bölgeleri olarak tahayyül etmelerini ve bedenin kutsal ruhun tahtı olduğunu her zaman hatırlamalarını isterdi. Bazı öğrenciler kozmik ağaçta Bilgelik ve Anlayış arasında yer alan Daath (bilgi) adlı gizli bir hassadan ışık sızdırarak havada "uçtuklarını" bile iddia ettiler. Dini gözlemler, bayram ayinleri ve Musevi Kanunu'nun yerine getirilmesi sırasında uygulanan pek çok formül vardı. Herbir hayat deneyiminden bir formül çıkartıyordu "Herşey", derdi Ari, "sizin dikkatinizin yoğunluğuna ve sevginizin büyüklüğüne bağlıdır. Bunu aklınızdan çıkarmayın." Ustalıklarının kendi ruhsal yoğunluğundan ve Yic-hudi (bağlama) meditasyonuna kendini vakfetmesinden ilham alan Safed'in mistikleri kendilerini "cennetteki melekler"le karşılaştırıyorlardı.

Moses Luzzatto ve Çevresi

Moses Chayim Luzzatto, genç ve parlak bir onsekizinci yüzyıl Kabalacısı, kendisini Ari'nin manevi oğlu olarak kabul ediyordu. Ona göre de dünyaların veya varlık düzenlerinin birliklerine bağımlılıkları, benliğin yok edilmesi ve böylece ruhun genişletilmesi için uygun bir araçtı Tanrı ve Dinden zuhur eden dünyalar arasında aracılık yapan ilahi habercileri nasıl ve ne zaman etkilemek gerektiği meselesi genç İtalyan bilgini için ahlâki bir konuydu.

1707'de Padua'da doğan Luzzatto, ayrıcalıklı musevi sınıfının tipik adetine uygun olarak ünlü Isaac Chayim Cohen Cantarini'den edebiyat dersleri ve Rabbi İsaiah Bassan'dan din dersleri aldı. Fakat genç yaşta Kabalaya ilgi duyan Luzzatto isteksiz din dersleri öğretmenini ikna ederek kendisine konunun bazı sırlarını aktarmasını sağladı. Kendisine sunulan bölük pörçük mistik bilgilerden tatmin olmayan Luzzatto, yasaklanmış metinlerden kendisine bir çalışma programı oluşturdu. Çok geçmeden kendisi gibi düşünen bir kaç üniversite öğrencisi ile bir grup oluşturarak gizlice okudukları mistik metinlerde birlikte açıklanan Lurianik meditasyonlarını, arkadaşlarının ısrarı üzerine uygulamaya koyuldular. Bu yedi ayrıcalıklı Musevi öğrencisi Safed mistiklerini taklid ederek "Dairenin Düzeni" adını verdikleri ve uygulamaya yemin ettikleri şu kanunu çıkardılar:

Zohar'ı Sabbath ve tatil günleri dışında sabahın erken saatlerinden akşam duasına kadar, herbiri bir bölümünü dönüşümlü olarak devamlı ve kesintisiz okumak. *Zohar*'ın okunmasının amacı, kişisel (ruhsal) gelişme, hatta günahlarının arındırılması bile olmayıp sadece ve özellikle kutsal *Shekhinah*'ın ve "bütün İsrail'in mükemmelleştirilmesi" idi.

Bu yüksek ideallere Ari'nin yichudim'i (bağlanmaları) üzerine gece ve gündüz uyguladıkları yoğun meditasyonlar eşlik ediyordu. Luzzetto daha sonraları her onbeş dakikada bir, onları zihninde tekrarlamayarak formüllerin içine kendisini "gömmeyi" kabul etti. Katı görünen kanuna rağmen dairenin kuralları oldukça esnekti. *Zohar* her ne kadar bütün gün boyunca üyelerce sesli olarak okunmakta idiyse de, geceleri okuma nöbetini üye olmayanların devralmasına izin veriliyordu. Bunun sonucu olarak dokuz yeni genç adam "İsrail milletini yüceltmek için" aralarına katıldı. Safed Kabalacılarını devamlı taklid ederek birbirlerini kollamaya, ruhlarını sevgi ile doldurmaya ve kendilerini en yüce gerçeğe bütünüyle vakfetmeye yemin ettiler. Toplu oruç şeklinde nefse eziyet türleri uygulamaya koydular. Bu ruh hali içinde *Zohar*'ın yirmidört saat boyunca nöbetleşerek kesintisiz okunmasını düzenlediler. Bazıları Tevrat'ı ve Yorumları da okudular ve herbiri Tanrı adını zikretmeden birbirleriyle konuşmamaya, selamlaşmamaya ve vedalaşmamaya özen gösterdiler. Ailelerinin sağladığı rahatlıktan vazgeçmeden manastır hayatı yaşamaya çalışan Daire üyeleri, uzun saatler boyunca sessizlik içinde meditasyona dalarak başları yere eğik yürüdüler ve hahamlara ait kanunları (kuralları) harfiyen uyguladılar.

"Kabala", der Luzzatto, "Tanrı'yı, O'nun mutlak ve gerçek tek olduğunu ve O'nun değişmez olduğunu ve O'nun beden-sel özelliklerinin olmadığını..." anlatmaktan ibarettir. Genç filozof ve mistik, ruhsal konularda deneysel bilginin yalnızca bilgece taklitlerden çok daha üstün olduğunu anlatırdı.

(Kabbala)'yı, sadece bir inanç meselesi olarak ele almayıp, aklımızın süzgecinden de geçebilecek şekilde akılcıca anlamak görevimizdir... (Tevrat) ruha nüfus edince, güneş ışığının eve girmesi gibi onunla birlikte ışık da gelir. Ateş gibidir.. Çünkü bütün harfleri ve kelimeleri, sönmüş korlar gibidir, fakat birisi üzerinde çalışmaya başlayınca her bir harfinden rengarenk büyük alevler yükselir. Bu, her harfte saklı bilgidir.

Kendini tanıma yoluyla Tevrat'ın çizdiği yolu anlamak ve uygulamak, Luzzatto'nun iyilerin Yolu adını verdiği hazırlanma sistemi, mistikler için bir temel oldu. Kişi sıkı ahlâki ve töresel şartlara göre kendisini başarı ile eğitir ve denemeden geçirirse daha yüksek (ileri) "Tanrı Yolu" için hazır olur.

Çünkü gerçek iyilik yalnızca budur ve insanların iyi olarak adlandırdığı bunun dışındaki herşey bölük ve değersizliktir. (Kişi) kendisini Tanrı ile birleştirecek davranışlarda ısrarla sebat etmelidir.

Luzzatto'nun mükemmel birlikteliğe giden aşamaları Rabbi Pinchas'ın talmudik notlarından alınmadır ve şunları vurgular:

- ✓ Gözetleme
- ✓ Şevk (ve gayret)
- ✓ Temizlik

- ✓ Ayrılık
- ✓ Saflık
- ✓ Azizlik
- ✓ Alçakgönüllülük
- ✓ Günah Korkusu ve Kutsallık

Talmudikler bu özellikleri, "Tevratın etrafındaki çit" olarak adlandırdılar, Luzzatto da öğrencilerini, bu fikri bir adım ileriye götürerek insani ahlâk sınırlarının ötesine, kutsal diyarın ta kendisine ulaştırdı. Benliğinin kişide sebep olduğu dünyevi kötülükten kurtulmak için Luzzatto'nun öğrencisi (Safed'deki ataları gibi), günün ve gecenin belirli saatlerini "büyük bir düzenlilikle" davranışlarını gözden geçirmekle görevlendirilirdi. Bahya'nın "iç sorgulaması"nı hatırlatan Luzzatto'nun içe bakışı, Kutsal Kitap'ta, Gözlemlemeyi Huşu'nun derin düşünce durumuna yükseltmek için belirlenmiş bölümlerin okunması ile arttırılır. İç sorgulama ile birleştirilmiş Kutsal Kitap, Kabalacının kendi davranışlarını anlama yeteneğini o kadar keskinleştirecekti ki, Gözlemleme içgüdüsel hale gelecekti. Bu nedenle Luzzatto, kendisini Tevrat'ta "kaybeden" şevkli bilgeler ile Tevrat'ı sadece cennet vadeleri için okuyanlar arasında keskin ve çoğu kez kınayarak ayırım yapıyordu. "Dış hareketler (Tevratın bencillikten uzak okunması ve çözümlenmesi) iş hareketleri uyandırır."

Mesleğine hali-vakti yerinde evli bir bilge olarak başladığı halde daha sonra dünyada köksüzlük ve "kutsal hizmette köklenme" vaazları verdi ve öyle de yaşadı. Kabalacının dünyevi şan-şeref arzuları köreldikçe mutlak olana özlemi artacak ve onu adım adım daha fazla kutsal alışkanlıklara, alıştırmalara ve insanlara götürecektir. Bu istek, mistiğin mü-

kemmel Temizlik alıştırma ları aşamasına girdiğinin ve kendisindeki zihinsel berraklık ve muhakemenin belirtisidir Bu safhada gurur, kızgınlık ve kıskançlık, deri değıştiren bir yılının ölü gömleğ i gibi üzerinden düş er. Zenginlik ve ün için isteğ i de kaybolur. "Çünkü", diyor Luzzatto, "(Senin) aklım bunlarla yaşarken, içinin her köşesini araştıracak ve gerç eğin kaynağ ını ortaya çıkaracaktır."

Ayrılık safhasına, öğrenc i yalnızca ahlâki davranış lardan vazgeçerek Azizlik yönünde yol almaya başladığında girilir; ahlâki davranış lar musevi kanununun düzenli dünyasında görölür. Azizlik ise mistiğ i, hareketten tamamen yoksun bir şuur düzeyine götürür: "Tanrı'ya yakınlaşmayı ve bu yakınlıktan bütün kendine güvenenleri yararlandırmayı arzu eden birkaç seçkin kiş iye, azizlerin daha ulvi görevlerini yerine getirmeleri havale edilir."

Musevi azizi, veya tzaddik, dünya zevklerinden tamamen uzak olarak yaş ar. Budist bodhisattva gibi insan şekline girmiş ve diğ er insanları kutsal statüye yükseltmek için insanlar arasında yaşayan gerç eğ i kavramış (aydınlanmış) kiş idir. En üst düzeydeki Musevi mistikleri her zaman tzaddik'lerdi; Azizlik hala yol almakta olanların en yüce amacıydı. "Dünyevilik"ten kurtulmak için, Bahya gibi Luzzatto da öğrenc ilerine geçici "iyi"nin aldatıcı özelliğ i üzerinde düşünmelerini öğ ütlerdi. Herbir zevk kaynağ ının özelliklerini incelerken, öğrenc i onun geçici tuzak olan arka yüzünü görmeye baş lar. Bu tür alışkanlıktan kurtulma çalış maları sonucunda şiddetli ve sürekli kötölük olan (zevki) aş ağılamaya ve ondan kaçınmaya baş lar." Zevk aramanın (gereksizliğ i) ve açıdan kaçınmanın anlamsız olduğ u gerç eğ i anlaşıldıktan sonra, öğrenc i maddecilikten daha da uzaklaşarak Talmud'da belirti-

len yetinmenin sade yaşantısına yönelir. Luzzatto dayanabilecek olanlara kesin inzivayı önerir; çünkü dünyevi zevkleri gözönünden uzaklaştırmak, onlar için duyulan arzuyu da "kalbinden" uzaklaştırır.

Bütün diğer Musevi mistikler gibi Luzzatto da yükselen madreget'ları (aşamaları) kişinin kaldırabileceği hızda ağır ağır çıkmasını öğütlerdi. "Bugün biraz ilerle ve biraz da yarına bırak (ekle), ta ki (sen) ona o kadar alışasın ki bu (senin) ikinci tabiatın olsun."

Saflık, kişinin iyi işlerinin ardındaki amaç da dahil, her bir amacın incelenmesi, (araştırılması) demektir. Eğer Kabalacı gizli de olsa manevi ödül isteğini içinde taşıyorsa, mitzvoth (ilahi emirleri) yerine getirmek anlamsızdır; Saflık (arılık), arzusuzluk, meraksızlık (ilgisizlik) ve mutlak benliksiz hareket demektir. Mutlak dikkat yoğunluğu ile uygulanan tek amaca yönelik dinsel ayin, benlik kalıntılarını ortadan kaldırmaya yardımcı olur:

Dünyeviliğin ve onun zevklerinin basitliğini görmek için kişi, bu konu üzerinde düşünmeye nekadark çok zaman ayırırsa, hareketlerinde kötü yatkinliklardan medet ummayacak derecede, düşüncelerini ve kalbini arındırması o kadar kolay olacak ve hal aldığı dünyevi aktivitelerindeki rolü, sadece şiddetle red olacaktır.

Alçakgönüllülüğe ulaşmak için Luzzatto, öğrencilerini mitzvoth'tan önce kalplerini günden temizlemeye zorlardı, Dikkat dağıtıcı düşünceler "kalp zinası" olarak kabul edilmelidir; çünkü mistiğin dikkatini "sevgili"den uzaklaştırıp dünyanın boş ve aldatıcı hayallerine çekerler, Tevratta tarif edilen altıyüz onüç mitzvoth belki de sade musevi için yeterliydi

fakat Luzzatto'nun Kabalacısına daha fazlası gereklidir. Ari'nin Yavruları gibi Daire üyeleri de et yemekten veya böcekleri bile öldürmekten kaçınıyorlardı; ve tabii her durumda insanlara anlayışla ve merhametle davranmak zorundaydılar.

Huşuyu teşvik etmek için Luzzatto, mistiğe kendisini Tanrı'nın önünde ayakta dururken görmesini ve "Tanrı gözüne görünmese de onunla konuşmasını" önerirdi. Birleşmeye hazırlığın bu safhası en zor olanıydı, çünkü şimdiye kadar duyusal deneyimlerin dünyasında hareket eden Kabalacı, şimdi hiç görmediği bir şeyin "zihinsel resmini" yaratması gerekiyordu. Tanrı ile yüz yüze, bir arkadaş gibi (bir sonraki safha, Sevgi) konuşma özlemi onu kendisinin yarattığı kişisel mutlak varlık'tan şahsiyeti ve şekli olmayan Tek Varlık'a geçmeye zorlayacaktır.

Luzzatto, Kutsal varlığın yüzüne karşı kişinin kendi çirkinliği ve alçaklığı hakkında düşünmeyi kuvvetle öneriyordu, çünkü ona göre, kendini küçümsemeden sonra anlaşılan huşu kısa sürede Sevgi'nin özlemine dönüşür. Tıpkı uzaktaki sevgilinin kendisinden haber aldığı anda hissedildiği gibi, Kabalacı da Tanrı'nın isminin söylenmesinden bile zevk duyacaktır. Mistiğin Tanrı sevgisi'nin bütün doğal parçaları olan Azizlik, Alçakgönüllülük ve Günah Korkusu, onu devekuth'a, Tanrı ile devamlı birleşmeye ulaştıracaktır. Bu noktada mistik "Tanrı dışında hiçbir şeyle ilgilenmez ve çaba göstermez...O kadar ki, kendisini Tanrı'dan ayırmaz (ayırılmaz) ve ondan uzaklaşamaz." Kutsallığın bu hali içindeki Kabalacı, David'in şiirlerini (Psalms) vecd içinde düşünmeye hazırdır. Bu çabalardan sonraki devekuth, Kabalacının otururken, yürürken, uyurken ve uyanık iken Tanrı'nın varlığı-

nı devamlı hissetmesinde yansır. Tanrı ile bu yüksek düzeydeki birliktelik durumunu Luzzatto, Tapınaktaki mesken sembolü ile karşılaştırır; beden yalnızca Kutsal Varlığın evi olarak hizmet görür:

Daha önce de söylediğim gibi kişi bunu tekbaşına başaramaz fakat kişi Tanrı'ya sıkıca yapışma ve fiziksel faaliyetlerini fedakarlık amacı ile sürdürmeye yetkili olacak düzeye ulaşana kadar Kutsal Varlığın yüceliğini anlamak, Yaradılışın gizemleri ve ilahi idarenin sırları üzerinde, kendisini (dünya'dan) ayırarak, derin düşünmeye teşvik etmek ve çaba harcamak zorundadır.

Dürüst'ün Yolu'nda; Azizlik'e gidişin bölüm bölüm açıklandığı mistik rehberinde, Luzzatto herşeyden çok "yalnızlığı" vurgular. Luzzatto'nun inancına göre Kabalacı ancak kendi dışındaki dünyanın geçici uyarılarına kendisini kapatarak ona Tanrı yolunu öğreterek olan içindeki "arkadaş"ı tanımayı öğrenebilir. Devekuth'un bu düzeyinin ötesinde "Kutsal Ruh" adı verilen ve kişinin zihinsel olarak ve bazen de fiziksel (maddesel) olarak peygambere dönüştüğü bir bölge vardır. Bu düzeyde Kabalacı, kendisinden önce Musa'nın yaptığı gibi, "Tanrı Yolu"na girer.

Lurianik Kabaladaki gibi Luzzatto da dünyevi ve kutsal insan ruhlarının var oldukları ve karşılaştıkları bütünlük üzerinde düşünmeyi vurguladı. Daire üyelerine kozmik ağacın alanlarını öyle düşünmelerini öğretti ki, yukarıdan her bir kutsal özelliğin (hassanın) "içindeki ışığı" ortaya çıkartsınlar ve daha aşağıdaki yalvaran ruha yönlendirecek "gizli hareketler" başlatsınlar. Vecd içindeki Kabalacının zihinsel

rehberliğinde "Sonsuzluğun bütün mutluluğu, "bütün dünyalar faydalı bir gücü" farkedene kadar kendiliğinden aşağı doğru akar. "Kötüyü iyiye dönüştürecek olan" bu çalışmayı, ancak Luzzatto, hazırlık yolunda Azizlik safhasına ulaşan bir kişi denemeye cesaret edebilir.

Beth El'in Sırları

Alıştırmaları uygulayan Kabalacılar da bilinen son grup bugün hala Kudüs'teki Beth El Yeshivah'ında toplama-ya devam ediyorlar. Bu küçük grup dört yüzyıl önce atalarının başlattığı alıştırmaları en ilgili gözlemciye bile kapalı olarak sürdürüyorlar. Yirminci yüzyıl başlarına kadar bir cemaat olarak bir arada yaşayan ve kendilerine Mechavenim (meditasyonla dua edenler) adını veren bu topluluk, Huşu uyandırmak için müziği ve sessiz meditasyonu birleştirerek Rav Ha-Hasid (kendini vakfetmenin ustası)'ın önünde daire halinde toplanırken, Rav Ha-Hasid onları vecde sokaçak söz-süz şarkıya başlar.

Onaltıncı ve onyedinci yüzyıl arasında Rav Ha-Hasid sadece Yeshivah'ın değil fakat, Kudüs'ün ve bütün Filistin'in de ruhani lideri idi. Mistik kardeşliğin üyeleri, ruhen kendini vakfetmişlerin yaşam stilini gösteren bir belge bıraktılar. Her üye yalnızca şimdiki hayatlarında değil gelecekteki hayatlarında da elde edecekleri dünyevi ve manevi kazançlarını diğer üyelere bırakan bir anlaşma imzaladı. Her üye hayatını diğerleri için feda etmeye yemin etti ve her biri yazılı olarak kendilerini, mutlak varlık ile tamamen birleşmek için araştırmaya vakfettiler.

Bazıları yeni üyelere meditasyonlarında yol gösterici kitaplar ve rehberler yazdılar ve bunlara, Mükemelliğin İrmağı, Sevincin Hoş Kokusu ve Selamlaşma Kelimeleri gibi

alımlı isimler verdiler. Bu kitap ve rehberler, Beth El'in ustaları tarafından sırları hakkında bilgi verilmeyenlere karşı anlaşılmazlıklarını korunmaktadırlar.

Bu cemaatin üyelerinden birinin soyundan gelen Ari'el Bension'un verdiği bilgiye göre bu cemaat, Ari'nin dua sırasında yazılı kavannot'a (dikkati yoğunlaştırma sembolleri) verdiği önemden etkilenen sürgündeki İspanyol Musevileri tarafından kuruldu, Beth El'in ustaları "meditasyon sürelerini işaretlemek için" melodiler kullandılar, "Mechaveniin'in sessiz meditasyonunu ilham etmek için" Rav Ha-Hasid, düşündürücü melodiyi sesli olarak söylerdi. önceleri, bazen onbeş dakikayı bulan meditasyona derin bir sessizlikte içinde devam etmek adetti. Fakat zamanla ilham uyandıran melodiler, sessizliğin yerini alarak meditasyon sonrası duası için vecd dolu bir ortam sağlandı. Usta'nın aniden söylemeye başladığı sözsüz şarkının tonundan ve ritminden öğrenci hemen, hangi meditasyona başlayacaklarını anlardı.

Rav Ha-Hasid, topluluğa Shema (Tanrı'nın bütünlüğü ve onun ismi) söyleterek onları anında kendi şuurlarından çekip çıkarır ve Shekhinah (Tanrı'nın her yerde bulunan dışı varlığı) ile birleşmesine yönlendirir. Bu ruhsal alıştırma şekli için gerekli olan tek şey, özlem dolu bir kalp ile sofu ve yakarış dolu bir tabiatı Beth El mistiklerince uygulanan, tamamen kendini vakfedici derin düşüncede bilgelik çok az önem taşıyordu. Dünyanın her tarafındaki musevilerce okunan toplu duaları günde üç kere tekrarlıyorlardı, fakat bu toplu dualar öyle yoğun bir kanavva ile ifade edilirdi ki, kelimelerin koruyuculuğundaki yaşayan Tanrı ruhunu gün ışığına çıkartırdı.

AŞK: TANRI'YA YOLCULUK

Ruhu, Huşu'da odaklanan tinsel ve ahlâki uygulamalarla arınmış olan mistik (içi artık bir aşığın sevdiği ne duyduğu görme arzusuyla dolu olarak) Mutlak'ın görüntüsünü yansıtmaya hazırdır. Bu aşamada henüz "birleşme" olarak sınıflandırılmasa da, Solomon'un Şarkıların Şarkısı'ndaki erotik imgelerinde tasvir edildiği gibi, bir yükselme sözkonusudur. Mistik, kendini Yaratan'ından zaman ve uzaydakilerle ayrılmış küçük ve önemsiz bir yaratık olarak hissetmek yerine, artık Tanrı'yı kendi dodisi (sevgili dost) olarak görür. Bu ulu düzeyde bile aşık, hedefine belirli evrelerden geçerek yaklaşır; kozmik ağaçtaki dünyalar zincirinin birbirlerine bağlılığı, onu, Tanrı, onun düşüncesi ve onun sözünün Bir'liğini bilerek, Aşk'la da Huşu ile olduğu gibi çalışmasını sağlar. Böylece, mistik'in düşüncesi, söylemi ve hareketi de mikrokozmosun kendi zihnindeki karşılığıyla birleşip tekleyebilir. Egosunu boşaltmış olarak o da, her soluk alışta yeni dünyalar yaratıp, her soluk verişinde onları yokedebilir.

Rabbi Akiva'nın Yahudi öğrenim akademisindeki çevresinden olan bilgiler, Orta Çağ'ın ilk yüzyılında, esrik durumları elde edebilmek için kürelerin içinden hayali "yolculuklar" yaparlardı. Mistiği, Tanrı'yı "tanıma"ya duyduğu tutkulu arzusunda ilerletmek için tasarlanmış bu tasavvur egzersizleri cennet saraylarında zihinsel gezilen ve Tanrı'nın araba ve tahtının özenilerek hayalde canlandırılmasını içeriyor-

du. Bu Yahudi, Pers ve Gnostik meditasyonlar potporisinin ana hatlarını anlattıkları Ezekiël, Küçük ve Büyük Hekhalat, Merkabah Rabbah, Shiur Komah ve Enoch'un Kitabı gibi kitaplarda, yeni başlayanlar arasında ancak en coşkulu ve kusursuzunun bunları uygulayabileceği görülür. Yani, Rabbi Akiva genç meslekdaşlarını, bu yüksek bilinç düzeylerinde zihinlerinin kaçınılmaz olarak yaratacağı ikiliklere kanmamaları konusunda uyardığında, onlara kendi projeksiyonlarına aşık olmamalarını, sadece izlemelerini öğütlemektedir.

İlahileri, Tanrı'nın hayallerini canlandırmada kendilerine bir rehber kitap olarak alan bu ilk mistikler, yavaş yavaş biçimlerini yitirerek saf ışığa dönüşen somut imgelerle yükselen bilinç düzeylerine ulaşırlar. Önceleri doğa da ve kendi bedeni benliklerinde ifade bulan Tanrı'nın eserleri üzerine meditasyon yaparken, artık Mutlak alanına girinceye kadar, duyuların ve hatta hayal gücünün ötesindeki dünyayı tasavvur ediyorlardı. Tanrı'nın sarayındaki saf mermer, saf biçimi olmayan bir durumu temsil ederken, su, elementlerin ilk durumlarında ve egonun oluşturduğu yanıltıcı yolculuktaki fiziksel ve zihinsel tuzakların sembolü olabiliyordu.

Yolcuya Uyarılar

Küçük Hekhalot, Tanrı'nın Sarayının Salonları yazarı (ya da yazarları) da, Rabbi Akiva gibi, yolcuyu zihnini oluşturdğu yanıltıcı seraplara karşı uyarır.

Altıncı bölmenin kapısı (ya da tasavvur düzeyi), yüzbinlerce (bir milyar) su dalgasıyla kaplı mermer gibi görünür ama içinde suyun damlası bile yoktur; bu bölmedeki saf mermer taşlarının, berraklığı suyu andıran parlaklığını yansıtır.

Onikinci yüzyılın büyük Talmud yorumcusu Rashi, "Saf mermer, su kadar şeffaftır ama su gibi fiziksel ya da yaşam üretici değildir" diyerek birinci yüzyıl metnini incelemektedir. Rashi'ye göre Akiva'nın uyarısı, zihnini kişiyi, maddeyi ruhtan ayıran engin körfezden geçirebileceği hakkındaki yanlış fikre karşıdır. Zihin de elementlerden oluşur ve hiçbir fiziksel yaratık Tanrı'yı görüp sağ kalamaz. Bu nedenle insan, Tanrı'nın zihinsel düşüncesi ya da görüntüsünden vazgeçmesi ve kendindeki dönüşümle onu tecrübe etmelidir.

Rabbi Hananel ben Chushiel (990-1055) gibi bilgiler, Tanrı sarayının salonlarını tasavvura oturmadan önce dua eder, oruç tutar ve usul olan arınma işlemlerinden geçerdi. Bir keresinde koruyucu melekler, Ezekeil'in dünyalar içinde dünyalarının yapısını ve hatta ayrı düşen büyük ruhların

yerleştığı kutsal yer, Aravot'u da "gördüler". Rabbi Hananel, kişisel tecrübeyle Akiva'nın bu tasavvur egzersizleri hakkındaki uyarısını anladığını söyler: "Saf mermer taşlarının (biçim dışı durum) yakınındaki kalbin taşı'nı (kalp, Tanrı 'aşığı'nın' uyguladığı meditasyonun odak noktasıdır) gördüğün zihin düzeyine ulaştığında 'Su! Su!' deme, çünkü orada su yoktur. Sadece bir şekil görünür. Ve kim su derse, küfretmiş demektir. "Yine de, Mutlak'ın görüntüsünü "parlamayan bir spekülom"dan yansımış olarak tarif ettiğinden, Rabbi Hananel'in meditasyonu kusursuz bir sonuç verememiştir.

Bir başka onbirinci yüzyıl bilgisi, Rabbi Nathan ben Yehiel, bütün yolculuğun yalnızca meditatörün zihninde geçtiğini söyleyerek kayda geçer. Mistik, dikkatini kozmik ağacın Taç'ında ve kendi başının tepesinde yoğunlaştırarak, Tanrı sarayının bölümlerini, ev sahibi melekleri ve insan bilincinin alanında bulunan diğer yüce varlıkları görebilir. Yalnızca "bulutlu bir spekülom"dan yansıtılmış olarak da değil. Belki de Rabbi Hananel'in buğulu görüşüne karşılık olarak Rabbi Nathan, Akiva'nın "yüreğin odakları" üzerine yaptığı meditasyonun (yani Tanrı'ya duyduğu derin ve tutkulu aşkın) O'nun ülkesinin kusursuz berraklıkta bir resmini (Akiva'nın fiziksel gözleriyle algılanan dünyadan farksız olarak) ürettiğini öğretir.

Rabbi Hai Gaon (939-1038) ise daha çok, böyle bir yolculuğa niyet etme cesaretini gösteren insanın doğasıyla ilgilenmiştir. Akiva efsanesinin derinliklerine bakarak, neden diğerleri, aynı hakka sahipken başarısız oldukları halde, Rabbi Akiva'nın bütünlüğe ulaştığını sorguladı. Hai Gaon, bu tür soruların yanıtlarının sadece ahlâk ya da Kanun'da bulunamayacağı sonucuna vardı. Buna başka örnekler bulabilmek için Talmud'u inceledi, fakat yalnızca eski bilgelerin fiziksel

ve zihinsel olmak üzere kusursuz hazırlığın gereği konusunda fikir birliğinde olduklarını gördü. Usulü yerine getirmek isteyen bir kimse "belirli sayıda" gün boyunca oruç tutmak ve basını dizleri arasına yerleştirerek toprağa birçok farklı şarkı ve açık övgüler fısıldamak" zorundaydı. Örneğin Elijah, "Carmel (tepesinin) doruğuna çıktı toprağa eğildi ve yüzünü dizlerinin arasına koydu, ki duyuları çabucak başka tarafa yöneltmenin bir yolu olan bu hareket peygamberlerce de kullanılırdı. Rabbi Chanina ben Dasa gibi Talmudik bilgiler bu pozisyonda dua ederlerdi. Dünyadaki bütün fahişeleri ziyaret ettiği söylenen korkunç günahkar Elazar ben Durdia ise başını dizlerinin arasına yerleştirip, ölünceye kadar ağlayarak tövbe etmişti.

Rabbi Hai Gaon okuyucularına Akiva gibi ilahi olgunluğa erişinceye kadar bu tür tasavvur şekillerinden uzak durmalarını öğütlüyor: "Ve Tanrı Akiva'ya hayat verdi ve baktığı herşeyde doğru düşünce ve doğru bilgiyle düşündü "Rabbi Hai Gaon, kutsal kitaptaki melekler ve daha yüksek bütün düzeylerine erişen peygamberlerce tecrübe edilen görüntü dönüşümlerinin uzun geleneğinin halefleri olarak bu mistik görüntülerin tarihsel doğruluğu sonucuna ulaşır.

Buna rağmen Hai Gaon'dan iki yüzyıl önce, bu hayali yolculuğun ayrıntılarının sıradan insandan saklanmasına başkaldıran bir ses yükselmişti. Rabbi Shmuel Gaon bu tür "mucizevi dönüşümler"in sadece peygamberlere özgü bir tecrübe olmakla sınırlı kalmadığını, ama talmudik kuralcılarının sıradan insanların bu teknikleri uygulamalarını önlemek için bu düşünceyi yadıklarının öne sürdü!

Mutlak'ın Bir Görüntüsü

Temelde iki sembolün üzerinde merkezlenen (Tanrı'nın sarayı ve göksel araba ya da taht) bu "alçalışlar" ve "yükselişler", hiçbir zaman sıradan insanın kullanımına açılmadı. M.Ö. 200 ve M.S. 200 yılları arasında bu teknikleri uygulayanlar genellikle, uygulamaya başlamadan önce bile tüm Yahudi entellektüel ve mistik geleneği hakkında konuşabilen bilginlerdi. Bundan başka, günlük yaşamlarında Tevratın ilkelerine sıkı sıkıya bağlıydılar ve onlara böyle bir yolculuğu yapma hakkını kazandıran azizlik mertebesine erişmişlerdi. Onların bu tecrübeyi tariflerinden, "övgü sözcükleri mırıldanan ateşli, canlı yaratıklar"la dolu bir dünyanın ve sadece kusursuz bir yeni başlayanın hayatını tehlikeye sokmadan duyabileceği şarkıların varlığını öğreniyoruz.

Bu yol engelsiz değildi. Bilge, yolunu kesen gardiyanları yatıştırmak için Tanrı'nın sıfatlarının karşılığı olan isimlerini (Anlayış, Yargı, Sevecen/İyilik) taşıyan mühürler taşıyordu. Gardiyanlardan (tahrik edici yada ürkütücü biçimde ortaya çıkabilen psikolojik projeksiyonlar) tarafından dikkatinin dağıldığını farkettiğinde, bilge, mührü. hayal ediyor ve doğru kelimeyi telaffuz ediyordu. Örneğin "Adonai" Yargı niteliğiyle ilgili isimdi ve meditatör korkunç bir imgeyi silmesi gerektiğinde, Yargı küresini kozmik ağaca parlak kırmızı renkte cisimlendiriyor ve ürkütücü imge yok olana kadar "Adonai" sözcüğünü tekrarlıyordu.

Merkabah'taki (Taht mistisizmi) ustahgıyla, Rabbi Akiva vecde ulaşmak için talimatları içeren çeşitli el kitapları yazdı. Bunlar Oluşum'daki Yaratım bölümünden, Şarkıların Şarkısı'ndan ve Shiur Komah'tan dikkat edilen yedi bölme" görüntüsüyle esoterik metinler biçimindeydi. Akiva'nın sıralı metinlerine göre son kitap, mistiği önce Haluk'un (Tanrı'nın görkemini saran ışıktan elbise), sonra da görkemin kendi görüntüsüne hazırlıyordu.

Dr. Judah Goldin tarafından İngilizce'ye çevrilen tipik bir Merkabah ilahisi, Tanrı'yı "görme" deneyimini ifade eder.

*Ey ihtişamla sarmalanmış taşlarla taçlanmış;
Ey onun yüksek korosundaki;
Öv, Tanrı'yı alevlerden tahtında
Çünkü Varlık'ın huzurunda
En derin bölmelerin
En derin görkeminde
Sen dikersin direğini.
O senin adını ayırdı uşaklarınınkinden,
Alev kuşatır, sıçrayan ateş
Onun çevresinde yanan, parlayan kömürler. (*)*

"Adları koymak" adlı ayın, üzerinde Tanrı'nın isimleri bulunan bir cüppeyi giymekten ibaretti Merkabah mistiği, kendisini hayali tecrübeye doğru taşıyacak Adlar üzerine meditasyona itebilmek için, bu harici nesnenin hatırlatıcı etkisinden yararlanıyordu. Özellikleri Sefer Ha-Malbush (Giyim Kitabı) adlı başka bir birinci yüzyıl el kitabında ayrıntılı olarak belirtilen kutsal cüphesine sarılı mistik, yalnız zihinle ger-

* Gershom Scholem, *Yahudi Gnostisizmi, Merkabah mistisizmi ve Tahmud Geleneği*, s. 21-22.

çekleştirilmesi mümkün olmayan tasavvur deneyiminin fiziksel yarısını uygulamış oluyordu. Adları "giymek" ve böylece somutlaştırmak, tekrarlanmalarını daha da güçlü kılıyordu.

Şimdi Rabbi Akiva'yı orucunu tutmuş, duasını etmiş ve törensel banyosunu yapmış ve Adlar cübbesine sarınmış olarak hekhalot'a doğru bilinç düzeylerinde yükselirken düşünelim:

İlk sıraya yükseldiğimde hasid (dindar), ikincisinde tahor (saf), üçüncüde yashar (içten), dördüncüde tamamen tamim (Tanrı ile) idim; beşincide Tanrı karşısında kutsallığı sergiledim, altıncıda kodusha'ı (akıllı) konuşan ve yaratan onun karşısında, koruyucu melekler bana zarar vermesin diye söyledim, yedinci sarayda bütün kaburgalarımı titrerken, bütün gücümle dik durdum ve şu duayı okudum. "Övgü sana, ki sen ulusun, övgü olsun azamet odalarındaki yüceye."

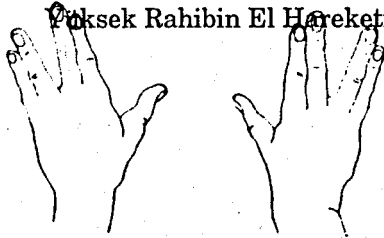
Akiva, İhtişam Tahtı görüntüsü'nden değişmiş bir adam olarak çıktı. Artık birine baktığında, onun zina yapan biri ya da bir katil olduğunu anlayabiliyordu ve doğa üzerinde ustalığa ulaşmıştı; bir melek olarak diğer insanlardan iyiliği ve onların yaptığı şeyler hakkında güçlü yargılarıyla ayrılıyordu.

Akiva'nın çağdaşı ve Merkabah geleneğinin bir ustası olan Rabbi Ishmael, İhtişam Tahtı'nın belirlediği bilinç düzeyine ulaşmayı kolaylaştıracak bazı nağmelerin listesini dostlarına sunardı. Rabbi Ishmael kendi deneyimlerinden yola çıkarak, müritleri için kiminle karşılaşacakları ve nasıl tepki vereceklerinin bir resmini çıkarmıştı:

Hemen ayağa kalkıp bütün büyük Sankedrin'i (haham toplantısı) ve küçük Sankedrin'i Tanrı'nın evin-

deki büyük, üçüncü fuayeye topladım. Babam Elisha tarafından bana verilmiş olan saf mermerden bir divana oturdum. Ve Rabbi Shimon ben Gaumliel, Büyük Rabbi Eleazar, Rabbi Eleazar ben Dama... Jonathan ben Uziel, Rabbi Akiva, Rabbi Yehudah ben Bava geldiler. Onun karşısına gelip oturduk, ve bütün dost grupları ayakta durdular. Çünkü kendilerini bizden ayıran ateş ırmakları ve ışık alevleri görüyorlardı. Ve Rabbi Nehuniah ben Hakana oturdu ve Merkabah'ın sözcüklerini sıraladı, alçalış ve yükselişini alçalan birinin bunu nasıl yapacağını ve nasıl yükselineceğini anlattı. Alçalmak isteyen Suryah'a "yüzün prensi" diye seslenerek onu yüzyirmi kez yeminle bağlayacaktı, burada Totrosya Adı kullanılacaktı: Totrosyay, Tzurtek, Tutrcyal, Tofgor, Asbruylyay, Zvudial, Vzlderriyal, Tendal, Shuked, Hozya, Yemryon, Vadiryon. Kişi bunu yalnız yüzyirmi kez yapmazsa ölürdü. Bu doğru yapıldığında hemen alçalır ve Merkabah üzerinde büyük bir otorite elde eder. El parmaklarını (Tapınağın) Yüksek Rahibi gibi ayırarak adları söyler.

Yüksek Rahibin El Hareketi

Rabbi Nehuniah Ben Hakana: Tanrı'nın Tahtına Yaklaşmak

Çağdaşları tarafından Merkabah tekniğinin en büyük uzmanı olarak kabul edilen Rabbi Nehuniah ben Hakana, dostlarını trans halindeyken yönetirdi. Onu sakın bir sessizlik içinde çevreleyen bilgiler, o, Tanrı'nın Tahtına yaklaşıırken duyularındaki gel-gitlerindeki ince ve mecazi ayrıntıyı büyük bir dikkatle not ederlerdi.

Rabbi Nehuniah'a göre "Totrosyay" yüksek bilincin ilk aşamasının eşiğindeki sembolik gardiyandı. Mistik, Tanrı'nın Adlarından uygun olanını tekrarlayıp onun karşılığındaki niteliği hayalinde canlandırarak gardiyanı "bağladığında" bir sonraki sayfaya dikkati dağılmadan gelebilirdi. Fakat burada da gardiyanla karşılaşılacaktı, her iki yanda dört tane olmak üzere sekiz "kapıcı", onları doğru sözcükler ve tasavvur ile eritene kadar yolunu kesmeye çalışacaktı.

Rabbi Nehuniah şöyle devam ediyor: "Yedinci bölmenin kapısındaki gardiyanların işareti ve ölçüsü, güç, korku ve ürküntüdür. ... ellerinde keskin kılıçlar var, gözlerinden şimşekler çıkıyor, burun deliklerinden ateş ırmakları ve ağızlarından yanan kömürler fışkırıyor... "Merkabah" yetkisi olmadan (yani, uygun bir öğretmen tarafından uygun eğitime tabi tutulmadan) girenler, tutulup, akli hasar görene yada ölene kadar soldan sağa durmadan savruluyorlardı. Öte yandan hak sahibi yolcu, bu yoldan çıkarıcı deneyim tarafından "kursusuzlaştırılıp aydınlanıyor"du. Bunu dördüncü bölmenin

gardiyanı Pachdiel yapıyordu. Bu ismin muhtemelen türetilmiş olduğu pachad sözcüğü İbranice'de "korku anlamına gelir. Yani ürkme, insanın ölümüne yolaçabilecek, yoldan çıkarıcı bir zihinsel ve fiziksel Merkabah deneyimidir. Bu nedenle dostlarını şöyle uyanır "Bakın, izleyin ve dinleyin ve bütün söylediklerimi yazın... İhtişam Tahtı'ndan önce.. elemeyen geçirilmiş doğru kişileri.. .sevmeye dikkat edin."

Sonra, trans halinin ortasında, kendisini boğmaya çalışan bir hava kütleyle kuşatılarak, "fırtına"yla çarpıldığını belirtir. Rüzgarı, ustanın "seksen milyon boru ve otuz milyon shofar'ın sesini andıran trampetlerin" eşlik ettiği "parlaklık arabasına" kaldırıldığı bir havaya yükselme deneyimi (ki muhtemelen değişken soluma düzenleri, dış etkilerin eksikliği ve yoğun bir konsantrasyonun sonucudur) izler. Şimdi Rabbi Nehuniah kendini gardiyan Katzpiel tarafından yakalanıp, sarsılırken bulur, ama bütün Tevrat ve Yahudi Kanunlarında ustalaştığından, diğer gardiyanları susturup Rabbi Nehuniah'ı That'a yaklaştıran Gabriel'in araya girmesiyle rahat bırakılır. İşkenceciler silahlarını kınına koyarlar; saldırı bitmiştir. Yine de işini sağlama almak için Rabbi Nehuniah, Tanrı'nın Adını ve mistik işaretlerini onlara karşı çaktırdığını anlatır. Sonunda zaptolan feci gardiyanlar Rabbi Nehuniah'dan ayrılarak, onu cennet kürelerinin sakinleştirici müziğiyle eğlendirildiği bir hale girmek üzere bırakırlar. Ruhen yenilenmiş olarak yedinci bölme doğru ilerler. Burada hızla titreşen ve saf enerjiyle dolu yaşayan varlıklar olan Chayot'un alev saçan gözleri, tekerlek biçimindeki Ofa-nim ve kanatlı gözleri Tanrı'nın varlığıyla parlayan Shekinah ile karşılaşır.

Bu manzara öyle etkileyicidir ki, Rabbi Nehuniah "titrer ve ürperir ve sarsılır ve tutulur ve bayılır ve geriye düşer."

Daha ileriye gidemeyeceğini hisseden Rabbi Nehuniah ayağa kalkarak avazı çıktığı kadar şu nağmeleri söyler.

Mech avir, melech adir, melech adon

Melech boruch, melech bachur, melech baruk

Melech gadol melech gibar, melech gaavah

Bu, "Hava Kralı"na, "Kutsanmışlık"ına, "Büyüklik"üne, "Güc"üne yapılan ve böylece süren bir alfabetik övgüler dizisidir. Nağmelerinin sesi, "Korkma. Gel ve Kralı Güzelliği içinde gör. Yok edilmeyeceksin. Yakılmayacaksın." diyerek onu devam etmeye yüreklendiren bir dost melekler görüntüsü uyandırır. Ve birdenbire, neredeyse farkına bile varamadan Rabbi Nehuniah kendini gıpta edilen ihtişam tahtının yanında bulur.

Tasavvurunun bu doruk noktasında bile mistik, etin hayali kişileştirme örnekleriyle işkence çeker. Vücuduna çentikler atan demir baltalar, üzerine gelen soğuk ve Sıcak su dalgaları, onu sağır etmeye çalışarak vızıldayan gardiyanlar... Bütün bunlara karşılık, o noktada ölecek bile olsa, diğer herşeyi gözardı ederek yüreğini ve aklını Taht'ın imgesinde tutmak zorundadır.

Mutluluğun doruğuna eriştiği bu "yolculuk"tan dönen Rabbi Nehuniah, önemli ayrıntıları normal bilinçte de gözden geçirerek söylevlerini sürdürürdü.

Rabbi Nehuniah ben Hakana'nın efsanesi ve öğretilen, ölümünden çok sonra da varlığını sürdürdü. (Ama gizliden gizliye, çünkü talmudik devrin sonunda, yakın çevresinden pek kimse kalmadığından, capcanlı resmetmiş olduğu tek-nikten sadece birkaç başlangıcı diğer kuşaklara iletebildi).

Bundan onbir yüzyıl sonra Provence'da, birdenbire bütün bu öğretileri açığa çıkardığını iddia eden bir kitap ortaya çıktı. Bilinmeyen derleyicisine göre Bahir'in (Işığın Kitabı) metni, Rabbi Nehvuniah ben Hakana'nın trans halinde verdiği söylevlerden oluşuyordu. Pek çok din adamı bu toplu "söylevleri", ilk yüzyıldaki el yazmasının ilginç bir onikinci yüzyıl imalatı olarak değerlendirir. Eğer bunun doğru olduğunu varsayarsak, o zaman Bahir'in yazarını da büyük bir merkabah ustası olarak kabul etmeliyiz! Bahir'in basit, yazıt benzeri talimatlar kullanan "Rabbi Nehuniah"ı, öğrencilerini ruhani meraktan yola çıkararak ve Huşu, Aşk ve Arzudan geçirerek That'ın kendisine ulaştırır.

"İnsanlar kralı görmek istiyorlar ama evlerinin nerede olduğunu bile bilmiyorlar. Önce sormalılar, 'Kral'ın meskeni nerede?' Bunu yaptıktan sonra Kral'ın kendisini aramaya başlayabilirler." Bu yolla Bahir'in ustası, mürite kendi içine bakması gerektiğini söyler; "çünkü 'Kral'ın yaşadığı yer müritin yüreğidir."

Usta, mecazı genişleterek, Doğa'yı Kral'ın elçisi, kendini (mütevazı maskesi içinde) bu dünyaya yansıttığı alan olarak niteler. Yine doğanın bir parçası olan insan düşüncesi ise insanın elçisidir. Sonu olmadığından, insan kendini düşünce yoluyla dünyanın sonuna dek Tanrı'yla yüzyüze getirebilir. İnsanın bütün duyum yetileri düşüncenin uzantılarından

başka bir şey olmadığından, hayal gücü bütün yaratıların kaynağı ve hükümdarıdır. İhtişam Tahtı'nı görebilmek sadece Sonsuz'a yükselmek için alçalabilmek anlamına geliyordu. "İnsan, bilgisinin sınırına varabilir ama düşüncesinin sınırına değil."

Kozmik Bedeni Açığa Çıkarmak

Birinci yüzyıl bilgelerine atfedilen bir başka Huşu verici tasavvur biçimi, kusursuz bir başlangıççıya kozmik bedenin gizli yan yollarını göstermek üzere tasarlanmıştı. Tanrı bedeninin büyük kozmik yansıması olan Adam Kadmon'ın "yüzü" ve "sakalı" verilen mistik, kendini, biçim dışı Mutlak'ın antropomorfik görüntüsü olan bu yoğun, ışık saçan yüzdeki sakalda dokuz yol boyunca yolculuk ederken tasavvur ederdi. Mistik, kendini sakalın simetrik kıllarında kaybettğinde artık tasavvur sanatında "güçlü kuvvetli" kabul edilirdi.

Kendini adayan kişi, kendisini ilahi imge'yle birleştirdiğinde, o da Tanrı gibi, duyular dünyası üzerinde egemenlik kurmuş oluyordu. Musa gibi denizi kurutabilir, Musa'nın koruduğu Joshua gibi güneşi tutabilirdi. İnsanın şansı üzerindeki gücün, sakalın "yağında" yattığına inanılıyordu. "Mistik duanın ve kavazma'nın zor tekniğinde ustalaşanlar ...bazen şansın akışını, buna muhtaç olan yer ve insanlara doğru değiştirebilirler," diyor eski tarihlere dayandığını iddia eden bir başka anonim metin olan Tanrı'nın Bedeni'nin yazarı. Tanrı'nın "sakal"ındaki "yağda" bulunan kutsal şans istek doğrultusunda kullanmak, kendini adayan ve böylece uzay ve zaman sınırlarından kurtulan bir meleğin gücüne ince bir mecaz oluşturur. Meditasyonları, kozmik "sakalın" dokuzuncu mertebesine erişen Musa, öyle büyük bir ruhi evrimden

geçmişti ki "herkese ışık getirebilir ve yargı yokolabilirdi." Bu, bir başka deyişle olayların akışını derin bir sevgi beslediği millet için değiştirebileceği anlamına geliyordu.

Bu tür yüce yiğitlikleri gerçekleştirebilmek için mistiğin kendi ruhunda varolan pırıltıyı genişletebilmesi şarttı. Yokedilmez, parlak ve dünyevi kaygılardan etkilenmeyen neshamah, onun Tanrı'yla en dolaysız bağlantı işini oluşturuyordu. "Eski olan çapraşık ve bilinmez.." olduğu halde, "...Baba'nın ortaya çıkışıyla bir 'başlangıç'tan söz edilebilir ve bu noktadan itibaren insan ondan birşey öğrenebilir." şeklinde sonucuna varır. *Tanrı'nın Vücudu*'nun yazarı. Ancak Tanrı'nın insanın içine ekilmiş parçası olan neshamah, mistiğin ilahi paradoksları anlamasını sağlayabilirdi; hem Tanrı'dan ayrı olup hem de onun bir parçası olduğumuzu, içimizde ve dışımızda olduğunu, şekillenmiş ve şekillenmemiş olduğunu... Sakalın dokuz "ışığı", "küresi" ya da "kanal"ına meditasyon yaparak, saf ruh, bu farklı niteliklerin onun yansımalarından başka bir şey olmadığını bulacaktır: "Kutsal Eski Olan" işte böyledir. O, Yüksek Işıktır, En Gizlenmiştir. O keşfedilemez, yaydığı, hem açık hem de gizli olan ışınları dışında ...bu nedenle her şey birdir."

Kozmik adamın küçük yüzü, ya da ulaşılabilir "Baba", aşığın dolaysız ve kişisel iletişim kurduğu "sen"di. "O", Eski Olan ise açılmamıştı ve "bütün babaların Baba'sıydı" Tanrı'nın yüzünü kozmik adamın biçiminde tasavvur eden Yahudi mistiği için Tanrı'nın Tevratı, ardında güzel giysilere sarınmış ve bir taç taşıyan bir ruhun yaşadığı harika bir kadındı. Böylelikle evrenin "Baba" ve "Anne"si Tanrı ve onun Shekhinah'ı, kozmik tiyatroyu, kendini adayan kişinin ruhunun ilahi bölgesi olan neshamah'da sahnelerler. Bu nedenle "Baba" ve "Anne", kabalacı meditasyonda Sonsuzluk küresinde yüzyüze birleşen aşıklar olarak algılanmıştır.

Tanrı'nın Dişi Yüzü

Ortaçağ İspanyol Kabalacılarının çok sık kullandıkları meditasyon nesnelerinden biri olan Matrona, yani Tanrı'nın yüzünün kadın yönü, Yahudi mistisizmde kadına yer olmadığı savını çürütür. Yaşayan Tanrı'nın dünyadaki varlığı kadın olduğundan, kozmik ağacın Egemenlik küresinde bulunan Shekhinah/Matrona ilahi Bedenin en ulaşılır parçasıdır.

Onüçüncü yüzyıl mistiklerinden Rabbi Josep, Sefer Tas-hak adlı kitabında şöyle yazıyor. "O, bu aşağı dünyaya öyle sinmiştir ki, fiili, söylemi, düşünceyi ve kuramı araştırırsanız Shekhinah'ı bulacaksınız, çünkü onun başlangıcı ya da sonu yoktur. (*) "Nazik yönüyle o, yaşamın kozmik ağacında Anlayış niteliği ve olgun Anne, dir. Çocukları tarafından reddedilmiş ve Tanrı'sından kopartılmış olarak öfkeyle kıpkırmızı, o Yargı'dır. Kabalacıların tasavvurunda, saçları "Baba"nın sakalı gibi siyah, yağlı ve kıvrıkcıktır: "Her bukleden her biri birçok dünyayı aydınlatan pek çok saç teli vardır." Saçları tahrip gücüyle capcanlı, yanakları parlak kırmızı elmalar gibidir. Tahrik edildiğinde bu güzel Anne vahşileşir.

Rabbi Joseph'in erotik motifi, kozmosu büyük bir cinsel kucaklaşma biçiminde sunar. Meditasyonlarında evrenin

* Wesleyan Üniversitesi Profesörlerinden Jeremy Zwelling'e bu orijinal metni kullanmam için bana vermesinden dolayı teşekkür ederim.

Kral ve Kraliçesi birleşmişlerdir, "ellerinin parmakları, içinde halde ve kutsal meleklerin ruhlarının barındığı bir daire oluşturacak şekilde kenetlenmiştir."(*) Rabbi Joseph ağaçtaki her küreyi kozmik bedenin bir kaburga kemiği ve Tevrat'ta bütün anatomik yapının anahtarı olarak görmüştür. Böylelikle Tevrat'taki harflerin şekillerini, Tanrı ile Shekinah arasında bir kucaklaşma olarak hayal edebiliyordu. Bu kendine özgü ve hünerli sistemde, sünnet işareti olan İbrani harfi *yod* (י) Kral'ın fallusu, *yod*'un biraz uzamış *zayin* (ז) ise Rabbi Joseph'in müritlerine "zayin'i almak üzere bacakları açılmış olan Matrona" olarak tasavvur etmelerini istediği *chet* (ח) tarafından alınacak olan fallustur. Bütün insan faaliyetlerinin ilahi bir karşılığı olduğuna göre, der Rabbi Joseph, Kabalacının kendini düşünmeksizin giriştiği "yeniden birleşme" çabaları evrendeki bütünlüğü yeniden sağlayacaktır.

* Bu erotik motifi, Hint tanrıları Şiva ile Şakti'nin cinsel kucaklaşmasıyla kıyaslayabiliriz.

Tanrı'nın Tutkulu Arayışçıları

Ortaçağ'da yaşamış Alman Hasidim ise tam zıt uçta yerliyordu. Bedenin kaçınılmaz cazibelerine başkaldıran bu çilekeşler, Tanrı Aşk'larını, karda çıplak olarak yuvarlanarak ve buzda delikler açıp kendilerini sıfır derecenin altındaki suya sokarak ifade ediyorlardı. Yazın (eğer kış çilelerinden sağ çıkabilmişlerse) çıplak vücutlarını balla kaplayıp arı kümelerinin içine dalıyorlardı. Onlara pek de sempatiyle bakmayan bir çağdaşları şöyle anlatmış:

Kutsal adların telaffuzunu çalışmadan ya da kelimeleri telaffuz etmeksizin, niyetlerini üzerlerine yönelterek peygamber durumunu almaya çalışırlar. Sonra bir adam dehşete kapılır ve vücudu yere düşer. Ruhunun önündeki engel düşer ve merkeze adım atarak uzaklara bakar ve ancak bir süre sonra, adın gücü hafiflediğinde uyanır ve kafası karışmış olarak eski haline döner. (*)

Bütün diğer aşıklar gibi, Tanrı'nın tutkulu arayışçıları da aralarında değişkenlik gösterirler. Bunlardan belki de en etkileyici olanı, hatasız doğruluğu Taht ve cennet sahiplerinin en yüksek görüntüleri ve sonunda da etten kemikten bir mistik'in meleksi bir "üstün insan"a dönüşmesiyle sonuçlanan Enoch'ın efsanesidir. Enoch'ta, gözlem ve iç hesaplama-

* Gershom Scholem, *Yahudi Mistisizmindeki Temel Yönelişler*, s. 102

nın en alt madregot'undan (seviyeler) başlayıp, kutsiyet ve kusursuzluğa ulaşan Yahudi mistiğini en ideal halinde görürüz. Enoch'un Kitabı'nın, birinci yüzyılda bir grup kendini adayanın yaptıklarını gelecek kuşaklar için mucizevi bir fabl şeklinde toplayıp yazdıklarına inanılıyor. İlk olarak en küçük ayrıntılarıyla doğanın gözlemcisi olarak tanıtılan Noah'ın büyükbabası Enoch, mevsim dönüşümleriyle öyle içiçedir ki, içinde ölüm korkusundan eser taşımaz. Kendisini Yaratı'ya tamamen bırakmış olarak sıradan insanların kapasitesinin çok üzerinde algılara sahip olacak derecede, emirlerle kusursuz bir uyum içinde işler. İlahi bir elçi olarak ve olağanüstü akli yetenekleri ilahi gizemleri doğrudan meleklerin dudaklarından öğrenmesini sağlarken, insanlığı dünyevi meşguliyetleri bırakıp ruhani ilgilere yönelmeye davet eder.

Rabbi Nehuniah ben Hakana gibi Enoch da alçalış ve yükselişlerle çeşitli tasavvur "yolculukları" yapar ve gördüklerinin fiziksel ayrıntılarını kaydettirir. Beş duyunun her birini girift mecazlarla numaralayıp, yüksek dağlara tırmanır, kristal ırmakları aşar ve "doğuya doğru yolculuğunda cennet adalarında gezinir. Zihnin isimsiz bir ülkesinde, hoş kokulu bitki ve baharatlar dışında birşey bulamaz. "Kuzeyde" Nehuniah gibi Enoch da korkunç bir fırtına saldırısıyla karşılaşır (Bu başın Taç'ında meditasyon yapmanın bir sonucu olabilir). "Gezinti"sinin sonunda, orada yaşayan yüce meleklerin kendisine evren sırları anlattığı ve onu kraliyet tahtında bir kadın figürüyle kişileştirilen ilahi Anlayış niteliğiyle tanıştırdığı cennet sarayının odalarına girer. Daha da araştırarak Tanrı'nın "küçük yüzü ile karşılaşır.

Ve orada günlerin başı olan O'nu gördüm,

Ve başı yün gibi beyazdı,

Ve O'nunla bir erkeğinkini (mesih) andıran bir varlık vardı,

Ve yüzü kutsal meleklerden biri gibi, zerafetle doluydu.

Ama Enoch bilincin daha da yüksek düzeylerine ulaşacaktı Yedi değişik metalden oluşan yedi dağı geçtikten sonra, intikamcı meleklerin bulunduğu bir vadiye gelir. Fakat bu intikamcı melekler bile onun iyiliğiyle uysallaşır ve ona yolu göstermeden önce şimşek ve yıldırımın sırlarını öğretirler. Sonunda yaşamının beşyüzüncü yılının yedinci ayının ondördüncü gününde Enoch, ölümlü insanoğlunun elde edebileceği en son görüntü olan, Tahtındaki Günlerine En Eskisi ile yüzyüze gelir ve Metatron adlı meleğe dönüşür.

Ve o günden sonra onlardan (insanlar) biri olarak sayılmadım; ve (bir melek) beni, meleklerin benim için seçilmiş ve doğruların yerini ölçmek için şeritleri aldığı kuzey ve batı arasına, iki rüzgar arasına koydu.

Yüzleri ve elbiseleri, gözlerini kör edip yüzüstü düşmesine sebep olacak kadar beyaz ve parlak olan Tanrı'nın kutsal oğullarıyla çevrili Enoch, daha sonra onu daha da yükseklerle çıkarırken, yedi cennetin bütün sırlarını da açıklayan melek Michael tarafından alınır.

Günlerin En Eskisi'nin en son görüntüsü ise, Enoch'un on kere on bin Seraphin, Cherubim ve Ofanim ile çevrili ve canlı ateşin kristal dilleriyle arınmış olarak yüzüstü düşmesidir.

Ve bütün bedenim rahatladı,

Ve ruhum tecelli etti;

Ve yüksek sesle ağladım..

Enoch'un Kadiri Mutlak'ın karşısında dönüşüme uğramasıyla Yahudi mistisizmi, yolculuğun sonunu insan söyleminin izlemesinin mümkün olmadığı bir yerde belirleyen ruhani Aşk'ın ölçülemez doruğuna erişir.

II

Kabalacı Uygulamalar

Kozmik hayat ağacı, on küresi ya da ilahi vasfıyla Ortaçağdan beri, Kabalacı meditasyonun temel taşı olmuştur. Birinci yüzyıl Merkabah mistiğinin "Yedi Gök"ü bazı üstadlarca ağacın alt yedi dalı olarak uyarlanmışsa da Kabalacılar dikkatlerini genellikle iç "ışıklarıyla", uyan renkleri, metalleri ve ilahî isimleriyle yeterince karışık olan ağacın kendisine yoğunlaştırmışlardır. Dairelerde meditasyon yapan mistik, nihai amacından kesin emindir ve ona karşı saygılıdır. Onüçüncü yüzyıl İspanyol Kabalacısı Moses de Leon'a göre:

Tanrı Tevrat'ı İsrail'e verirken, yedi kat göğü onlara açtı, orada gerçekte O'nun Şanından başka hiçbirşey olmadığını gördüler; yedi dünyayı onlara açtı, orada O'nun Şanından başka hiçbirşey olmadığını gördüler; yedi katını (yedi cehennemi) onlara açtı, orada O'nun Şanından başka hiçbirşeyin olmadığını gördüler; bütün bunların üzerine düşün, o zaman anlayacaksın ki, Tanrının özü bütün dünyalarla bağlantılıdır;(*) bütün varoluş şekilleri de birbirleriyle bağlantılıdır. Tanrının varlığından ve özünden ortaya çıkarılmışlardır.

Bu ruh haliyle mistik, ağacı hesaplamaya, dünyalarla yüzleşmeye, bağlantıları kendi süzgecinden geçirerek onay-

* Gershom Scholem, *Yahudi Mistisizmindeki Temel Yönelişler*, s. 223

lamaya ve bütün kurgunun dayanağı olan ilahi olanı doğrudan deneyimlemeye çalışmaktadır.

Bu kürelerden Hakimiyet küresi maddi dünyamızı yansıtmaktadır. Temel, Tahammül ve Haşmet küreleri, birleşerek ruh dünyasını haber verirler. Güzellik; Sevecen İyilik ve Yargı küreleri yaratıcılık dünyasını oluştururlar. Anlayış; Bilgelik ve Taç küreleri ise ilahi varoluşun temel taşlarıdır. Mistik, kaynağına doğru yaptığı zihinsel tırmanışa bu on kürenin içine işlenmiş milyonlarca evrenin içinden geçtiği gibi, dört örnek dünyadan, yetmiş ilahi isimden ve ağacın üzerindeki sayısız yüzlerden de geçer. Bu yüklediği taşıyan bütün uğraşların doruk noktası - yol gösterici kitapların yol göstericisi, Zohar, diğer adıyla "İhtişamın Kitabı" (Yüce Kitap)'dır. Kitab-ı Mukaddes tasfirlerini ve çeşitli hikayeleri kapsamlı olarak bir araya getirmiş olan bu kitap, Tevrat'ın sırrını gün ışığına çıkarmış ve inanan kişiye ağaç boyunca karşılaşacağı ve inceleyeceği manzaranın ayrıntılı haritasını sunmuştur. Baal Shem Tov, Zohar hakkında, kendinden emin olarak şöyle diyor: "Zohar'ın kapağını açtığımda, kendimi evrenin tümüne bakar buluyorum."

Rabbi Simeon Bar Yohai ve "Zohar"

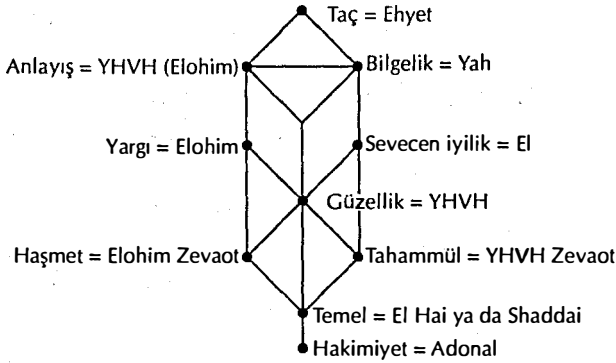
Öte yandan, ilim adamlarına göre, Zohar, Moses de Leon tarafından; meşru kılınmak çabasıyla yüce Tanna bilgilerine atfedilmiştir; parlak bir sahtekarlık örneğidir. Öyle ya da değil, Zohar, Ortaçağ'dan günümüze Yahudi mistik hayatını anlayabilmemiz için gerekli, vazgeçilemez bir kitaptır. Kitabın tarihçesi iyi bilinir: Kitabın kahramanı Rabbi Simeon bar Yohai, ustası Rabbi Akiva'yı öldüren Romalılardan kaçmak için, oğlu Eleazar ile birlikte onüç yıl boyunca bir mağarada saklanan, ikinci yüzyılda yaşamış bir bilgedir. Mağaranın girişi bir mucize eseri olarak tam orada kök salmış bir keçiboynuzu ağacı ve bir su kaynağıyla gizlenmiştir. Baba oğul günümüzde Lod'da, İsrail'deki Ben Gurion hava alanının bulunduğu bölgedeki mağarada, kavurucu güneşten korunabilmek amacıyla, kuma gömülü olanak bekler. Sürünlerinin onüçüncü yılında, baş düşmanları Roma İmparatoru Trajan'ın ölümü üzerine saklandıkları yerden çıkarlar ve Musevi cemaatin arasına dönerler. Fakat cemaat dinden uzaklaşmıştır, bundan büyük bir üzüntü duyan Rabbi Simeon mağarasına geri döner. Bundan bir yıl sonra mağarada yankılanan bir ses, ona sıradan insanları kendi hallerine bırakmasını ve sadece onu dinlemeye hazır olanları eğitmesini söyler. Zohar, işte bu ilahi emrin yönlendirmesiyle, Rabbi Simeon'un ortaya ikinci çıkışında etrafında toplanan sadık grup "dostlara" verdiği öğretilerin toplamıdır.

Kuşkusuz ki, Rabbi Simeon, herhangi bir adamı, kadını, çocuğu ya da hayvanı, ruhsal yönden değiştirme yeteneğine sahip sayılı öğrencilerdendi. Burada görülebilen herşeyin bir üst dünyaya yansıdığını ve hiçbir nesne ya da insanın, seviyesi ne kadar üstte olursa olsun, hiçbir varoluş düzeyinde bağımsız olarak yaşayamayacağını öğretti. Ruhunu yüceltmek isteyen herkes, aynı anda kendisini Tanrı'nın hisseden ya da hissetmeyen bütün yaratılarını da yüceltmeye adanmıştır. "Bütün ruhlar ilahi ruhla birlikte sadece ve sadece bir bütün oluştururlar" sözü, öğretilerinin temelidir. İnsanın dünyadaki yaşamının tek amacı birleşmenin deneyiminde bunun farkına varmasıdır:

Bu dünyayı oluşturan herşey, ruh ve beden, sonunda onları yaratana geri dönecektir. Tanrı yaratılış aşamalarının başı ve sonudur. Ve bütün aşamalar O'nun mühürüyle kapanmıştır. O, büründüğü sayısız şekile rağmen, emsalsiz bir varlıktır.

Rabbi Simeon'un mesajı, ilahi olanla bütünleşmeye çağrıdır. Ona göre yazılı ve sözlü Tevrat birdir, çünkü ikisi de Sinai'de inen vahiyden doğmuştur. Orada Tanrı'nın her bir sözü yetmiş sese bölünmüş ve bu yetmiş sesin her biri yetmiş ışık halinde gözükmiştir. Böylece İsrailoğulları, sözcükleri hem duymuş hem de görmüşlerdir. Benzer şekilde, yine Bütün'den çıkmış olan küreler, Kabalacılara, Sinai gizini meditasyonları sırasında yeniden yaşama olasılığı tanır. İlahi vasıflar, sadece bir merdivenin basamakları olmanın ötesinde, Tanrı'nın başka bir şekilde fiziksel olarak algılamayan zannını gerçek kılarlar. Bu vasıflar Tevrat'ın anlatısında öylesine iç içe geçmiştir ki, incelenmeleri istendiğinde birbirinin yerine geçebilirler. Bu açıdan bakıldıklarında ilahi vasıflar, Tanrı'nın kendine verdiği gizli isimlerle tınlarlar.

İlahi İsimlerle Kozmik Ağaç

Mistiğin egosuz kalbi bu aydınlık isimlerle parlar ve aynı anda eşzamanlı olarak onlar tarafından emilir. Rabbi Simeon küreler üzerinde bir çok meditasyon şekli öğretmiştir. Bunlardan biri, sıfatları, ağacın dallarında danseden ışık kümeleri olarak hayal etmektir. Gözlerini kapayan Kabbalacı, vasıfların herbirinin kendisine denk düşen metali, gezegeni, meleği ya da vücut uzvunu yansıtarak, ilahi isimlerin harfleriyle parladığını ve rengarenk ışıldadığını, hayalinde canlandırır. Bu görüntüye öylesine dalar ki, ışıklar yer değiştirmeye başlar, biri soldan yükselir, diğeri sağdan alçalar, bir başkasıysa ikisinin arasına girer. İki küre bir üçüncüyü başlarına taç ederler. Üçü de birbirine geçer; ansızın bir küreden çok sayıda renk fışkırır. Derken altı tane küre ikiye

katlanarak aşağı süzülür. Oniki yirmi iki olur, yine altıya dönüşür, sonra ona çıkar. Ve derken bütün küreler birleşir ve tek bir bütün olurlar.

Bu zihinsel çalışmayla, uyuşturucu ya da uyarıcı kullanımı sonucu ortaya çıkan ışık, ses, hareket sanrıları arasında büyük benzerlik olsa da, Rabbi Simeon ve "dostlarının" sanrıya yol açıcı ilaçlar kullandıkları düşünülmemektedir. Bütün bulgular gösteriyor ki, zihinsel çalışma, uyanık bir durumda yüksek konsantrasyonun belki biraz oruç tutmayla ve yalnız kalmayla desteklenmesinin ürünüdür.

Kabalacının bedeninin uzuvları da bilgiyle yaşar. Ağacın üzerindeki yedi alt küre, omurganın üzerine dağıtılmış yedi ilahi gücün karşılığıdır. Omurga üzerinde yapılan rneditasyonda insanın sağ tarafta bulunan erkek (aktif, ateşli) ve sol tarafta bulunan dişi (kabullenici, sulu) enerjilerden oluştuğu ortaya çıkar.

Rabbi Simeon'a göre böylece mürid, bu iki özelliği inceleyerek ve birleştirerek yaradılışın birleştirici ilkesini, deneyimleyerek öğrenir: "Onu Tanrı şeklinde, onlar olarak, kadın ve erkek olarak yarattı Tanrı." (Genesis 1:27) Ayrıca yine yedi altı küre, ağacın üzerindeki kümeler benzeri, beyindeki en üst noktada birleşen sinirsel karşılıklara sahiptirler. Rabbi Simeon başın tepe noktasına, benzetme kullanarak "Tanrı'nın Dereleri" der. Dostlarına Şarkıların Şarkısını hatırlatarak sorar, "Lübnan'dan akıp gelen yaşayan suların çeşmesi, bu bahçelerin kaynağı nedir? Bu, Bilgeligi ifade eden küreden başka birşey değildir." ve "Lübnan" sözcüğü Laban, yani "beyaz" sözcüğü ile aynı kökten geldiği için, Süleyman onu burada, aynı zamanda "beyindeki beyaz madde" anlamında da kullanmıştır. Bütün kıta, Rabbi Simeon'un ellerinde farketirmeden gizli bir düşünme dersine dönüşür:

*Benimle Lübnan'dan gel gelin, benimle
Lübnan'dan! Amana'nın tepesinden bak,
Senir ve Hermon'un tepelerinden,
Aslanın ininden, leoparların dağlarından.*

Nefes ve ses, şiirde "Lübnan" olarak geçen insan beynindeki beyaz maddeden doğar. "Amana", gırtlak demektir. Gırtlak, nefesi bedeninin en üst sinir merkezinden ortaya çıkarır ve onun omurgadaki alt sinir merkezlerinde dolaşmasına izin verir. "Senir" ve "Hermon" tepeleri dili; "Aslanın ini" ve "Leoparların dağları" ise dudakları ve konuşmayı tanımlar.

Kral Süleyman'ın Nefes Alıştırmaları

Rabbi Simeon'a göre, büyük bir konuşma ve şarkı söyleme ustası olan Süleyman, bu dalınç (contemplation) alıştırmasını kendi derin deneyimleri sonucu oluşturmuştur. Ağacın yedinci küresine değin yükselen Süleyman, kendisini izlemek isteyenler için bu mistik yükselişini üç kitaba sığdırmıştır: "Şarkıların Şarkısı", Güzellik olarak bilinen kürenin doğasını, Ecclesiastes (Rahip) Yargı küresini, Özdeyişler ise Sevecen-İyilik küresini tanımlar.

Süleyman'ın kendisi de şair olan babası Davud, ona görsel deneyimlerin yaşanmasını ve sonucunda bu üç değerli kitabın yazılmasını sağlayan eşini ya da "kutsal nefesi" uyardırma yöntemlerini göstermiştir. "İnsan nefesi, hava, ateş ve su gibi narin elementlerin karışımıdır. Nefes almadan yaşayamaz, ölürüz. Nefeste saklı bulunan sırları öğrenen ve onlarla alıştırma yapan Süleyman, doğanın yaratılmış şeyler üzerindeki fiziksel örtüsünü kaldırabilmiş ve onun altındaki ruhu görebilmiştir.", der Rabbi Simeon. Dolayısıyla genellikle kibir (hebli) olarak tercüme edilen Ecclesiastes de, daha örtülü anlamıyla "Nefesimin günlerinde her şeyi gördüm, hebel" olarak da okunabilir. Daha da kapalı olmayan şekliyle Rabbi Simeon, Süleyman'ın bütün dikkati beyindeki beyaz maddeye toplamışken, nefes alıp verme şeklini değiştirme tekniğini öğretiyordu. İnsanın Tanrı'yla bütünleşmesinin, en iyi olarak dünyada ve nefes aracılığıyla gerçekleşeceğini is-

rarla söyleyen Rabbi Simeon, nefes alıp vermenin gizemini, Tanrı'nın birliğini hergünkü zikri olan Shema'ya benzetir. Rabbi Simeon, duada yer alan üç ismin (YHVH, Elohaynu, YHVH), insanın nefesindeki ateşi, havayı ve suyu ifade ettiğine dikkati çeker. Duasını zikrederken, ağacın üzerindeki üç sıfatı (Taç, Bilgelik, Anlayış) gözünün önünde canlandıran Kabbacı, kendi nefesini kutsal akışın aktığı bir kanala dönüştürür. İnsanın ağzı ve dudakları oynarken, kalbi ve iradesi bütünün birliğini yüceltmek için en yukarılara doğru süzölmektedir.

Shema Üzerine Meditasyon

İlk sözcük olan "Shema((Duy), Shem (isim) sözcüğünü de kapsar. Altı sözcükten oluşan tümce, yaratılmış altı yön ve onların Tek İsimle birleşmesini gösterir. İkinci sözcük İsrail, "Güzellik" vasfının ve pir Yakup'un yerine kullanılır. "Duy Ey İsrail" diye mırıldanan Kabalacı, Güzellik ve Egemenlik, Ruhani ve Dünyevi İsrail arasında bir birlik kurar. Diğer dört sözcük, YHVH (Hakim), Elohaynu (Rab) YHVH ve Echad (Tek) Tanrı'nın aynı anda birçok ve tek olduğunu belirtir. "İnancın gizemi", ismin ve bu ismin vasıflarının bütünlüğünü doğrular. YHVH ve onun bütün yaratışı birdir; yazılı ve sözlü Tevrat birdir; Tanrı'nın simgeleri ve isimleri birbirlerinin yerine kullanılabilirler. Yukarı ve aşağı dünya, şahadet zikredilirken sembolik olarak birleşirler ve akıl, kürelerin birliğini bir kez daha onaylar.

Kabalacı, birliğin bütün anlamını Echad (Bir, tek) sözcüğünü uzatarak ve son harfi vurgulayarak, onun üzerine yoğunlaştırır. D, İbrani alfabesinin dördüncü harfidir ve Yargı küresiyle eş anlamlıdır. "Bu kürenin üzerine yoğunlaşan insan, kendisinin İlahi Tek'e oranla ne kadar küçük olduğunu görür," der Rabbi Simeon.

Shema'dan sonra gelen ve İbranice'de yine altı sözcükten oluşan, bitiş mısrası ("Onun krallığının zaferinin Adı, daima kutsanmış olsun") Egemenliğin aşağı dünyasındaki yaratılmış altı yön ile uyum içindedir. "Rabbimiz bize öğretti ki,

(gösterdi ki) "Duy Ey İsrail" ve "İsmi kutsanmış olsun" (bütün) Tevrat'ın özetidir." Ayrıca, sırasıyla erkek ve dişi enerjileri de yansıttıkları için, bu iki cümle zihnin, nefesin ve beden kusursuz uyumu içinde mırıldanıldığında, ruhu ve doğayı birleştirir.

Bedenin, çok önemli merkezleri üzerine meditasyon yapmanın bir diğer yolu da, omurgayı lulav (palmiye dalı) ve kalbi de etrog (ağaç kavunu) olarak gözönünde çanlandırmaktadır; bunlar harman zamanı yapılan Gül Bayramı'nın dini tören objeleridirler. Bedenini İlahi Ruhu barındıran tapınak olarak gören Kabalacı, hoşkokulu limonla meditasyon yaparak, onu kalbinin derinliklerinde gözlerinin önüne getirir. Omurgası olarak gördüğü lulav, İsrailoğullarının boşluktan geçebilmesini sağlayan cennetten, dünyaya uzanan tek bir sütunla özdeşleşir.

Rabbi Simeon bar Yohai, mesajının tümünü, benzer alegorilerle, arasözlerle ve Kitab-ı Mukaddes'deki hikayeler ile ayin geleneklerinin gizlerinin dikkatli incelenmesiyle sunmuştur. Hatta Zohar, bütünlüğü ve çeşitliliği dolayısıyla Yahudi mistisizminin başvuru kitabı olarak da adlandırılabilir. Örneğin ilk öğreti, kozmik ağacın üzerindeki dört örnek (arhetypal) dünyayı birbirine geçmiş dört üçgen olarak çizen geometrik bir benzetiyle başlar ve tamamen farklı bir boyutta sona erer.

Erişilmeleri çok güç olan Taç Bilgelik ve Anlayış vasıflarına ev sahipliği yaptığı için en yüksekteki dünya, yalnızca uzaydaki primordial bir noktayla (uzayda başlangıçtan beri varolagelmiş bir noktayla) anlatılabilir. İbrani harfi Yud'un en üst bölümü olan bu nokta, kutsal ismin başlangıcıdır da. Bilgelik bir daire, Anlayış ise bir kareyle resmedilir. Kabalacı, bu geometrik şekillere bakarak ve onları ilahi vasıflar ola-

rak düşünerek Tanrı'yı uzayda kutsamaktadır. Zohar, bu bağlamda, kendi mantığı çerçevesinde bir tam bölümü Abraham'ın hikayesine ayrılmıştır. Abraham Rabbi Simeon'a göre. İnsanın çabası ile ilahi dürtü arasındaki karşılıklı bağımlılığı Kitab-ı Mukaddes'teki diğer bütün kişiliklerden daha iyi tanımlar.

Abraham'ın Ruhani Yolculuğu

Abraham, Haran'dan ayrılıp, Kutsal Topraklara doğru yola koyulduğunda, gerçekte ruhani hayata ulaşmayı arzulamaktaydı. Ruhani hayata ulaşmasını kolaylaştırmak için de yanına bir grup yoldaş ruh almıştı. "Çünkü o ki bir kimseye doğru yolu gösterir, onun sevabı çoğalacaktır." Daha önceki yaşamları sonucu Haran'da ortaya çıkmış iyi ruhlara, Abraham ile birlikte gitme izni verildi. İlahi Bilgelige ulaşmayı isteyenlerin ilki (protisi) olarak, Abraham ağacı çizmeden önce, Mısır'a inerek (arzu, ego ve hırs'ın maddi dünyası), dünyevi deneyimlerin derinliklerini incelemek zorundaydı. Bilgeligi aceleyle, düşünmeden kabullenen Adem'in ve onunla sarhoş olan Nuh'un aksine dünya tuzagından çıktığında onu hak etmiş olan tek kişiydi. İbrahim Bilgelik küresine bütün kalbi ve inancıyla o kadar bağlanmıştı ki, büyücüler di-yarı "Mısır ona bolluk ve doğaüstü güç sunduğunda bile gae-sinden vazgeçmedi." Orada kendini o iç bayıltan hoşkoku-lardan sakındı ve böylece kendini sınadıktan sonra ait oldu-ğu yere geri döndü. "İnancı teyit edilmiş ve güçlenmiş olarak Mısır'dan yukarıya çıktı ve inancın en üst seviyesine ulaştı"

Tanrı tarafından sınanmasının ve yolculuklarının hikaye-lerinde detaylı olarak anlatılan bu çetin yolculuk, Abra-ham'ın Bilgelik olarak adlandırılan aydınlık düzeye ulaşma-sıyla son bulur. Bu başarının tasdik edilmesi için adına Tan-rı'nın isminden bir harf eklenerek Abram olan adı Abraham

(İbrahim) olarak değiştirilir: Abraham yol boyunca geçtiği bütün kürelerde bir altar inşa eder; Bilgelikle dopdolu olabilmek için her bir kürede kendisinden bir parça bırakarak, kendisini arındırır ve kutsal Topraklara, Bilgelikle dolmuş olarak girer.

Rabbi Simeon'a göre, Abraham'ı izlemek isteyen Kabalacı, kürelerinden geçecek olan yolculuğuna, içindeki fiziksel elementleri dengeleyerek başlamalıdır. Abraham'ın dayana-bildiği bu imanı ölçen testleri ancak çok iyi huylu kişiler geçebilir. (İlk ata) İbrahim nasıl Bilgeliği temsil ediyorsa, fedakarlık testini başkariyla geçmiş olan oğlu İsaac da, Yargı'yı temsil eder. Sağ görüşlü ata Jacop ise kozmik bedeninin bir uzvu, kutsal ismin bir harfi ya da sesi, bir renk, bir ışık, geometrik bir şekil vb, olarak düşünülebilir. Hatta, din adamlarının Tapınaktaki fedakarlıkları da (din adamlarının Tapınağa adadıkları kurbanlar bile) düşünmenin simgeleri olarak alınabilirler.

(Kurban adamak için kullanılan) Altarı saran tütsünün kokusu burundan geçerek beyni istila eder, düşünceleri yavaşlatır ve "hoş bir duygu" yaratır. "Deuteronomy"nin herhangi bir yorumunun aksine, Rabbi Simeon'un, "sakinleşmenin tadının yorumunda tütsü, öfkeli bir Tanrıyı yatıştırabilmek için yakılan sıradan bir adak değil, kişinin kendi (iç) kızgınlığını azaltarak ve huzursuz (karışık) bir aklı yatıştırarak, onun neşe ve aydınlıkla dolmasını sağlayan bir yardımcıdır. Bedenin tapınağındaki sembolik altardan yükselen duman "öfkenin alevlerini, ruh dinginleşene, birleşme gerçekleşene, evrensel coşku yaşanana, ışıklar parlayana ve yüzler aydınlanana dek," yoğunlaştırır.

Altar'a hergün dökülen şarap, gerçekte yoğun olarak ibadet eden mistiğin, coşkulu ruhudur. "Işıkların yakılması"

kutsal ışığı yeryüzüne indirebilmek için kişinin neshamah'ının ateşlenmesidir. "İsrail" sözcüğü insan kalbi, "Kutsal Toprak" aydınlanma durumu ya da "devekuth" "Mısır"sa duyular dünyasının ayartıcı zehiridir. Tapınağın inşası bile ruhun beden içinde yayılması anlamındadır. Bu bağlamda Rabbi Simeon, Tanrı'nın, nefesin insan tarafından kendi boğazında toplanması olan daimi "hayat ruhu"nu yorumlamıştır. İnsan, dikkatini toplamak yoluyla bilinçli olarak "hayat ruhunu" içinde biriktirebilir ve bunu "kutsal enerji" Elohim Hayim'e(*), "yaşayan Tanrı"ya dönüştürebilir. O zaman ilahi enerji, bedendeki toprağı, havayı, ateşi ve suyu en basit durumlarına dönmeye zorlayarak, düşüncüyü "saf ses" haline indirger. Bu belirsiz durumda beden ve akıl son derece sessizdir ve Kabalacı ilahi enerjiyle titreşen boş bir kanal gibidir. "Ev inşa edilmekte" olarak adlandırılan bu durum, Kabalacının insanın düşünceleriyle sınırlandırılmış planlarını ve seçilmiş malzemelerini, kişinin kendi mükemmelliğini ön görebileceği harika bir beyin jimnastiğine dönüştürür.

"Evin ustası" Musa, düşüncelerini o kadar dinginleştirmiş, vücudunu o kadar arındırmıştı ki, hemen Tanrı'yı algılamış ve Ona bağlanmıştı (Taç). Öte yandan Jacop, dünyevi ailesiyle ilgili kaygılarından sıyrılmadığı için, daha az aydınlanabilmişti (Güzellik). Karışık ve saf olmayan bir akla sahip olanların yapabildikleriye sadece kendilerine bir "Babil Kulesi" inşa etmek idi.

* Bu kitapta, Kabala ile Taoculuk ve bir Müslüman tarikatı olan Melamilik arasında büyük benzerliklere rastladım. Bu benzerlikler o kadar çok ve çarpıcı ki, rahatlıkla bir kitapta toplanabilirler. Belki araştırmacılar bu konuyu incelemek isteyebilirler. Bu bağlamda Elohim Hayim, Taoculuktaki Chi'ye ve Hinduizmdeki Prana'ya benzemektedir. (Yayıncının Notu)

Zohar, entellektüel bir oyun ya da dini bir akrostis olmanın ötesinde defalarca sözcüğün, düşüncenin ve enerjinin birliğini vurgular. Kişinin bağlaması (Shema'nın zikiri gibi), gerçekte kendini onun özüne bağlamasıdır. Ataların simgesel hikayeleri, aynen temsil ettikleri küreler gibi, Tanrı'nın isminin harflerine indirgenebilirler. Rabbi Simeon'un yaptığı bilincin haritası, Bilgelik küresinin de ötesine ulaşarak, bütün yaratılışları kucaklar:

Gerçekte, Tanrı'nın dünyada yaptığı herşey İlahi niteliğin simgesidir... Tanrı'nın bütün yaptıklarıysa, Tevrat'ın yollarıdır... ve içinde hiçbir sözcük bulunmaz ama ilahi Bilgeliliğin sayısız yollarının ve gizemlerinin belirtisidir. Tivratta sözü geçen herbir olay derin anlamlar taşır ve her bir sözcük Bilgeliliğin ifadesi, doğrunun doktrini'dir.

Kabalacının elindeki imkan, evren ona herhangi bir noktada Kozmik Ağacın üzerindeki ilahi vasıflar yoluyla bir anahtar sunabileceğinden, çevresindeki ve içindeki sayısız yaratınının kadar karışık ve değerliydi. Kabalacı çeşitlilikten, Taç küresindeki yod harfinin ilk mistik noktasıyla çevrelenmiş "birlik"e doğru olan yükselişine başladığında ne görmeyi ümid edebilir ki? Rabbi Simeon'a göre, derin düşünce halinde, küreler bir soğanın kabukları gibi birbirlerinin içine geçmiş halde görünürler. "Beyin beyinin" "ruh ruhun içindedir. Her biri, bir diğerini sarmalamıştır." (Bir diğerinin zarıdır). Merkabah'ın ilk üstatlarının hekhalel ya da "Tanrı'nın sarayının avluları" diye adlandırdıkları, aslında insan aklının alamayacağı Taç küresindeki asli noktanın parlaklığını, insanların onu kavrayabilmesi için azaltan bir kılıf görevini görür. İlk avlu ikinciye çevreler, ikinci üçüncüyü, ta ki

her avlu kendisinden sonrakine bir zar oluşturunana kadar. Kabalacı, gerçek ışığa kendisini hazırlamak için Tevrat'ı çalışır. Bunu da huşu içinde onun hafiflerini düşünerek yapar.

"Dua ederken, kollarımı yukarı kaldırıyorum," der Rabbi Simeon. Zihnin en üstteğine yoğunlaştığında bile daha üstte hiçbir zaman bilinemeyecek ve anlaşılmayacak kalır; yarattığını yaratmış, aydınlattığını aydınlatmış ama hiçbir zaman da açığa çıkmamış, hep kalmış olan başlangıç noktasıdır."

Rabbi Simeon daha sonra Kamil olanın sadece bir parçası olan o ilk ışığın çıkış noktasını gözlerinin önüne getirmeye çalışır ki, bu ışık insanın anlayabileceği avluların ilki olan Bilgelik küresidir. Bunun için gerekli yüksek konsantrasyonun sağlanması ise, ışık bir miktar azalmadığı takdirde çok zordur. İşte ikinci zarın ya da avlunun, yani Anlayış küresinin görevi de bu ışığın azaltılmasıdır. Yine de orjinal ışığın hüzmeleri ara ara dışarıya sızar ki, Rabbi Simeon bunların Taç'a doğru diğer bir yükseklikte kullanılmalarını salık verir.

Rabbi Simeon'un, başı dizlerinin arasında geleneksel meditasyon pozisyonunda oturmanın dışında neler yaptığını sorabilir, böylece bu karışık metinden ortaya düzenli bir teknik çıkarabiliriz. Bu konuda, oğlu Eleazar'ın nefes üzerine verdiği bir ders belki yardımcı olacaktır. Ezekel'i taklid eden Eleazar, yukarıdan bir karşılık alabilmek amacıyla yeryüzünde düşündürücü bir dürtü yaratmak için "dostlarına" katılır. İlk olarak "rüzgarın herbir yönden eserek ciğerlerini doldurmasını" ister. Ona göre bunun anlamı herbir yönden alınan nefes dolaşımının sağlanmasıdır. Aynı zamanda özellikle batıdan gelene dikkat edilmelidir; çünkü insan şekline dönüşebilecek ruhları ortaya çıkarılabilir "Aynen denizin bir gelip bir giden dalgaları gibi, yani ciğerlerini tümüyle doldurma-

dan nefes al" der Eleazar (Bu belki de yüksek oksijen alımından kaynaklanabilecek halüsinasyonlara karşı bir uyarıdır).

Zohar'ın karışık ve mecazi dili, küreler arasındaki Kabalacı meditasyonun yapılma talimatlarının tek tek bir araya getirilmelerini engeller. Hatta, günümüz Kabalacılarıyla yaptığım konuşmalarımda bile anlaşılır ve kullanılabilir açıklamalara henüz rastlamadım. Zohar'ın onüçüncü yüzyıl düşünme teknikleri, Ari ve Izak Luria'nın onaltıncı yüzyıl yichudim'ine (kürelerin kaynaşması) dönüştü ve ondokuzuncu yüzyıl Hasidik hareketinin düşüşüyle belirsizliğe gömüldü, kaldı.

Kürelerin Kaynaşması

Ari'nin yichudim'i Tanrı'nın adını, Taç küresinde kaynağıyla birleştirmekten başka birşey amaçlamıyordu. Kişinin özgürleşirken dünyanın kurtulmasına da kendini adanmasını gerektiren kayıtsız şartsız bir bağlılık istediğinden sadece seçilmiş kişiler yichud'u uygulayabiliyorlardı. Ari'ye göre kürelerin renkleri gerçekte renk değil, her kürenin temsil ettiği özelliklerin sembolüydü. Örneğin, insanoğlu kanın rengini öfkeye benzettiği için, kırmızı rengi Yargı'nın yerine geçer. Dolayısıyla doğadaki bütün kırmızı renkler "Yargı" denen bu vasıfın içindeki enerji'den türemektedir. Genellikle beyaz denince şefkat akla geldiğinden bu renk "sevecen-iyilik" in yerine kullanılır. Ruhani dünya, meditasyon yapanın hayal gücüne yardım amacıyla renkler yoluyla canlandırılmıştır. Tapınak rahiplerinin özür dileme gününde (day of Atonement) sevecen-iyiliği ortaya çıkarmak için yaptıkları gibi Ari de bir insana merhamet geçirmek istediğinde bu vasıfı beyaz olarak canlandırır. Buna "yutkunma" adı verilen ve nefesin tutulup sadece küçük dil ve dilin oynatılması sırasında uygun bir melek adının söylenmesi tekniğini de eklemiştir.

Yichud'u uygulayan Kabalacı için en önemli an, ağacın üzerinde ulaşabildiği en üst noktadaki kürenin ışığını alıp, onunla birlikte fiziksel dünyaya geri dönmeye başladığı "tersine çevirme" anıdır. En aşağıda bulunan dünyadaki en basit yaratığın bile sonsuz'un ışığını emmesine olanak sağlayan

bu ilahi akışın tersine çevrilmesi, sıradan bir saflık, alçakgönüllülük ve zihinsel kuvvetten çok daha fazlasını gerektirmektedir. Ari'ye göre Safed'in iyi adamları bile, ataları olan Tanah bilgelerinin karşılaştığı, kürelerin korkunç bekçilerini yatıştırabilecek durumda değildi. Bu nedenle Ari, müridlerini ağacın üstündeki kürelerden, kendi ruhlarının çıkmış olduğu kürelere konsantre olmalarına teşvik etti. Böylece, eğer Kabalacı gerçekten bir azize yakın kişiye, ya iyi bir melek ya da onunla aynı ruh kökünü paylaşan dünyadan ayrılmış bir azizin ruhu, ona yol gösterecektir. Ruhunu sırasıyla herbir niteliğe bağlayarak ağacın en üst noktasına erişen Kabalacı, muazzam bir ışık akımını yaşayacaktır. Bazı kişiler, bu ışığı bir melek şeklinde gördüklerinden de söz ederler. Samuel ise bu durumu şöyle anlatır: "Tanrı'nın ruhu içimde konuştu ve Onun sözcükleri dilime döküldü" (Samuel 23:2.) Bazı kişilerse vücudlarında dolaşan bu ışık akımından o kadar etkilenmiştir ki, kimi titremeye başlamış, kimi ise bayılmıştır. Burada asıl amaç ise, ağacın en üstündeki Ruhların Kaynağı'na erişebilmek ve kendi kaynağıyla (yani geçmişteki, bugündeki ve gelecekteki bütün yaşamlarıyla) karşılaşmak, diğer bir deyişle (maskil olmak) "aydınlanmak"tı

Ari bütün bu meditasyon sürecinin yere eğilmiş bir dala asılarak, dolayısıyla onu bütün ağacı sarsan hir adamın görüntüsüne indirgedi. Güçsüz biri ağacın en üst dalına erişip onu sarsamazdı: "Eğer o güçsüzse, vasıflarda yaşayan ruhlar onu önemsemezler ve ona yaklaşmazlar, çünkü o verimsiz ve değersizdir."

Ari, Rabbi Simeon daha açıkça her küreyi saran zarı tanımlar. En dıştaki zar, Ruhların Kaynağı'nın ışığından oluşur; onun arkasında sırasıyla "Meleklerin Kaynağı'nın ışığı" "Kararan ışık" ya da "Dış Kabuğun Kaynağı" (madde) vardır.

Diğer "zarlar" ya da "avlular" evreni, semayı, arketip dünyaları ve elementleri kapsamaktadırlar. Her küre on ışıktan oluşur. Bu on ışığın herbiri, on ışıktan oluşan on ışıktan oluşur ve böylece evren sonsuz seviyeden oluşur. Yalnızca uygun yichud'u mükemmel bir konsantrasyonla zikreden uygun kişi, bütün hepsinin içine geçebilir. Ari'ye göre Ezekeil'in görünüşünün adı "aracı çalışması"dır. Çünkü ağacın üstünde yoğunlaştığı her bir küre, bir diğerine geçebilmek için bir araçtır. Maddenin ve insan düşüncesinin perdesini aşan Ari, Taht'a ulaşır. Taht, Ruhların Kaynağı'nda gerçekleşebilen en üst ruhani deneyimdir. Kabalacı ancak (ataların yapmış olduğu gibi) aklını, bedenini ve ruhunu İsim'e adayarak Ezekeil'i aşabilir ve kutsal ışığı kendine ve dünyaya ulaştırabilir.

Bir keresinde bir adam oturmuş, ağacı ve kürelerini gözlerinin önünde canlandırarak yichud formüllerini tekrarlamaya başlamıştı, duramadı, sadece kendi ruhu değil, dünyaların Tanrı'yla birleşmesi de tehlikedeydi. Eğer bu araştırmayı sevdiği bir azizin mezarı üzerinde uzanarak yapsaydı, azizin de bu süre boyunca aynı şekilde duracağını aklından çıkarmamalıydı. Ya da odasında oturarak, gözlerinin önüne, üzerinde herbiri bir dağ kadar yüksek olan Tanrı'nın isminin harfleri bulunan beyaz bir şekilde süslenmiş büyük beyaz bir perdeyi getirebilirdi. Sonra aklından harflerin yerlerini değiştirebilirdi, harfler açık anlamlarını iyice yitirince ve önünde en derin ruhani sorularının cevaplarını veren sözcükler halinde sıralanana dek. Ari bu noktada Kabalacıların "tefekür" dediği ışıklar labirentine, kürelere, avlulara, bekçilere ve kutsal isimlere atılacak bir insan için çok gerekli bir uyarıda bulunur:

"Aklında kaos ya da karışıklık olmaması için harflerin yerlerini nasıl değiştireceğine çok dikkat etmelisin."

Taocu Meditasyonla Benzerlikleri

Sanki Zohar'dan alınmış gibi görünen, meditasyon üzerine yazılmış olan Taocu bir metine rastlayıncaya dek, mecazi anlatımı, yöntemden ayırma konusunda neredeyse umutsuzluğa kapılmıştım:

Taocu, ilk olarak dünyevi uğraşlardan sıyrılır ve yükselir, sonra maddi şeylerden ve sonunda kendi varoluşundan bile. Bu adım adım bağlanmama aracılığıyla aydınlanır ve herşeyi Bir olarak görebilir. (*)

Rabbi Eleazar gibi Çinli Mistik de belirli nefes tekniklerinin kullanılması gerekliliğini savunur. Bir dördüncü yüzyıl Budacı rahip, Eleazar'ın nefesin (dört yönü) olarak adlandırdığına, Anapana adını verir. Ve onu "bedenin işlevlerini değerlendiren" dört tekniğe böler. Taocu meditasyon uygulaması da insan bedenini makrokosmosla karşılaştırır. Özellikle omurga üzerinde durur, Omurgayı, nefes alıp verme ve gözönünde canlandırmanın karışımıyla uyandırılabilir kut-sal enerjinin kaynağı olarak gören Taocu da, meditasyon yaparak yukarıdaki dünyayı karıştıran Kabalacı gibi beden, aklın ve nefesin uyumuyla dış dünyayı yansıtmaktadır. Kabalacının kozmik adamının, küre ağacının ve karşılığı olan elementlerinin Taoculuk'ta da karşılıkları vardır:

* Chang Chung-yuan, *Yaratıcılık ve Taoizm*, s. 131, 157, 159

Taocunun dört mevsimi, beş elementi, dokuz bölümü, üç yüz altmış günü vardır. İnsanın da, bunlar gibi dört dış uzvu, beş iç organı, dokuz açılışı ve üç yüz altmış eklemi vardır. İnsan, Yer ve Gök ile bir üçlü oluşturur ve aklı, ustasıdır...

Taocunun bedenindeki her organ bir elemente, uzaktaki bir yöne ya da bir mevsime benzer. Zohar'ın dünyasındaki gibi hepsi birbirine bağımlıdır. Yalnız, Taoculuğun çok sayıdaki sembolü açıkça "meditasyonda nefes tekniklerini anlatmaktadır. Geniş bir göksel dolaşım (Lurianik yichud'taki tam bir "yükseliş" ve "tersine çevirme"yle karşılaştıran) nefesi omurganın altından alıp başa doğru yukarı çıkarır ve yüzden aşağı omurganın başlangıcındaki yerine dönerken bütün bedeni kucaklar. Taocu alıştırma da gözönünde canlandırma ile başlar ve aynen Kabalacının "ışığı" görmesi gibi, fiziksel bir hisle, "nefesin" bedeninde çeşitli merkezlerini dolaşımının bir sıcaklık akımı gibi hissedilmesiyle sona erer. Taocu, bedeninin çeşitli merkezlerini, neredeyse Kabalacı'nın "sarayın avluları"na eş şekilde, "mor avlu", "gizemli oda" gibi mecazı isimlerle tanımlar. Belirli bir grup tarafından anlaşılan, anlaşılması zor ve saklı Taocu metinler, nefesin istençle kontrol edildiğini ve bedeninin değişik merkezlerine yönlendirildiğinin "görüldüğünü" savunurlar. Rabbi Simeon gibi Taocu meditasyon yapan kişi de en üstteki ulaşılması güç noktayla düşünmeyi (ibadet etmeyi) seçer. Ve o da meditasyonu izleyen ışık akımıyla sarsılarak kendinden geçer. "Bazen insan, aniden kontrolü dışında bütün bedenini aydınlatan bir ışığa boğulur."

Kalp ve böbrekteki iki merkezi "birleştirmeye" ise "Ateş Avlusundaki Mavi Ejderha'nın inerek, su cehennemindeki Beyaz Kaplanla buluşması" denir, aynen Kabalacının Güzel-

lik (güneş ve ateşle özdeşleştirilmiş mavi) küresiyle Temel (sulu, ay) küresini birleştirmesi gibi. Kabalacının küre ağacı da gizemlerinden ve dini görünüşlerinden arındırıldığında, Taocunun yere ve göğe ait "bedenleri" gibi çok açık olarak bir nefes ve konsantrasyon çizelgesidir.

Profesör Chang, bedendeki belirli bir noktaya konsantre olmayı, o bölgedeki sinir sistemine bir uyarı olarak tanımlar. Gerçek bir sinir ve elektrik yükü ağacı olan belkemiği, fiziksel uyarıya olduğu kadar, fiziksel şoka da maruz kalabilir. Ona göre:

İbadet eden kişi gerçek düşüncüyü sürekli olarak sinir sistemine yolladığında, bu düşünce hiç ara vermeksizin ilerler. Elektrik yükünde büyük bir değişiklik meydana gelir ve ortadaki akım yükselir. Kararlı olarak ibadet eden kişideki bu olay aylarca ve yıllarca devam ettiğinde, sinir sistemindeki "gökgürültüsü ve şimşekler" kaçınılmaz sonuçtur... Burada fiziksel bir durum, sembolik bir dille anlatılmıştır.

Sözcüğün tam anlamıyla "ışığa boğulma" ya da "aydınlanma" deneyimi hem ondördüncü yüzyıl Taocusu hem de onüçüncü yüzyıl Kabalacısı tarafından anlatılmıştır. Günümüz nörologlarıysa bu durumu, çok da donuk bir ifadeyle "sinir sistemi ağındaki elektrik yükünün depolarize olması" şeklinde açıklamaktadırlar. Fiziksel ya da duygusal, bu durum, meditasyon yapan kişinin çok planlı olarak sistematik nefes alıp verme yollarıyla, bedenindeki duyarlı bölgelere konsantre olarak kendini değiştirmeyi istemesiyle bağlantılıdır.

Yukarıdaki benzerliklerden daha da ilginç olanı, Kabalacının kozmik ağacıyla, Taocunun "Sonsuz Seması"dır. İkisi de Wu (olmayış-Çince) ya da Ayin'e (hiç-bir-şey-İbranice)

doğru yükselen daireler olarak anlatılırlar. İlk daire ya da kapı, Taocuya göre "Karanlık Kadınlığın Kapısı" Kabalacıya göreyse dişi Hakimiyet, dünyamızdır. İkisi de bedenin en alt merkezinde bulunan ve nefes yoluyla yükselerek beyindeki merkezde "Efendisiyle" ruhani birleşme yapacak olan enerjidir.

İbranicedeki Temel'in yerine kullanılan ikinci daire, Çince'de Ching (Öz) (nefesin oluşturulduğu yer) olarak geçer. Dört sağa, dört sola ve bir de ortaya dallanarak giden diğer beş küre, kalpteki merkezden başlayarak büyük dolaşımda kaçınılmaz olarak birleşecek olan, "küçük dolaşım"ın "beş hareketçisi"ni, beş elementini temsil ederler. Kabalacının ağacı gibi, bunlar da dişi (sol) ve erkek (sağ) olarak ayrılırlar ve sonunda en üst dünya, yani olmayışta birleşirler. Taocunun "sonsuz seması" gibi, Kabalacının ağacı da ona omurgası kadar yakındır; "küreler" ya da sinir merkezleri, kendi düşünmesi, hayal etmesiyle harekete geçer ve "kutsal ışık"a da nefesi yoluyla ulaşır.

Musevi mistiklerine göre, İbranice her zaman için ifade ettiği şeyleri fiziksel olarak da açıklar. Bir İbrani harfinin sadece yazılması bile akıllı ve bedeni birleştirici bir unsur olabilir ve kişiyi "üst" dünyayla ilişkiye sokabilir. Dendiğine göre, Tanrıyı taklid eden Kabalacı, kendini harflere hükmederek, en derin manevi potansiyelini ortaya çıkarmak yoluyla yeniden yaratmıştır. Fiziksel dünyanın temeli, şekli, sesi olan bu harfler, Tanrının bu dünyayı yaratırken kullandığı gereçlerdir. Üç öncü (pri-mordial) harf, *alef* (א), *mem* (מ) ve *şin* (ש) bütün potansiyel elementleri, içerir, onları izleyen oniki "basit" harf ise evreni ayakta tutan kutsal enerji için bir kanal görevi görür. İnsan da elementlerden oluşan bir mikrokozmos olarak bu harflerin tümüyle damgalanmıştır. Kendi küresinden ya da kutsal vafından yansıyan herhangi bir harf üzerinde saf bir insan tarafından yapılan meditasyon, bütün yaratı üzerinde yapılan meditasyonla birdir. Yıldızlarla aynı maddeden yaratılmış olan insan, en uzak yıldızla bile birleşebilir, kuşların enerjisiyle titreşebilir, onlarla aynı dili konuşabilir. Mistik Musevi anlayışına göre parça, gerçekten de bütünün yerine geçebilir.

Sözcüğü ters yüz eden, ama ifade ettiği anlamından sıyrıp, huşu içindeki müridini akılcı hir söylemden saf, sözcük dışı algılamaya doğru yönleridirirken eriten Kabalacı üstad (Koan ikilemini sunan bir Zen üstadı gibi) daha tecrübesiz

olan müridi kısıtlayıcı olan ve kendini tekrarlayan düşünce-
den kurtarmaya uğraşır. Aşamalardan geçerken düşünce ve
sesi kullanarak, bunların ötesine geçer: "Alefi (İbranicede A)
mırıldanırken ağzınızı iyice açın ve aklınızı sınırlı alandan
sınırsıza doğru uzatın" der Rabbi Nehumah ben Hakana, "in-
san düşüncesinin sonu yoktur; ve insan, onun yoluyla dünya-
nın sonuna kadar inebilir."

Sözcük, anlatımı olanaksız olanla, bilinebilen Tanrı ara-
sında aracıdır. Harfler, insan konuşmasının araçları olarak
düşünce yaratmak üzere birleşirler; doğanın araçları olarak
düşünce yaratmak üzere bileşirler; doğanın gezegenleri, cin-
siyetleri ve bütün fiziksel varlıkları oluştururlar. Ağacın Bil-
gelik küresine işlenmiş durumdaki ibrani harfleri şeklin ve
sesin bütün alçalan görüşlerinin enerjisidir. Onları, Taç kü-
resindeki orjinal kaynaklarıyla birleştirmeyi amaç edinmiş
olan Kabalacı için ise harfler kendilerini var etmiş olan
Mutlak'ın bileşik ismi ve deneyimidirler. Harfler kürelerinin
onlara verdiği biçimlerden farklı şekilde varolamazlar. Ama
unutmamalıdır ki, küreler de bir bakıma sınırlı insan akıl
tarafından, insanın Birliğe doğru zahmetli yükselişinde ya-
ratılmış aldatıcı görüntülerdir.

Moses Cordovere, Hindu Vedantacılarā benzer şekilde,
söyle açıklanmaktadır:

Yaratıcı aynı anda, hem bilgi hem de bilen ve bilinen-
dir... O'nunla birleşmemiş ve O'nun kendi özünde bul-
madığı hiçbir şey varolamaz. Varolan herşey O'dur ve
herşey O'nda en saf ve kusursuz biçimlerinde bulun-
maktadır.

İnsanın "gerekli doğasını" uyandırmak amacıyla, "İlahi
dili" telaffuz ederek Tanrı'yı taklit edebileceğine inanır. Ka-

balacının mırıldanmalarının sesi, bütün düşüncelerin kaynağına değin yükselir, orada oturan ruhla birleşir ve insanı yükselten "bedensiz bir ruhsal varlık"a dönüşür.

Bu Kabalacı dil görüşü, Binbir Gece Masalları'ından alınan bir hikayenin Tunus versiyonunda çok hoş olarak yorumlanmıştır. Kabala eğitimi görmüş Padmanaba adlı bir Brahman, müridine, İbrani alfabesindeki harflerin uygun ruhani amaçlarla telaffuz edildiklerinde nasıl denk düşen meleklerini uyandırdıklarını anlatır:

"Her bir harf, Tanrı'nın nitelikleri ve Kadiri Mutlağın erdemlerinin yüce akışının şuaşı olan bir melek tarafından yönetilir. Yeryüzü ve gökyüzü dünyasında yaşayan melekler, yeryüzü, dünyamızda oturanlara hükmederler. Harfler sözcükleri, sözcükler duaları oluştururlar, harflerle atanmış, sözlü ve yazılı sözcüklerle biraraya getirilmiş meleklerle de sıradan insanların şaşkınlıkla izlediği mucizeleri ortaya çıkarmak düşer" (*)

Harfler, Kabalacıya göre bilinen fiziksel dünyamızı oluşturan isim ve şeklin bir bileşimini temsil ederler. Kabalacı, Kuarklar (Maddenin özü olduğu sanılan zerrecikler) yoluyla maddenin özünü, en basit zerreciğini tespit etmeye kalkışan fizikçi gibidir. (Sayı ve boyutu da içeren ibrani alfabesinin resimsel harflerinin içine iyice yerleşmiş olan) "isim" ve "şekil"i bir tür kutsal atoma çevirerek, harfin özüne ulaşmak için deler geçer ve doğanın olası kıldığı her tür kombinasyon ve permütasyonu harfe uygulayarak, doğanın ötesine ulaşmaya uğraşır. Bu amaç için Tanrının ilk Adı'nı, o her madde-

* Siegmund Hurwitz'in *Ruhun Başlangıcı Olmayan Dökümanları*, adlı kitabı, s. 194

yi bilgilendiren özlü gücü harekete geçirir (yönleridir). Büyük bir güçle kendi insani enerjisini, bütün olmuş, olan ve olacakların Taç'ından etrafa ışık saçarak yayılan enerjiyle birleştirir. Doğuştan sözcüğün içinde bulunan güçle, yerleşik olmayanın içinde yerleşikle, çokluğun içinde Bir ile yüzyüze gelir. Bu şekilde algılanan bir harf, gerçekte ne ifade ediyorsa odur: Fizikseldir, çünkü meleklerin dünyasıyla bağlantılıdır; isim ve nesnelerin dünyasını oluşturmak için çoğalır, ama başlangıçtaki sesine indirgendiğinde, geriye ışığın ve sesin, parlayan bir sessizlikle kaynaştığı yerde titreşen, evrenin mırıltısı kalır.

Tzeruf (ya da harflerin permütasyonu olarak bilinen meditasyon tekniği) dili, onun yapısını bölüp geçen mistiğin akılcılık üstü düzeye çabuk ulaşmasını sağlar. Bu değişik düşünme şeklini uygulayan Kabalacı, bir ayeti akılcı anlamını kaybedene değin ve hatta anlamını yitirdikten sonra da zikreder, işte o zaman aniden "anlamın ötesinde bir anlam" beliriverir. Görüldüğü gibi, harfler üzerinde meditasyon, özel nefes teknikleri ve bedendeki çeşitli merkezler üzerine yoğunlaşma ile desteklendiğinde, kişiyi kendinden geçirmektedir.

Akılcılık karşıtı görüşleriyle, onüçüncü yüzyıl tzeruf uygulayıcıları (ibadet edenleri), kendilerinden daha temkinli davranan çağdaşlarını, Talmudistleri ve genelde Musevilik kurumunu eleştirmişlerdir. Zohar'la beraber gelişmiş olan İspanyol ekolünün lideri, Abraham Abulafia'nın, kendisinin diğer görevlerin yanı sıra duyarsız materyalistleri kurtarmaya geldiğini duyurmuştur. (*) Getirmiş olduğu radikal yolu

* Abulafia hakkındaki bilgiler, yazar tarafından belirtilen kütüphanelerdeki orijinal İbranice metinlerden alınmıştır: Yahudi İlahiyat Fakültesi Kütüphanesi, New York; Bibliotheque Nationale, Paris; Bodleian Kütüphanesi, Oxford; Yahudi Üniversitesi Kütüphanesi, Kudüs.

çok az kişi doğrudan izlemiş olsa da birçok Kabalacı onun "Tanrının kutsal ismi" üzerinde permütasyon yapmayı açıklayan teknik bilgilerinden etkilenmiştir. Onun mistikliği sadece ve sadece ilahi olanın doğrudan algılanmasına dayanır. Abulafia'nın kendi çağrısı, cennetten gelen bir ses olarak kendine seslenir, "Abraham, Abraham!" "Buradayım" diye yanıtlar ve ses ona harf permütasyonu üzerine detaylı bir ders verir. Abulafia daha sonra bu gizli talimatları, Musevi, Müslüman ve Hristiyanlara açıkça öğretir. Dünyevi deneyimlere kendini kapayan Abulafia, ruhunun kendiliğinden Tanrının tesirine açılacağına inanır. Aklını dünya işleriyle uğraşmaktan arındırmaya çalışırken, İbrani Alfabetiyle oynayarak, Tanrının ismini düşünerek, somut ve soyut dilleri görünüşte anlamsız ama manen mantıklı bir şekilde birleştirerek, "peygamber bilinci"ni yaratmaya çalışmıştır.

Abraham Abulafia, bütün Musevi üstatları arasında, Zen mistiklerini en çok andırandır. Bütün Yahudi hukuk geleneklerini (Halakah) kayıtsızca bir kenara bırakmış ve o güne kadar saklı tutulmuş "gizli öğretileri," istençli olarak gııuşığına çıkararak, kürelerin müziğini duyabilmek için duru ve bilişsel olmayan bir düşünüşle araştırmıştır. Ve bu yolda bütün diller onun için tek bir dil olmuştur. Tekniğı, cümleleri ve harfleri parçalayıp yeniden birleştirir; sözcükleri (bilgilendirici ruhları, bedeni ve aklı elektrikleştirene değin) kullandıkları anlamlarından arındırır, hatta anlaşılabilirliklerinden bütünüyle uzaklaştırır.

Yöntemi, Kabala müridini, "harflerin telaffuz edilmesi" basamağından, mikhtav'a (harflerin yazılması), oradan da mashav'a (harflerin düşünülmesi) götürür. Gözlerinin önünde kaba maddi görüntüleri canlandırmaktan, daha ince ruhani canlandırmalara doğru yol alan Abulafia mistiğı, so-

nunda her harfin arkasındaki önceden açıklanmış ruhla karşılaştığı coşkulu bir basamağa ulaşır. Dillug ya da sıçrama, esnek bir sözcük koduna uyan aklın serbest çağrışımla bir düşünceden diğer bir düşünceye atlamasına denir. Burada Kabalacı, ayartıcı düşünceleri ve görüntüleri zorla uzaklaştıracığına, onları izleyerek düşüncelere dönüştürür, bu cümleleri sözcüklere, sözcükleri harflere ve harfleri de ışığa indirger.

Harfleri, gece yalnızken birleştiren ve yerlerini değiştiren Abulafia'nın müridleri, kendilerinden oniki yüzyıl önce yaşamış olan Merkabah mistikleriyle ayrı güçlü duyguları duymuşlardır. Abulafia'nın "akıldışı" sistemi, kaotik bir coşku değil, son derece dikkatli hazırlanmış bir sistemdir. Abulafia, her harfi bedeninin bir bölümüne atayan öğrencilerini "sesli ya da sessiz bir harfi gerçek yerinden oynatarak" kendilerini sakat bırakmasınlar diye uyarmıştır. Nefes ve bedeninin duruşu da birer sesli ya da sessiz harfe denk düşer. Metatron ya da Shaddai gibi harflerin kişileşmiş hali olan melekler, Abulafia ekolünün mistiklerine sık sık görünmüşlerdir. Hiçbir görüntünün olmadığı noktada ise "yücelmiş insan", Yaratıcısıyla bir olur. İsmi'nin Üstadları diye adlandırılan seviyeye ulaşmış kişiler, bu noktaya geldiklerinde Tanrı'dan "farklı" değildirler. Mantık, düzen ve ikilik üzerine kurulu Musevilik kurumu içinse bu bir hakarettir ve bu sahte peygamberin "vahşi ve tehlikeli" iddialarına karşı bir saldırı yakındır.

"Sonsuz"la yani En Sof ile doğrudan karşılaşma, Abulafia için herhangi bir görsel deneyimden çok daha önemlidir. Belki de kürelerin kutsal vasıflarının önemi üzerinde çok durmamasının nedeni de budur. Ona göre kürelerin kozmik güçlerinin tartışılmaz önemi sadece mistiğin o gücü doğrudan yaşamasıyla bağlantılıdır. Bir kere kürelerin ışığını hisseden

ve içine dolduran müridin artık yapması gereken şey, İbrani alfabesinin yirmiiki harfinde oturmakta olan daha da soyut ruhları nasıl sıra değişikliğine sokacağını öğrenmesidir.

Onunla aynı çağı paylaşan (müslüman mistikleri) Sufilerle iyi anlaştığı halde, onların benliği yokeden translarına karşı çıkarak, harflerle temsil edilen doğal dünyayı düşünmenin üzerinde durur. Diğer bütün Musevi mistikleri gibi o da, dışarıdan başlayarak, yavaş yavaş içeriye doğru ilerlemeyi tercih eder. Dolayısıyla da müridlerine Kitab-ı Mukaddes'e sorulmuş olan derin teolojik soruların üzerinde, artık akılları soruları oluşturan harflerden başka hiçbirşey göremez hale gelene kadar düşünmelerini ister. Abulafia başlangıçta, dikkat toplanması (konsantrasyonu) sonucu elde ettiği çözümlerinin akılcı zihinsel işlemlerden kaynaklandığını düşünen öğrencisine, bunun gerçekte "hareketleriyle onu etkilemiş ve o farkında olmasa da düşüncesini zor konular üzerinde toplamış olan harflerin gücüyle" başardığını gösterir.

Öğrencileri, Abulafia'yı onları kutsal isimlerin permütasyonu olan en üst uygulamaya dikkatlice yönlendirmiş, rahat ve destek veren bir öğretici olarak tanınmışlardır. Sefer Yetzirah'ı (harf tasavvuru üzerine birinci yüzyıldan kalma bir el kitabı) kullanan Abulafia, bir harfi ve karşılığını öğrenmesi için öğrencisine iki hafta süre tanır. Daha sonra ondan ezberlediği herşeyi unutmamasını ister, çünkü en üst düzeydeki ruhani şekillerin bile şekli olmayan Mutlak için yükseltilmeleri gerekir. Kutsal isim ne kadar anlaşılmazsa, o kadar yüksek seviyededir. Ne kadar az akıl ve zihinsel kontrol varsa, ruhani güç o kadar fazladır. Tevrat'ın incelenmesi, sadece akıllı zenginleştirmeye yarar, asıl "sonuçsa" sadece mistik trans sırasında gerçekleşir.

"Eğer günümüzde bize doğal mantığı bileyecek ve bizleri

maddiyattan arındırarak yöntemleri gösterecek bir peygamber olsaydı, Kabala'nın yanısıra bu doğa bilimlerine gereksinimimiz kalmazdı" der Abulafia. Onun ideal peygamberi doğal olarak, kendisinin de yapmış olduğu gibi, anında kendinden geçmeye (ecstasy) yarayan sesli ve sessiz harflerin kombinasyonunu açıklayacaktı.

Abulafia, bütün başkaldırılarına rağmen, eski bir Musevi kavram olan madregot ya da seviyelere bağlı kalmıştır. Sufiler gibi onun öğrencileri de diğer bütün Musevi ekollerince de beklenen, akılsal, bedensel ve ruhsal arınmadan geçmeden, Tanrıyla birleşmek için acele edemezlerdi.

Ona göre Tevrat'ın en entellektüel olarak incelenmesi bile, ruhun açık ışığını engellediği için, diğer ekollerden farklı olarak bunun tasavvura başlamadan önce yapılmasını yasaklamıştı. Meditasyon süresince yalnız kalınması gerekliliğine, bulunan odada hoş kokulu bitkilerin yakılmasını ekledi. Meditasyona başlamadan önce ayinsel yıkanmayı, oruç tutmayı ve cinsel ilişkide bulunmamayı söylemekle de en katı Alman inanışından farklı davranmadı. (*)

Abulafia ve çağdaş Alman Hasidimiler gibi diğer Musevi mistikler arasındaki asıl farksa, onların büyük bir çabayla kendilerinden olmayanlardan saklamaya çalıştıkları uygulamaları onun açıklama isteğidir. Abulafia, Tanrı'nın İsminin gizli tasavvur tekniğini dünyaya anlatarak, Musevi mistiklerinin biraderlik kurallarını çiğnemiştir.

* Her ne kadar, bu konuda uzman bir kişinin görüşlerinin alınması gerekirse de, kanımca Abulafia'nın meditasyona başlamadan önce cinsel ilişkiyi yasaklaması ahlâki bir nedenden kaynaklanmıyordu. Özellikle enerji ile çalışılan meditasyonlarda, meditasyon öncesinde yapılan cinsel ilişkinin sonucundaki boşalma enerji yitimine yol açıp, meditasyonun asıl etkisini azaltacağı için yasaklanmaktadır. Abulafia'nın cinsel ilişkiyi yasaklamasının ardındaki neden belki de bu olabilir. (Yayıncının Notu)

"Tzeruf" Üstadı: **Abraham Abulafia** (Harf Permutasyonu)

Abraham ben Samuel Abulafia İspanya'da Saragossa'da 1240 yılında dünyaya gelmiştir. Ona din eğitimi vermiş olan babasının ölümü üzerine ailesiyle beraber Toledo'ya taşınmıştır. Bu olaydan iki yıl sonra Abraham mitolojik nehir Sambatyon boylarında yaşadıkları varsayılan on kayıp kabileyi aramak üzere Kutsal Topraklara gitmiştir. Müslüman-Hristiyan savaşlarının yolculuğunu engellemesi nedeniyle Filistin yakınındaki Akko (Acre)'nin ötesine geçememiştir. Akko'dan Yunanistan'a geçmiş ve evlenerek oraya yerleşmiştir. On yıl sonra iyi bir üstadın Kabala'yı öğrenme isteğiyle bu sefer İtalya, Capua'ya doğu yeniden yola koyulmuştur. Orada fizikçi ve alim olan Verona'lı Hillel ben Samuel'un gözetiminde Maimarides'in "Zihni Karışmışların Rehberi"ni inceleyip, çalışmıştır.

İspanya'ya döndüğünde etrafına öğrencilerini toplamıştır, ama bu ilk grup, otobiyografisinde açıkladığı gibi "kötü yola" sapmıştır. Düşmanlarınca, teslis doktrinlerini öğreterek genç Musevi alimlerini Hristiyanlaştırmakla suçlanmıştır. Yapılan suçlamalara, bu öğrencilerin başlangıçtan bozulmuş olduğunu ve büyücülükle uğraştığını söyleyerek karşı çıkmıştır.

Daha sonra Barselona'ya yerleşen Abraham, ünlü peygamberliğe "çağrı"sını otuzbir yaşındayken almıştır. Görevinin tam olarak ne olduğunu anlayamamış ve hala ideal bir

üstad arar durumda olduğu halde, bu vahiyle ilgili kitaplar yazmaktan çekinmemiştir. Bu dönemde Sefer Yetzirah'ın tefsirini derinlemesine incelemiştir. Bu mistikler için yazılmış, herkesten gizli ve son derece etkileyici kitabın yazarı, sonradan Abulafia'nın uzun süredir aradığı öğretici olan, Baruch Togarmi'dir.

Abulafia, 1273 yılında, oldukça kalabalık bir Kabalacı grup içinde eğitilmekte ve kendi özel tzeruf sistemini geliştirmektedir. Bu sıralarda kendi adına sayısal olarak denk düşen takma ad kullanarak "isimlerin bölünmesi" gibi başlıkları olan meditasyon rehberleri ve Togarmi'nin Rehberinin kendi tefsirini yayınlar. Öğreticisi Togarmi'nin anlaşılması güç Kabala stilinden etkilenen Abulafia, yazılarını hem kendini kötüleyenleri şaşırtmak, hem de grubunun saygın birer üyesi olan Joseph Gikatika gibi mistikleri etkilemek için akrostişler, kodlar ve sayı - harf oyunları ile süsler. Musevileri (ve Musevi olmayanları) yaptığı işin doğruluğuna inandırmak için, hem kendisinin hem de müridlerinin çalışmalarının çok değerli kayıtlarını tutmuştur. Ruhani otobiyografisi Otzer Eden Ganüz'da (Gizli Hazine Bahçesi) Yunanistan, İtalya ve İspanya arasında misyonerlik amacıyla sık sık yollculuk eden bir adam tasvir eder. Yine retorik, kişilik ve coşkun stiliyle belirgin bazı yazılarında ise kendisini, kendini yaratmış ilgili bir kişi olarak çizmiş, bazı müridleri de doğru Abulafiacı yoldan çıktıkları için cezalandırmıştır.

Mistik Kitle Ayaklandırıcısı

Abulafia, kendisini adı kötüye çıkmış Sami ırkı karşıtı olan Papa III. Nicholas'a bizzat giderek cezalandırmaya zorlayan ani bir görüşe yenik düşerek 1280 yılında Roma'ya gitti. Bundan faydalanan dindar Musevi kurumu bu mistik kitle ayaklarıdırıcısından kurtulmak için harekete geçti. Hıristiyan yetkililerle işbirliği yapan Romalı hahambaşları onun kaderini Papanın ellerine bıraktılar. Papa, hakkında yakılarak öldürölme kararı aldı. Daha Roma'ya varamadan, yakalanma ve öldürölme cezasına çarptırılan Abulafia için şehirde büyük bir ateş hazırlandı. Musevi Yeni Yılının ve Yüksek Kutsal Günleri'nin başlangıcı olan Rosh Hashannah'ın arifesiydi. Abulafia Roma'dan birkaç kilometre uzakta oturarak bütün gece meditasyon yaptı. Ertesi gün Roma'ya vardığında Papa'nın geceleyin ölmüş olduğunu öğrendi. Bunun kendi yarattığı bir mucize olduğuna inanan Abulafia, kendisi için hazırlanmış Fransiskan hapisanesine girdi; ve yirmisekiz gün sonra serbest bırakıldı.

Papa savaşı kaybetmişti ama Romalı hahambaşlarının pes etmeye niyeti yoktu. Abulafia'nın serbest kalmasından sonra da devam eden ölüm emirleri, onu Messina (Sicilya)'ya gitmek zorunda bıraktı. Abulafia burada sadık müridleriyle kalarak, birçok önemli Kabalacı incelemeleri, tezleri yazdı [Or Ha - Sechel (Aklın, ışığı), Sefer Ha - Tzeruf (Permutasyon kitabı), Maftach Ha - Hokhmoth (Bilgelik Anahtarı),

Sefer Ha - Cheshek (Heves Kitabı); Chayey Olam Habah (Gelecek Dünyanın hayatı)]. Abulafia doğuştan gelen bir içgüdüyle halka yönelik kışkırtıcı söylevler vermek eğilimindeydi: Ve Roma'da hapisten çıkarılmasından on yıl sonra dünyaya Musevi Peygamber Yılı'nı duyurdu. Bu yılı (1220) çok sayıda Musevi benimsedi ve eşyalarını toplayarak Kutsal Topraklara göç etti. Abulafia'nın haham düşmanları da harekete geçmişti. Barselonalı Rabbi Solomon ben Adret, Ahulafia'nın tehlikeli bir şarlatan olduğunu ilan etti. Bunun üzerine Malta'ya sığınan üzgün peygamber kendini ve meditasyon sistemini savunan bir dizi tez yayınladı. Bunların en önemlisi, görünüşte Judah isimli bir müride ithaf edilmiş olan, ama gerçekte Rabbi Solomon ben Adret'e açık bir cevap özelliği taşıyan Ve - Zot Le -Yehudah (Ve bu, Judah'ya)'dır.

Peygamberlik üzerine yazılmış bu uzun ve felsefi şiirde Abulafia, kendisinin bütün uluslar arasından çıkmış ve Tanrı'ya ulaşan merdivenin basamaklarını bulmuş ender cesur kişilerden biri olduğunu söyler. Daha da ötesi onların da en cesurlarından olarak, "Tapınağın Sarayına" girme asaleti göstermiştir.

Abulafia, şiirine, Musevi dini liderini ruhani hayat ve ibadet konularıyla halkı cahilliğe teşvik etmekle suçlayarak devam eder ve onları, vecit halindeki görüntüye ulaşmak için harflerin permütasyonunu yapan değerli "Türkler" ve "Etiyopyalılar"la karşılaştırır. Hahambaşlarını ise yeniden doğuşun gizlerini öğrenmedikleri için ve de insan bedeninde bulunan kutsal güçleri öğrencilerine öğretmedikleri için iyice azarlar. Ona göre hahambaşları, (deneysel "kavrama" yoluna girmek yerine) kendilerini sadece beş duyularıyla ulaşabilecekleri bilgilerle özellikle sınırlamışlar, böylece "geleneklerin" ve "söylentilerin" rahatlığına sığınmışlardır. Araç olan

insan bedeni olmaksızın, geleneğin hiçbir anlamı yoktur. Diğer bütün Musevi gelenekleri kadar eski ve geçerli olan Kabala, insanı rahatlıkla bir araç olarak kullanmıştır. Bu gelenekleri, sadece zaman aşımına uğramış sistemlerin değiştirilmesi, yeni yorumlarla yeni yaşamlar yeniden canlandırabilir, bunun için de manevi deneyimleriyle değişimin araçlarına dönüşmüş insanoglu birebirdir, ancak bu yolla o eskimiş gelenekler yeniden yaşama geçirilerek, gelecek nesillere sunulabilecek değeri kazanırlar.

Abulafia'nın suçlamaları bununla kalmaz. Hahambaşları birtakım felsefi Tevrat kurgularının ve Talmud'un kurallarına körükörüne bağlanmanın ardına saklanmışlardır. Abulafia bu yarım kalmış zihinsel ürünleri, hem ağacın küreleri yoluyla kutsal ismi anan (Zohar ekolü) hem de peygamberlik Bilgeliğine ulaşmak için yirmiiki İbrani harfiyle permütasyon yapan dönemin Kabalacılarıyla karşılaştırır. "Sonuç olarak, ikisi de Musevi dünyasında çok popüler değildir," der Abulafia," ve hatta birçok eskiçağ Musevi bilge tarafından da bilinmemektedirler." Yine de vardığı bu sonuç, kitaba körü körüne inancın değil, devekuth'un (Tanrıya bağlanma) doğrudan yaşanmasının Tanrı'ya ulaşmakta tek gerçek "akılcı" yol olduğu iddiasını geçersiz kılmaz.

Esrarengiz Sefer Yetzirah'in içine girebilmesini peygamberliğinin kanıtı olarak sunan Abulafia, büyük bir güvenle: "Ben Kabala'yı, (Baruch Togarmi'nin) (Sefer Yetzirah üzerine) oniki tefsirinden çıkardım", diye belirtir. Kozmik ağaç üzerindeki meditasyonun çıkış olarak daha öncelere dayandığına inansa da, "ikincisinin (tzeruf yöntemi) aydınlanma yolunda gidenler için daha etkili olduğunu buldum", diyerek bunun tersini belirtir. Ona göre peygamberler, kendi akıllarından kaynaklanan kutsal bilgileri algılar, dolayısıyla üst

düzeydeki ışığı değişik derecelerde algılamaları ellerinde olmaksızın kısıtlanmıştır. Kitapta adı geçen peygamberlerin rahmete başvurdukları yerde, Kabalacı bilinçli olarak meditatifte ışıktan ışığa yükselir, düşüncesini açıkça ve özellikle sözün başlangıçta varolan ortamından geçirir. Bu zihinsel merdivene tırmanan Kabalacı, en sonunda insan konuşmasının Tanrı'nın Sözü için ev inşa ettiği bir noktaya ulaşır. İşte bu kişi "aydınlanmış" sıfatını hakkıyla elde etmiştir.

Küreler üzerinde düşünmenin, isimler üzerinde yapılan meditasyona yalnızca bir "giriş" olduğunu söyleyen Abulafia, Zohar ekolündeki rakiplerine ağır bir darbe indirir.

Abulafia, kitabının ilk bölümünü ise kendi kendini kutlayarak bitirir: "Ben hem küre hem de isim geleneklerindeki anlaşılır, açık kitapları toplayan tek Kabalacıyım. Bütün örnek ve kanıtlarım ise Tevrat'ın hem yazılı hem de sözlü gizemleri üzerine kuruludur." Düşmanı Rabbi Solomon ben Adret'ten başka biri olmayan müridi Judah'ya ise, öğüt vererek devam eder sözlerine: "Kendi içine dön ve bak, işte orada düşüncenin başlangıcını bulacak ve onun bedeninde ve uzuvlarında dolaştığını göreceksin."

Yine de hahambaşları Abulafia'nın kabul edilmesi arzularına sağır kaldı. "Mesih Yılı"nın olaysız geçişinin hemen ardından da birkaç sadık müridi dışında herkesin gözünden düşmüş olarak bu dünyaya veda etti. Hiç kuşkusuz ki Abulafia, Ari ve Baal Shem Tov ile birlikte, önemli Kabala üstadlarından biridir. Öğretileri, sadece Musevi dünyasını değil Müslüman Sufileri ve çağdaşı olan Pico della Mirandole gibi Hristiyan mistikleri de etkilemiştir. Onüçüncü yüzyıl sonrası dinini uygulayan her Kabalacı kabul etsin ya da etmesin, Abulafia'nın açıkça anlatılmış İbrani harf permütasyonunu kullanmıştır. Buna rağmen günümüzde yalnızca İspanyol

Musevileri bunu açıkça kabul ederler. Musevi mistiklerinin gözünde Abulafia hâlâ, bir tabudur. O, yüzyıllar boyu üstadlarca saklı tutulmak amacıyla "geleneğin" etrafına sarılmış olan zinciri kırmıştır. Hatta "Aklın Işığı" kitabında kendisinin bu zinciri kırmakla kalmayıp, bu gizli bilgiyi sıradan insana sunan ilk kişi olduğunu da sözünü sakınmadan belirtir. Musevi olsun olmasın her insanın hakkı olduğuna inandığı konsantrasyonu kuvvetlendiren ve ilgilinin dağılmasını engelleyen güçlü bir alıştırmayı öğretmiştir. Bu evrenselliğiyle de Müslüman ve Hristiyanlar arasında da tanınmıştır. Musevi geleneğinde yetiştiğinden, insan ruhunun doğrudan Tanrı'nın kendi kendine vermiş olduğu İsimler'e bağlı olduğuna inanarak, dikkati İbrani harfleri üzerinde toplamıştır. İbranice'nin kutsal bir dil olduğuna inandığı için de her bir harfi insana özgürlüğünü verecek bir anahtar olarak görür. Bu doğrultuda, gün boyunca en son edilen duayı kutsayan söz, ilahi isimlerin kodudur. Kabalacı bunu neredeyse Eskiçağ Levite'lerinin kendi ayinlerinde kullandıkları şekilde kullanabilir. Hatırlanacağı üzere Abulafia, çok kararlı olarak bir öğretici aramış ve Togarmi'yi bulmuştur. Buna dayanarak, uygulama için bir öğreticinin şart olduğunu söyler. Söz edilmemiş olan gizli ilahi isimlerin telaffuzlarını açıklama cüretini göstermiştir. Bu sesli ve sessiz harf kombinasyonları meditasyon yapan kişiye parçalanmamış bilince doğru olan yolculuğunda, Tanrı'yla arasına başkalarını sokmadan, yardımcı olmuştur.

Bu yolun ismi, harflerin permütasyonunda kapsanan yetmiş dilin gizemini içerir. O, harfleri özlerine döndürmektedir, ya da onların on kürenin yoluna göre (ki hiçbir kutsal şey ondan az değildir) mırıldanma ya da düşünülmeyle cisimleştirilmeleri.

Abulafia'ya göre, geçmişte Musevi mistiğinin aydınlanabilmesinin üç yolu vardı: feragat etme yoluyla kazanılan azizlik (tzaddik); bağlılık (hasiduth) ya da peygamberlik. Abulafia'nın Sefer Yetzirah'ın yorumunda sunulan Kabala şekli ise kendi tzeruf metoduyla harfleri ilk sebeplerine geri döndürmektir.

Bir kere harflerin üstadı olan kimse, artık düşlere dalmaz. Akılcı bilinçten uzaklaşan biri için hastalıklı görüntülere ve deliliğe yenik düşmek çok kolaydır. Bu sebepten Abulafia, sadece hırssız, keskin akıllı ve "mucize" beklemeyenlerin kendisine katılmasına izin vermiştir.

Çok açık olarak da "harf Kabalacısı"nı hazırlamak için, onu etkileyebilecek karışık durumları anlatmıştır: Bu durumlar dönen, hareket eden bir merdivene çıkarken, düşüncelerinin, fantazilerinin, görüntülerinin durmaksızın kafasında dönüp durmasıdır. "Dönen kılıcıyla Matatror'un belirlenmesi" olarak adlandırılan bu geçiş, mistiğin, bilinçli uyanık durumdan, bilinçsizliğe yaptığı kadrolu geçişe denir. Burada Kabalacı, hayalgücünün ateşiyle kendisini sınamakta ve duygusal, öznel bir bireyden, en saklı düşünce ve fantazilerinin bağımsız nesnel izleyicisine dönüşmektedir. Ne kadar yükselirse, o kadar çok engelle karşılaşır. Eski çağ Merkabah mistiklerinin de yaptığı gibi ışığı kasvetli bir karanlığın içine dalar; psikolojik yönden daha gelişmiş Abulafia'nın müridi, kasvetli karanlığı, ışığın benliği parçalayıcı aydınlığına karşı benliğin siperi olan kendi "iç karanlığı" olarak görür. Neredeyse bir aziz olan Rabbi Simeon ben Azai gibi bu ışığa bakarken ölmeye razıdır.

Abulafia'nın tzerufu (ya da Kabala'nın harf permütasyonu) herbiri parçalara ayrılmış yollara bölünen iki ana "kapı" ya bölünmüştür. Bunlardan birincisi "Cennet Kapısı" diğeri

ise "Azizler Kapısı" ya da "İç Kapı"dır. Bu meditasyon basamaklarına giren Abulafia'nın müridine, kendisini sırasıyla Uriel, Raphael, Gabriel gibi meleklerin şeklinde canlandırması söylenir.

Abulafia'ya göre Merkabah mistiklerinin bu çok korktukları "Kapıların bekçileri" yalnızca insan eğilimlerinin adlarıdır. Meditasyon yapan kişi onları melekler ve hayaller olarak canlandırarak kolaylıkla alt edip yenebilir. Her insan Tanrı'nın onları yaratırken kullandığı ilahi harflerle damgalanmıştır. Kabalacı, hakkı olan ilahi vasfı kendisini yeniden düzenleyerek, yani harflerini, eğilimlerini Tanrı yönüne çevirerek yeniden sağlayabilir. Uzatılmış bir konsantrasyonla uyuyan harfleri uyurarak, bedenindeki ilahi enerjiyi yükseltebilir.

Harfler üzerinde dikkat topladıktan ve onları hareket ettirdikten sonra saçlarınız dikilecek... kanınızın titremeye başlayacak.... bütün bedeniniz titreyecek ve kollarınız güçten kesilecek içinizde fazladan bir ruh hissedeceksiniz... bedeninizde dolaşan, sizi güçlendiren... hoş kokulu bir yağ gibi bedeninize baştan aşağı yayılacak.

Bunlar Abulafia için yeterli değildir. Fiziksel ve duygusal coşkuyu yaşamak üst düzeyde bir bilincin göstergeleri olabilir ama, bir görüntüden daha fazlasını isteyen mistikler için, insan bedeni üzerinde yer alan elli tane anlayış kapısından sadece bir tanesidirler. Aşılacak bu uzun yolun sembolik bir göstergesi olarak da ilk bekçinin adı "Az" (Böylelikle, Böylece)'dir.

Kabalacı bu kapılardan geçtikçe, İbrani Harflerinin permutasyonları daha "kutsal"laşır ve zorlaşır. İlk aşamalarda

basit isimlerin, zamirlerin, sözcük yapılarının bölümlerinin üzerinde çalışır, sözcükleri birbirine ekleyerek "yeni" sözcükler türetir. Bu konuda yetkinleştikten sonra Kabalacıya ilk olarak teker teker harfleri, sonradan permütasyon yapılmış, telaffuz edilmiş Harfleri ve sayıların isimlerini kullanarak alfabenin sayısal değerini bulması öğretilir. Son olarak da alfabeyi ters çevirme tekniğini, harflerin yapısını ve ses ailesini uygular.

İsimlerin doğal dünyasında yetkinleşen mürid ikinci kapağı doğru ilerler. Orada Tanrı'nın İsimlerinin sayısal değerlerini hesaplar, onları tersine çevirir ve son olarak da bu isimlere bağlı vasıflar üzerinde meditasyon yaparak, Tanrı'yı duru olarak algılamaya ve bilmeye yaklaşır. Bu detaylı talimatlara karşın Abulafia, müridlerine, harflere yaklaşmanın dünyadaki insanlar kadar çok yolu olduğunu da anlatır ve "Ama siz kendi başınıza yapmalısınız" der. Kendilerini beş tane olan İbrani seslilerinin noktalarıyla sınırlandırmalarını da önerir. "Bunlar sadece beş ses ailesine denk düşmenin ötesinde her elin ve ayağın da beşer parmağına denk düşerler" diye açıklar ve onların eşit derecede birbirlerine bağımlı olduklarını söyler. Bu benzetmeyi biraz daha genişleterek öğrencilerine seslilerin ve harflerin bir insanın bedeni ve ruhu kadar birbirlerine bağımlı olduğunu unutmamalarını hatırlatır.

"Tanrı'nın yolları"yla ilgili bazı testleri geçmediği sürece hiçbir öğrenci kabul edilmez. Herbirinin belirli bir takım Kabalacı midot'lara (özelliklere) sahip olması beklenir: Hırs olmaksızın bağlılık, sabır, eliaçıklık, alçakgönüllülük, kendi kendini denetleyebilme, öğrenme aşkı, teknikleri öğrenip, sindirebilecek bir akıl ve kendi kendini bağımsız olarak değerlendirebilme yeteneği gibi. Bir kere başarısız olan öğren-

ciye bir şans daha tanınır. Abulafia bu sefer testi, öğrenci izlendiğinin farkında değilken verir. Eğer öğrenci yaptığı hatanın farkına varır ve kendi isteğiyle geri döner ve hatasını gözden geçirirse gruba geri alınır. Bu testi de geçemezse üç testlik hakkı daha vardır. Ama bir şekilde şartlı olarak kabul edildiğinde üstad onu hazır ve güçlü hissedene kadar, gerçek meditasyon tekniklerini öğrenince, eğer dikkafalıysa ve testlere karşı koyduysa, grubtan tamamiyle ihraç edilir. Testi geçen "inançlı ve sadık" müridler için bir kabul töreni yapılır ve törende üstadları tarafından korunmaya alınırlar ve onlara Tanrı'nın ikincil isimlerinin on permütasyonu sunulur. Bu zamanlar da Abulafia müridleriyle birlikte harflerin kullanımının bile onları fiziksel görüntülerle sınıadığını görür. Bunlardan da arındıklarında ve beden, akıl ve Tanrıyla ilgili bütün düşüncelerden uzaklaştıklarında, ilahi gerçeğin maskesini düşürürler. Kendisini algılamaya açmış bir kişiye gözüken melek görüntüleri gerçekte, onun içsel peygamberlik gücünün şekil değiştirmiş yansımalarıdır. Bütün ruh "Mutlak" olanla birleşme potansiyeline sahiptirler; ve bu birleşme evrensel olarak gerçekleştiğinde, Mesih Çağ'ında yeri ni alır.

Abulafia, bu aşamalardan geçen öğrencilerini uyarır:

Ruhaniliğin bütün dereceleri engellere maruzdur. Bu engeller (Abulafia onları mistik olarak adlandırdır) eskiçağ mistiklerince melekler ve hatta şeytan olarak kişileştirilmişlerdir. Abulafia'nın yapmak istediği, müridlerinin herbirine kendi engellerinin kendi akıllarına hükmetmesini önlemesini öğretmektir. "Araba"ya dalmak bir araba şeklinde kurulmuş olan Tanrı'nın isminin harflerine dalmaktır," diye açıklar. Eskilerin, duyuların karşılığı diye anlattıkları, yüksek konsantrasyon sonucu beliren kürelerin titreşen renkli ışık-

larıdır. Daha derin aşamalar Merkabah mistiklerinin chayot adını verdikleri ünlü "şimşek"le sonuçlanan, harflerin ve kürelerin birbirlerine geçmeleri durumunu yaratırlar (Ezekiel'e göre: "Chayot gerçek bir şimşek gibi çakıp, geçer"). Abulafia'ya göre cümleleri bir mantık dizisine sokmadan okuduğunda ve harfleri siyah üzerinde yanan beyaz alevler olarak gördüğünde, (Kabalacı'nın yazılı Tevrat'a şöyle bir bakması bile) bu tür durumları yaratacaktır. Anlamının ve yazım şeklinin üzerinde durulmadığında Tevrat bütünüyle ilahi isimlere dönüşür. Bu alıştırmaları yapan öğrencilerine, Rabbi Akiva'nın elkitabını (anonim "Tevratın kitabı" ve "Merkabah'ın kitabı"nı) ve hatta "Zaferin Kitabı" gibi çağdaşlarının eserlerini okumalarını salık verir. Ve Ortaçağlarda çok sayıda yazılmış olan meditasyonla ilgili yanlış bilgiler içeren elkitaplarından da sakıncalarını öğütler, çünkü bunların amacı dünyevi güce sahip olmaktır ve uyguladıkları yöntem de büyüdür. "Kendiliğinden ölmüş bir eşeğin sol kaburgası"nın bulunmasını isteyen büyülerle dalga geçerek, öğrencilerine bu tür kitapları ayırt etmeyi öğretir ve bu tür uygulamalara karşılık, meditasyon alanını bitkilerle süslemeyi ve tütsü yakmayı önerir.

Mistisizm'i süredurumla koştut tutanların Sefer Yetzirah'a bakmasını sağlayınız. Burada sözü geçen Mistiklerin günlük uğraşılarından alınmış, kabartma "oyma", "yontma" ve "değiş tokuş etme" görüntüleri, son derece sağlıklı bir beden ve uyanık bir akıla ihtiyaç duyan zorlu bir zihinsel çalışma gerektirmektedirler. Abulafia bu eski görüntüleri kendi sistemi içinde yeniden yorumlanmıştır. "Kabartma", harflerin gözlerin önünde canlandırılması; "Oyma", harflerin yazılması, "Yontma", özlerine indirgenmesi; "Tartma" harflerin permütasyona tabii tutulması ve sayısal değerlerinin hesap-

lanması; "değiş - tokuş etme" ise bir harfî bir diğerinin yerine kullanmaya denir.

Ona göre insanoğlu, konuşma dilinin doğal efendisi değil, dillerin yardımıyla işleyen pasif bir araçtır. Dolayısıyla tzerufun uygulayıcısı konuşma dilini ruhlar arası iletişimin dışsal haberleşme sesi olarak görür. Sadece nesnelerin "isim" ve "biçim"lerinin fiziksel bir anlaşmayla, anlatılması olan konuşma dili, Kabalacı için doğayı değiştirmesinin yoludur. Bu sorumluluk, yüksek bir ahlâki gelişimi gerektirir, çünkü sözcüğün ötesindeki ruhla iletişime geçen kişi hem adını hem de doğayı yükselterek, ilahi enerjiyle birleşir. Emirleri daha önceden hiç duymamış mükemmel bir kişi, otomatik olarak, kendi konuşma dili ne olursa olsun, onları anında inceler, çünkü o da emirler gibi ilahi mükemmelliğin fiziki şeklidir. [Beden uzuvları ve işlevleri (248) gibi yılın günleri (365)de] Tevrat'dan çıkan 613 ilahi emirle beraber mükemmel insanın adının harflerinin sayısal değerine denk düşer: Efendimiz Musa, Moshe Rabenu. Her uzuv, hergün bir emir tarafından desteklenir ve o emir olarak işlev görür. Emirleri, gerçek fiziksel ve ruhsal yönlerden inceleyerek bedenini "temizleyen" ve aklını keskinleştiren Kabalacı, emirlerin içindeki daha yüksek algılamalara açar kendisini. Sonunda, bedenini, ruhunu, aklını ve etini, Tevrat'ın harfleriyle o kadar iyi koordine eder ki, artık bizzat "Tevrat" olur.

Ezberlenmiş çok sayıda kutsal yazısıyla, hassas alfabetik ve sayısal kodları ve formülleriyle ve katı ahlâki gereklilikleriyle Abulfia'nın aydınlanmaya götüren "kısa yolu", diğer Kabala ekollerinden daha kısa değildir. Ayrıca, müridin bir kere yola koyulmasından sonra da kolay ve çabuk bir başarı sağlayacağı garanti edilmez. Ama üstadın bunun için de bir açıklaması vardır: "Her nesile hediye edilen aydınlanma, zamanının gerektirdikleriyle orantılıdır."

Kalplerini aydınlanmaya açmış kişiler her zaman için "YHVH Elohim Zevaot" denilen ruh (ya da ilahi vasıf) tarafından, kapasitelerine göre yardım görürler. Müride, meditasyona başlamak üzere oturduğunda, hevesindeki (ya da hevesizliğindeki) bu "işaret" in farkına varması söylenir. Bu yardımcı ruhun diğer bir göreviyse, müridin devekuth'a geçişini kolaylaştırmaktır. Museviliğin tipik düşüncesi olan Tanrı'nın yüceliği, sonsuzluğu ve insana her an açıklığını gözönüne alan Abulafia Kabalacısı cheshek'i (heves) geliştirir. Bu şekilde yapılan meditasyonlar sonucu kişi, Tanrıyı görme arzusundan başka birşey hissetmez. Cheshek sözcüğünün permütasyonları (arzu" anlamına gelen bütün sözcükleri ortaya çıkarır. Bunlardan biri olan kisupha (özlem), Kabalacıyı birleşmeye doğru iten son "arzu"yu temsil eder. "Arzu" anlamına gelen sözcükleri "arzunun" üzerine ya da doğasına indirgeyen Tanrıya yönelme isteği, Kabalacıyı bütün dünyevi özelliklerden arındırır ve olumsuz bir özelliği de olumlu yapar.

Abulafia, bu "evrenselleşen" kısıtlı bireysel düşünüş sürecini, Bilgelik (erkek) ve Anlayış (dişi) kürelerinin, kozmik ağacın üzerindeki gizli bir küre olan Bilgi'yi doğurmak için birleşmeleri olarak tanımlar. (Zaman ve mekanda, her ismin, formun, boyutun ve uzantının aracı olan Tevrat'ın harflerini hızlı sıra değişikliğine (permütasyona) tabi tutan Abulafia Kabalacısı insan düşüncesinin dünyevi kısmını ruhani

heves için benzer bir araca çevirir. Onu Zafer Tahtı'na çağırarak da bu "araç"tır. Heves, aklına hayalgücü ve destek vermiştir. Harflerin yoluyla, arzuladığı hedefini aklından yansıtır. Motivasyonu zayıf olduğu zamanlarda, isteğini yeterince uzağa yansıtamaz. Bir lokma ekmek yemek isteyen bir insan gibi, ekmeğe olan arzusunu bir düşünce şeklinde sözcüğün (ya da harflerin) yoluyla, ekmeğin özelliklerini ya da özünü, hayal gücüne yansıtmalıdır. Ekmeği yemek deneyimini, istediği bir ekmeği, alacağı dükkanı, oraya nasıl gideceğini vb. düşünerek, onu sonunda ekmeği alıp yemesine varana kadar gerçekleştirir.

Abulafia Kabalacısı harfleri gören dış dünyadan uzaklaşarak, onları mırıldanan ağzın daha kişisel olan dünyasına dikkatini verir. Harflerin sesi kulaklarında titreşerek, arzulayan kalbine yerleşir. Eğer kalbi soğuksa, üstadına giderek, arzuyu uyandıracak bir alıştırma alır. Yanlara doğru ellibeş, ortada on olarak düzenlenmiş Piramiti düşünmesi ve (bütünleşme" noktası olan yüzyirmiyi oluşturan harflere dikkatini toplaması söylenir. Abulafia, bunun bütün arzuları, devkuth için tek bir arzuya dönüştüreceğini söyler. Her düşüncesi hakkında içten bir bilgiyle birleşince bu tür alıştırmalar mistiğin düşünceye, bağımsız olarak korkusuzca ve dostça bakmasını sağlar. Kendinden ayrıldığı bu durumda, onları sanki kendisiyle, "başka birinin ağzından dökülüyorlarmışcasına," algılar. Harfleri canlandırması, "kendisine"ne söylediğini anlamasına yarar. Hepsini anlamıyorsa, kendisi hakkında yeterli bilgiye sahip değil demektir. Gerçekten kusursuz olan inançlı kişi, Tanrının isminde varolandır ve İsmi yetmişiki kutsal harfini düşünmeye başlamadan önce bile başka herşeyden arındırılmış ve içiyle dışı temizlenmiştir.

İsim Üzerine Meditasyon

Abulafia, ismin üzerinde Meditasyon yapmaya hazır olduğunu ilan ettiği kişiyi günlük hayattaki herşeyden ve herkesden soyutlar. Aklındaki bütün renkleri, nesneleri ve görüntüleri silen mürid bütün kaslarını hatta, en ufak zihinsel hareketini bile yaptığı işe verir. Tamamen hareketsiz kaldığında Yüksek Rahibin el işaretini yapar ve gözlerini göğe doğru yükseltirken ilahi'yi mırıldanır: "Duamı tütsü ve açılan avuçlarımı bir akşam adağı olarak hazırla."

Başını ve bedenini tam dengelenmiş bir tartı ve dilini onun merkezi olarak canlarıdırır, derin bir nefes alır ve "Başlangıcın Başlangıcı"nı ilan eder. Sonra sesinin tonunu değiştirir. Tetragrammaton'un (YHVH) bir harfini, sesli harf aah'la telaffuz ederek, kendini "cevaplandırır." Kısa bir süre bekler kendi sesini kullanarak "Ortanın Sonunu" söyler, "ikinci adamın" sesiyle ismin diğer bir harfini tekrar aah sesiyle birlikte söyleyerek cevap verir. Son olarak, "Sonun Başlangıcını" ilan eder, yine diğer bir harfle karşılık verir. İlahinin bu bölümü, beş sesli harften ilkinde uygun olarak ismin bir bölümünü oluşturur; sonu, "Yaah, Haah, Vaah" dır.

Mürid, (açılmış parmakları, kozmik ağacın her bir tarafındaki beşer dalı sembolize eden) ellerini aşağı indirir, sol elini kalbinin üzerine, sağ elini de solun yukarısına koyar. Bu, ismi kendi önünde canlandırmış olan Yüksek Rahibin fiziksel ve ruhsal kusursuzluğunun ve zıtların birleşmesinin temsili-

dir. İlk ilahi, kalpte bulunan "Zafer Tahtı" görüntüsünü uyandırır, orada birdenbire kutsal bir bekçi beliriverir. Kabalacı, aah sesini kullanmaya devam ederek, bu sefer Tetragrammaton'un ikinci bölümünü tersten söylerken, bekçinin önünde secde eder. Son olarak tekrar doğrulur ve Tetragrammaton'un üçüncü bölümünü normal şekliyle tekrarlar. Bu üç parçalı telaffuz "hayal gücüne", "akla" ve sırasıyla ikisinin bileşimine bir övgüdür.

Egzersizizin bir sonraki kısmına "Sonun Başlangıcı" çağrısıyla başlar ve YHVH'nin başka bir harfini izleyen ikinci ünlü harf sesi, "o" ile cevap verir. Yeniden Ad'ın "Başlangıç"ından "Son" kısmına doğru hareket eder. Aynı hareketi vücudunun uyan kısmında da yapıyordu. Kalpte durup kutsal izdüşümü "görüp", ters yönde nağmeler okuyarak karşısında eğiliyordu. Doğru sıra içinde üçüncü telaffuzla doruğa varıyordu. Üçüncü formülü de aynı işleme tabi tutarken, gerekli el, baş hareketlerini, uygun ünlü harf seslerini ve soluklanmaları hiç unutmuyordu:

Kişi, harfleri ağızda hızlı sıra değişikliklerine tâbi tutmalıdır ki, yüksek algılamaları getiren kalbinin düşüncelerine ulaşsın... Ancak o zaman içinizdeki "Alçak" ve "Yüksek" ruhlar kavramını anlarsınız. Böylece akım yolundaki eksikliklerinizi tamamlamaları için kitaplara, arkadaşlara veya rabbilere ihtiyaç duymazsınız. Çünkü efendiniz kalbinizdir ve Tanrınız içinizdedir. Herşeyi O'na sorun, size doğru yanıtları verecektir.

Abulafia bazen öğrencilerine meditasyon için geleneksel bir formül verirdi. Exodus'un (Çıkış"; Musa Peygamber zamanında, Musevilerin Mısır'dan çıkışlarını anlatan, Eski

Ahit'teki Musa'nın ikinci kitabının ismi) her biri, yetmişiki harften meydana gelen üç dizesinden oluşan bu formül, harflerin Ad'ı oluşturacak şekilde sıra değişikliğine sokulmasından ibaretti İsrail'in çocuklarının kırk yıl boyunca çöllerde dolaşmaları sırasında Tanrı'nın onlara yol göstermesini anlatan dizelerin her biri harekete yönelik başlıyordu: "Ve seyahat etti..," "Geldi...," "Uzattı.." Tümü, kozmos'un merkeze doğru, merkezden ve merkezin çevresindeki hareketini ifade ediyordu (Exodus 14:19, 20, 21). Abulafia müridi, ilk harfleri eşleştirmeye başlayıp, Tanrı'nın Adının telaffuzlarını doğru el ve baş hareketleriyle birleştirdiğinde, aslında Tanrı'nın evreni varlığa dönüştürme hareketlerini taklit ediyordu. "Savaş Arabası" yani vücudu üzerinde konsantre olduğunda, omurgasından süzülen yaşama gücüyle Tanrı'ya bağlanıyordu. Görünüşte tesadüfi olan harfleri dikkatle tetkik ederek, savaş arabasını mükemmel bir ruhani binicilik gösterisine dönüştürüyordu. Tüm duyuları kontrolü altındaydı. "Merkabah" sözcüğü, Abulafia'nın belirttiği üzere, yalnızca savaş arabası, yani ilahi araç anlamına gelmiyor, ayrıca harfleri birleştirmek anlamına da geliyordu. Merkabah mistizminin yok olmasından uzun zaman sonraya dek gizlenen bu sırrı öğretmek onun göreviydi.

Mürit, harflerin, görünürlük öncesi dönemin sadece sembolleri olduklarını hatırlamalıydı. Bu dönemi ancak saf bilince sahip kişiler yaşayabilirdi. Abulafia, müride, çocuğun kabbalenici masumiyetiyle özümsemişi harfler gibi, tzeruf olgusuna girmesini öğütledi: "Harfleri, yay üstlerinden geçtikçe titreşen keman telleri gibi gör ve ruhunun ilahi müziğinin aynı şekilde hızlanmasına izin ver."

Harf tasarlamasının en gelişmiş biçimi olan Shem Hameforesh veya Belirli İsmi permutasyona sokmak, yalnızca tüm

testleri ve meditasyon formlarını geçen müridlere öğretilirdi. Ayrıca şaraptan uzak durmaları, kırk yaşlarını aşmış olmaları ve asla hiddetlenmemeleri gerekirdi. Böyle bir öğrenci karşısında, derdi Abulafia, hocası ona sözlü veya yazılı bilgileri vermek zorundadır. Bu son evre, cinsiyetin ve yaratımın en derin gizlerini, mukaddes kitabın pasajlarını kusursuz biçimde bilmeyi ve hatta bu pasajları yanlışsız olarak permütasyona sokmayı kapsardı. Bunun daha azı yaralanma veya ölüme yol açabilirdi. Mürit hazır olduğunda, Abulafia ona, tek başına meditasyon yaptığı ve aktivitelerini hiç kimseye açmadığı yerde oturmasını önerdi.

"Adı"nın her harfini birer birer okuyun. İki harf arasında soluk almayın ve nefesinizi mümkün olduğunca tutmaya çalışın. Daha sonra bir nefes boyunca dinlenin. Bu işlemi tüm harfler için tekrarlayın.

Biri, harfin telaffuzu, diğeryse harfler arasındaki duraklama olmak koşuluyla, her harf için iki soluk alınmalıdır. Her nefes, bir iç çekme ve bir de nefes vermeden oluşur. Bu işlem sırasında sözcüğü dudaklarınızla telaffuz etmek yerine, onu, nefesinizi verirken sesli kılmaya çalışın. Gözünüzde, ağzınızı ve burun deliklerinizi, "eh" sesindeki hareket şekliymiş gibi canlandırın. Bu egzersizi gerçekleştirmek için harfleri ezbere bilmelisiniz.

Kararlaştırılmış saatte, Abulafia Kabalacısı, tetragrammaton (YHVH) harflerini, beş sesli harfle, ustasının verdiği oniki olasılığın her türlü kombinasyonuna ulaşana dek sıra değişikliklerine tâbi tutmaya başladı. Nefesini kontrol edip; harfleri İbrani dili alfabesiyle birleştirenken, onları vücudu-

nun merkezlerinde de ritmik olarak hareket ettiriyordu. "Yod", yani açıklık öncesi dünyanın birincil noktası ve maddeler toplumunun cismini simgeleyen harfle başladı. "Heh", ikinciyle dördüncü harfi, ruhun nefesini ve geometri dünyasında yüzeyi simgelemekteyken, "Vav" bir çizgi anlamına geliyordu. Kendi başı ateş, karnı su ve kalbi hava olarak tetragramatik harflerle de uyan unsurları oluşturuyorlardı.

"Shefa": Ölümsüz Akım

Tzeruf meditasyonu için en iyi saat gece yarısıydı. Bu saatlerde, dua şallarına sarınmış ve ısı ısı yanan mumlarca çevrelenmiş olan Kabalacı, beyaz kağıtlar üstüne siyah mürekkeple kutsal harfleri yazmaya başladı. Onları birbirleriyle eşleştirdikçe kalbinde de sıcak, pırıl pırıl duygular hissediyordu. Bu duygular inişe geçen shefa ya da ölümsüz akımın işaretleriydiler. Önceden belirlenmiş melodilere uygun belirli adları söylerken, tıpkı Merkabah mistiklerinde anlatılan türde hava, ısı, çağlayan su veya akan yağ hislerine kapılarak kendinden geçti. "Babanın uyardığı gibi, seni yakmaması için ateşten, boğmaması için sudan ve zarar vermemesi için rüzgardan kaçın," dedi Abulafia. Bu an, ruhun vücuttan öylesine delice kurtulmak istediği bir andı ki, ölümle sonuçlanabilirdi. Bu yüzden, Abulafia, oluşabilecek titreme, gözyaşı ve hatta olumlu duyguları gözardı edip, kişinin dudaklarından bir sözcük seli ve birbirini tutmayan cümleler halinde dökülecek Shefa'ya karşı hazırlıklı olmasını öğütler.

Bu noktada, dikkatli mürit kendini bir melekler çemberinin ortasında hayal eder. Melekler ona kutsal mesajı çözmesinde yardımcı olurlar: "Harfler öyle büyük bir hızla cevabı oluşturacaklar ki, kalemle yazı tahtası elinden düşebilir." Ölümsüz akımın yaydığı pırıltı, yok edicilikle tehdit ediyorsa da Abulafia'nın müridi, vücudun ölümü halinde bile ruhu-

nun yaşayacağını bildiğinden, yolunda devam etti. Gerçekten de vücuduyla olan bağı zayıfladıkça ruhu güçlenip, canlandı. Ustası, "Bu, yüksek şuur düzeyine ulaştığını gösteriyor," dedi.

Normale dönerken, Kabalacı yüzünü örtüp, yavaş yavaş transtan çıktı. O yüksek yerden inişi kolaylaştıran bazı baharatların kokularını içine çekti. Günlük yaşamına dönmeden önce hafif bir yemek yedi. Abulafia tüm bu işlemi (yaşamı seçmek" olarak adlandırdı. Eğer tüm bu çabalardan sonra, shefa onu içine alamadıysa, kişiye Tetragramaton'u, "kral" olarak telaffuz edilen bir formül ile eşleştirmesi tavsiye edilirdi. Formüle göre, O ile I sesli harfleri için baş aşağı ve yukarı, U için öne ve geriye, A ile E içinse sağa ve sola sallanırken hep "kral" telaffuz edilir. Böylece altı adet uzaysal yönde "kral"ın varlığı hatırlanır. Bu işlemin yinelenmesi dahi ışıgı getirmezse, kişinin üzülp, dövünmesi gerektiği söylenirdi, çünkü bu bir değersizlik belirtisiydi. Fakat Abulafia öyle yüreklendirici bir ruhani reisti ki, en ümitsiz durumdaki öğrencilerine bile daha ileri teknikler önermekten yılmazdı. Son ödev, avoa (geleceğim) sözcüğünün permütasyonu da başarısızlıkla sonuçlanırsa, öğrencisine, içindeki boşluk için tanrıyı suçlamaması gerektiğini söylerdi. Bazen harfler kendi namlarına hayat bularak, kişinin transının süresi ve derinliği ölçüsünde mistikle ilişki kurarlardı. Onları Ofanim formunda eşleştirenlerin karşısında sayfadan uçup giderek, bu esrarı Sinai'ye geçirirlerdi. Olasılıklar sonsuzdu.

Doğayı tahrik eden güçlerin isimlerinin birleştirilmesi, insanlara doğayı değiştirme imkanı verdi. Kişi, denizin akıntısını kurutmak istedi mi, gözünün önüne yam yani deniz sözcüğünü (dünyanın sembolik merkezi) getiriyor ve bunu ya be

sha (kurak toprak)'ya ekliyordu. Sözcükleri birleştirdiğinde meyabesh (kurumak) ortaya çıkıyor ve doğada oluşuyordu. Abulafia'ya göre Musa, Kızıl Deniz'i böyle kurutmuştu.

Amacını tarafsızca belirleyen Abulafia Kabalacısı, önce baştaki taçta yoğunlaşır (Başlangıcın başı), sonra yüzün ortasına iner (Başlangıcın ortası) ve başın arkasında konsantre olarak (Başlangıcın sonu) bitirirdi. Aynı şekilde, kalbin en üst noktası, kalbin ortası, arkası ve karından omurga başlangıcına dek benzer bir yol izlenirdi.

Dağ Büyüklüğündeki Harfler

Abulafia'nın öğrencilerinden biri olan Rabbi Shem Tov Sephardi, tzeruf yönteminin başarısını gösterir. Shem Tov, önce başka sistemleri araştırmış bir felsefi şüpheli olarak başladı.

Mistik yaşama ilk adım atışı Allah'ın adını sürekli yineleyerek kendinden geçen Sufilerin gözetimi altında olmuştur. Daha entellektüel bir yaklaşımın peşinde olduğundan, onları bırakarak Ben Sira'nın okuluna katıldı. Ben Sira, kafalarını birkaç kadeh şarapla dağıtıp, rahatlattıktan sonra öğrencilerini belli bir problem üzerine yoğunlaştıran bir onüçüncü yüzyıl filozofuydu. Kısa bir konsantrasyonun ardından, problemlerin çözümü, harflerin formunda ortaya çıkan bir görüntü veya sözcük dizisi oluverirdi.

Shem Tov Sephardi'nin Ben Sira'nın tekniğine olan ilgisi, onu Abulafia'ya yaklaştırdı. Çünkü Sefer Yetzirah'ın en etkili yorumcusu Abulafia'ydı. Alfabenin harflerini anlamsızlaşana dek eşleştirmesi istendiğinde, eski şüpheleri alevlendi. Ama kaybedeceği birşey olmadığından kafasını diğer düşüncelerden arındırdı, kağıt, kalem ve mürekkebiyle oturup harfleri eşletirmeye koyuldu.

Derin konsantrasyonun ilk evresinde kendi vücudundan yayılan bir ışık gördüğünde, taş kesildi ama daha önce Abulafia tarafından dikkatini dağıtmaması konusunda uyarıldığından devam etti.

İki hafta içinde konsantrasyonu öylesine derinleşmişti ki, eşleştirme sırasında vücudunu tamamen unutuyordu. Exodus pasajına uygun olarak yetmişiki harflik "Ad"ı birleştirirken, Shem Tov Sephardi, gözlerinin önünde dağ gibi büyüyen harfleri gördü. Önce aklını kaybettiğini sanarak, titremeye ve terlemeye başladı. Ancak, kendini toparlayarak eşleştirmeyi sürdürdüğünde harfler tekrar büyüdüler. Bu denemeyi, hayal görmediğinden emin olmak için dört, beş kez yineledi. Emin olduğu zaman, Abulafia'ya gelerek, harfleri eşleştirirken kalbinden yayılan müthiş güce katlanmasını sağlayacak egzersizler konusunda sorular sordu. Ustasıysa, bu gücün Tanrıdan geldiğini ve korkmanın gereksiz olduğunu anlattı.

Shem Tov Sephardi iki uykusuz gece boyunca, "Ad" üzerinde meditasyon yaptı. Varlığının tümüyle, harflerin hareketine konsantre oldukça, vücut ve zaman kavramlarını yitirdi. Bu ikinci evre sırasında alnından müthiş bir baskı hissettiği halde devam ediyordu. Öyle bir an geldi ki, kesintisiz konsantrasyonu yakalamak için gösterdiği insan üstü çabaların başını patlatacağına emin oldu. Cesaretini kazanır kazanmaz, harika, açık "Ad"ı, öğretildiği üzere Shem Homeforesh'i eşleştirdi ve aniden bir ölüm korkusuna kapıldı. Shem Tov Sephardi, tüm benliğiyle dua ederek, cesurca Tanrı'nın en yüksek adını eşleştirmeyi sürdürdü. Ruhen, öylesine bir yoğunluk altına girmişti ki, baştan aşağı ılık yağların vücudunda aktığını hissetti. "Ad" meditasyonunu uygulayan diğerlerine daha sonra bu disiplini kanıtlayan hiçbir şeyin olmadığını itiraf etti.

"Sonu belli üzüntülerden, bencil ego'nuzdan kendinizi kurtarıp, izole edilmiş bir odada yeşilliklerle çevrelenin, ezberle Psalmları (ilahileri) okuyun," der. "Daha sonra, haflerin

yerlerini değiştirip, olanları gözleyin. Mantıksız düşünceler sanılabilecek en uç noktalara bile ulaşmaktan korkmayın. Yazın ve okuyun; sesler yavaş yavaş bilinçli denetiminizden kurtulup, zihniniz ters yüz olacaktır ve böylece kendi gerçek benliğinizi yansıtan bir ayna işlevi görecektir. Bilinciniz sizi bırakmamakta diretiyorsa, meditasyona oturmadan önce zihninizi arındırmalısınız, yoksa Rabbi (Simeon) ben Zoma gibi çıldırırsınız.

Akko'lu Isaac: "Tevrat İçin Benliğinizi Öldürün"

Tzeruf okulunun bir diğer pratisyeni, Abulafia'nın çağdaşı, önemli bir hoca ve filozof da Akko'lu Isaac'tır. Isaac'ın Nahmanides'in ilk spekülasyonlarını açıkladığı Kabbalacı tarzdaki Miryat Eyndyim (Gözlerin görebildikleri) isimli kitabı, yahudi mistikleri için bir rehber niteliği taşımaktadır. Bulgu, görüntü ve müritlere tavsiyeler içeren kendi güncesi Otzer Ha-Chayim (Yaşam Hazinesi), İbranice harflerin eşleştirilmesinin, ruhani hafiflemeye en hızlı ve emin ulaştırıcı yol olduğunu kanıtlar. Gerçekten de, güncesinin bazı bölümleri harflerin yarattığı trans sırasında yazılmıştır. Abulafia gibi, Isaac da aydınlanma öncesi üç evre belirlemiştir: Vaz geçme, hasiduth (bağlılık) ve ilham. Bu evreleri de kendi bircilik tarzına eklemiştir. Bağlılık, yalnız Hiçlik üzerinde konstante olurken gereken ruhani davranışların işleyişi dolayısıyla simgelenmiştir. Kopuş, Abulafia'nın sisteminde bulunmayan bir dindarlık hatta sofuluk düzeyine yükseltilmiştir. Isaac'a göre yalnızlık, dünyadan bütünüyle çekilmek anlamına gelir.

Din uğruna dünyevi hazları feda eden bu anlayış, histap-kut (yaptırım) anlamına gelen bir tavrı geliştirdi. Isaac'ın deyişiyle "Vücut için iyi olan, ruh için kötüdür ve tersi çünkü ruh kendini ilahi huzura kavuşturmak ister ve vücuda, bundan büyük rahatsızlık yayılır, meditasyonda zihinsel tıkanma oluşabilir. Kutsal ruhun kabulü için tüm

gerekli koşullar oluşur." Kısaca, Akkolu Isaac öğrencilerine Tevrat için benlerini öldürmelerini söyler. Abulafia'yı izleyerek, gizli, üçüncü şahıs Tanrı versiyonuyla kendilerini memnun eden felsefi hahamları cezalandırdı ve "Ad"ından yola çıkaran Tanrı hakkında direkt deneysel bilgi araştırmaları yolunda öğrencilerini destekledi. Isaac'ın meditasyon egzersizleri her ne kadar Abulafia'nın tekniğinden doğduysa da, Isaac bazı işlemler de geliştirdi. On kürenin her birinin Tanrının Adlarını taşıdığını varsayarak, görüntüleri ağaç üstünde dört dünyaya böldü: Boşluk, oluşum öncesi, anlamlar dünyasında görülebilen formlar ve fiziksel eşlendirenin alt dünyası.

En yüksek dünyaya nerdeyse hemen sıçramak amacıyla olan Isaac, sürekli meditasyon ve duylardan mahrumiyete baş vurdu. Ona göre bu sistem, Kabalacının zihnini "yaratılmış şeylerden" öyle bıktıracaktı ki, shefa'nın ölüm korkusu evresi bile geçilecekti ve Rabbi Simeon ben Azai gibi Boşluk anında kucaklanacaktı. Isaac, Rabbi Akira gibi yüksek bilinçlere gidip gelenleri överdi ama tabii yüreği, hiç dönmeyen ruhi kahramanlarla birlikteydi.

Suç ve acı hakkındaki görüşleri Isaac'ı Abulafia'dan daha az çekici bir hoca haline getirdi. Abulafia daha cömert ve atılgandı ama her ikisi de kutsal "Ad"a aynı ateşle bağlıydılar; insan vücudunda yaşayan Bütünlüğün çözümü konusunda da aynı ölçüde meraklı. Isaac, hevesle acıyı kucaklarken, Rabbi Akiva'nın kahramanlığını ve meditasyonda en yüksek dünyadan dönüşünü öğrencilerine hatırlattı. Kendi hayatlarında da bunu sembolik olarak yaşamalarını öğütledi. Akiva, aktif olarak kahramanlık peşinde koşmasa da bunu zorla kabul etmek durumunda kaldı ve doksan yaşında kahramanca öldü.

Kabala için, Isaac'ın kahramanlık üzerine verdiği talimatlardan çok, Mozaik tecrübesini ender bir ustalıkla yeniden yorumlayışı ve sembolizmini pratik bir şekilde uygulayışı önemlidir. Efsaneye göre, Musa, Tevrat'ı cennetin havasında, beyaz ateşin üstüne siyah ateşle yazılmış olarak görmüştür. Akkolu Isaac, hava, dağ ve ateş görüntüleriyle bir mandala oluşturup, müridine konsantrasyonunun en yüksek noktasına tırmanır tırmanmaz, gözlerini göğe kaldırıp boşluğu taramasını öğretir. Sonra bakışlar gökle toprağın birleştiği ufuk noktada yoğunlaşmalıdır. Gökyüzünde hayal edilen daire içine Tevratın tümü; Bereshith (yaratma)'ın ilk B'sinden, İsrail (son sözcük)'in son L'sine kadar yerleştirilir. Bu işlem, büyük olasılıkla simgesel harflere göre yapılır. Kabalacı, dikkatle sıkıca tıktırılmış harflere baktı ve beyaz parşömene basılmış olduklarını hayal etti. Harf arası boşluklar ve yazılışlarının ardında öyle kızgın bir beyaz ateş gördü ki, güneş bu ateşin gölgesinde kaldı. Harflerse çok koyu bir siyah rengindeydiler. Az sonra, tüm görüntü dönen bir siyah, beyaz karaltı haline geldi; harf ve alevler dairesi artık ayrımsanır hiçbir başlangıç veya sona sahip değildi.

Kabalacı, olabildiğince uzun bir süre, bu dönen görüntüye baktı, onu saf ışığın Tac'ına götüren sıra değişikliklerini izlemeye çalıştı. Isaac'ın dediğine göre, sonraları Kral Salomon'un önlüğü diye adlandırılan Musa'nın dairesi, çağlar boyu Ad'ın efendilerine bu şekilde inmişti.

"Tzeruf"ta Sonraki Yansımalar

Onsekizinci yüzyılda, Isaac'ın metodları (Abulafia'nın daha yenilikçi okulundan söz etmezsek) köyü Kabalacı olmayanlara karanlık ve korkutucu gelmeye başlamıştı. Tzeruf'un hayranlarından Chayim Yosef David Uzieli, Isaac'ın metodunu detaylıca anlattığı bir kitapçıga rastladığında içindeki formüllerin cüretkarlığından sinerek kitabı gizledi. Tetragrammaton'un sıra değişiklikleri yöntemine tabi tutulduğu bu metodun, yaşına uygun olmadığına karar verdi. "Farında olmadan bazen biraz bilgi sahibi olsak da, zihnimizdeki ölümsüz düzeni karıştırma tehlikesi her zaman vardır. Tanrı'nın büyüklüğünü bilmeli, Tevrat gizleriyle uğraşmalıyız, ama Ad'ı bu işte kullanmamalıyız" derken, kendi rasyonel dönemini yansıtıyordu

Kabalacılar bir daha Ad'ı hiç açıkça sıra değişikliğine tabi tutamadılar. Onaltıncı yüzyılda bile Abulafia ve Isaac'ın yazılarında verilen sade direktifleri gizlemek için gelişmiş benzetmeleri kullanılıyordu:

Merkabah çalışmalarında

Kısa ve uzun bir patikada

İyi ve güzel

Yaklaşsın beyaz ateş

Bu kavram sayesinde bildiğimiz olgular üstünde meditasyon yapanların bildiği *Pardes* esrarı,

Ve başlarını, duyularını köreltecek kadar çok dizlerinin arasında eğik tutmayı bilenler

Ve sonra, hislerden kopuk, uslu Işıkları görenler

Devamlı, benzetme olarak değil, gerçekten.

Efendinin bu işi ilk kez yapanın yanında bulunması gerekir.

Böylece ona duyularını normale döndürmeyi öğretir.

Kişi ancak böyle mirasına başlamıştır.

Gözetlememek ve kısıtlanmamak için Efendinin yüzünü gördüğünde. (*)

Ağaçtaki küreler, onaltıncı yüzyıl Safed mistiklerince harflerle ve beden bölümleriyle uyumlu hale getirilmişti.

TAÇ = *Aleph* ve ruhun birleştirici düzeyi

BİLGELİK = *Beth* ve ruhun inip çıkan düzeyi

ANLAYIŞ = *Gimel* ve değişmeyen bilinç

SEVGİ DOLU ANLAYIŞ = *Daleth* ve en yüksek noktadaki hayvan benliği

YARGI = *Heh* ve vücuda nefes rabıtasıyla bağlanan ruhsal bilinç.

GÜZELLİK = *Vav* ve kan

TAHAMMÜL = *Zayin* ve kemik

HAŞMET = *Chet* ve et

TEMEL = *Tet* ve kudret

HAKİMİYET = *Yod* ve deri

* Rabbi, Joseph ben Abraham Ibn Tzayach.

Moses Cordovero'ya göre, birleştirilen harflerden çıkan isimler, Tanrı'nın özelliklerinin dışı vurumunun ses yoluyla insan bilincine inişleridir. Eski dönemlerin peygamberleri, bu yüksek titreşimlere (vibrasyonlara) veya seslere bağlanarak, tüm dünyaların, tüm bilinç düzeylerinin ve tüm varlıkların "Tek"te birleştiklerini görürlerdi. Tamamen kişisel ego-dan uzak bu kişiler, harfler yoluyla bilincin birleşmesini öğretiler ve amaçları tüm insanları kendi ulaştıkları bu özgür düzeye götürebilmektir. "Ama", der Moses Cordovero, "Musevilerin tüm dağılım ve süre gelen işkenceleriyle, bu bilgiler kuşağı göçüp gittiğinde, metodları uygulanmaz oldu." "Ve yürekler küçüldü, Tevrat'ı arayanlar güçlerinin en basit olguları bile algılamaya yetmediğini gördüler; hele kürelerin detaylarıyla ilgilenen Kabbala bilgisine hiç yetmezdi."

Cordovero'nun kendi sıra değişikliği uygulamalı el kitabı olan Pardes Rimonim (Nar bahçesi) Abulafia'nın sesli harfler üzerine yazdığı bilimsel eserin gelişmişidir. Cordovero'nun mantık süzgecinden geçirdiği tzeruf metodu daha kolay kabbulenilir bir hal almıştır. Ona göre, tüm harfler, Tetragrammaton (YHWH)'a bağlıdır. Bu durum, iki yod ve bir vav'dan oluşan aleph sayesinde fiziksel olarak gösterilebilir:

Ve toplam, Tetragrammaton'un kendi gibi yirmialtıdır. Bu fikir, alfabeyi, sesli harf noktalarıyla görüntülemekle onları kaynaklarıyla birleştirmek ve saf sese dönüştürebilmenin ardındaki fiziksel fikirdir. Kelimeler üstünde yoğunlaşmak onların gizli doğalarındaki gerçek, şekilsiz anlamı ortaya çıkarır. Sesli harf noktalarını kelimelerin etrafında hare-

ket ettirmekse Kabalacının ruhani dağarcığını arttırır. Tek başlarına İbranice harfler sessiz ve sesli harfler olmadan ifade edilemez olma özelliğini taşırlar. İnsan sesinin titreşimiyle telaffuz edilen harf, dünyevi çevrede yerini alır. Kabalacı, harfin aksan ve uzunluğunu ölçer. Aleph (A) harfi, "Tek" anlamına geldiği için, Kabalacı onu tek solukta ve ardından gelen sesli harfin şeklinin gerektirdiği uygun baş hareketiyle telaffuz eder. Örneğin, aleph (A), yod (Y) la, Tetragrammaton'un ilk harfiyle ve cholam (O) denen sesli harfle birleştiğinde, kişi derin bir nefes alıp verir ve zihninde aleph harfinin sesini telaffuz etmiş olur. Hafifçe başını kaldırarak doğuya bakar, böylece sol üstteki bir nokta ve düz bir çizginin simgelediği cholam sesli harfini taklit eder: ʾ

Birleştirilmiş aleph clolam ve yod cholam (AO YO)'ın her okunuşu tamamen boş bir zihinle, hafifçe kalkık baş ve alınıp verilen nefesle yapıldı. Chotam'ın en üstündeki noktayı taklit etmek için baş yukarı kaldırıldığında işlem son bulurdu. Bu şekilde, Kabalacı, tüm alfabeyi, ölümsüz "ad"ın her harfinin kombinasyonu, beş sesli harf sesinden birine, baş hareketlerine ve soluklara uygun olarak aynı işlemden geçirir. Örneğin Ari, müritlerine özel sesli harfler seçmiş ve Tetragrammaton üzerindeki meditasyon sırasında, yalnız bu harfleri kullanmalarını salık vermişti. Telaffuz, soluklanmak veya baş hareketlerindeki hatalar, Kabalacıyı, işlemin başına döndürürdü. Eğer kaygılıysa veya bir şekilde rahatsız edilirse dua okumaya başlamalıydı. Aile sorunları veya mesleki görevler fazla dikkat dağıtıcıysa en iyisi hiç meditasyon yapmamaktı. Modern Kabalacılar tzerufu hiç uygulamadılar.

Martin Buber ve Abraham Heschel gibi filozofların çabaları sayesinde, Hasidik tecrübenin sırları yirminci yüzyıl okuyucusuna açıklanabilmıştır. Lubavitch mezhebinin yararına, özellikle büyük Amerikan şehirlerinin sokaklarında yapılan kampanyalar, bu Musevi mistiklerine de dikkati çekmiştir. Hasidizmin romantik hikaye ve efsanelerini yaymada Broadway sahneleri bile etkili olmuştur. Pek çok kişi bu mezhebi, siyah kaftan, beyaz çorap, büyük kürklü şapka ve hafif deri ayakkabılı kişilerle özdeşleştirir. Bugün bazı Hasidiler böyle giyinse de, karşı fikirleri savunan Ortodoks Mitnaggedim mezhebi veya sofı kişiler de böyle giyinirler. Bazıları onların, Yahudilik'e isyan edenler olduklarını söylerler ama en güncel Hasidizm, Ortodoksluk kadar katı, dini yaşamda Kudüs'ün Mea Shearim mahallesinde yaşayan fanatikler kadar titizdir. Hasidizmde, dua sırasında bir dans ve kendinden geçme (esrime, vecit) eğilimi vardır ama, Hasidik sinagogların diğer sinagoglardan pek bir farkları yoktur. Sabbath sırasında yalnızca biraz dans edilir. Eğer kadınsanız neler olup bittiğinden hiçbirşey anlayamazsınız, çünkü herşeyi gizleyen bir ekranın ardına konmuşsunuzdur, tek duyduğunuz bugün Hasidik "esrime" olarak yorumlanan ayak sürümesidir. Brooklyn'deki Lubavitch Sinagoguna girme şansını elde ettiyseniz, bayram sırasında Hasidizm dan-

sını izleyebilirsiniz. Tabi bugünlerde bu tür şarkılardan çok vodka bayramlara rastlamanız daha olası.

Hasidizm hakkında yazılanlar, Musevi mistik okullarının tümü hakkındaki bilgilerin toplamından fazladır. Hareket, parlak filozoflarca prensiplerin yazılmasından, efsanelerinin renkli azizlerce yayılmasından hoşlanıyordu. Coğrafi alanlarını Doğu Avrupa olarak belirlediler. Hasidizm, Musevi mistisizmini doğulu görüntüsünden çıkarıp ilk kez batılılaştırdı. Merkabah'ın sırları bilge kişilerle birlikte gömülüdür; Zohar çok sayıda insanın anlayamayacağı kadar karışıktır. Kutsal "Ad"ların uygulamaları seçkinlere göredir ve Lunarik Kabala da ezoterik bir toplum içindir. Yalnızca Hasidizm kitlelere ulaşabilmiştir. Metodu, basit dualardan ibarettir, bu yolu seçmek amacındaki kişilerin tek katlanmaları gereken tzaddikim'dir. Budizm gibi, bu hareket de reformcu, kutsal biri tarafından başlatılmıştır. İleri görüşlü bu demokratik kişi kuru, debdebeli ve sert ritualizme karşı çıktı

Israel ben Eleazar, Baal Shem Tov veya Kutsal Ad'ın efendisi, bu inancı ve ibadet biçimini alıp, sıradan kişilerce Lurianik Kabala'ya göre uygulanması çok daha kolay olan bir biçime soktular. Bu öğretinin kalbi Devekuth yani Tanrı'ya sevgiyle bağlanmaktan geçer. Ama Devekuth'a göre çok daha kişisel ve duygusal olduğu kesindir. Baal Shem Tov, Devekuth'u oruç veya kişisel eziyetlerle değil günlük kutlamalarla gündeme getirmek taraftarıydı. Ona göre meditasyon, yaşamı sırasında kişinin zevkle kendinin farkına varması demektir. Dini davranışları, Tanrıyı kutsayan fiziksel tapınmalar ve Bütünlüğe sevgiyle bağlanmak oluşturmaya başladı. Yabancı veya dikkat dağıtıcı düşüncelerin sorumluları, ulu ışıkların arasına karışan günlük iş ve sorunlardı. Bu yüzden Baal Shem Tov, öğrencilerine, kutsal ışıltıları di-

ğer düşüncelerden süzüp araştırmayı ve gerekirse düzeltmeyi öğütlerdi. Kavanna (konsantrasyon) da Hasidik mistizmin hızına uygun olarak yorumlandı. Artık sinagog duaları ve yalnızlık içinde yapılan meditasyon yerine sokağa iniverdi. Bir araba sürücüsü, efendisine, işine zamanında yetişemediğini ve bu yüzden Tanrı'ya gereğince hizmet edemediğini açıkladığında, efendisi ona arabasına fakir yolcuları bedava bindirip bindirmediğini sordu. Hasid "Evet", diye yanıtladı. Efendisi "O halde", dedi "Sinagogdaymışcasına hizmet ediyorsun Tanrı'na". Kavanna veya bencillikten uzak durmaya yönelik yoğunlaşmış bilinç, Hasidiliğin günlük ritüel performansının aktif bir parçası oldu.

Hitlahavut yani Hasidizm'in şevk, gayret ve heves kolu hareketi karakterize eden mizah ruhunun tohumlarını ekti. Hasidik heves, bir neşe kaynağıydı ve neşe, öte dünyasal bir mutluluk değil, dünsayal bir keyifti. Hasidizm'in bu mizah ruhu pekçok yönde Budistlerin "Çılgın Bilgelik"ine yaklaşıp. Hasizm'in bünyesinde antika efendiler, utanç verici şatafatlı zenginler, çimdiklenen burunlar ve hatta öğrencilerin çocuklarına ayarlanan mutlu evliliklere bile rastlanabilirdi.

Baal Shem Tov ve izdeşlerine göre şevk, kişinin olumsuz gerçekle olan bağının bir kanıtıydı. Kendinden geçme, iç içe dünyaların ateşli murakebesinin sonucu değil, bu dünyaya karşı kendiliğinden ortaya çıkan enerji akımının doğal bir sonucudur. Ayrıca bu enerjiyi yaratan, her taşta, her böcekte ve her çocukta yaşayan Tanrı'ydı.

Bal Shem Tov, "Dualar ancak neşeli bir kalpten geliyorsa Tanrı tarafından kabul görürler" diyordu. Acı çekmenin yerine heves, kişinin yüksek kürelerle birleşmesi ve bir anda tüm gökleri aşabilmesi için izlenecek "yüce yoldu"; "değersiz yol"sa kuralcıların dargörüşlülükle uydukları kural ve

emirlerden geçiyordu. Hasidik liderlerin efsaneleri, dua eden kutsal kişilerin yarattığı mucizelerden doğuyordu. Bazıları donuk bir sessizlikte kendinden geçmeye dayalıydı; diğerleri nağmeler ve ilahiler okurken, kimileri de Sinagoga gitmekten vazgeçemediler.

Mucizeler ve kerametler dünyevi işlerle birlikte yer alırdı. Hatta bu dünyevi işler Shtetl (Bir Doğu Avrupa taşra köyü)'da geçen hayatın en acımasız ve çirkin yönleri dahi olsa (Yahudiler, Shtetl'da Sami karşıtı güruhlar tarafından katledilme tehlikesiyle burun burunaydılar). Hasidizm, batıl inançlar, muskalar, şeytanlar ve cinler arasına serpilmiş dahi olsa gettolar da yaşayanlar için geniş kozmik perspektifler sağlamıştır. Ayrıca bu kişilere öyle bir mukaddeslik aşlanmıştır ki, onların fikirlerini aşarak ruhunun içine işlemiştir.

Psikolojik olarak Hasidizm, tüm Musevi mistikleri arasında en seçkinidir. Tevratı, aydınların tekelinden koparıp sıradan Musevilere ulaştırmış ve bu kaynağı daha demokratik kılmışlardır. Baal Shem Tov'un öğretilerine göre birey yalnızca kendi kendine, insandan Tanrı'yı gizleyen peçeyi kaldırabilir. Bir Hasid, mistik devekuth'a ulaştığında, görevi bunu başkalarına öğretmektir. Bu, Hasidik bilgeleri, mukaddeslik yolunda yükselmeye ve tzaddik'i kutsamaya itti. Kimilerine göre hareketi inişe geçiren de bu kutsamanın sonucudur. Kimileriye tzaddik'i Hasidizm'in kalbi olarak görür.

Tzaddik, Hasid'i kararsızlık ve şüphe anlarında güçlendirse de, gözlerini gerçeğe açmaz. Yalnızca, kişinin gerçeği yeniden ve devamlı fethetmesine yardımcı olur. Hasid'in dua etme becerisini geliştirir. Doğru yolda ve yerde dua sözcükleri etmeyi öğretir ve öğrencisine kendi dualarını aktararak duanın gücünü arttırır. Duayı adeta kanatlı kılar. (*)

* Harry M. Rabinowicz, Hasidizm Dünyası, s. 185

Diğer ruhani liderlerle Hasidik tzaddik'im arasındaki fark, lakaplarındaki değişiklikten kolayca anlaşılır: Rav (Efendi), hitabın saygılı yolu, Hasidizm tarafından Rebbe'ye dönüştürülmüştür. Rebbe, bir kısaltmadır, kişisel bir sevgi sözcüğü'dür ve hareketin ilerki yıllarında öğrencinin hocasına kendini tümüyle adamasını simgeler.

Tevratın örneklediği üzere, tzaddikimler ortalık yerlerde Baal Shem Tov gibi vaaz vermenin yanında, öğrencilerini severler ve onların ruhani, dünyevi gereksinimleriyle iç içe yaşarlardı. Metodları değişikti ama tzaddikimler hikaye yolunu ve bazı aletleri öğretilerinde de kullanırlardı. Bazıları azizler kadar meziyetli, bazıları daha kaba ama hepsi bazan şarlatancaydı. Örneğin, 1948'te ölen Rebbe Israel Alter'in nefis bir fotoğrafı vardır: Bir grup sakallı Hasidim, uzun siyah kaftan ve kocaman kürklü bir sapka giymiş olan beyaz sakallı bir tzaddik'i çevrelerler. Grup, fotoğrafçı tarafından görüntülendiğinde belli ki dolaşmaktadır. Çoğu ortodoks Musevi fotoğraf çekmekten kaçınır. Çünkü fotoğrafları "defnedilmiş görünütüler" olarak adlandıırırlar. Nitekim, sözü edilen grupta da bir Hasidim eliyle yüzünü örtmüştür. Rebbe ise doğrudan fotoğraf makinasına doğru yürümektedir. Yumruklarını bir boksör gibi sıkıştır (duruşu aynen Jack Dempsey'i andırır) ve yumruk atacakmış izlenimi verir. Tüm bunları yaparken yüzünde kutsal bir gülücük vardır.

Baal Shem Tov: İnsancıl, Pratik ve Bilge

Ari'ler semaviydiler, oysa Baal Shem Tov pratikti. Bir sefer, uzak bir kasabadaki hasta kişiye yapması gerekeni öğütledikten sonra, ekledi: "Uzağı görebiliyorum ama yine de bir haberci yollayın." Normal üstü güçleri, güncel aklın yardımıyla destekleniyordu Oysa Ari'nin takipçileri efendilerinin azizliğini öne sürerlerdi. Baal Shem Tov'un öğrencileri en çok onun insancılığından etkilenirlerdi. Baal Shem Tov'un şahsı, mohin degadut (genişlemiş bilinç) için bir kanal görevi görmüştü. Ari gibi, Baal Shem Tov da hiç yazmazdı; en yakın öğrencilerin (Jacop Joseph ve Mezerich'in vaaz veren kişisi Dov Baer) notlarından toplanana dek öğretileri hep sözlü olarak aktarıldı.

1698'te Okup'ta (Ukrayna'nın batı bölgesi) dünyaya gelen İsrail ben Eleazar, küçük yaşta öksüz kaldı ve köyündeki sempatik Musevilerce yetiştirildi. Baal Shem Tov'un yaşamı da diğer geleneklerin liderleri gibi efsanevi boyutlara getirildi. Ari gibi, Baal Shem Tov'un gelecekte ulaşacağı konum da babası Elifah'a doğumundan önce bildirilmişti. Ruhunun, Rabbi Simeon bar Yohai'nin enkarnasyonundan geldiği düşünülür.

Baal Shem Tov önceleri aklını, şaşılacak bir biçimde, aptallığa varacak bir tembellik maskesi altında gizlerdi. Kasabanın Sinagogunda kapıcı olarak çalışırdı ama geceleri saatlerce Kabalayı incelerdi. Baal Shem daha sonra Tov büyük

Rabbi'nin kızıyla evleniverdi. Tabi bu duruma, saygıdeğer Brody'li Rabbi'nin gösterişli oğlu Gershon Kitover fazlasıyla karşıydı. Kız kardeşini seçtiği bu yoldan vazgeçirmek için uzun süre uğraştıktan sonra çareyi genç çiftle evlilik armağanı olarak bir araba verip seyahate yollamakta buldu. Israel ve sadık karısı, Karpatya dağlarında, ücra bir yöreye yerleştiler. Israel, çalışıp meditasyon yaparken, eşi, vadi kasabalarındakiilere yakacak olarak sattığı misket limonları toplamakla uğraşıyordu

Seneler böylece geçip gitti, ta ki 1734 yılının bir mayıs gününe dek. O gün, Baal Shem Tov, eşiyle dağlardan inerek, kayınbiraderine, artık dünyaya açılma zamanının geldiğine inandığını belirtti. Bir zamanların kuşkulu Gershon Kitover'i artık Baal Shem Tov'un kutsiyetine inanmıştı ve hatta onun ilk takipçisi oldu. Baal Shem Tov'un ünü çabuk yayıldı; binlerce köylü ruhani yüreklendirme, iyileşme, rahatlama ve kutsanma arayışı içinde kapısını aşındırmaya başladılar. Aktivitelerinin bu denli popüler olduğu dönemi, öğrencilerini eğiterek mistik teknikleri formalize ettiği evre izledi. Bu teknikler, kutsal farkediş, yani "Hasidik" olarak bilindi. Baal Shem Tov'u, Mezerich'li Maggid gibi parlak müritlerin yanı sıra saldırgan karşıtları da çevreledi. 1760'ta öldüğünde, Kabala'yı meleklerden, insanların somut avuçlarına güvenli bir biçimde yerleştirmişti.

Hasidik Metod: Dua

Hasidizm tek bir ibadet türüne değinir ve o da duadır. Geniş anlamda dua, hazırlık, bağlılık, sevgi, Tevrat bilgisi, tasarlama, yichud, tzeruf ve diğerlerini de kapsar. Müridlerine dua etmeyi öğretirken onlara aslında meditasyonu öğretir. Ama bunu yaparken Abulafia veya Ari kadar gelenekçi davranmadı. Hasid'ler için, bilincin mistik evreleri günlük tecrübelerin bir parçasıydı, bu yüzden her koşulda ibadetskâr bir tavır takınmak çok önemliydi. Müritlerin ancak üçüncü kuşağında, özellikle Shneur Zalman yani ilk Lubavitch'ci Rebbe'nin yazılarında dua, felsefi bir arındırmadan geçerek teknik halini alır.

Berdicher'li Rebbe Levi Isaac (1740-1809) Musevilerin ateşli bir savunucusu olarak ün yapmıştır. Hasidim'in başlangıcının özelliği olan kızıymış duaların öncülerindendir. Yom Kippur sırasında bir gün, geleneksel sinagog ayinini keserek, kendini mihrabin önüne attı ve Tanrıdan Musevilere yapılan zulme bir son vermesini diledi, Tanrı yakarışlarına cevap verene dek o noktada dikilecekti.

Bir başka Hasidik lider Przyuscha'lı Jacob Isaac dedi ki: "Vücudunuza bir bıçağın sokulduğunu hissetmeyecek denli irileşiğinizde dua'ya bir şans tanıyın."

Sterisk'li Rebbe Uri ben Pinhas öyle ileri gitti ki ibadet sırasında kendinden geçip ölürüm korkusuyla ailesine her gün veda ederdi.

Her biri kendi yollarıyla Baal Shem Tov'un insanın ibadetinin Tanrı'yı tamamladığı fikrini canlandırdılar. İnsan için bu, ilahiliğin bir kıvılcımıydı:

Dudaklarınızdan dökülen her kelime ve ifadede bir birleşmeden (yichud) söz etmeyi hatırlayın. Her bir harf içinde evrenler, ruhlar, tanrısallıklar barındır ve yükselirken birbirleriyle birleşirler. Bu birleşme sonucu bir kelime oluşur. Daha sonra ilahi öz ile birleşirler ve tüm bu evreler sırasında ruhun da bunların içindedir. (*)

Baal Shem Tov, ibadet ile bir olmanın Tanrı ile bir olmak anlamına geldiğini öğretti. Bilincin bu denli yüce evrelerine erişen Hasid, somut vücuduyla olan bağlantısını kaybetti. Hiçbir yabancı düşünce onu rahatsız etmedi ve neşesini hiçbir korku veya kısıtlama gölgelemedi. Baal Shem Tov'un tarifine göre bu durum, düşünce zenginliği yeni gelişmeye başlayan küçük bir çocuğa benzerdi. Dua sözcükleriyle ulaşılan Hasid'in devekuth'u sevgiyle genişletilebilirdi. Tıpkı bir aşık gibi bir türlü bırakılmak istenmezdi. Baal Shem Tov, kayınbiraderine yazdığı bir mektupta şöyle diyordu "Her sözcüğe olan bağlılığın yüzünden onu konuşturuyorsun." Bu şekilde ilahiyle aradaki engeli yıktığında, kişi aslında böyle bir engelin hiç var olmadığını, kötülüğün yalnızca düşüncesinde varolan yanılsamalar olduğunu görür. Hasidik uyarlamaya göre, Ezeikiel'in kaçan ve geri dönen ruhlar görüntüsü, kaynağına erişmek isterken, aynı zamanda yiyen, içen, yaşamını kazanan bir vücuda sahip olan ve bu yüzden dünyevi işlere dönen insan ruhuyla paralellik gösterir. Fakat yok edilen

* Aryeh Kaplan "Gecenin İçindeki Kıvılcımlar"

egoyla birlikte, birey duygusu da kaybolduğunda, ruh bir melek gibi süzülerek uçmaya başlar. "Ama", der Baal Shem Tov, "Daha yüksek bir dünya fikri dahi, ilahiliği kişinin gözünden gizleyen başka bir ekrandır aslında" Hasidler, zihinlerinin yoğunlaştığı ibadet sırasında melekler kadar kutsal ekmeği çözündürüp, geldiği hiçliğe döndürebilirlerdi. Çünkü amaçları hiçlikti. Abulafia gibi o da İbranice harflerin canlı olduklarını düşünürdü ve anlamlarını çıkarabilmek için çaba sarfetti. Bağlılığı araç olarak gören Hasid'ler, ya Tanrı'yla doğaçtan (hazırlıksız, kendiliğinden) konuşabilir ya da kendilerini sinagog ayinlerine adayabilirlerdi. Her iki durumda da bilinçli bir şeklide "Sözcük"ü, yani onu tahttaki doğru yerine oturtacak ölümsüz enerji daralmasını idare etmiş oluyordu. İbadet sırasında nasıl eridiği önemli değildi, önemli olan yüksek yere ulaşmaktı. Günümüz İngiliz Hasidik araştırmacısı Louis Jacobs'un "Yoga denli katı" diye adlandırdığı mistik egzersizlerin de Baal Shem Tov'un disiplininde yer aldıklarını unutmayalım.

Luryanik yichud formülünün ezberini, Tetragrammaton'u sıra değişikliklerine tabii tutmakla birleştiren Hasid, kendilerini mikvaha (ritüel yıkanma) sokar ve meditasyon yapar. Girerken, Hasid, mikvah kelimesinin harflerini, Tanrı'nın kendini Musa'ya gösterirken ettiği sözlerin (Ben olacağım) rakamsal değeriyle bir araya getirerek, şekilleri üzerinde meditasyon yapar. Başını suya sokarak Agla (Kuvvetler) ismini düşünür. Agla, Atah gibor leolam Adonai (Tanrı'm, dünya için sonsuza dek güçlüsün) sözlerini ilk harflerinin birleşmesinden oluşan bir kısaltmadır. Bu şekilde beş kez suya dalar ve bir yandan da, Luryanik dua kitabından ezberlediği ifadelerden çıkardığı Tanrı'nın adlarını eşleştirir. Hasidik dualarına yapılan "anlık" ve "cahil" olduğu suçlamaları

için bundan fazlası söylenemez. Baal Shem Tov'un yakın çevresi hem halakha (yasal gelenek) hem de Kabala üzerinde son derece bilgiliydi. En yakın müridi Mezerich'li Magguol, hocasının öğretilerini, kendi seçkin ve felsefi stiline göre yeniden uyarladı.

Kendini hiçbirşeymişsin gibi hayal et ve dua süresince varlığını tamamen unut. Yalnızca ölümsüz Varlık için dua ettiğini hatırla. Ancak o halde, düşünce evre- nine, yani zamanın ötesinde olan bilinç düzeyine girebilirsin. Bu dünyada yaşam, ölüm, toprak, deniz kavramları aynı olsa da buraya girebilmek için ego'ndan vazgeçmeli ve tüm dertlerini unutmalsın.

Eğer fiziksel ve dünyevi olgulardan kopamadıysan, ki bu, iyilikle kötülük arasındaki ayrıma, yani Yaratım'ın yedi gününde sözü edilen ikiliğe hala bağlısın demektir, nasıl mutlak birliğin hakim olduğu bir dünyaya girmek istersin?

Ayrıca, kendini "birşey" olarak görüp, Tanrıya gereksinimlerin için yalvarırsan, onun senin içinde ete kemiğe bürünmeyeceğini anlarsın. Tanrı sonsuzdur ve somut olarak değerlendirilemez, ona yalnızca hiçliğe ulaşıldığında erişilir.

Dua sırasında, tüm gücünü kelimelere vermeli ve harften harfe geçerek sonunda vücudunu tümünden unutmalsın. Harfleri sıra değişikliğine tabi tutmak, sana hem fiziksel, hem de ruhi keyif verectir. (*)

* Mezerich'li Maggid'in "Seçilmiş Sözleri"nden.

Gezginci Bir Vaiz, Baal Shem Tov'un Muridi Oluyor

Dov Baer (1710-72), yani Mezerich'li Maggid, Baal Shem Tov'un çevresine girmeden önce bir talmudik bilginiydi. O bir azizdi, bu yüzden bir süre sonra rabbi'liğin getirdiği saygıdeğer ve yerleşik bir bilginin yaşam biçiminden, gezginci vaizliğin mütevazı hayatına geçmeyi istedi. Bu karar değişikliği ona öyle bir oruç ve kişisel eziyette bulundu ki hastalandı ve hatta sakat kaldı. Dov Baer'in ıstırabı öyle büyüktü ki, Baal Shem Tov'un kendisini iyileştirmesini istedi. Baal Shem Tov'un din uğruna dünya zevklerini feda etmeye karşı çıkması bu durumu çok ironik kılıyordu. Sakat gezginci, acılar içinde geçen bir yolculuk sonucu Baal Shem Tov'un uzak köyüne vardığında, hoca onu içeri davet etti ve arabacısının yedikleri üzerine ciddiyetten uzak bir tartışmaya giriverdi. Bundan hiç hoşlanmayan Dov Baer, hanına geri dönerek, ordan ayırmak üzere toplanmaya başladı. O sırada kapıda Baal Shem Tov'un habercisi belirerek, hocasının söyleyecek başka şeyleri de olduğunu belirtti.

Maggid gönülsüzce geri döndüğünde kendisinden Lurianik Kabala'dan bir pasaj okuması istendi. "Tamam", diye düşündü Dov Baer, "işte büyük hocadan beklediğim davranış" ve her zamanki parlak tartışmalarından birine girdi. Anlatacakları bittiğinde, Baal Shem Tov şöyle dedi: "Yalnızca vücudu öğrenmişsin, ruhu değil." Kitabı alarak konuşmaya başladığında, oda birdenbire ısınmaya başladı ve ancak

Baal Shem Tov sözünü bitirdiğinde salon parlak ışıkla doldu. Bu olaydan sonra Dov Baer, Baal Shem Tov'un baş müridi ve halka ulaşan sesi oldu, geniş Hasidim topluluklarına Kaba-lacı bilgilerini yaydı.

Baal Shem Tov 1760'da öldüğünde hocasının yerini devr alan oydu. Her zaman için hocasından daha katı oldu. Fizik-sel zayıflığı, rasyonalist Vilna'lı Goon'un yönetimindeki sal-dırlara göğüs germeye çalıştıkça daha da arttı. Ve bir isyan sırasında öldü. Ölümünden ancak dokuz yıl sonra bu itilaf-lar, öğrencilerinin Maggid'in deyişlerini toplayıp basmaya el-verecek kadar durulabildi.

Ateşli bir ikilik karşıtı olan Maggid, şaşırtıcı şekilde Do-ğu'nun felsefi yazılarını andıran görüntülerden bahsedirdi. Bilginler onu, sekizinci yüzyılda yaşamış, "Advaita (ikilik karşıtı) Hint felsefe Okulu'nun kurucusu olan Shankara'ya benzetirlerdi. Maggid'in bazı yazıları Shankara'nın imzası-yı rahatlıkla yer alabilirdi:

Ruhunuz, denizdeki bir yağmur damlası gibi ölümsüz varlığın parçasıdır.

Görülmez öncesi dünya hiçbir emire maruz kalmamış-tır... Ahlâki davranış, bir davranış biçimi olarak ikici olduğ-u için, her tür ahlâki davranışın dışındadır.

Yumurta, tavuk olmadan önce, yumurla konurnundan tamamen çıkmalıdır. Başka bir varlığa dönüşmeden önce herşey esas kimliğini tamamen yitirmelidir. Yani herşey, bir başka şeye dönüşmeden önce bir hiçlik ev-resinden geçmelidir.

Hasid'in Bilinç Altındaki Yolculuğu

Ibranice harfleri aracılığıyla Hasid kendini ayrı bir bireylikten, tüm yaratılışa dönüştürür. Aydın hocalarca düzenlenen ve yazıları dualar, değişime başlaması için gerekli formüllerdir. "Tevrat ve diğer dualar gibi her fiziksel şey," derdi Boal Shem Tov, "dünyanın ve dünyadaki her şeyin yaratım aracı olan yirmiiki harfi de içinde barındırır." Dua sırasında ayakta duran doğru kişi bu yüzden kendini basit ve şekilsiz bütünlükte yitirebilir; dudaklarından kendiliğinden dökülen sözcükler ölümsüz sızıntılardır ve gelecek kuşaklar için yeni formüller teşkil ederler. Ruhani başarının daha alçak düzeylerindeki için Baal Shem Tov, geleneksel dua kitabını kullanarak dua etmelerini önerirdi. Çünkü bu harflere bakmak, duyguyla ibadet etmek için gerekli gücü sağlardı. Fakat daha yüksek dünyalara atlamak amaçlandığında kapalı gözlerle dua etmek gerekirdi.

Amidah veya günlük ibadetin sessiz dua kısmı, Hasid'in kendini gerçekten Tanrı'ya yakın hissettiği yerd. Fakat bu yakınlık dahi meditasyon sırasında ulaştığı düzeyle belirlenirdi. Hasidik hocalar, öğrencilerini kozmik ağaçtaki Rabbi Simeon bar Yohai'nin *Zohar*'ında belirttiği dört dünyaya göre notlandırırlardı. Bizim maddesel ve harekete dayanan dünyamızdaki yakınlık, halen varlığının bilincinden kurtulamamış bir zihnin ulaşabileceği en yüksek noktayı simgeler (Sıradan tecrübenin ikiliği). Ruhani varlıkların dünyasına

yakınlık, daha yüksek bir başarıydı ama hâlâ görüntülerce yönetiliyordu. Yalnızca bütünlük içinde tamamen eriyen bireysellik, ağaçtaki en yüksek noktanın doruğuna ulaşabiliyordu.

Düşünceli olmak için Ari'nin araçlarını kullanan Baal Shem Tov'un Hasidim'i, tıpkı ataları gibi, dua ederken kendilerini muskalara sararlardı. Alınlarına sardıkları bantlar, ağaçtaki *Bilgelik* küresini ve beyindeki akıl merkezini, kollarındaki şeritler ise *Yargı* küresini hatırlatırdı. Fakat daha dünyevi olan Hasid, bu ritüelde, kişinin başıyla (ruhani düşünceler), şeritlerle sıkıca bağlandığı toprak arasında sembolik bir bağ görür. Maggid'e göre dua, ayakları topraktayken başı cennete değen bir merdivene benzerdi. Dikkat dağıtıcı düşüncelerden kurtulmak için Maggid, tüm düşünceleri, Tanrı'nın yedi yaratma gününe uyan yedi bölüme ayırdı. İnsanlarda, bu yedi gün, hayat ağacındaki yedi alt küreye eşitti. Her seviyede, aynı derecede kuvvetli iyi ve kötü düşünceler bulunurdu. Hasid'in kendini izlerkenki ilk evreni, dikkat dağıtıcı düşüncelerden uzaklaşmak ve yedi küreden hangisine ait olduğunu belirlemekten oluşurdu. Küreler *Tahammül*, *Temel*, *Yargı* gibi adlar taşıyorlardı. "Kötü düşünceler, ölüm ağacındaki negatif kürelerden gelirler," derdi Maggid. Yani kozmik hayat ağacının ters çevrilmiş karşıtı bu kaçınılmaz olumsuz etkileri yaratıyordu.

Eğer düşüncede istek ve şehvet barınıyorsa, Aşk Evreninden gelmiştir. Eğer düşünce sürekli bir fobiye, Korku Evrinindendir. Yaratıcının Sevgisi ve Korkusuyla bu düşünceleri Tanrı'ya bağladığında, onları kaynaklarına döndürebilirsin. Böylece her düşünce, geldiği asıl küreye yeniden ulaştırabilir.

Bu semboller, Hasid'in bilinçaltındaki yolculuğunu kolaylaştırdı. İyi veya kötü her düşüncenin incelenip, karşılaştırıl-

dığı dürüst, kişisel bir analiz olmaksızın tüm düşünceleri giderebilmenin imkanı yoktur.

Abulafia'dan edindiği ipucu doğrultusunda Maggid, müritlerine her düşünceyi harflere bölüp, her harf üzerinde hiçbir zihinsel faaliyete izin vermeden yoğunlaşmalarını tavsiye etti. Düşünceyi, harf harf ayıran Hasid onu, evveliyatı kapsayacak biçimde, sözcüklere, harflere indirdikten sonra tekrar gelmiş olduğu şekil öncesi dünyaya götürdü. *Tzeruf* gibi teknikler "kötü" sözcükleri iyileriyle değiştirerek, düşünceden kalıcılık nosyonunu tamamen atmakta faydalı oldular.

"İnşa" evresini tamamlayan mürit, *hakhanot* veya duaya hazırlık evresine geçti. Bu, zihni Tanrı'da yoğunlaştırmak, vücudu temizlemek, yün olmayan giysiler giymek ve hayvani kişiliği ruhani kişilikten ayırıcı özellikte bir kemer takmakla olurdu. Konsantrasyonu kolaylaştırıcı bazı maddeler ya da hafif bir tütsü kokusu koklayan Hasid, yere kapanır, ellerini açıp göge doğru kaldırır ve sonra yüzünü dizleri arasına gömerdi. Eğer duayı ayakta ediyorsa genellikle dikkat dağıtıcı düşünceleri dağıtıp yoğunluğunu ifade edebilmek için iki yana doğru sallanırdı. Zhitomer'li Rebbe Zeev Wolf bu sallanma alışkanlığına karşı çıkardı. "Hasid, *En Soft*'un tüm büyüklüğüyle zihnine girmesine izin vermelidir. Yabancı düşünceleri kovmak için hareket etmesine gerek yoktur," derdi.

Maggid dua ederken, dua kitabından çıkan ışığı görürdü. Her kelime bir sonrakine ışık verir ve tümü sonunda yüksek evrenlerle kaynaşırlardı. Müridi olan Rebbe Shneur Zalman, *niggun*'u (kendinden geçmeyi artırmaya yarayan sözsüz bir Hasidik melodisi) söylerken, renkler görmüştü. Melodide üç renk; beyaz (sevecen-iyilik), kırmızı (yargı) ve yeşil (güzellik) ifade edilebilirdi. Aynı zamanda mistik yükselişi de ancak uygun melodilerle girilebilecek üç evreye böldü. Bu evreler

hishtaphut hanefesh (ruhun gücünün taşması), *hitoreut* (ruhani uyanış) ve *hitpaalut* (esrime) idi. Shneur Zalman "Rebbe'nin Şarkısı" diye adlandırılan ve Lubavich Hasidim tarafından düşünme sırasında hâlâ kullanılan melodiyi besteledi.

Karlin'li Rebbe Aaron (1736-72), "Hasidizm'in Litvanya'daki kurucusu", daha da ileri giderek şarkı söyleme ve dans etmenin çalışma ve meditasyonla eş değerde olduğunu belirtti. Berdichev'li Isaac, dua sırasında tutkulu övgü ilahileri besteledi:

Nereye gitsem - Sen!

Neyi ölçsem - Sen!

Her yerde yalnızca Sen, hep Sen!

Sen, Sen, Sen.

Sevindiğimde - Sen!

Ve üzüldüğümde - Sen!

Yalnız Sen. Her yerde, Sen!

Sen, sen, sen.

Gökyüzü sensin!

Deniz Sensin!

Toprak Sensin!

Sen Yukarda! Sen aşağıda!

Her akımda, her sonuçta,

Yalnız Sen, her yerde Sen! ()*

Luryanik Kabalacılar gibi Hasidimler de insanın, Tanrı'nın gereksindiği bir yardımcısı olduğu fikrini benimsemişlerdi. Bütünlük, insan için kendini kısıtladıktan sonra, insanın tüm maddesel dünyayı arındırması zorunlu olmuştu.

* H. Robinowicz, Hasidizm Dünyası

Böylece *En sof*'un ışığı, hayallerden doğan engeller olmaksızın parıldayabilirdi. Hasid, Tanrı'dan kopuşunun hayali olduğundan hiç kuşku duymadığı gibi, hayattaki işlerinin hayallerden arınmayı gerektirdiğinden de emindi. Kendinden geçme tecrübesi, fiziksel ve ruhsal benliği arasındaki engeli aşmasında kullanacağı silahı haline geldi. *Mohin degadlut* (genişlemiş bilinç), Tanrı'ya ulaşmaktaki aracıydı. Çünkü kutsal Tetragrammaton bile maddesel dünyaya indiğine göre, onu da saflaştırmak Hasid'in göreviydi.

Böylece Hasid, kendini ölümsüz akım için bir kanal haline soktu. Sadece yemek yiyerek, giyinerek, uyuyarak ve tüm diğer günlük fiziksel aktivitelerde bulunarak, hayvani, mineral ve bitkisel hakimiyetleri yeniden Tanrı'ya yaklaştırdı.

Tevrat'ı algılayan birisi, Tanrı ve Adlarından mahrum olurdu. Böyle bir *tzaddik* için emirlerle fiziksel yakınlık bile gereksizdi, çünkü zaten bunlarla iç içe yaşardı, her nefesinde bunları solurdu.

Daha alçak düzeylerdeki kişiler, zaman ve yerlerin kısıtladığı emirler kullanırlardı. Değerli bir Hasid, fiziksel bir emri harekete geçirdiğinde, kozmos'ta birleştirici bir yansıma yaratır ve böylece kendisiyle birlikte tüm yaratımı Bütünlüğe bir adım yaklaştırdı.

Öyle Hasidik Üstad'lar vardı ki, kişinin en sevdiği yiyeceği her ısırışında Yaratıcı'nın Lezzeti üzerinde meditasyon yapmasını savunurlardı. Bazıları da müritlerine, Tanrı'nın adını kutsamak amacıyla ateşe atladıklarını düşünmelerini öğütler. Baal Shem Tov'un ölümünden sonra sofu Hasidimler Ortaçağ modeline geri dönerek, son derece abartılı kişisel eziyetlere giriştiler. Kişinin canlı canlı derisinin yüzüldüğünü hayal ettiği egzersizler, yemekten ve sevmekten zevk

almak konularında tedavi olarak görülürlerdi. Kötü düşünceleri fazla irdelemek aşırı kişisel eziyetle sonuçlanıyordu. İnatçılık, kıskançlık, tembellik ve bu gibi özelliklerin düzeltilmesi için bazı Hasidim okullarında "Kanaanit, Hitit, Amorrit, Perizit, Hivit, Yebuzit, Girgaşit" gibi sembolik karşıtların yinelenmesi formülü öğütlenirdi.

"Önünüzdeki dört kübit ölçüsünün uzağına bakmayın," derdi üstadlardan biri, "Ama eğer dışarıda yürüyorsanız ve bir kadına rastlarsanız, Tanrı'nın dışı Ad'ını (Adonai) gözünüzün önüne getirin."

Birçok Hasidim sofusu konuşmaktan kaçınırdı. Luryanik kurallara dönerek sabah kalkmaktan, gece kıyafetleri çıkartmaya dek herşeyin üzerinde dua etmeye başladılar. Baal Shem Tov'un ölümünden sonraki Hasidik hocalar kuşağı, çalışma odasındaki mutlak ciddiyetten, müritlerin en özel düşüncelerini itirafa zorlamaya ve hatta kocalık görevlerine karışmaya dek çok sıkı bir disiplin uyguladılar. Bir zamanlar neşenin kapsadığı yeri, nedamet ve pişmanlık kavramları aldı. Bir Hasid'in dediği gibi "Bu fiziksel dünyada, insan yalnızca içgüdülerini yoketmek amacıyla yaratılmıştır." Bu, Baal Shem Tov'un özgürce yaşama uygun düşüncelerinden de, Berdicheu'li Levi'nin kutsal şarkılarından da çok uzaktır. İnsanın doğal fonksiyonları artık Tanrısal simgeler yerine iğrenç gereksinimler olarak görülüyordu: "Bağırsaklarınızı harekete ettirmek zorunluluğunuzu hissettiğinizde bunu yapın ve içinizdeki pisliğin beyninizi zehirlemesine izin vermeyin. Ruhunuzun bu tür şeylerden uzak kalması için bu tür şeyleri içinizde hiç tutmayın." Böylesi bir tavır yalnızca izlenilen hareketin inişe geçmesini sağlayabilirdi.

Baal Shem Tov ve Maggid'in devrinde ortaya çıkan *tzad-dikim*'in dışında, üç kişiye özellikle değinmek gerekir. İlki Breslov'lu Rebbe Nachman, yani Baal Shem Tov'un torununun torunudur. Bu kişi, bulunduğu her yerde meditasyon üzerinde aydınlatıcı konuşmalar yapan bir gezginciydi. Liadi'li Shneur Zalman, üstün bir bilgin ve Maggid'in baş müridi olması yanında tek başına bir Hasidizm felsefesi yaratmıştır. Üçüncüsü de Lubavich'li Dov Baer'dir. Kendisi Shneur Zalman'ın oğludur ve hareketin dayandığı esrime (ekstaz) olgusunu şifrelemiştir.

Baal Shem Tov'un ailesinden gelen, Breslov'lu Rebbe Nachman, Hasidimler arasında en ümitli, neşeli ve iyimser olanıydı. Büyük dedesinin yaşadığı Medzibozh kasabasında 4 Nisan 1772 tarihinde doğmuştur. Annesi, Baal Shem Tov'un azize kızının kızıydı, babasıysa üstadın baş müritlerindendi. Onüç yaşında Nachman, etkili bir Rabbi'nin kızıyla evlendi. Rabbi, genç çiftte evliliklerinin ilk beş yılı için bir ev verdi. Bu erken yaşta bile Rebbe Nachman pek çok yandaş kazanmıştı. Bu yandaşların çoğu, onu, kayınvalidesinin ölümüyle Medvedevka'ya taşındığında da izlemişti. Orada on yıl boyunca vaaz verdi ve çevresine başka Hasidimleri de topladı, özellikle parlak müritlerini kendine iyice yaklaştırdı. Medvedevka'daki yaşamı Kutsal topraklara yaptığı esrarlı yolculukla ve Hasidizm'e karşı olanların başlattığı kan dava-

sıyla sona erdi. Rebbe Nachman'ın yerleştiği son yer Breslov oldu. Burada, 3 Eylül 1802'de zengin bir iş adamının oğlu olan Rabbi Nathan'la görüştü. Rabbi Nathan, birdenbire hareketi desteklemeye başlamış oldu. O zamanlar Nachman otuz, Nathan'sa yirmiiki yaşındaydı. Ailesi buna karşı çıksa da Rabbi Nathan hocasının dizi dibinde oturabilmek için işinden vazgeçti. Hocasının emri üzerine Breslov okulunun ana öğretilerini yazıya döktü. Üstadın ölümünden sonra lidersiz kalacak Hasidimlerin kullanımı için hocasının anlattıklarını düzenledi. Bu yüzden bugün bile Breslover Hasidim'leri "Ölü Hasidim" olarak anılır. Rabbi Nathan'ın yazdığı, Nachman'ın öğretilerinin eksiksiz tutanağı 1805'de bitirilerek Lekutey Moharan (Üstadın Deyişleri) ismiyle basıldı. Kitabın anahtarı, Nachman'ın ünlü *hithodedut* doktriniydi; yani her yerde, her zaman, formaliteler olmaksızın uygulanabilecek olan meditasyon.

Vereme yakalanıp, öleceğini anlayan Rebbe Nachman, müritlerinden kendisini Uman'a götürmelerini istedi. Uman'da meydana gelen katliamda ölen kahraman Musevilerin ruhlarına yakın olmak istiyordu. Son anına dek öğretim programını uygulayan Nachman, dilediği yerde, 1811'de öldü. Rabbi Nathan üstadının ölümünün tüm evrelerini, öğretilere gösterdiği sevgi ve özenle kaydetti:

Onu ipeklerle giydirip yatağına yatırdık. Rabbi Shimon'a kıyafetlerini düzeltmesini ve gömleğinin kollarını iliklemesini istedi. Mumdan küçük bir parça alıp parmaklarında yuvarladı. Son günlerinde derin düşüncelere dalmışken bunu hep yapıyordu.

Son saatinde bile düşünceleri harika dünyalarda geziyordu, parmakları mumla oynarken kafasının son de-

rece salim olduğu belliydi. Ev, onu şereflendirmeye gelmiş insanlarla doluydu...

Kısa süre sonra öteki dünyaya göçtü ve atalarına kut-sallık ve saflıkta kavuştu. Parlak ve açıktı öldüğünde; uygunsuz hiçbir harekette bulunmadan, harika bir sükûnet içinde. (*)

* Rebbe Nachman "Rabbi Nachman'ın Olgunluğu" Tercüme eden: Aryef Kaplan.

Rebbe Nachman'ın Tanrıyla Sohbetleri

Rebbe Nachman'ın Tanrı'yla geçen konuşmaları Herkes-ten daha fazla, neşeli ve kendiliğinden başlayan meditasyonu savunduysa da Rebbe Nachman başlangıçta öyle katı oruçlar tutardı ki, boğazı rahatsızlandı ve bünyesi zayıfladı. Ailesinden bu çocukluk dönemi inançlarını gizlediği halde, Talmud'u, Tevrat'ı, Zohar'ı ve Luryanik Kabala'yı çalışmayı başardı. Daha çok gençken Tevrat hatmettiyse de mişnaik ve talmudik kuralcılığı bir türlü anlamıyordu. Yıllarca inzivada yaşadı, sürekli dua etti, önceleri ilahiler okurdu, daha sonra çığlıklar halinde kelime kullanmaksızın Tanrı'ya seslenmeye başladı. Düşünsel egzersizlerinin temel noktası bu kişisel konuşmalar oldu.

Genç Nachman, dini seçimlerini iyi gizledi: Kışın köydeki gölde paten kayar, yaşlılarıyla oyunlar oynardı, hatta hepsinin arasında sivrilen bir atletti. Fakat özel yaşamında kendini, konsantre olmuş bir şekilde saatlerce oturmaya zorlardı ve şöyle düşünürdü. "Yalnız bugünüm var. Yarın ve gelecekteki her günü unutacağım. Yalnızca tek bir günüm var." Bu tür maddi ve manevi inzivalar, sonunda insan üstü güçlerini kazanmasını sağladı. Daha sonraları müritlerine şunları anlatırdı:

En üst evreye her insan ulaşabilir. Bu, yalnızca özgür seçime bağlıdır. Gerçekten kendinizle ilgilenmeli ve

dikkatle ardınızda yatan iyiliği belirlemeye çalışmalısınız. Esas konu duadır. Tanrı karşısında yalvarıp yalkarmaya alışın. Anladığınız herhangi bir lisanda onunla konuşun. Bu, özellikle önemlidir. Gözlerinizi açması için yalvarın O'na. Bağlılık Yolu'nda size yardım etmesi için yakarın. O'na yakınlaşmanız için gereken değere erişmeniz için yalvarın.

Kutsal topraklara yaptığı yolculuk, Rebbe Nachman'ı daha da kutsal kıldı. Geri dönüşünde müritleri, hiç görmedikleri esrime (ekstaz) düzeylerine eriştiğini izlediler. "Gördükleri hiçbir sınır tanımıyordu," diyordu Rabbi Nathan yazılarında. O noktadan sonra Nachman "cehalet"i fark edişi üzerine vazalar vermeye başladı. "Kişi ne denli yükseğe ulaşsa da, hep bir ileri adım mevcuttur. Bu yüzden, asla hiçbirşeyi bilemeyiz ve gerçek amaca hiç ulaşamayız. Bu çok derin ve esrarlı bir kavramdır." Rebbe Nachman büyük olasılıkla kutsal topraklara yaptığı yolculuğu, kendi dramatik, bilinç genişlemesinin canlı bir mecazı gibi görmüştür. Aslında ne denli az şey bildiğini anlamıştır. Cehaletin önemi öyle büyük gözükmiştir ki, tüm felsefi tahminleri, Tevrat'ın ileriye görüş gücünün gölgelerinden ibaret olarak nitelendirir. Hasidimlere zenginlik, entellektüel bilgiler, güzellik ve diğer meziyetlere karşı duyulan istekten vazgeçmelerini öğütler. "Dünyevi zevkler, karanlık bir odadaki güneş ışığına benzer, somut gözükse de elle tutulmak istendiğinde, kişi elinin bomboş olduğunu görür," der.

Breslover Hasid'i, isteklerden arındığında, zevkin yoğunlaşmasına yaklaşır. "Aptallık", der Rebbe Nachman, "kişiyi mutluluğa ulaştırabilir"; sessiz bir çılgılık, kişiyi Tanrı'ya bağlayabilir:

Küçük bir sesle bağırarak kimsenin sizi duymamasını sağlayabilirsiniz. Bunu herkes yapabilir. Yeter ki böyle bir çığlığı aklınızdan geçirin, çıkacak sesi aynen hayal edin. Bunu "küçük sesinizle", sessizlikte çığlık atıncaya dek sürdürün. Bu hayal olmaktan çıkıp gerçek bir feryada dönüşür. Ses, ciğerlerinizden, bazı kanallar aracılığıyla nasıl dudaklarınıza ulaşıyorsa, bazı kanallar da bu sesi beyne taşır. Sesi, bu sinirler aracılığıyla başınıza getirerek, çıkarabilirsiniz. Bunu yaptığınızda, beyninizde, gerçekten bağıırıyorsunuz demektir. Kalabalık bir odada kimse sizi duymadan bu şekilde bağırabilirsiniz. Bazen bu işlem sırasında dudaklarınızdan bir ses çıkabilir. Sinirlerde hareket eden ses, konuşma organlarını harekete geçirerek belli belirsiz bir gürültüye yol açabilir. Bu şekilde çığlık atmak aslında çok daha kolaydır. Sözcükleri ifade etmek istediğinizde, sesi hiç çıkarmadan zihinde tutabilmek çok daha zordur. Kelimesiz, herşey basite indirgenir.

Breslover Hasid'i, Tanrı'yla bu tür konuşmalar yapabilmek için kendini, unutmak yolunda eğitti. İşini, geçmiş tecrübelerini, ev işlerini, gerçek veya hayali suçlarını tamamen unutması gerekir. Bir olay olur olmaz, onun bir daha zihninde yer teşkil etmesini önlemeye çalışır. Rebbe'nin müridinden beklediği yalnızca içinde bulunduğu anı yaşamasıydı. Nachman aslında gençliğindeki sofuca tavrının yarattığı bunalımları asla tamamen unutmamıştı. Tecrübeleri ona bu tür tavırların Hasid'in sağlığında yaratabileceği zararları öğretmişti. İnsana, "gerçek yüzünün, kendini içeriden aydınlatan zihni" olduğunu yalnızca *hitbodedut*'un gösterebileceğini hissediyordu.

Tüm Hasidik psikologlar arasında en derin olan Rebbe Nachman "Kalp Kırılması ve "Bunalım" arasındaki farkı şöyle tanımladı: Birincisi ruhani istekken, diğeri gamlı bir halde benliğe eğilmek anlamına gelir. Müritlerine hergün "kalp kırıklığı dönemleri" için belli bir zaman ayırmalarını öğütledi. Bu zaman zarfında kendini inkâr ederek Tanrı'ya yönelmek gerekirdi. Özlemi, bunalımla karıştırmamak için, bunalımı Tanrı'ya karşı yapılmış bir yakınma olarak anlattı, tıpkı bir çocuğun sinir krizine benzer bir durumdu. Öte yandan, mürit isterse kendini babasından uzak kalmış ve kalbi kırık bir şekilde babasına kavuşmayı özleyen bir çocuk gibi görebilirdi. Bu, zihne zarar vermeyecek tek güvenli yoldu.

Rebbe Nachman devamlı konsantre olan zihnin gücünden söz ederdi:

Meditasyon yapmayan kişi, aklın yolunu bulamaz. Arada bir konsantre olabilse de, bu pek uzun sürmez. Konsantrasyon gücü zayıftır ve sürekli kalamaz. Meditasyon yapmayanlar ayrıca dünyanın aptallığını kavrayamaz. Fakat rahat ve kavrayıcı bir zihin, dünyanın tüm beyhudeliğini anlar.

Diğer Musevi üstadlar gibi o da, düşüncelerin fiziksel dünyayı etkileyebileceklerine şiddetle inanırdı. Ama Rebbe Nachman, diğerlerinden farklı olarak müritlerinin ruhanî dürtülerine, onları gerçekleştirecek denli fazla inanmalarından hoşlanırdı. *Devekuth* isteğine yürekten bağlanmalarını öğütlerdi. Bu tavır "Tanrı'nın Öğüdü" olarak nitelenirdi. Yürekten konsantre olmuş vaziyette, her dua sözcüğüne ilgi göstermek, her harfi vurgulamak ve kendini kozmik insanın bir uzantısı olarak görmek demektir. Sinagog ayınının bir bölümü onu kendinden geçirdiğinde Hasid, ruhunun doğduğu

kaynağa dokunmuş olduğunu anlar. Kendine geri döndükten ve kelimeler tek boyuta indikten sonra ruhun kaynağını bıraktığını bilirdi:

Tüm geleceğiniz, araştırma döneminde bulduklarınıza bağlıdır. Yaptıklarınızın ışıltısıyla parlayan lamba ne denli uzun yanarsa, Kral'ın hazinesinden o denli büyük pay alırsınız. Herşey lambanızın yanış süresine bağlıdır.

Ari gibi Rebbe Nachman da Hasidimlerinin tüm sorumluluğunu alırdı. Öyle ki her adamı için özel ruhani devalar bulurdu. Yandaşlarına göre onda da Ari'nin yüz okuma yeteneği vardı. Nachman'ın kendisi de, insanların ruhani algılama kapasitelerini, ettikleri sözlerle hemen anlayabileceğini belirtirdi. Ayrıca, burnunun biçiminden kişinin şehvetli olup olmadığını, ayak yapısından inancının saflığını anlardı. Beklentilerinde Ari'den daha sade olan Nachman, müritlerine günlük işlerinde barışçıl davranmalarını salık verirdi. Karmaşık *yichodim*'den çok, kimi Hasidim'e uzun meditasyon, kimilerine de vejetaryen beslenme önerirdi. Fakat tüm öğrencileri hergün *Shulkhan Aruch* (yasal şifre)'u okumakla yükümlüydüler. Henüz bilgili olmayan Hasidimlerin çayır-larda ibadet etmelerine izin verecek kadar esnekti. Onları, İbranice konuşamıyorlarsa da Tanrı'yla kendi lisanlarında iletişim kurmaları konusunda yüreklendirirdi. Rebbe Nachman için kalbin derinliklerinden konuşmak, bilgiyle gösteriş yapmaktan çok daha makbuldü.

Gün boyunca yapılan her fiziksel hareket Hasid'in kendini Tanrı'ya teslim etmesinin bir sembolüydü. Breslover tüm varlığını bir gerçek arayışı peşinde yoğunlaştırırken ruhuyla hayali diyaloglara girerdi: Sen ne olacaksın? Sonunda ne ya-

pacaksın? Seni gönderene ne cevap vereceksin? Ne düşünüyorsun? Bir yabancı değilsen bu dünyada nesen? Hayatın bir boşluk ve beyhudelik değil de ne? Bunu iyi biliyorsun; ne diyorsun?

Üstadın becerikli rehberliği sayesinde Breslover Hasid'i bu soruları iyice ruhuna sızana dek zihninde yorumladı. Uzun meditasyon sonucu soruların ardındaki gerçeği yakaladı: Dünya acılarından kaçmanın Tevrat'tan başka yolu yoktu. Rebbe Nachman müridine haklı olduğunu söyledi ve hatta kâfir filozoflar bile bu sonuca varmışlardı. "Fakat", diye ekledi, "eğer buna sırtınızı dönüp, bu dünya işlerine kapılırsanız, sizi koruyacak kimse yoktur."

Rebbe Shneur Zalman: Entellektüel Mistik

Rebbe Nachman'ın, doğru bir meditasyon eğitimi ve böylelikle bütün insanların "tzaddikim" olabilecekleri yolundaki demokratik iddiasına karşı antitez, Rabbe Shneur Zalman'ın gerçek tzaddikimin doğuştan bir özellik olduğunu ve sonradan kazanılmayacağını söyleyen beyanıydı. Maggid'in değerli müridi ve kendi tarikatının kurucusu olan bu Rus entellektüeli, Lurianik Kabala'yı tarihî anlamda genişletti. 1747'de Orta Rusya'nın Liozno kentinde doğan Shneur Zalman, talmudik mantığın kıvrımlı labirentlerini reddetmekte özel bir yeteneği olan, mucizevi bir çocuktuk. Fakat talmudik bir dehânın doğal seçimi olan ulu Vilna'lı Gaon'la çalışmak yerine, genç Rus bilimcisi Mezerich'li mistik Maggid'i seçti. Üstad yeni takipçisine hemen Shulkhun Aruch'un mistik bir uyarlamasını yazması görevini verdi ve Shneur Zalman yirmi beş yaşına gelmeden bu görevi yerine getirdi. Hasidik çalışmalarına ek olarak, Maggid ile beraber Baal Shem Tov'un asıl öğretilerini yaymakta olan Vitebsk'li Menohem Mendel'in yanına öğrenci olarak katıldı. Bu dönemde, tamamlanması yirmi yıl süren, kendi felsefi eseri *Tanya*'ya (kitabın tam isminin bir kısaltması) başladı.

Rasyonalist Mitinaggedim ve Hasidim arasındaki kavganın en ateşli döneminde, keyifsiz Maggid Shneur Zalman ve Menachem Mendeli, "esrimeye" dayalı tarikatı afaroz etmekle tehdit eden Vilnadı Gaon'a, aracılık etmeleri amacıyla

gönderdi. Shneur Zalman'ın talmudik şöhretinin bir uzlaşma kapısını aralayacağını düşündü. Fakat Gaon, Hadism'e o kadar güçlü bir kesinlikle karşıydı ki, iki bilim adamını kabul odasının ötesine sokmadı. Bundan hemen sonra, korkulan yasak ilan edildi ve mistikler ile rasyonalistler arasındaki savaş resmi olarak başladı. Bütün bunlar Shneur Zalman'ı, eseri *Tanya*'yı kavganın en kızgın dönemi olan 1796'da basmaktan vazgeçirmedi. Bundan hemen sonra Menachem Mendel bir grup müridiyle kutsal topraklara bir yolculuk yaptı; arkadaşının eserinin bir kopyası eline geçtiğinde şaşkına dönmüştü. Shneur Zalman'ın Baal Shem Tov'un öğretilerini tamamen yalnış yorumladığını düşünüyordu; *Tanya* sıradan bir Hasid için çok "Kabalacı"ydı, bu kitap imha edilmeliydi. Böylece bu sefer Hasidimlerin kendi içlerinde yeni bir ayrılık doğdu. Bu farklılık bugün bile Shneur Zalman'ın Lubavitch tarikatını diğerlerinden ayrı tutmaktadır. Düşmanları, sonunda Musevi olmayan Rus yetkililerini, Zalman'ın bir casus olarak hapis edilmesi konusunda ikna ettiler. Fakat birkaç ay sonra hakkındaki bütün suçlamalardan vazgeçilerek serbest bırakıldı ve daha sonra bölgedeki küçük mistik ve politik musevi gruplarına liderlik yapacağı, Liadi'ye yerleşmesine izin verildi.

Sıradan insanın doğasındaki hayvansal dürtülerle çatışma içinde olduğuna ve yalnızca gerçek *tzaddik*'in hayvansal ruhunun üstesinden geldiğine inandığı için, Shneur Zalman, Hasidik üstadın mağrur bir seviyeye yükselmesinde yardımcı olur. Bugün bile Lubavitch takipçileri, şöhretli mucizevi insanlar, *tzaddik*'in, Rebbelerinin kararlarına kendi iradelelerini teslim eden yüzlerce, binlerce sadık Hasidimin üzerinde güçlü bir hakimiyeti vardır. Lubavitch hanedanı geleneksel babadan-oğula geçen hakimiyet devri ile daha da güçlendi. Brooklyn'de yaşayan ve eski Rebbe'nin damadı olan bugünün

Rebbesi Shneur Zalman'ın kendi neslindendir.

Shneur Zalman belki de kendi doğal entellektüel kişiliğinden, erdemliliğin bilgi yönüne ağırlık vermeyi tercih etti. Basit sadakatı yaymaya çalışan Baal Shem Tov'un "devekuth"a ulaşmanın yolu olarak ortaya koyduğu, "*hasagah*" (bilgi) üzerinde durdu. Lubavitch, bilgiyi, yani kozmik ağaçtaki gizli küreyi, aklın duygusal odaklara yönelmeden önce Tanrı fikri ile birleşme sırasındaki bir düşünce evresi olarak savunmaktaydı. *Bilgelik*, ölümsüz bilincin ilk kıpırtısını temsil etmekteydi. *Anlamak* da bunu fiziksel seviyede görmeye hazırlıyordu. Başka Kabbalacılar düşünmeyi yedi alçak kürede başlatırken, Shneur Zalman karakteristik olarak doğrudan doğruya beyne yönelirdi. Kendince adlandırdığı sistemi Hobed, *Bilgelik* (Hakhmah), *Anlayış* (Binah) ve *Bilgi* (Daath) olgularını belirten kürelerin Yahudi harflerinden seçilen bir isim olup baştaki iki olgunun orasında görülmez bir şekilde yerleştirilmişti. Beden ile düşünce arasındaki akış, *Bilgi*, Hasidi diğer iki yüksek bilinç düzeyine doğru yönlendirmeye ve aynı zamanda bu seviyeye tırmandırmaya yaramaktaydı.

Eğer Kürelerin kozmik ağacına geri dönmek gerekirse Habad Hasidim dua harflerini tamamen görmezlikten gelirdi. Shneur Zalman'ın görsel ve entellektüel tasarımı, Tanrı'nın bilginliğini düşünmekten ibaretti. Böylece kendi ruhunu, büyük alevden ayrılmış bir kıvılcım gibi, kendinin ve konsantre olduğu düşüncenin arasındaki ayrımı ortadan kaldırmaya kadar hayal ederdi (bu ruh haline *tevunah* denirdi). Lubavitcher Rebbe, yaratılmış varlıklar üzerinde konsantre olmayı tavsiye etmekteydi, çünkü bunları hayalde tasavur etmek daha kolaydı. Meditasyonun daha ileri seviyeleri, bu yaratılmış varlıkların geldiği hiçlik üzerinde düşünmekten gelirdi, mutsuzluk da onun uzaklığıyla; eğer Habad Hasid bütün benliğiyle kendi ile ulaşılması güç olan Yaratıcı ara-

sındaki boşluğa bir köprü kurmak istiyorsa, bütün hayali küreleri bir ışığın içine toplardı. Bu görüntünün doğurduğu kendinden geçme halini Shneur Zalman *hitlahavut* diye ve düşünsel duayı izleyen vecid halini de *hitpaalut* diye adlandırmaktaydı.

Üstad Maggid gibi, Shneur Zalman da, Tanrının görünmezliğini insanların cahilliğinden doğan bir hayal olarak nitelerdi. Hasid'in bunu bozmasının en iyi yöntemi, bilinçli olarak ruhunu bağlı olduğu hayatla harekete geçirmektir: "Biri nefes aldığı zaman bunu içindeki en derin odaktan yapar. Eğer kişi kuvvetle nefes alırsa bunu temel gücü ve en derin varlığı ile yapar." Sıradan ruhani arayışlar içinde olanlar, yazdığı *Sefer Shel Bonanim* adlı yapıtında, meditasyonun her zamanki dayanma noktası olan küreler ve düşünce halleri olmadan, ayrılmamış bir bütün üzerine yapılmasını tavsiye ediyor. Fakat Tanrı'nın büyüklüğünü anlamanın, bu işlemin sadece bir bölümü olduğu ve sadece onun varlığını deneyimsel olarak bilenlerin hevesli fantazileri gerçek esrime ayırt edebileceği konusunda da uyarıda bulunmaktaydı. Mistik, birleşmeden önce egodan arınmak için bir ön işlem olarak görülen dini ayin, Hasid'in bağlayıcı gücüydü. "Hayvansal ruh, gerektiği gibi, ermiş ruha bir taşıyıcı olduğu sürece tam bir birlik ve uyum vardır. Hayvansal ruhun serbest bir şekilde hareket etmeye başladığı anda ahenk bozulur." Sadece devamlı düşünce hali, her ruhun içinde olan ilahi bilgiyi uyandırabilir. Ve sadece ilahi bilgi kişiyi erdeme ulaştırabilir. Bu, duyularla hissedilen somut maddenin gerçek dışılığı-nı anlayabilmek ve aynı zamanda benlikten vazgeçmek ve ilahi bütünle birleşmek demektir. Hayvani ruhun bu şekilde eğitilmesine devam edildiği takdirde, insanı ilahi temelden ayıran maddenin perdesi kalkar, çünkü bu seviyede insan bütünü bir parçası haline gelmiştir.

Hayvansal Ben'e Boyun Eğdirmek

Hayvansal benliğin üzerinde çalışmak, kendi kapsamı içinde devam ettirilmeli. Shneur Zalman'a göre hürmete layık hareket tarzı, bunu eğitmenin bir yoludur. Diğer ise duadır "içten gelen dua esnasında hayvan... şaşırır... Bedenin bütün düşünceleri yok olur..." Doğal dürtüleri içinde barındıran Hasid, kusursuz sayılamaz. Bu nedenle Lubavitcher Rebbe emirlerin izlenmesini, ilahi kıvılcımların, onları esir tutan ve bütün hayvani, bitkisel ve mineral hayatı saran maddi kabuklardan kurtulabilmesi için tavsiye etmekteydi. Dahası, birçok sıradan Hasidik çalışma birbirine eklendiği zaman, bu kıvılcım saçan çaba devamlı olarak bütün fiziksel dünyayı ruhanileştirmeye yaramaktadır. Sinai sırrının görüntüsü, Hasidin ritueli yerine getirdiğini haber veren işarettir.

Bütün bunlara rağmen Rebbe'ye göre "iyinin ve kutsalın varlığından sorumlu olan yaratıcı güç aynı zamanda kötünün ve kutsal olmayanın varlığından da sorumludur." Bunu gözönünde tutarak Habad Hasid, emirlerin didaktik yönlerini görmezlikten gelip daha çok mantık üstü özelliği üzerinde durmaktadır. Örneğin Tevrat üzerinde çalışmak, insan ve ilahi bilginin fiziksel anlamda birleşmesi anlamına gelirdi. Bu şekilde, düşünce yani ruhun gıdası, ruha doyumluluğu mukaddes yazının incelenmesi ile getirir. Ruh, kaynağına doğru mistik bir uçuşa geçmek için fiziksel arınma yani Ha-

sid'in hayvani benliğini itaata getirdiği anda hürdür. En uygun fiziksel davranış, Shneur Zalman'a göre kişinin başkalarına karşı iyiliksever olmasıdır. Fakat dua, "kesinlikle iman eden ile Yaratıcısı arasında bir iş olduğu için" iyilikseverlikten daha zor yozlaşabilecek birşeydir. Rebbe, Hasidlerine herşey için dua etmelerini fakat dua kitabını kendilerini tartmak için bir alet olarak kullanmalarını emreder. *Hitpalel* (azad etmek) kelimesinin aynı zamanda kendini sorgulamak anlamına geldiğini hatırlatır. Ruhun azad edilmesi, böylece, Hasid'in güncel bir deneyimi haline gelir. "Mısır'dan azad olmak" diye sembolize edilen ve günde üç kere tatbik edilen bu deneyim, ilahi ruhun maddi kafesinden kurtulmasını sağlamaktaydı. Mısır'ın İbranice'deki *Mitzraim* hali, sesli harflerin kaydırılması ile "*sınırlamalar*" anlamına gelen *metrazim* halini alır.

Bu kurtuluşun içinde zevk duymayı öğrendikten sonra, Hasid bunu tekrarlamayı arar ve sonunda devrimli bir esime halini yaşar. Buna *Shabbat* (kusursuzluk) veya *Sabbath* denir. Böylece bu deneyimi mecazi şekilde haftanın günlerine uyarladı. Rebbe, müridine haftanın günleri boyunca iyi işler yaparak, düşünceli söylevler vererek ve Tanrı doğrultusunda düşünerek, bir mabed kurmalarını öğretti. Fakat *Sabbath* olduğunda bütün bu çabalardan vazgeçip mabedin içine çekilerek Mısır'sız, yani maddi sınırlamalardan uzak bir kutsal dünyada gezinilir.

Gerçek Sabbath'ı İnşaa Etmek

Yalnızca kusursuz konsantrasyon, dengeli bir bilgi birikimi, mütevazı bir ego ve istekli bir kalp gerçek *Sabbath*'i inşaa edebilir. Bütün bunlara rağmen Shneur Zalman şöyle ısrar eder "kişi içinde olmayan duyguları uyandırmakla değil, doğal ve kötü bir bağılılığı uyandırmak ve geliştirmekle yükümlüdür."

Pratik düşünen Rebbe, maddeyi olumsuz bir takım özelliklerle bağdaştırmamaya özen gösterdi. İnsan bunu kullandı, aslında insan bundan oluşmaktaydı; amacı maddeyi elinden geldiğince ruhla doldurarak Tanrı'yı yansıtmasını sağlamaktı. Doğanın özellikleri (hareket, süredurum ve kusursuz denge) tembel kafaları harekete geçirmek veya fazla hevesliyi susturmak için kullanılabilirdi. Habad eğitiminde, eziyet, diğer modern Hasidik tarikatlarda bulunan doğal vücut fonksiyonlarının yasaklanması gibi eğilimler bulunmaz. Bunun yerine Lubavitcher müridi şehveti sevgiye dönüştürüp, özlemini kalbinin bedensel istekleri temsil eden sol küresinden uzağa, sağ tarafa yerleştirerek, ruhun sonsuzlukta erimesine izin verdi. "Çünkü doğal olarak istediği ve amacı budur."

Lubavitch'li Dov Baer: Esrimenin On Aşaması

Shneur Zalman'ın kolay affetmeyen monizmi (birciliği), oğlu Dov Baer'de (1774-1827) daha da güçlü olarak ortaya çıkıyordu. Maggid gibi Lubavitch'li Dov Baer de "Herşey Tanrı'nın içinde olduğundan, O'nun dışında hiçbirşeyi yoktur", fikrine katılırdı. Bu "panenteistik" felsefe (herşeyde Tanrı'yı gören panteizmden farklıdır), onu fiziksel ve ruhsal ersime arasında ayırım aramaya itti. Ruhani başarı düzeylerine olan inancı (ruhun merdivenleriyle bunu kişisel kılmıştır), Dov Baer'i esrimeyi on evreye ayırmaya itti. Bu evrelerin beşi hayvan ruhunda ve beşi de ilahilikte oluşuyordu.

Habad Hasidim'in liderliğini babasından devralan Dov Baer, tam kabul görmedi. Örneğin babasının baş müritlerinden olan Staroselye'li Rebbe Aaron, Dov Baer'in entellektüel stilini şu şekilde eleştirdi:

Onun Birliği hakkında düşünmek gerekiyorsa, kutsanan O'dur ve dünyalara O'nun bağlılığıdır... Öncelikle O'nun hükümranlığı üzerine kafa yoran bir düşünme olmalıdır. Uzun zamandır bu konuyla uğraşıyorum, çünkü doğru yoldan ve öğretilerinden uzaklaşan çok kişi vardır. Önemli olan tek şey, kalbi uyandırmadan tek başına düşünüp taşınabilmektir.

Rebbe Aaron'a göre, Shneur Zalman, yani "daha yaşlı Rebbe", Hasidim'ine, eğer hiçliği düşünmeye hazır olmadığı-

nı hissederse, en azından sevgi hayalini bağışlardı. Sanki, kişisel Tanrı'yı pek az gösterdikten sonra hareket lideri fikrini değiştirip hemen geri almıştır. Babasının açıkça inandığı "Şekilli Tanrı" imajını Dov Baer, "Hiçlik"le değiştirmekte kararlıydı. Hasidim'ini bu eğilimi "esrime" için kullandığında azarlardı, çünkü bunu ruhen kendini kısa bir an için tatmin etmek olarak algılardı. Bu, sözü edilen konuma ulaşmanın doğru yolu değildi. "Eğer bunu yaşarsa, heves ateşinin verdiği sevinçle yaşar. Ve sonra beklentileri gerçekleşmezse buna lıma girer... Karmaşanın kaynağı da budur."

Dov Baer'in liderlik yılları, suni bir şekilde uzatılan esrimelerin isteriye dönüşmelerini yansıtıyordu. Hasidik hareketin çürümeye yüz tutması böyle başladı. Bunu durdurmak için yandaşlarından, meditasyonda esrime yerinde İlahi olanı amaçlamalarını istedi.

Habad düşüncüsü artık, "Herşey Tanrıdır," fikrinde yoğunlaştı. O'nun dışında herşey dışlanıyordu. İlahi Hiçlik ancak aynı şekilde sıfırda olan biri tarafından hissedilirken, mutlu biri bu hisse ulaşamıyordu. Bu boşaltıcı tekniği öğretmek için Dov Baer "Esime hakkında dini risale" adlı eserini tamamlayarak, 1814 yıllarında eseri bastı.

"Yaratılmış varlıklarda hiçbir gerçek yoktur... İlahi canlılığın bakış açısından izlediğimizde, hiçbir varlığımız olmadığını görürüz... Bunu takiben, O'nun varlığından başka hiçbir varlık yoktur" açıklamasıyla söze başlayan Dov Baer, İlahi'ye karşı duyulan isteğin doğruluk yolundaki ilk adım olduğunu belirtir. Bu tür esrime, Dov Baer yani "Orta Rebbe"ye göre "Sevgi"den oluşur ve fiziksel kalpte hissedilir. Tanrıyı tanımak için duyulan entellektüel isteği "Uzaklardan duymak" diye adlandırdı. Burdan sonra Hasid "doğal korku" yani birlik arayışına göre değiştirmek istediği yaşam

biçimi noktasına ulaşır. Bu evrede genellikle kendini yeter-siz hisseder ve maddesel dünyadan çekilir. Sadık mürit, küçük başarıları sonucu yolunu engellerden temizlediyse de, esrimeye kalpte değil, düşüncede ulaşmıştı. Fakat her meditasyona oturduğunda Tanrı'ya daha fazla yaklaşıcağını bilmenin mutluluğuyla ibadetini sürdürebilirdi.

Kalpte esrime, derin ve hayati bir Bütünlük duygusuyla belirirdi. Fakat bu Bütünlük, kişinin hayvani benliği altına gizlenmişti. Ancak büyük zihinsel çabalar entellektüel "sevgi" ve "korku"yu hayvani benlikten ayrılabilir, bu iki gereksinimi ağaçtaki *sevecen iyilik* ve *Yargı* küreleriyle simgelenen yüksek bilince ulaştırabilirdi. Sonuç olarak "basit istek" hem hayvani hem de entellektüel benlikleri aşarak Hasid'i *Bilgi*'nin gizli küresine yükseltti. Ruhu daha gelişkin olanlar, ruhani *Bilgi*'nin geniş derecelerine ulaşabilirlerdi. En belli belirsiz egoya sahip bir insan bile İlahi'nin kendi dışında var olduğunu görür. Tevrat'ın izlenimlerini özümseyerek hayvani benliğini arındırır dahi, Hasid doğal olarak her maddeyi yükseltecek olan ilahi ruhu uyandırır dı.

Geleneksel Hasidik hassasiyeti psikolojiye uyarlandığında, Dov Baer meditasyon konularını kişiliklerle bağdaştırdı. Bazı müritleri için kendi "alçaklıklarını" düşünmelerini, bazıları içinse Tanrıya "yakınlıkları" üzerinde meditasyon yapmalarını öğütledi. Nasıl yapıldığının önemi yoktu, önemli olan ruhun çakan bir şimşek misali kendiliğinden özgürlüğe kavuşmasıydı. "Gerçek esrime" derdi. "Entellektüel algılamayı izleyen birşey değil, bu algılamamanın kendisidir." Dov Baer'in kelimesiz esrimesinde sevginin farkına varmak bile yok oldu. Bu yüzden babasının bestelediği "basit şarkı" kelimesizdi. Önemli olan mantıksal düşüncüyü aşan esrime gibi melodiydi. Saf ses, harflerin kutsal biçiminden daha yüce bir

konumu simgeledi. *Shofar*'ın kuvvetli sesinde müridi, "kalbin nefesinden gelen en basit sesi" bulacaktı. Nedenden daha büyük, nutuktan daha yüksek ve fiziksel kalbin sahte "esrimesi"nden daha yüce, saf seste vücuda bürünen yüksek istektir. İdealde, incelmış hayvani doğasıyla ilahi ruhu ortak olan kişi bütün ilahi iyiliklerde başarılı olur. Evrenin doğuş kaynağı olan ilk sesi kendinde barındırmaya hazırdır.

Habad Hasidim, görüntüsel tecrübeleri "kanın oyunu" olarak adlandırdı. Bunlar fazla heyecana kapılmış bir hayal gücünün yarattığı görüntülerdi. Dov Baer bunun yerine "Bakmak" diye adlandırdığı bir egzersizin öneminden söz ederdi. Bu, somut varlıkları zihinde kalıcı oluncaya dek incelemek ve varlıklarıyla adeta birleşene dek en küçük detayına kadar ezberlemek anlamına gelir. Bunun da bir üst evresine "derin tetkik" deniyordu ve bu evrede kişi bir fikri kaynağına dönüştürmekle *Bilgelik*'i bile geçiyordu. Düşünce sırasında yapılan bu egzersizler, üst gerçeğin bölünmez ve Tek olduğunu anlamaya yönelikti. Ayrıca varlığın çeşitlemelerinin yalnızca dış görünüşten ibaret olduğu da anlaşılmalıydı. Detaylar üzerinde kafa yormanın fiziksel dünyayla ilişkili olduğu sanılmamalıdır. Bütün (küreler ağacı) üzerinde meditasyon ve tüm yüksek dünyaların uyumu da konuya dahildir.

Habad Hasidizm Okuluyla Baal Shem Tov'un basit duaları arasındaki başkalık hem "Büyük" hem "Ortanca" Rebbele- rin, kürelerin entellektüel yoluna dönmeleriyle bağıntılıdır. Baal Shem Tov yandaşları sinagog ayinlerinin sıradan anlamlarını görmezden gelerek, kendinden geçtikleri anlarda, onlara görünen rasyonel olmayan sözleri birleştirdiler. Gerçekten de çoğu Hasidik üstadı, Habad Rebbe'lerini, artık ihtiyaçlarını karşılamayan ve sıradan kişilerin kapasitelerini aşan ezoterik yöntemlere yöneldiklerinden dolayı cezalandı-

rırdı. Onlara göre, harflerin hayati önemi konusunda direkt-mek, geniş kitleler için yeterliydi. Meslektaşlarının itirazı üzerine, Shneur Zalman ve Dov Baer, Musevi mistik uygulamalarında yakın çevresine çetin meditasyon teknikleri sağlayabilirdi ama, genel öğretilerinde bağlılığı temsil eden, esri-meye yönelik duaları hep zihinsel egzersizlerin önünde tuttu. Yani kalp, zihnin önünde gelirdi. Shneur Zalman'ın tersi-ne, zihinsel esnekliği ve vicdani saflığı, bütünlüğe tek gözya-şı, inceleme veya yakınma olmadan yaklaşabilen bir avuç in-san için konuşmaktan kaçındı. Fakat Shneur Zalman'ın elit Habad sistemi gelecek zamanların gereksinimlerine daha yatkındı. Nitekim Lubavitcher Hasidim, hareketin günü-müzde süren tek kolu olma özelliğini taşıırken, Baal Shem Tov artık sadece bir efsane olarak anılmaktadır.

III

Devekuth: Tanrı'ya Bağlanmak

İlahi elçilerle iletişim ve doğa kanunları üzerindeki güç, yani peygamberlik, *devekuth* ile yani Tanrı'ya bağlanma yoluyla elde edilen aklın kusursuz işleyişinde yatar. Yahudi mistiki için ruhi kusursuzluğu elde etmek kendi kaynağına, ya da "köküne" dönmekle eş anlamlıydı. Tanrı'ya ne kadar benzerse akli gücü ve merhameti de o denli enginleşirdi. Buradaki paradoks, Yahudi ustaların insanın yükselmesine yardımcı olanın kendi küçüklüğü ve fizikselliği olduğunu öğretmeleridir. Mistik, işe Tevrat ve ayinlerin yardımıyla arzularını zaptederek başlıyordu. Sonra, ruhunun her düzeyiyle sırayla yüzleşerek, başlangıçta "benliği" olarak düşündüğünün aslında, "ilahi ruh" ya da "zeka" tepede olmak üzere daha küçük benliklerin bir merdiveni olduğunu keşfediyordu. Her basamak bir öncekine bağlıydı ve en alttaki, mistiğin yaşama uyanırken farkında olduğu hayvani benlik ise fiziksel bedeninin kanına bağlıydı. Kabalacı'nın ruhundaki yolculuğu beş aşamadan oluşuyordu.

1. Hayvani Doğa
2. Ruhani Doğa
3. Nefes
4. Yaşama özü
5. Yegâne öz veya Birleşme.

Yahudi filozoflarına göre sıradan insanlar uykuda ruh merdiveninin en alt basamaklarında dolaşırlardı. Bütün ha-

rici fonksiyonlar dinlenirken, hayal mekanizması işlemeye devam eder. Zihnin yarattığı hayaller günlük yaşam kalıntılarının bir karışımı ya da sindirim ve kan basıncı gibi fizyolojik proseslerin sonucudur. Bu faktörlerin birleşmesiyle ortaya çıkan rüyalar, hayvan doğasının en üstün niteliği olan hayal gücünü temsil ettiklerinden, sıradan insanın "peygamberliği" olurlar.

Ruhun entellektüel düzeyinin etkisinde olan, ruhani açıdan daha gelişkin kişiler, rüyalarında "melek" diye adlandırdıkları, ruhları bedenlerinden ayrılmış varlıklarla iletişim kurdukları ilahi bir alanda dolaştıklarını görürler. Hayvan doğasının hayal üretme işlevi ile rüya haline dönüşen bu "yolculuklar" hayvan doğasına iletilirse, kişi ilahi alandan önemli mesajlar alabilir. Bu bilgiler genellikle kişinin öznel arzuları ve duygusal yaşamından kaynaklanan çarpıtmalarla karıştığından kişi çok dikkatli olmalıdır. Bu nedenle Yahudi bilgileri her zaman ortalama bir insanın, yararsız bilgilerin önemli bir etkisi olmaksızın gerçek bir peygamber rüyası görmelerinin imkansız olduğunu vurgulamışlardır.

Tanrı'nın Adları'nı mırıldanan ve soluk düzenlerini değiştiren Kabalacılar, ruh merdiveninin üçüncü basamağı olan ve onları ruhani dünyaya bağlayan nefesi kullanıyorlardı. Kendisini zihinsel olarak belli bir "ruhanî varlık"a bağlayabilen Kabalacı'ya (Abulafia'nın öğrettiği gibi) kendini daha da yükseltebilir ya da gelecek hakkında önemli bilgiler alabilirdi. İkincisi meditatörün zihnini karıştıran şeytani varlıklar olan *shedim* ile kontağı gerektiriyordu. "Nefes", yani ruhun üçüncü düzeyi bu nedenle iki tarafı keskin bir kılıç olarak tanımlanıyordu. Sadece amacın tamamen saf olması halinde Kabalacı bir sonraki basamağa çıkabiliyordu. Ama mistiğin bilinçli bir çaba harcamaksızın kendini ilahi bir mutluluk seliyle dolu bulduğu ani huşu, burada da oluşabilirdi. Yine de bu "ilahi esin" düzeyi bile gerçek "peygamberlik" sayılmıyordu.

Peygamberlik

Peygamberin ruhi doğası öyle sürekli ve kalıcı bir *devekuth*'a doğru çalışıyordu ki, mutlak ile bütün zamanlarda tekliğinden açık ve bilinçli olarak emin oluyordu. Musa gibi, gerçek bir peygamber hiçbir meleğe, hiçbir çeşit aracıya ihtiyaç duymuyordu. Ruhi gelişmesi arttıkça, zihinsel ve fiziksel durumu da o denli sakin ve sessiz oluyordu. Daha alt seviyedeki peygamberler transın doruğunda bilinçlerini kaybedebilirken, kusursuz bir peygamber günlük yaşantısının en telaşlı anlarında bile kaynağına tamamen bağlıydı. Ruhun beşinci basamağında meydana gelen bu *devekuth*'un en yüksek düzeyi, mutlak ile kusursuz birlik anlamına gelen *yechidah*'tı.

Lisan, dua ve ilahi söylemek, ilkin Tanrı'yı tasavvur edip sonra da içinde yok olabilmenin yegâne araçlarını oluşturuyordu.

Garip olan, gerçek bir peygamberlik deneyiminin özelliklerini rasyonalist filozof Maimonides'in belirlemiş olmasıdır. Öncelikle kendini adayan kişinin nörolojik ve psikolojik kondisyonunun mükemmelliği geliyordu; fiziksel dayanıklılık ikinci sıradaydı. Maimonides ayrıca, peygamberlerin diğer mistiklerden farklı olarak daima, halusinasyon ile gerçek bir transandantal deneyimi ayırdedebilecek entellektüel ve akılcı kişiler olduklarını vurguluyordu. Tanrı'yı tanımak dışında bütün hırslardan vazgeçecek kadar dünya nimetlerinden

uzaklaşan peygamber, kendi isteklerinin karşılığı olan görünümlerle karşılaşmıyordu. Ayrıca peygamberlik durumuna yaşlı, sinirli ya da dikkati dağınıkken asla girmiyordu.

Maimonides, daha da ileri giderek, peygamberin, *shefa*'yı (ilahi akış) yatıştırdığında, en büyük Yahudi bilgelerinden de yüksek mertebeye ulaşan insanüstü bir adama, bir yeryüzü "meleği"ne dönüştüğünü belirtiyordu. Peygamber bu noktada toplumsal bir işlev de yükleniyordu, genellikle bir milleti uyandırmak ya da oluşturmak ya da ilahi plana göre toplumları yönetmek gibi. Kendini kanıtlamak için mucizeler gerçekleştirmesine gerek yoktu; Maimonides'e göre peygamberliğin doğruluğu ya da sahteliğinin en açık göstergesi, aydınlanmış peygamberin kehanetlerinin (astrolog ve falcıların aksine) *daima* gerçekleşmesiydi.

Abraham Abulafia, Yahudi mistik deneyimlerle peygamberlik yolunu yeniden açma çabalarında başarılı olamadı. Tevrat'a ait "peygamberlerin oğulları"nın alışkanlıkları ve meditasyon teknikleri, Eski Ahit'in peygamberliğe dair kitaplarında sadece kısmen sözedilmişti. Bu nedenle Yahudi mistikleri için düzenlenen çok eski okullarda neler yapıldığına dair ancak tahmin yürütebiliyoruz. Kumran'daki Essene Cemaatinin yaşam biçimi, peygamberlerin çilekeş ve yalıtılmış yaşamları hakkında fikir verse de onüç yüzyıl sonra ancak Maimonides, peygamberliği kesin olarak tanımlama yoluna gitmiştir.

Doğaüstü Rehberler

A ydınlanmış mistiğin Tanrı'ya bağlanma yani Devekutl anında neler yaşadığı Joseph Caro'nun onaltıncı yüzyıldaki deneyimiyle belgelenmiştir. Yahudi mistik yaşamındaki en şaşırtıcı doğaüstü olaylardan biri, bazı Kabalacılara doğaüstü bir rehberin görünmesidir. "İlişki kuran" anlamına gelen "*maggid*" sözcüğü, günlük yaşamda seyyar vaiz (Mezerich Maggidi gibi) anlamında kullanılıyordu. İlahi *maggid* ise Kabalacı'nın ağzından kendi sesiyle mesajlarını iletiyordu. *Maggidim* onaltıncı ile onsekizinci yüzyıl arasında ruhen kutsanmış olanların bir işareti kabul ediliyordu. Provençal Kabalacısı olan, Marège'li Jacob maggidisel iletişimi harekete geçirmek üzere tasarlanmış olan bir "cennet elçilerine sorular" el kitabı bile hazırlamıştı. Onaltıncı yüzyıl Konstantinopolis'inde, Rabbi Joseph Taytazak yönetimindeki bir grup Kabalacı, ruhani rehberlerin davetini grup halinde uygularlardı.

Maggid'lerin en ünlüsü Safed'in büyük rasyonalist avukatı ve bugünkü normatif ve anti-mistik Yahudilik'in dayanağı olan *Shulkan Anch*'u (kanuni kod) biraraya getiren Joseph Caro'ya göründü. Joseph Caro ve Safed'li yandaşları, Tanrı'yı tanımak ve O'na hizmet etmek arasında bir bağdaşmazlık görmüyorlardı. Cuma akşamları sinagog ibadetlerinden sonra Rabbi Caron'un evinde biraraya gelen büyük topluluklar, o trans halindeyken ağzından dökülen ilahi açıklamala-

ra tanıklık ediyorlardı. Kimse de saygı duyulan haham otoritesi ile melek arasındaki çift kişilikte birbirine ters düşen bir durum görmüyordu.

Peygamberliğin bir gölge altında bulunan *maggidizm*, mistiğin, melek ve bilgelerin ruhani depolarına, Elijah'ın alanına bir musluk açmasını ve hatta kutsal kitapta belirtilenleri vücuda getirmesini sağlıyordu. Örneğin Caro'nun *maggid*'i zaman zaman kendini, onuncu küre ve *Mutlak*'ın dünyamızdaki daimi mevcudiyeti olan *Egemenlik* olarak adlandırınıyordu. Caro, Mishnah (Oral Kanun) ya da Gemarrah (Kutsal Kitap Üzerine Yorumlar) üzerine meditasyon yaptığında, *maggid* ona Mishnah'ın ya da Gemarrah'ın olarak görünüyordu.

İki yüzyıl sonra, Padua'lı Moses Chayim Luzzatto bir dostuna *maggidi* hakkında şöyle yazıyor:

İtiraf etmeliyim ki, Tanrı 1727'den beri, bana gece sırları veren bir kutsal varlığı cennetten göndererek iltifatkar davrandı. Bana, peygamber Elijah'ın kendi ağzından (çıkan sözleri) ve hatta Tanrı'nın yaşayan sözcüklerini duyma ayrıcalığına sahip olacağına dair söz verdi. Ve söz verdiği gibi, hepsi gerçekleşti. Belirtilen tarih geldiğinde, Tanrı'nın işlerini gerçekleştirmek için dünya üzerinde ikamet eden kutsal ruhların takip ettiği peygamber Elijah bana kendini gösterdi... Ve onların yardımıyla pekçok önemli işi gerçekleştirdim.

Bu, Luzzatto, Lurianik dua kitabında *yichudim*'den biri olması muhtemel bir Kabalacı formülü tekrar ederek uyuya kaldığında gerçekleşti. Birdenbire Arami dilinde şunları söyleyen bir sesle uyandı: "Kutsal Kralın gizli sırlarını açıklamak için aşağı indim." Ses Kabalacı öğretileri sıralarken Lü-

zatto korkuyla titremekte olmasına rağmen ayağa kalktı ve kulak verdi. Ertesi gün Luzzatto, odasında benzer hazırlıklar yaptı ve Kabala'yı yorumlayan ses yine geldi. Bu durum, ses sonunda genç Kabalacı'ya kendisi dönene kadar "aklında tutması gereken belirli formüller" vereceğine dair söz vererek bir *maggid* olduğunu açıklayana kadar, birkaç gün boyunca sürdü. Hiç bir zaman fiziksel bir yaratık olarak ortaya çıkmadı; sadece Luzzatto'nun kendi dudaklarından konuştuğunu duyduğu ve hissettiği bir sestti.

Luzzatto'nun *maggid*'iyle ilişkisi öylesine derinleştii ki, soru sorup anında ve uygun yanıtlar alabiliyordu. Üç ay sonra *maggid*, formüllere son verip, yerine Kutsal Ad'ı koyarak Elijah'ın görüntüsü için söz verdi. Bunun ardından Elijah'ın ortaya çıkarak Luzatto'ya "Cennetin büyük bekçisi" Metatron'un geleceğine dair söz vermesi pek de şaşırtıcı olmasa gerek. Elijah sözünü tuttu ve Luzzatto kısa bir süre sonra güvenle şunları kaydetti: "Her birini tanıyabiliyorum. Bundan başka isimlerini bilmediğim kutsal ruhlar gelip bana yeni şeyler söylüyorlar, ben de hemen kağıda geçiriyorum... Bütün bunları yüzüstü düşerken ve kutsal ruhları insan biçimleri dahilinde bir rüyadaymış gibi görerek yapıyorum."

Luzatto üç yıl boyunca, hemen hemen sürekli bir huşu içinde yaşadı. Başta bu deneyimi kimseye açmadıysa da, daha fazla içinde tutamayacak hale geldiğinde, güvendiği bir dostu olan Jekihel Gordon'a sırrını açıkladı. Genç bir tıp öğrencisi ve Luzzatto'nun Kabalacı çevresinden olan Gordon, bu bilgiyi dünyaya açıklamayı üstlendi. Mistik bir Boswell konumunda, Padua Üniversitesi Tıp Fakültesini terkederek kendisini Luzzatto'nun aydınlanmasını yaymaya adanmıştı. Gordon, *Maggid*'in Luzatto'ya, Rabbi Akiva'nın ruhunun bir pırıltısını gösterdiğini imâ ediyor ve ona yeni bir *Zohar* yazmasını em-

rettiğini iddia ediyordu. Diğer müritler de bu genç Kabala ustasını destekliyor, ama kimse *maggid*'in iletişimiyle bir sözcük bile duyduklarını iddia edemiyordu. Meşruiyetine kanıt olarak ise *maggid*'in görüldüğü anlarda Luzzatto'nun ortaya çıkardığı akın akın kompozisyonları gösteriyorlardı. Bu çeşit eserler ilahi bir ilham olmaksızın yazılabilir miydi?

Gordon, Luzzatto'nun davasını daha da ileri götürerek savunuyordu:

O, ayrıca ruhların bütün tenasühlerini ve her insanın ruhundaki arınma gereksinimlerini biliyor... Önceleri *maggid*, ona sadece Tevrat'ın sırlarını anlatma iznine sahipti, ama artık ona herşeyi anlatıyor ve bunu biz müritlerinden başka kimse bilmiyor.

Ulu orta açıklanan bu tür gerekçeler, Sabbatai Sevi gibi sahte mesihlere karşı tetikte olan koyu rasyonalist Rabbi Moses Hagiz'in de dikkatini çekti; Luzzatto, tam ona göre bir hedef tahtasıydı. 1730'da Hagiz, Venedik Rabbi'lerine, kendi kendini Mesih ilan eden kişinin aralarında yaşadığını bildirdi. Rabbiler beş yıl boyunca Hagiz'in teşvikiyle, Luzzatto'nun eski öğretmeni, saygıdeğer Rabbi Isaiiah Bassan'ın tüm karşı çıkmalarına rağmen, bu genç peygambere zulmettiler.

İtalyan ve Alman rabbiler tarafından eziyet gören, hatta afaroz edilen Luzzatto (artık evlenmiş olarak) karısı ve oğluyla Amsterdam'a taşındı; orada görsel deneyimleri olmuştusa dahi, artık kimseye anlatmayarak huzur içinde yaşadı. Artık Kabala öğretmeyeceğine dair yazılı olarak yemin eden Luzzatto, kısa bir süre sonra Filistin'e taşındı ve burada vebaya yenilerek 1746 yılında, Tiberius şehrinde öldü. Yaşamı, Yahudilerin geleneksel olarak peygamberlerine yüklemiş oldukları hor görmelere bir vasiyet oluşturdu.

Joseph Caro'nun Gizli Güncesi

Bundan ikiyüz yıldan fazla bir zaman öncesinde beliren Joseph Caro'nun *maggid*'i daha iyi sonuç verdi. Bu ilahi gösterinin tarihi 1646'da hiç beklenmeksizin Polonyalı bir kitapçıda ortaya çıktı.

Bu yüzaltmış sayfalık dökümanın yazarı olduğu sanılan Cora, bundan yetmişbir yıl önce Filistin'in Safed şehrinde ölmüştü. Kitabın Polonya'nın Lublin kentine nasıl geldiğini kimse bulamadı, ama yazarın tanınmış bilimsel eserlerine ruh ve tabiat olarak tamamen ters düşse de uzmanlar kitabın Caro tarafından yazılmış olduğu konusunda fikir birliğine varmışlardır. *Maggid Mesharim*, Caro'nun elliiki yıl boyunca (otuziki ile seksendört yaşları arasında) tutmuş olduğu bir gizli günce biçimindeydi. İçinde, bu meleksi rabbinin renkli ve zengin yaşamına delalet eden kişisel bilgiler de bulunuyordu. Üç evliliği, altı çocuğu ve çeşitli geliş-gidişler üzerine notlar arasında, Caro ve ilahi bir elçi arasında geçenler de harfi harfine nakledilmişti.

Caro'nun ruhsal çalışmalar ve derin bir meditasyonla geçirdiği Sabbath'da görünmeyi seçen *maggid*, Caro'nun bilinci yerindeyken geliyor ve onun ağzından Caro'nun ve Yahudi cemaatinin geleceğindeki olaylardan cennetteki Yahudi meleklerin arasında geçenlere kadar, çok çeşitli konularda konuşuyordu. Caro'nun içinde bulunduğu huşu halinin biçim ve yoğunluğuna göre *maggid*, meleklerden kanuni görevlile-

re kadar değişken şekillerde görünerek uyanık haldeyken zihnini yönetiyordu. Caro, zamanının büyük bölümünü, Prens Judah tarafından M.Ö. 200 yılında hazırlanmış altmışüç ciltlik sözlü kanun olan Mishnah üzerine kafa yorarak geçirdiğinden, *maggid*inin kendisine Mishnah'ın vücut bulmuş ruhu olarak görünmesine şaşmamak gerekir. Caro'nun meditasyonu bile Mishnah'ın ruhundan etkileniyordu. Mishnah, "bana, Mishnayath'uma (kanunlar), hizmetime, korkuma bağlanır ve zihnini benden bir an için bile ayırmazsan" görünürüm diyor ve onu şöyle uyarıyordu: "Aklında, araya girip sözlerimin doğru çıkmamasına ve ayrıca kekelememe ve sana her şeyi açıklamama sebep olan yabancı düşünceler dolaşabilir." Caro, *maggid*'in görüldüğü anlarda uyanık ve bilinçli olduğu halde, konsantrasyonunda meydana gelen en ufak bir kesinti bile, kekelemesine ve sözcüklerin ağzından çıkmamasına neden oluyordu.

Görünürde, Joseph Caro'nun geçmişinde peygamber-medyumluğa yol açacak belirli bir olay yoktu. 1488'de İspanya'da, Toledo şehrinde dünyaya gelmiş ve Yahudilerin İspanya'dan atılmalarından sonra ailesiyle birlikte Konstantinopolis'e (İstanbul'a) yerleşmişlerdi. Caro'nun bilgece eğilimleri olmakla birlikte bu, onu üç kez evlenmekten ve ikinci eşinden çocuk sahibi olmaktan alıkoymadı. *Maggid* sık sık bu kadından sözederken, onun Kabalacı atalarının ve ruhi derinliğinin, Caro'nun meditasyon yaşamında büyük etkisi olduğunu söylüyordu. Ama asıl dönüm noktası, Caro'nun, egzantrik ve çalkantılı geçmişi, Portekiz'de kendisinin yahudi doğumuyla ilgili tehlikeli bir iddiayı ve dramatik bir kendi kendini sünnnet olayını da kapsayan, Portekizli Marrano mistiki Solomon Molko ile tanışmasıyla ilgilidir.

Mesihlik nosyonlarıyla Molko, transandantal güçlere sa-

hip karizmatik bir figür oluşturunuyordu. Bu genç peygamber İtalya'daki bir Engizisyon mahkemesi sonucunda şehit olunca (Mesihlik Çağ'ın başladığı iddiasıyla), Caro o günden itibaren onun izinde yürüyeceğine yemin etti. Güncesi, yaşamı boyunca Molko gibi Yahudilik adına bir halk şehidi olarak ölme isteğiyle, neredeyse saplantı derecesinde yanıp tutuştuğunu ortaya koyuyor. Ama kader ona çok daha nazik davrandı ve Caro, Yahudi ayin kanunlarını içeren en ünlü metnin derleyicisi ve tanınmış bir bilgin-haham ve ancak gizli yaşamında bir peygamber olarak, Filistin'deki evinde huzur içinde öldü.

Caro, Konstantinopolis'te (İstanbul'da) yaşarken *maggid*'lerle ilgilenen Rabbi Joseph Taytazak'ın çevresine girdi. Saygı gören bir bilgin, mistik ve çilekeş olan Taytazak günde onsekiz saat çalışır, hemen hemen hiçbir şey yemez ve dar bir tahta kutu içinde ızdırap verici bir şekilde bükülmüş olarak birkaç saat uyurdu. Genç Kabalacı üzerindeki güçlü etkisine rağmen Taytazak, Molko'nun ölüm haberini aldığı anda Caro'yu Kutsal Topraklar'a gitmekten alıkoyamadı.

1536 yılında Safed cemaati en parlak dönemini yaşarken, Caro, Mesih'in insan olarak ortaya çıkmasını beklemek üzere yola çıkmıştı. Caro, Solomon Alkabez ve Moses Cardovero gibi mistik liderlerin de içinde bulunduğu Kabalacı çevreye çok uygundu. Hatta elli sekiz yaşına geldiğinde Caro, bu cemaatte öylesine öne çıkmıştı ki, Safed'in Baş Rabbi'liğine layık görüldü. Günceye göre, *maggid* ona Konstantinopolis'de henüz Taytazak'la birlikte çalışırken görünmüş ve ona ruhani kaderini gerçekleştirebileceği Safed'e gitmesini salık vermişti. "Acele Kutsal Topraklar'a..." dedi, "çünkü bütün dönemler eşit değil ve yardım getirmeye bir engel yok... Ve malların için üzülme çünkü yüksek ülkenin (Galilee) en iyilerini yiye-

ceksin, bu yüzden çabuk ol ve göç et, ben seni koruyacağım... cesur ol!"

Basılmak üzere yazılmamış olduğundan, günce, kronolojik bir sıra izlemeyip, Caro tarafından yazılmış ve *maggid*'in görüldüğü zaman, mekan ve durumlar hakkında kısa bilgiler içeren girişler ve birinci şahıstan anlatılardan meydana geliyordu. *Maggid*'in ortaya çıkışı, çoğunlukla Mishnah'ın kişileşmesiyle oluyorsa da, *maggid* başka biçimlerde de görülebiliyordu:

"Ben Anne'yim."

"Ben cezalandıran Anne'yim."

"Ben *Matrona*'yım."

"Ben bağışlatan meleğim."

"Ben Kutsal O'nun memuruyum, o ki kutsansın..."

"Ben sürekli seni gözetiyorum... *Shekinah* seninle konuşuyor... Sen, bir nesilde, geçen birçok nesilde kimsenin erişmeyi başaramadığına eriştin."

Maggid, Caro'ya istediğinde kendisini nasıl çağıracağını öğretti:

"*Saf bir yere gidip düşüncelerinin bir an bile (hatta yemek yerken veya konuşurken dahi) kontrolden çıkmasına izin vermeden, sürekli Tevrat'ı düşün. Başka hiçbir şeyi düşünmeden kaburgalarını, bedenini ve ruhunu benim hizmetim için bütünleştirmelisin. Bu, dua ederken olduğu gibi olmalı. Aklına gelen bütün düşünceleri kov, çünkü onlar egonun tezahürleridir.*"

"*Kalbini, bütün zamanlarda, bütün saatlerde, Tevrat'ındaki ve ayinimdeki benden başka hiçbir şey düşünmeyerek tekleştir. İnsanın kendini, Yaratıcısı ile sözlük anlamında*

birleştirdiği tekliğin sırrı budur. Çünkü kendini kaburgaları ve bedeniyle ona bağlayan ruh "Shekinah'ın Kampı (ordusu)" olur. Tevrat'ın 'Tanrı'ndan korkmalı, O'na hizmet etmeli ve O'na bağlanmalısın...' derken anlatmak istediği de budur. Bu dünyadaki herşeye karşı tavrın "kopma" olmalıdır, çünkü kişi bu dünyanın iyiliğini kötölüğüne eşitilemezse, kendini kaynağıyla tam olarak birleştirmiyor demektir."

Köklerini, kürelerin tasavvurundan alan bir onaltıncı yüzyıl Kabalacası için *maggid*'in kendisini, yazılı Tevrat'ın gizli bilgeliliği ve *Egemenlik* küresi ile vücut bulan Tanrı'nın görünüm mevcudiyeti, Anne yani *Shekinah* şeklinde göstermesi doğaldır. Mishnah olarak beliren *maggid* Tevrat'ın, *Güzellik* küresinde vücut bulan sözlü halini temsil ediyordu. Caro büyük ihtimalle Mishnah'ın entellektüel içeriğini vurgulamaksızın, bir ilahi şarkı olarak tekrarlıyordu. Onun çağdaşı Kabalacılar arasında çok yaygın olan bu egzersizin bir başka uygulayıcısı olan Rabbi İsaiah Hurwitz şöyle yazıyor: "Mishnah'ın altı emrini ezbere bilen kişi mutlu olandır, çünkü böylelikle ruhunun en yüksek dereceye tırmanabileceği bir merdiven yapar." Caron'un çağdaş mistikleri sık sık, huşuya ulaşma amacıyla, Mishnah'ı öğrenip tekrarlamak için buluşan "kardeşlik"lere katılırlardı. "Eğer gözlerinizin görmesine bir izin verilseydi, kendinizi dört bir yandan topluluklar tarafından kuşatılmış bulacaksınız. Bazıları, Mishnah'ı çalışırken ağzınızdan çıkan soluk tarafından yaratılırlar." diyordu *maggid*.

Ruhu bu dünyadan ayrılmış bir akrabasının ismindeki ünsüz harflerle başlayan Mishnah bölümlerini çalışan bir Kabalacı böylelikle akrabasının ruhunu huzura kavuşturabiliyordu. Örneğin, "Niddah" adlı eserin D harfiyle başlayan yedi bölümünü ve "Sabbath" adlı eserin, N harfiyle başlayan

21. bölümünü çalışarak *Dan* adlı bir adamın ruhunu anmış oluyordu. Bunun için özel olarak hazırlanan ve içindeki Mishnaik bölümleri sırasıyla, alfabenin harfleriyle başlayan el kitapları bile mevcuttu.

Caro, mishnaik tasavvuruna, Kabalacı Chayim Vital'in yazılarında geçen çeşitli soluma tekniklerinin de eşlik ettiği Shema tekrarlarını da ekliyordu; çünkü *maggid*'i ona bütün dünyevi düşüncelerini, "*Shema*'yı tekrarlararken, soluğunu saman alevinde" yakmasını öğütlemişti. *Maggid*'in, tarihi belirtilen yüzotuzbeş ziyaretinin yüzdokuzu Cuma akşamları gerçekleşmişti. Yahudi mistiklerinin söylediklerine göre bütün Sabbath gözlemcilerine bir *ibbur* yani "ek ruh" yükleniyordu. Belki de bu genel inanç, Caro'nun yoğun çağrılar için bir dürtü oluştuyordu. Zamanla *maggid*'in görüneceğine duyduğu güven, Mishnah tekrarlarına son vermesine neden oldu. Yine de durum bu sesin kendi tonuyla ortaya çıkıp Caro'yu *tzaddik* olarak nitelemesine ve ona *devekuth*'un artık tasavvur formüllerine ihtiyaç duymayacak kadar yüksek bir düzeyine ulaştığını bildirmesine engel olmadı. Caro'ya övgüler yağdıran *maggid*, bu yeni meleğe şöyle sesleniyordu: "Ne zaman sokağa çıksan, benim yedi dünyam ve onların ev sahipleri sana eşlik eder ve bildirirler. 'Kral'ın kutsal imajına saygı göster!.. Kral'ın kutsal imajı için yer aç! "Bu, Caro'nun davranışlarında daha da titiz olması gerektiği anlamına geliyordu. "Kutsanmış Ad'la olan bağını bir an bile koparmamalısn çünkü eğer bunu yaparsan *Shekinah* düşecektir. Ve bütün dünyaların yıkımına yolaçan adamın (kaderinde) başı felaketlerden kurtulamayacaktır."

Burada yine, Yahudi mistikinin pek çok dünyasıyla nasıl çözülmez bir bağ oluşturduğunu akılda bulundurmak gerekir. Abraham Abulafia ve Soloman Molko gibi Kabalacılar

tasavvurlarını, beraberinde kefaretin (kurtarma) korkunç sorumluluğunu da getiren mesihliğe ait dürtülere dayandırıyorlardı. Bu nedenle, *maggid*'in Caro'yu dikkatini bir an için bile başka yöne kaydırmaması konusundaki uyarısı pek de hoş bir nasihat sayılmazdı. Herhangi bir kesinti, sadece Caro'nun değil, bütün kozmosun Kaynak'ıyla yeniden birleşme şansını yitirmesine yolaçan bir felaket demek oluyordu. Caro da dahil olmak üzere Ortaçağ'dan beri her Musevi mistiği kendini bir açıdan bir Mesih olarak görüyordu. Onaylanmış bir *tzaddik* olarak, *devekuth*'un daha da derinlerine dalabiliyordu. *Şimdi*, Mishah'ın bir sözcüğünü bile *kavanna* (tek noktaya konsantrasyon) ile mırıldansa, yüksek bilince bir anda ulaşabileceği konusunda söz veriyordu *maggid* ona. *Maggid*, Caro'nun o güne dek Safed sokaklarında yürürken sadece ağacın alt kısmındaki beş küreyle çevrili olduğunu, ama Mishnah tekrarlarını kusursuz olarak tamamladığından artık sonuncusu *Güzellik* sıfatı olan altı parlak ışıkla çevrelenmiş olduğunu söylüyordu.

Belki de gurura kapılıp dostlarından kopmamak için, Caro en küçük bir kişisel hatanın bile bütün insanlığın batışına neden olacağına kendini inandırmıştı. Cemaati için olan kaygılarının sorumluluğu öyle büyüktü ki, kendisine en ufak bir hata yapma hakkı tanımıyordu. *Maggid*, onun bu nazik durumunu tekrar tekrar vurguluyor ve kutsallığın bu yeni doruğunda bile şöyle diyebiliyordu. "Kanunun maddeleri üzerine meditasyon yapmayı bıraktığında kaç dünyanın kayba uğradığını bir bilseydin, inan yaşamaktansa ölmeyi tercih ederdin." Böylece Tetragrammaton'un beyaz bir parşomen kağıdı üzerine siyah mürekkeple yazılı olarak her an gözünün önünde bulunduğunu hayal ederek, yürürken her adımda Tevrat düşünceleri üreterek ve yemek yerken, içerken ve

konusurken bile aralıksız olarak Mishnah, Tevrat ve Tetragrammaton'u düşünerek kendini tamamen bu tür konsantrasyon egzersizlerine verdi. Kendini, gittikçe bu çile çekme disiplinine adanmış Caro yiyeceklere hiç baharat koymuyor ve sadece geceleri bir bardak su içiyordu. *Maggid* de onun nefsi ni körletmeye kararlı görünüyordu: "Gündüzleri hiçbir şey içmemelisin."

Embriyonun insan biçimine dönüştüğü kırk günlük gelişim sürecini anmak için kırk gün oruç tutuyor ve bu, benzer biçimde kendini arıtma yoluyla geçirdiği bu ruhsal yeniden doğuşu da simgeliyordu. Artık kendini bütün lezzetli yemeklerden uzak tutmaya niyetli olan Caro, *maggid* tarafından sık sık komik çıkışlara da maruz kalıyordu: "At eti yedikten sonra nasıl seninle konuşmamı isteyebilirsin?" diye soruyordu gücenen *maggid*. "Sana güzel kokuların kötülükleri üzerindeki gizeminin ipuçlarını vermiştim." Caro gibi bir Kabalacı için, baharatlı yiyecekler hayvani ruhu ayağa kaldırıyor, böylece onu fani arzulara daha çok bağlamış oluyordu.

En Yüksek İmgelem (Vizyon)

Caro geriye kalan iştahlarından görünür biçimde zararsız olanlarını da kontrol etmeyi başardığında, görüntülerin en yükseği olan Elijah kendisine ulaştı. Maggid'in söylediği gibi:

Seninle ağızdan ağıza konuşup selamlayacak ve sana Tevrat'ın bütün gizemlerini öğretmek için ustan ve rehberin olacak... Elijah bu dünyada görünebilmek için bir vücut giyinmiştir. Ve onun sana görünür olmasını dilediğinde uyku vakti (ona) konsantre ol. Onu görmenin üç yolu vardır: Rüyada... uyanırken ve onu selamlarken... uyanık onu selamlarken ve onun tarafından selamlanırken. Üçüncü dereceye yükseltileceksin. Onu uyanırken göreceksin, selamlayacak ve onun tarafından selamlanacaksın; ama sana hiç beklemediğim bir anda görünecek.

Üstüste yedi hafta boyunca üçer gün oruç tuttuktan ve meditasyon odasında yalnız oturduktan sonra Caro, peygamberi getirmeyi başardı. Beyazlar giyinmiş Elijah odaya girdi ve Joseph Caro'yla yüz yüze konuşmaya başladı.

Mükemmel *devekuth* ancak mükemmel meditasyonla mümkündür. Yahudi mistiği düşüncesini, önce dış dünyadan sonra da düşünceler dünyasının kendisinden çıktığında, "yaşam yumağına bağlanmış" demekti; yani hem ölüm hem de

ölümsüzlük karşısında korkusuzluğu elde ediyordu. Artık, konuşan, isteyen ya da davranan Joseph Caro, Isaac Luria, Abraham Abulafia ya da Nehuniah ben Hakana değil onların içine işleyen *Shekinah*'ın kendisiydi. *Devekuth* mertebesine erişen Yahudi, artık kendisiydi. *Devekuth* mertebesine erişen Yahudi, artık kendisini "evrensel gerçek" in bir aracından başka birşey olarak görmüyordu. *Devekuth*'u ona hem zevke hem de acıya karşı tam bir ilgisizlik sağlıyordu; yaşamı kendisinin bağımsız bir kişilik olarak ayrı durduğu bir hizmete adanmıştı. İşlerinin meyvelerini ise tamamen bu dost yaratıkların ihtiyaçlarına feda ediyordu.

En büyük Yahudi ruhani lideri Musa, en kusursuz *devekuth*'u elde etmişti. Yine de tam, tetikte ve sakın kaldı. Musa bunların hepsini, bilgelerin dediğine göre aynı zamanda bir meditasyon durumunu da ifade eden "Sinai" adını taşıyan yüksek bir yerde başardı. Peygamberin kendi oğulları bile bunu öğretmeyi üzerine alamadılar, sadece Musa'nın yanından "ayrılmayan" ve çocukluğundan beri onunla kusursuz *hitbodedut*'da kalan Joshua, "geleneği" özümleyerek gelecek nesillere aktarabildi. İnziva halinde uygulanan bu öğretiler, bize *Kabala* olarak gelmiştir. Bu geleneğin kilit noktası, tek noktaya yoğunlaşmanın bir biçimi olan ve tasavvur, duyu yoksunluğu, ilahi söyleme ve törensel ibadeti bir araya getirmenin yanında katıksız bir kendini adamayı da işaret eden *kavvana*'ydı.

Bedeni dünyevi bağlardan sıyrılmış, düşünceleri zihninden koparılmış ve yüreği Tanrı'ya yönelmiş olan Kabbacı, Kutsal Adı telaffuz ediyordu. Sözcüklerinin uyandırdığı anlam tamamen kaybolup kendini adayan kişi "dua"sının nerede bitip, kendisinin başladığını ayırtedemeyecek hale geldiğinde, "devekuth"a ulaşmış demektir. İsrail'in Çocukları'nı

kamplara ayıran Musa gibi, Kabalacı da bütün yetilerini sıraya koyarak insanların tarihindeki büyük anları hayalinde canlandırıyordu: Sinai tepesinde toplanan İsrail Cemaati, Monah Tepesi'ndeki Abraham ve Isaac, Yüksek Rahib'in törensel Tapınak ibadeti. Bu görüntüleri bütün görkemleriyle akli gözüne işleyen Kabalacı, günlük duaları gerçek *kavanna*'yla yerine getirmek üzere kalkardı.

"Bu dua saatleri," diyordu Ortaçağ şairi ve Mistik Yehudah Ha-Levi, "zamanının yüreği ve meyvesidir; zamanının geri kalanı ona çıkan birçok patikayı oluşturur... Çünkü ancak o zaman en ruhani varlıkları simgeler ve hayvanlıktan en uzak noktaya gelir. "Maimondes'e göre *kavanna* ile dua, doğrudan *Shekinah*'ın huzuruna çıkmak demektir. Pencerenin dışında bir seyyar satıcının bağırsı bile, ona Tanrı'nın mistiğini hatırlatır ve duasına karışan bu basit şarkı bile onu *devekuth*'a sürükleyebilirdi.

Yahidiliğin mistik yolu, uzun, çetin, sarp, sevinçli, aynı zamanda yalnız ve toplu, göksel ve dünyevidir. İkibin yıldır içeriden şarlatanlık ve dışarıdan da düşmanlıkla zehirlenmiş ve modern zamanlarda ortadan kaybolmaya yüz tutmuştur. Ama biz Ortak Çağ'ın yirmibirinci yüzyılına yaklaşıırken eğer son Kabalacılardan Rabbi Abraham İsaak Kook'un 1930'lardaki tahmini doğruysa, Yahudi mistisizmi artık pekâlâ su yüzüne çıkabilir.

Kabala'nın Geleceği Üzerine Kişisel Düşünceler

Çağımız jet ile gezen guruların çağı. Hindistan'a giden ve gelen herhangi bir uçakta görürsünüz onları. Turuncu cüppeli ve Amerikalı müritleriyle çevrilidirler; istatistikler bize %60'ının Yahudi olduğunu söylüyor. Çünkü normatif Yahudi ağacının grotesk bir sürgünü olan Yahudi mistisizmi müzelik bir parça haline gelmiştir. İnsanlar incelemeye ve hakkında tartışmaya isteklidirler, hatta birkaç haham onu baştan savıcı açıklamalara bile girebilir ama, kimse onu gerçekten uygulamaz; en azından, önceki sayfalarda anlatıldığı gibi değil. Bir keresinde Harvard'daki bir konferans sırasında bir hahamın *Zohar* hakkında soru soran bir öğrenciye şu cevabı verdiğini duydum: "Aslında o Musevilik sayılmaz, o mistisizmdir." Bu nedenle kazanmış kafaları ve küpeli burunlarıyla direk olarak "ruhani" Doğu'dan gelen mesaja yönelmiş Cohen ve Schwartze'ların uçakları doldurmasına şaşmamalı. Sonuçta Musevilik tamamen *bu* dünyayla ilgilenir, ki bu yeni Budistler ve yogiler buna fazlasıyla doymuşlardır. Meditasyon milyonlarca Batılı'yı ruhsal deneyimin başka bir boyutuna götürmüştür; bazıları için bu, altmışların "sanrılandırıcı"larının (halusinojenlerinin) oluşturduğundan da mistik bir "uçuş"tur. Görünüşe göre, doğu mistisizmi bugünkü Musevi deneyiminin odak noktasını oluşturan dünyevi ve politik oyundan bir çıkış yolu önermektedir. İsrail'e gidin ve mistik eğilimleriyle tanınan meleksi bir hahama, size Abula-

fi harf meditasyonunu öğretmesini rica edin. Nazik beyaz başını arkaya savurarak "*Chas ve Chalillah*", "Allah korusun!" diye yanıtlayacak. Hindistan'a gittiğinizde ise neredeyse gümrükten çıkar çıkmaz size *kundalini*'nizi (omuriliğin ucunda bulunan ruhsal enerji) yükseltmenin sırlarını öğretmeye hazır birini bulursunuz.

Diğer taraftan, Zen mültecisi pek çok Yahudi genç, saçlarını uzatarak, Lubavitch'in saçlı Hasidik modeli için "oturma"nın kel, berrak ve militan deneyiminden vazgeçmişlerdir. Disiplinin herhangi bir türü (tertemiz ve tamamen ayinlere kapılmış olmak anlamına gelse bile) "in"dir. Arada, eski Hindu boncuklarını *tzizith*'in üzerine takan "yeni" bir Hasit görmek de mümkündür. Geleneksel Hasidim "kayıp" Yahudi ruhlarını açık kollarla ve bazı durumlarda Sun Myung Moony'leri anımsatan bir misyoner hareretiyle karşılıyorlar. Yahudi mistik geleneginden geride kalanlar neden çocuklarını geri istiyorlar? Ortak Çağ'ın yirmibirinci yüzyılına girmekte olduğumuz şu sıralarda, yeni bir Baal Shem Tov'un ortaya çıkacağına dair söylentiler mi dolaşıyor yeraltında? Belki bu, kendileri egzotik Doğu'nun deneycileri ve gelecekteki birleşik dünyaya hazırlık olarak bütün çağ ve geleneklerin bilgeliğini bir araya getiren din değiştirmiş hahamlar olan "Aquarian" Hasidim'in bu ani verimliliğini açıklamaya yardım edebilir. Karşı-kültür Museviliğin son sahnesi olan Yahudi Kataloğu, yirmibirinci yüzyılın Musevi mistiğini, belki Maine'de ya da makrobiyotik ve diğer veteryanların, kendisi de phylactery'ler ve dua şalı içinde olan (eğer Yahudi feministler istediklerini elde ederlerse) kadın gurularının arkasında toplanıp, Sabbath Kraliçesi'nin onuruna dans edecekleri Pennsylvania çiftliğinde yeni bir Safed'i hazırlıyor olabilir.

Fakat uyuşturucu kültürü, Doğu mistizmi ve radikal politikaların "new age" karışımı bile, çok iyi organize edilmiş ve ironik biçimde Yahudilerin boşalttığı Catskill'lerdeki eski "borscht circuit" otellere taşınan Zen, Yoga ve Sufi gruplarıyla kıyaslanabilecek ve uygulanabilir bir Yahudi sistemi oluşturmayı başaramamıştır. Hiç kimse Kabala'yı pratikte, Ari'nin her derecedeki müritler için yaptığı gibi Rabbi Akiva ya da Rabbi Simeon bar Yohai gibi yorumlamayı da başaramamıştır. *Chaverim* ya da Yoldaşlar, *devekuth*'a ulaşmak gibi belirli bir hedef için biraraya gelmezler. Geleniğin artıklarında bulacağınız şey, emirlerin titiz gözlemi için kurallardır ama onları bütün mistik disiplinler temeli olan zihin gücü egzersizine dönüştüren *kavanna* için talimatlar yoktur. Sıradan Yahudilerden "farklı" olmalarıyla gururlanan gruplar bile hâlâ Brooklyn'de ölmüş Yahudi ustaların özdeyişlerinin anlamlarını tartışmak için toplanırlar ve bu sırada eşleri mutfakta ekmek pişirme görevlerini yerine getirirler. Bazen şarkı da söylenir ama hiç kimse, aralarından en bilgiç olanı bile, Ari'nin *kavannot*'u hakkında işler bilgiye sahip olduğunu iddia edemez; günlük dua kitabı ise *mantra*'ya benzer eziyet verici ve anlaşılmaz meditasyon sembolleriyle kaplıdır. Sorduğunuzda Ari'nin yöntemlerinin "günümüze uygun olmadığı" yanıtını alırsınız. *Merkabah*'ın akli tehlike taşıyan yolculukları da kesinlikle böyledirler.

Tuhaftır, Japon Zen ustanızdan zaman aşımına uğramış tekniklerini yeni çağa "adapte" etmesini istemek aklınıza gelmez. Bunun yerine bir Amerikan Budist manastırında diz çöküp "geleniği" sürdürmek adına çubuklarla yulaf ezmesi yersiniz. Gerçek bir Aquarian, cüppesini çizgili bir banker takımı ile değiştiren bir guruya asla inanmazdı (bu bence kusursuz dikilmiş takım elbiseleriyle Krishnamurti'nin, ço-

günlükla yaşı kırkın üzerinde takipçiler toplamasının da ana nedenlerinden biridir). Bize jetle gezen swamiler tarafından sunulan meditasyon tekniklerinden hiçbirisi kamuoyunda ilgi gören Mahanshi hariç Batının zihin ve beden gereksinimlerine uyabilecek şekilde bir yenilik geçirmemiştir. Bunun yerine takipçilerden anlamadıkları dillerde ilahiler söylemeleri, sadece resimli kitaplardan tanıdıkları tanrıların onuruna törenler yapmaları ve hatta bazı durumlarda içinde bulundukları çevre koşullarına hiç uymayan, yabancı bir iklim ve kültürün giyinme ve yeme alışkanlıklarını edinmeleri istenir. Buna rağmen Yahudi mistiği durmadan "çağdaşlaşma" ve tören banyoları, Sabbath ve dua gibi "ilgisiz" öteberileri atması talebiyle karşı karşıya gelir. Belki de oğul ve kızlar bu nedenle büyük bir intikam duygusuyla Yahudi adetlerine dönmektedirler. Bar Mitzuah'ınızdan beri kendi dilinizde dua etmemişken neden bir başkasının dilinde edesiniz?

Bu kesinlikle bir çağdaştırma, uyarılma ya da dönme sorunu değil, Yahudilerin zaten sahip olduklarını uygulamayı öğrenmeleri sorunudur. Hazırlıklar ve yollar bu kitapta anlatılmıştır. Uzakdoğu'nun herhangi bir ruhsal eğitim biçimi kadar da geçerlidir. Hatta pek çoğu Batılı Yahudi'nin ruhuyla çok daha içten bir irtibat kurar. Ben, Hint meditasyonunu, Hasidik ibadetle rahatlıkla kaynaştıran bir genç kadın tanıyorum. Her türlü ilginç melezleştirme mümkündür. Bilgelerin bize söylediğine göre eğitimin sonunda hiçbir sisteme ihtiyaç yoktur. Dağın zirvesine ulaştığınızda, eşeğinizden inebilirsiniz. Meditasyon, ruhsal yaşam ve disiplin adı altında geçenlerin çoğu, eşeğinizi (bu ister bir Yahudi eşiği, isterse bir Zen ya da Yoga eşiği olsun) "aydınlatma"nızın gerçek ve görünür bir işaretiymiş gibi arkanızda taşımaya devam etmenizden başka birşey değildir.

Bununla rahat edecekler için Kabala, huşu hallerine ulaşmak için açık talimatlar (Hasidizm); akılcı ve kendini araştırmaya yönelik meditasyon (Lurianik Kabala); konsantrasyon ve hayalde canlandırma teknikleri (*Abulafian tzeruf*); ve psikolojik sezgi meditasyonu (*Merkabah*) önerir. Pakedi egzotik görünebilir; zira Pazar okulunda öğretildiği haliyle İncil koskoca bir potansiyel Yahudi mistik nesline engel olmuştur. Yoluna çıkan herkesi öldürmeye kararlı, kıskanç ve maskulin (eril) bir Tanrı'dan kim uzak durmaz ki? Ama *Zohar*'a bir bakış atmak bile, Yahmeh'in kocaman dünyasının yeni ve ihtişamlı bir görüntüsünü açmak için yeterlidir.

Peki ya öğretmenler? Eğer o kadar kutsanmışsanız, daha ilk oturuşta bir *maggid* ya da Elijah'ın kendisini getirebilirsiniz. O zaman ideal ruhi lideri, yani iç guru'yu bulmuş olacaksınız. İşe yeni başlamış, sıradan bir Kabalacı için uygun olanı orijinal malzemeleri (en iyisi İbrani dilinde, olmazsa tercüme edilmiş olarak) okumak olacaktır. Öğretmenlerin kendi sözcükleri en yetkin olanlarıdır ve sayfaların arasında onların kendi seslerini duyar gibi olursunuz. Tanıdığım bir Kabalacı, el yazması kitabının kendisi için "canlı" bir rehber oluşturduğu bir ortaçağ ustasının öğretilerini uygulamaktadır. Bahya İbn Paquda'nın günlük hayattaki hazırlıklar için öğütleri daha ileri uygulamalar için hâlâ temel görevini görmektedir. Bu hararetli kendini gözlem tekniğini uygulayabilmek için kişinin geleneksel bir "dindar" olması gerekmez. O, her tasavvur için (özellikle de psişik yoğunluğu nedeniyle, dengesiz bir zihin ya da bedene zarar verebilen Abulafian türünde) vazgeçilmez bir ön koşul oluşturur.

Bugün aktif olarak taraftar toplayan Kabalacılar yoktur, kolej kampüslerinde yoğun meditasyon duyuruları yapan afişlerine rastlanmaz, yalnız arada sırada Yahudi mistisizmi

üzerine bir konferansta birkaç ipucu veren bir Kabalacı çıkabilir. Eğer zaten meditasyon yapıyorsanız konsantrasyonunuza odak noktası olarak bir de *Shema*'yı ya da Rabbi Simeon bar Yohai'nin önerdiği "sahne"lerden birini deneyin; mesela İsrail'in Sinai'de toplanmasını kendi kaburgalarınızın ve düşüncelerinizin de, o merkez yere doğru yürüdüğünü hayal edin. İsrail'e yapılacak bir yolculuğun yardımı olabilir ama şart değildir; Kabala, Yahudilere ikibin yıllık sürgünleri boyunca eşlik etmiştir ve New Jersey'de de Kudüs'deki kadar geçerlidir. Yalnız, Sefardik geleneği (bugüne kadarki en şiirsel olanı) en iyi İsrail'de uygulandığı zaman anlaşılır. Orada yaşayan Orta Doğu'lu ya da Kuzey Afrika'lı hahamlar kendilerini Kabalacı ya da mistik olarak adlandırmaktan çekinmezler. Onlara evlerinde *yeshivoth*'larında ya da kabul günlerinde ulaşabilirsiniz. Oradaki yegane engeller dil ve kültürel yabancılık olacaktır. Ama kendilerini Tibet Budizmine adayan Batılıların, *sutraları* Tibetçe okumayı öğrendiklerini ve geleneksel Hint *eşram*'ında Vedanta öğrenenlerin kadın ve erkekler için özel olarak ayrılmış bölmelerde oturduklarını da unutmayalım. Bağımsız ve varoluşçu bir Amerikalı için kültürel doldurma ve süsleme, bir meditasyon disiplininin en rahatsız edici kısmını oluşturmaktadır. En gerekli deneyimleri, dini tuzaklardan arıtmak için pek çok girişim olduysa da, bildiğim kadarıyla hiç biri tam anlamıyla başarıya ulaşamamıştır. Sanırım ibadetler, yolculuğun "eşek" kısmında kaçınılmaz bir engel oluşturmaktadır.

Kabalacılar kural olarak yazmak yerine konuştuklarından, bu "gelenegın" ideal ustasını bugünkü kitaplardan teşhis etmek imkansızdır. Ne *tzeruf*'un fiziksel etkilerinin denebileceğı "Kabala üniversiteleri" ne de Kabalacıların toplanıp "yeni" Kabala üzerine fikir alışverişinde bulunabilecekle-

ri merkezler mevcuttur. Yeni Kabala da yoktur. Yirminci yüzyılda hiçkimsenin geliştirmedeği (henüz) eski bir Kabala vardır sadece. En sık rastlanana, geleneksel ortodoksluğu aşabilirsiniz, size içindeki ışığın bir pırıltısını sunabilecek Hasidik merkezleridir. Bu "aşma çabası" dahi, maalesef bir ömür süresini alabilir. Hasidik tekniklerin bazıları en iyi, kamuoyunda sık sık bahsi geçen Zalman Schachter (Philadelphia'daki *Bnai Of* (Işğın Çocukları) Topluluğunun lideri) gibi liberal hahamlardan öğrenilebilir. Duyduğuma göre çok çeşitli çizgilerden Kabalacı'lar İsrail'in her büyük kentinde mevcutmuş ama çoğu işlerini, kendilerini ancak çok kararlı birinin bulabileceği bir sessizlikle yürütüyorlarmış. Hiç bir gerçek Kabala öğretmeni reklam yapmaz; şanslıysanız onu kulaktan kulağa öğrenirsiniz. Somerset Maughamın *The Razor's Edge*'indeki Larry Darrell gibi kendi kendinize aramaya devam etmek zorundasınız.

Sözlük

SÖZLÜK

Adam Kadmon: "Tanrı Bedeni"

Aravot: Ölmüş bilgilerin ve ruhların yaşadığı kutsal mekan.

Bahir: "Işığın Kitabı", Onbirinci yüzyılda yazılmış Fransızca mistik el kitabı.

Binah: Kozmik ağaç üzerindeki anlayış alanı.

Bittul ha-yesh: Arzulu ben'in ya da egonun yok edilmesi.

Chaverim: "Dostlar", "Yoldaşlar", onaltıncı yüzyıl Safed'inde bir mistik grup.

Chayot: Ezeziel tarafından tanımlanan "ışıldayan şimşek" vizyonu, Merkabah mistikleri arasında yüksek bir vecd durumunun simgesi.

Cheshek: Mistik şey.

Daath: Kozmik ağaç üzerindeki Bilgi'nin gizli alanı.

Devekuth: Tanrı'ya bağlanma durumu.

Dillug: "Sıçramak", özel sözcük kodlarıyla ilişkili düşüncelerin serbest birliği üzerine yapılan meditatif çalışma.

Dodi: "Sevgili dost", mistiğin Tanrı'ya huşu yerine sevgi ile bağlandığı bir aşama.

Elohim Hayim: "Yaşayan Tanrı", derin yoğunlaşma (konsantrasyon) aracılığıyla kazanılan esrik bilinç durumu.

En sof: Sonsuz.

Etrog: Meditasyon sırasında kalbin özünde, gözönünde canlandırılan ağaçkavunu.

Gilgulim: Genedoğum.

Hakhanot: Dua için Hasidik hazırlanmalar: Meditasyon, törensel yıkanma, yünden olmayan giysiler giymek.

Halakha: Yahudi kanun geleneği.

Haluk: Merkabah mistiklerine görünen, Tanrı'nın görkemini sarımalayan ışıktan giysi.

Hasagah: Lubavitch Hasidiklerinin Tanrı'ya ulaştıracak bir yol olarak üzerinde durdukları akıl.

Hasid: Mistik sofu.

Hasiduth: Tanrı'ya bağlılık.

Hebel: Soluk, Ecclesiastes metnini kullanarak meditatif soluma egzersizi.

Hekhalot: Tanrı'nın sarayının salonları (avluları).

Histapkut: "Yaptırım", Akko'lu Isaac'ın Ortaçağ okulunun çileci (münzevi) tutumu.

Hitbodedut: Meditasyon.

Hitlahavut: Hasidik şevk.

Hitpaalut: Yoğun dalınç içinde geçen duanın ardından gelen esrime (aşırı sevinç).

Hokhmah: Kozmik ağacın üzerindeki Bilgelik küresi.

Ibbur: Sabbath'ı kutlayan herkese, o gün verilen ilave ruh.

Kabala: Musevi mistik geleneğine verilen genel isim.

Kavanna: Tek noktaya yoğunlaşmak (konsantre olmak).

Kavannot: Luriyanik dua kitabında tek noktaya yoğunlaşmayı sağlayan semboller.

Kisupha: İlahi olana arzu duymak.

Lulav: Palmiye dalı, meditasyonda gözönünde canlandırılan sembolik insan omurgası.

Madregot: Mistik yükselişin seviyeleri.

Maggit: Günlük yaşamdaki bir vaiz; ruhsal yaşamda göksel bir koruyucu.

Maskil: Aydınlanmış.

Matrona: Tanrı'nın dişi görünüşü; aynı zamanda shekhinah olarak da adlandırılır.

Mechavenim: Meditasyonla dua edenler.

Merkabah: Ortaçağ'ın ilk iki yüzyılında yaygın olan taht mistisizmi; aynı zamanda İbrahi harflerinin permütasyonlarını yapan mistikler tarafından "savaş arabası" ve "birlik" (birleşme) olarak da tanımlanır.

Mishnah: Prens Judah tarafından derlenen sözlü kanun.

Mitzvah: Kutsal emir.

Mohin degadlut: Hasidik esrime sırasında elde edilen genişlemiş bilinç.

Neshamah: Ruhun ilahi yanı.

Niggun: Lubavitch Hasidleri arasında meditatif durumları sağlamakta kullanılan sözsüz melodi.

Ofanim: Tekerlek biçimindeki meleksi varlıklar.

Pardes: Musevi mistik çalışmasını simgeleyen "bahçe".

Rav: Usta.

Rav Ha-Hasid: Bağlanma (adanma) ustası.

Rebbe: Hasidik usta.

Sefer Yetzirah: Tanrı'nın isimlerinin permütasyonlarını yapmak için kullanılan birinci yüzyıl mistik el kitabı.

Shedim: Meditasyon sırasında zihni karıştıran şeytani varlıklar.

Shefa: Kutsal akış.

Shekkinah: Tanrı'nın dişi yanı ve her yerde olma özelliği, aynı zamanda Matrona olarak da adlandırılır. Kozmik ağacın üzerinde ki Hakimiyet küresinde bulunur.

Shema: Tanrı'nın birliğini günlük olarak tekrarlamak.

Shem Hameforesh: Tanrı'nın özel ismi.

Tannaitik: Sözlü kanunun derlemesine atfedilen Yahudi tarihi devresi.

Tetragrammaton: YHVH, Tanrı'nın kutsal ismi.

Tevunah: Nesnel-özel ayrımının ortadan kalktığı tefekkürdeki Hasidik bir aşama.

Tikkun: Ruhsal "düzeltme" çalışması.

Tzaddik: Aydınlanmış aziz.

Tzeruf: Zihinsel olarak İbrahi harf permütasyonu.

Tzizith: Kitabı Mukaddes'teki 15:37-41 sayılı emirleri gözlemek için erkekler tarafından elbiselerinin üzerine takılan şerit.

Yechidah: Mutlak ile birleşme (birlik).

Yichud: Safed'in Ari'si Isaac Luria tarafından başlatılan zihinsel "bağlanma" egzersizi.

Zohar: "İhtişam'ın Kitabı", Ortaçağ'dan beri Kabala'nın temel kitabı sayılan onüçüncü yüzyıl İspanyolca mistik rehberi.

Kaynakça

KAYNAKÇA

Temel Kaynaklar

Abarbanel, Isaac. "Nachalot Avot", Sayings of the Fathers. Venedik, 1545 Çeviri: Aryeh Kaplan. New York, 1953.

Abulafia, Abraham. Ve - Zot Le - Yehudah.

Leipzig, 1853, Çeviri: Aryeh Kaplan.

Sheva Netivot Ha - Torah. A. Jellinek.

Philosophie und Kabbalah. Leipzig, 1854. Çeviri: Aryeh Kaplan.

Sefer Ha - Tzeruf. Bibliothque. National ve Yahudi İlahiyat Fakültesi, Çeviri: Aryeh Kaplan.

Maftach Ha - Hokhmoth. Yahudi, İlahiyat Fakültesi. Çeviri: Aryeh Kaplan.

Maftach Ha - Shemoth. Yahudi İlahiyat Fakültesi. Çeviri: Aryeh Kaplan.

Or Ha - Sechel. Vatikan. Çeviri: Aryeh Kaplan.

Sefer Ha - Cheshek. Yahudi İlahiyat Fakültesi. Çeviri: Aryeh Kaplan.

Chayey Olam Habah. İbrahi Üniversitesi. Çeviri: Aryeh Kaplan.

Albotini, Yehuda. Sulam Ha - Aliyah. İbrani Üniversitesi. Çeviri: Aryeh Kaplan.

Bahya Ibn Paquda. The Book of Direction to the Duties of the Heart. Çeviri: M. N. Mansoor. Londra: Routledge and Kegan Paul, 1973.

Caro, Joseph. Maggid Mesharim. Lublin, 1551. Seçme Çeviri: Aryeh Kaplan.

- Cordovero, Moses. The Palm Tree of Deborah. Çeviri: Louis Jacops. New York: Hermon Press, 1974.
- Pardes Rimmonim. Venedik, 1586, Çeviri: Aryeh Kaplan.
- Sefer Or Yakar. G. Scholem, Kitvey Yad.
- Ba-Kabbalah. Kudüs: İlahi Üniversitesi Yayınları, 1930, sf. 232. Çeviri: Aryeh Kaplan.
- Dov Baer, Tract on Ecstasy. Çeviri: Louis Jacobs. Londra: Vallentine Mitchel, 1963.
- Isaac (Akkolu). Ofzer Ha-Chayim. İbrahi Üniversitesi. Çeviri: Aryeh Kaplan.
- Luzzatto, Moses Chayim. Derech Ha-Shem. Çeviri: Aryeh Kaplan. New York.
- The Path of the Lust. Çeviri: Shraga.
- Silverstein. Kudüs: Feldheim, 1974.
- Maimonides, Abraham. Sefer Ha-Maspik Leovdey Ha-Shem. Arapça'dan İbranice'ye çeviri: Josef ben Tzalach Dori, İbranice'den İngilizce'ye çeviri: Aryeh Kaplan. Kudüs, 1965.
- Maimonides, Moses. "Thirteen Principles of Faith", New York, 1975
- Sefer Bahir. Çeviri: Aryeh Kaplan. New York: Samuel Weiser.
- Shem Tov. Shaarey Tzedek. Kolombiya Üniversitesi. Çeviri: Aryeh Kaplan.
- Tzayach, Joseph ben Abraham Ibn. Even Ha-Shohum ve Sherit yosef. İbrahi Üniversitesi. Çeviri: Aryeh Kaplan.
- Uzieli, Chayim Yosef David. Midbar Kadmut. Lvov, 1870. Çeviri: Aryeh Kaplan.
- Vital, Chayim. Shaarey Kedushah. İstanbul, 1731. Çeviri: Aryeh Kaplan.
- Zohar. Cilt 1-5 Çeviri: H. Sperling ve M. Simon. Londra: Soncino Press, 1933.

İkincil Kaynaklar

- Abelson, J. Jewish Mysticism. New York: Hermon Press, 1969.
- Benzion, Ariel. The Zohar in Moslem and Christian Spain. New York: Hermon Press, 1932
- Chang Chung-yuan. Creativity and Taoism. New York: Harper & Row, 1970.
- Enelow, H.G. "Kawwana: The Struggle for Inwordness in Judaism." Berlin: Georg Reimer, 1913
- Fluegel, Maurice. Philosophy, Qabbala and Vedanta. Baltimore. H. Fluegel, 1902.
- Ginaburg, Simon. The Life and Works of Moses Hayyim Luzzatto. Philadelphia: Dropsie College Press, 1931.
- Hurwitz, Siegmund. "Physiological Aspect in Early Hasidic Literature." Northwestern University Press, 1968.
- Jacobs, Louis. Hasidic Prayer. Londra: Routledge & Kegan Paul, 1972
- Kaplan, Aryeh. "Sparks in the Night"
- "The Light Beyond: Adventures in Hasidic Thought" Rabbi Nachman's Wisdom. New York: Hermon Press, 1973
- Mindel, Nissan. Rabbi Schneur Zalman of Liadi. New York: Kenot Publication Society, 1973.
- Rabinowicz, Harry M. The World of Hasidism. Hartford, Conn: Hartmore House, 1970.
- Rosenberg, Roy A. The Anatomy of God. New York ve Paris: Leon Amiel, 1975
- Schechter, Solomon. "Safed in Sixteenth Century". Philadelphia: Jewish Publication Society, 1945
- Scholem, Gershom. "Ha-Kabbalah Sefer Ha-Temunah ve Shel A. Abulafia" Kudüs, 1965.
- Staal, Frits. Exploring Mysticism. Berkeley: University of California Press, 1975.